

בנק מזרחי טפחות

דוח סיכונים לשנת 2022

להלן הקישורים:

דוח תקופתי
דבר יו"ר הדירקטוריון
דוח תמציתי של הדירקטוריון וההנהלה
הצהרות לגבי גילוי
דוח סקירה של רואי החשבון המבקרים
ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים לדוח הרבעוני
נתונים נוספים על בסיס הבנק

גילויים פיקוחיים נוספים

תיאור המאפיינים של מכשירי ההון הנכללים בהון הפיקוחי
דו"ח כספי לציבור

דוח זה כולל מידע נלווה לדוחות הכספיים של הבנק וערוך בהתאם להוראות המפקח על הבנקים הכוללות דרישות גילוי מתוך הנדבך השלישי של באזל ודרישות גילוי נוספות של הועדה ליציבות פיננסית (FSB-ה).
אתר מגנ"א של רשות ניירות ערך כולל גם את הדיווחים הבאים: הדוח התקופתי, הערכת האקטואר הנוגעת לזכויות העובדים בבנק, דוח סיכונים זה ומידע פיקוחי נוסף על מכשירי ההון הפיקוחיים שהנפיק הבנק.
בהתאם להוראות המפקח על הבנקים, נכללים הדוחות הכספיים, דוח הבנק בלבד ("סולו"), דוח סיכונים זה ומידע פיקוחי נוסף כאמור גם באתר האינטרנט של הבנק:

www.mizrahi-tefahot.co.il < אודות הבנק < קשרי משקיעים < מידע כספי.

תוכן העניינים הראשי

8	מידע צופה פני עתיד
9	יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון משוקללים
11	גישת הבנק לניהול סיכונים (OVA)
11	מידע כללי על ניהול הסיכונים השונים ופרופיל הסיכון
25	הון ומינוף
27	ההון הפיקוחי
29	יחס המינוף
31	סיכון אשראי
31	מידע כללי על איכות סיכון אשראי (CRA)
31	מטרות ומדיניות ניהול סיכון אשראי
31	המודל העסקי
32	הגישה למדיניות סיכון האשראי וקביעת המגבלות
32	קווי ההגנה בניהול סיכון האשראי
33	כלים לניהול סיכון אשראי - מערכות למדידת סיכונים
34	דיווחים להנהלה ולדירקטוריון
34	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1) (במיליוני שקלים חדשים)
35	גילוי נוסף בנוגע לאיכות אשראי של חשיפות אשראי (CRB)
37	סיכון אשראי לפי ענפי משק
41	הפחתת סיכון אשראי (CRC)
45	הגישה הסטנדרטית - חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי (CR4)
46	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (CRS)
52	סיכון אשראי של צד נגדי
52	גילוי איכותי על סיכון אשראי של צד נגדי (CCRA)
57	סיכון שוק
57	מידע כללי על סיכון שוק וריבית
57	אסטרטגיות, מדיניות ותהליכים
59	המדיניות לקביעה האם פוזיציה יועדה למסחר
59	המבנה והארגון של פונקציית ניהול סיכון השוק והריבית
60	ההיקף והאופי של מערכות הדיווח והמדידה
60	סיכון שוק בגישה הסטנדרטית
61	מידע נוסף על סיכון שוק
61	סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר
64	מידע כמותי על סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר
66	מידע נוסף על סיכון ריבית
68	מניות
68	סיכון נזילות
68	מטרות ומדיניות ניהול סיכון הנזילות
69	המודל העסקי
69	הגישה למדיניות סיכון הנזילות וקביעת המגבלות
69	המבנה והמערך הארגוני של ניהול סיכון הנזילות
69	דיווחים להנהלה ולדירקטוריון
70	כלי מדידה ומדדים
71	יחס כיסוי הנזילות (LIQ1)
76	מידע נוסף על סיכון נזילות וסיכון מימון
76	סיכון תפעולי
76	מטרות ומדיניות ניהול הסיכון התפעולי
77	המודל העסקי
77	הגישה למדיניות הסיכון התפעולי וקביעת המגבלות
78	המבנה והמערך הארגוני של ניהול הסיכון התפעולי
78	המשכיות עסקית
81	דיווחים להנהלה ולדירקטוריון
81	הפחתת הסיכון התפעולי
81	הקצאת הון
82	סיכונים אחרים
82	סיכון ציות ורגולציה
82	סיכון חוצה גבולות
83	סיכון הלבנת הון ומימון טרור
84	סיכון מוניטין
85	סיכון אסטרטגי-עסקי
86	סיכונים סביבתיים וסיכונים אקלים
87	תגמול
91	תוספת א' - קשרים בין הדוחות הכספיים ובין חשיפות פיקוחיות
96	מילון ואינדקס מונחים שנכללו בדוח הסיכונים

רשימת טבלאות (לוחות) הנכללים במסגרת דוח הסיכונים

9	נתוני מפתח הרלבנטיים לפרופיל הסיכון של הבנק
13	קווי ההגנה
17	מבנה ארגוני לניהול הסיכונים בבנק
20	מיפוי גורמי הסיכון, פוטנציאל השפעתם על קבוצת הבנק וחברי ההנהלה שמונו כמנהלי הסיכונים (Risk Owner) לכל אחד מהם
23	סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)
24	תנועה בנכסים משוקללים בסיכון במהלך התקופה עבור כל סוג של נכס משוקלל בסיכון
27	תנועות ברכיב ההון הפיקוחי במהלך התקופה, לרבות שינויים בהון העצמי רובד 1, הון רובד 1 והון רובד 2
29	ניתוח השפעות השינויים על יחס הון עצמי רובד 1
29	השוואה בין נכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף
34	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)
37	פירוט סיכון אשראי לפי ענפי משק
נמצא	שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת. מקור ההפניה לא
40	שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת. חשיפות למדינות זרות - מאוחד
43	שיטות להפחתת סיכון אשראי (CR3)
44	טבלת המיפוי לדירוגי חברת הדירוג הבינלאומית S&P בהם עושה הבנק שימוש
45	הרכב חשיפת האשראי נטו לפי סוגי הפחתות סיכון
53	ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)
53	הקצאת הון בגין התאמת שערך לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)
54	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR3)
55	הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)
56	חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6)
56	חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (CCR8)
60	רכיבי דרישת ההון תחת הגישה הסטנדרטית לסיכון שוק
64	שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו
65	השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית
66	מידע נוסף על סיכון ריבית
68	פרטים על הרכב השקעות במניות בתיק הבנקאי
89	פירוט בגין תגמולים שהוענקו
90	פרטים על תשלומים מיוחדים
90	פרטים על תגמול נדחה
95	המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

דוח סיכונים

דוח סיכונים זה כולל מידע נלווה נוסף לדוחות הכספיים המאוחדים של בנק מזרחי טפחות בע"מ והחברות המאוחדות שלו ליום 31 בדצמבר 2022. דוח זה מהווה מידע משלים ונלווה לדוחות הכספיים המאוחדים של הבנק ולדוח דירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2022 ויש לעיין בדוח זה יחד עם המידע המוצג בהם.

דוח הסיכונים והגילויים הפיקוחיים הנוספים ערוכים בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו הכלולות דרישות גילוי מתוך הנדבך השלישי של באזל, דרישות גילוי שפורסמו על ידי הפורום ליציבות פיננסית (ה-FSF) ודרישות גילוי נוספות של הועדה ליציבות פיננסית (ה-FSB).

הגילוי בדוח זה מיועד לאפשר לקוראים להעריך מידע משמעותי הכלול בו לגבי יישום מסגרת העבודה למדידה והלימות הון וליישום הוראות "באזל III: מסגרת פיקוחית גלובלית לחיזוק עמידות המערכת הבנקאית".

כלל הדוחות הכספיים והמידע הנלווה אליהם, לרבות דוחות על הסיכונים, מפורסמים גם באתר האינטרנט של הבנק:

www.mizrahi-tefahot.co.il << אודות הבנק >> קשרי משקיעים >> מידע כספי

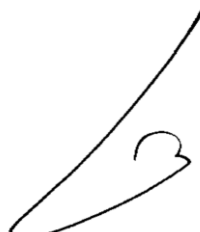
הדוחות הכספיים ומידע נלווה לדוחות הכספיים, לרבות דוח הדירקטוריון והנהלה, דוח סיכונים זה וגילויים פיקוחיים נוספים אושרו לפרסום בישיבת הדירקטוריון של הבנק שהתקיימה ביום 13 במרץ 2023 (כ' באדר התשפ"ג).

בהתאם לתקנות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (התאמת נגישות לשירות), תשע"ג-2013 כולל האתר גם דוחות מונגשים.

דורון קלאוזנר

סגן מנהל כללי
מנהל סיכונים ראשי, CRO

משה לארי

מנהל כללי

משה ידמן

יושב ראש הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים ודוח הסיכונים:

רמת גן, 13 במרץ 2023

כ' באדר התשפ"ג

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח הסיכונים, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968 (להלן: "החוק").

תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, שינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים גיאוגרפיים, שינויי חקיקה ורגולציה ושינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק ואשר עשויים להביא לאי התממשות הערכות ו/או לשינוי בתוכניות העסקיות.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "אנו מאמינים", "צפוי", "חזוי", "מעריכים", "מתכוונים", "מתכננים", "מתעתד", "עשוי להשתנות" וביטויים דומים להם, בנוסף לשמות עצם כגון: "תוכנית", "יעדים", "רצון", "צריך", "יכול", "יהיה". ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות משום שהם מבוססים על הערכות הבנק הנוכחיות לגבי אירועים עתידיים, אשר כוללים בין היתר: תחזיות להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם, ובמיוחד למצב הכלכלי במשק, כולל השפעת תנאים מאקרו כלכליים וגיאוגרפיים; צפי לשינויים ולהתפתחויות בשוקי המטבע ובשוקי ההון; תחזיות הקשורות בגורמים שונים נוספים המשפיעים על החשיפה לסיכונים פיננסיים; תחזיות לשינויים באיתנות הפיננסית של לווים, להעדפות הציבור, לשינויים בחקיקה ובהוראות רשויות פיקוחיות, להתנהגות המתחרים, למצבו התדמיתי של הבנק, להתפתחויות טכנולוגיות ולהתפתחויות בנושאי כח אדם.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר, נתוני בנק ישראל, משרד השיכון וגורמים אחרים המפרסמים נתונים והערכות לגבי שוקי ההון בארץ ובעולם ועל תחזיות והערכות לעתיד בנושאים שונים, כאמור לעיל, באופן שקיימת אפשרות שאירועים או התפתחויות, שנחזו כצפויים, לא יתממשו כלל או בחלקם.

תחולת היישום

הקבוצה מפקחת על בסיס מאוחד על ידי הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל. איחוד החברות המאוחדות ורישום השווי המאזני של החברות הכלולות הינו בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות בנק ישראל. ליום 31 בדצמבר 2022 לא קיימים הבדלים בין בסיס האיחוד לפי כללי החשבונאות ובסיס האיחוד הפיקוחי למטרות הלימות הון. כנדרש בהוראות בנק ישראל, הנתונים המוצגים במסגרת דרישות הגילוי הפיקוחיות בהתאם להוראות ועדת באזל שנכללו בדוח זה מוצגים על בסיס מאוחד בלבד ומבוססים על המידע הפיננסי המוצג בדוחות הכספיים, בהתאמות המתחייבות מיישום הוראות ועדת באזל (כגון: הניכויים מההון, מכשירי חוב הכשירים להיכלל בהון הרגולטורי, טיפול מיוחד בהשפעה חשבונאית בגין תכנית התייעלות על הון הבנק).

למידע נוסף בנוגע לחברות מוחזקות ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות בדוח הדירקטוריון וההנהלה ובביאורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון משוקללים

יחסים פיקוחיים עיקריים - נתוני מפתח

להלן נתוני מפתח הרלבנטיים לפרופיל הסיכון של הבנק:

2021				2022				
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	
20,708	21,783	22,099	21,969	22,650	23,567	24,332	25,072	יחסים פיקוחיים ופיננסיים עיקריים
20,607	21,709	22,045	21,935	22,355	23,277	24,047	24,791	הון זמין
27,373	30,267	30,268	29,883	30,314	31,555	32,186	33,087	הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר הון כולל
26,825	29,746	29,767	29,402	30,097	31,287	31,923	32,828	הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר
203,936	206,779	211,706	218,710	226,301	235,783	245,282	252,251	נכסי סיכון משוקללים
								סך נכסי סיכון משוקללים (RWA)
10.15	10.53	10.44	10.04	10.01	10.00	9.92	9.94	יחס הלימות הון (באחוזים)
10.10	10.50	10.41	10.03	9.86	9.85	9.75	9.78	יחס הון עצמי רובד 1 ⁽¹⁾
13.42	14.64	14.30	13.66	13.40	13.38	13.12	13.12	יחס הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
13.15	14.38	14.06	13.44	13.28	13.25	12.94	12.95	יחס הון כולל
8.66	8.63	8.60	8.60	9.61	9.62	9.61	9.60	יחס הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר
1.49	1.90	1.84	1.44	0.40	0.38	0.31	0.34	יחס הון עצמי רובד 1 הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים
								יחס הון עצמי רובד 1 זמין, מעבר לנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ⁽²⁾
401,308	406,235	411,555	423,950	426,244	450,369	462,856	463,010	יחס המינוף
5.16	5.36	5.37	5.18	5.31	5.23	5.26	5.42	סך החשיפות
5.13	5.34	5.36	5.17	5.24	5.17	5.20	5.35	יחס המינוף (באחוזים) ⁽³⁾
								יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר (באחוזים)
84,754	88,745	91,377	88,141	85,927	84,379	84,602	84,000	יחס כיסוי נזילות⁽⁴⁾
63,729	66,992	72,679	70,541	71,724	70,430	70,909	71,431	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
133	132	126	125	120	120	119	118	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים, נטו
								יחס כיסוי הנזילות (באחוזים)
-	-	-	259,631	258,878	274,230	285,733	277,605	יחס מימון יציב
-	-	-	218,447	223,862	240,140	246,196	241,884	סך הכל מימון יציב זמין ⁽⁵⁾
-	-	-	119	116	114	116	115	סך הכל מימון יציב נדרש
								יחס מימון יציב נטו (באחוזים)
14.1	19.8	16.2	12.9	21.9 ⁽⁸⁾	19.4	20.8	18.5	מדדי ביצוע
1.34	1.92	1.62	1.26	2.07	1.82	1.96	1.92	תשואת הרווח הנקי ⁽⁶⁾⁽⁷⁾
117.7	115.8	117.0	113.4	110.5	109.9	113.6	112.0	תשואת הרווח לנכסי סיכון ⁽⁶⁾⁽⁷⁾
								פיקדונות הציבור לאשראי לציבור, נטו
0.96	0.86	0.83	0.77	0.89	0.88	0.91	0.93	מדדי איכות אשראי עיקריים
								שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור
1.07	0.95	0.91	0.85	0.94	0.91	0.94	0.93	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי, הכוללת אומדן הפסדי אשראי הגלומים ביתרת האשראי לציבור של בנק אגוד, מתוך האשראי לציבור
1.23	1.07	1.06	0.95	1.13	1.20	0.99	0.87	שיעור חובות לא צוברים או חובות בפיגור של 90 ימים או יותר מתוך האשראי לציבור
0.02	(0.38)	(0.06)	(0.02)	0.11	0.14	0.20	0.25	הוצאות בגין הפסדי אשראי לתקופה לסך האשראי לציבור, נטו ⁽⁷⁾
(0.06)	(0.34)	(0.10)	(0.04)	0.03	0.08	0.14	0.17	מזה: בגין הפרשה קבוצתית
0.16	(0.80)	(0.11)	0.11	0.26	0.25	0.43	0.65	מזה: בגין הלוואות מסחריות שאינן הלוואות לדיור
(0.06)	(0.14)	(0.02)	(0.09)	0.03	0.08	0.07	0.02	מזה: בגין הלוואות לדיור
0.06	0.04	0.03	0.09	0.03	0.06	0.05	0.22	שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מאשראי ממוצע לציבור ⁽⁷⁾

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2021	2022	
15.8	20.1 ⁽⁸⁾	מדדי ביצוע
1.53	1.91	תשואת הרווח הנקי ⁽⁶⁾
		תשואת הרווח לנכסי סיכון ⁽⁶⁾
		מדדי איכות אשראי עיקריים
(0.10)	0.17	הוצאות בגין הפסדי אשראי לתקופה לסך האשראי לציבור, נטו
(0.13)	0.11	מזה: בגין הפרשה קבוצתית
(0.15)	0.39	מזה: בגין הלוואות מסחריות שאינן הלוואות לדיור
(0.08)	0.05	מזה: בגין הלוואות לדיור
0.05	0.09	שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מאשראי ממוצע לציבור

היחסים הפיננסיים מצביעים כי:

- תשואת הרווח הנקי הגיעה השנה ל-20.1%, זאת כתוצאה מגידול בנפח הפעילות, מעליית מדד המחירים לצרכן, ומעלייה בריבית בנק ישראל.
- יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון הגיע לשיעור של 9.94%. שיעור היחס המזערי לו מחויב הבנק הינו 9.60%.
- הבנק מנהל ביעילות את עמידתו ביעדי הרגולציה הנדרשים בתחום הלימות ההון, הנזילות והמינוף.

- (1) לבנק אין מכשירי הון הנכללים ב"הון רוברד 1 נוסף", ולכן סך הון רוברד 1 זהה לסך הון עצמי רוברד 1.
- (2) לרבות דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים.
- (3) יחס המינוף (Leverage Ratio) - היחס בין הון רוברד 1 (לפי כללי באזל) לסך החשיפות. יחס זה מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218.
- (4) יחס כיסוי הנזילות (Liquidity Coverage Ratio) - סך הנכסים הנזילים באיכות גבוהה לתזרים המזומנים היוצא נטו ברבעון. יחס זה מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221, במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון האחרון בתקופה המדווחת.
- (5) יחס מימון יציב נטו - יחס נזילות שנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים, בהתאם להמלצות ועדת באזל, ונועד לשמירה על מבנה מימון בר-קיימא לאורך זמן, בנוסף על יחס כיסוי הנזילות. הדרישה לחישוב ושמירה על יחס מימון יציב נטו מינימלי, וכן הדרישה לדיווח לציבור, היא החל מיום 31 בדצמבר 2021.
- (6) הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק.
- (7) מחושב על בסיס שנתי. בהתאם לחוזר מספר 2664-06 של בנק ישראל, עודכנה שיטת החישוב להצגת תשואה לתקופות ביניים. מספרי השוואה עודכנו בהתאם. תשואת הרווח הנקי בשנת 2021 בהתאם לשיטה הישנה הייתה: לרבעון הראשון 14.9%, לרבעון השני 21.3%, לרבעון השלישי 17.3%, לרבעון הרביעי 13.5%.
- (8) בנטרול השפעת רווחי ההון, נטו, ממימוש נכסים, מגיעה תשואת הרווח הנקי על ההון בשנת 2022 וברבעון הראשון של שנת 2022 ל-18.8% ו-16.6%, בהתאמה.

גישת הבנק לניהול סיכונים (OVA)

הפעילות העסקית של הבנק חשופה למגוון סיכונים פיננסיים ושינויים פיננסיים שהתממשותם מהווה פוטנציאל לפגיעה בתוצאות הפיננסיות שלו או בתדמיתו. הסיכונים הפיננסיים המרכזיים אותם מנהל הבנק הינם: סיכונים אשראי, לרבות סיכון הריכוזיות, סיכון נזילות וסיכונים שוק וריבית. לצד הסיכונים הפיננסיים, פעילות הבנק כרוכה בסיכונים שאינם פיננסיים כגון: סיכונים ציבוריים ורגולציה, סיכונים תפעוליים, סיכון טכנולוגיית המידע, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים משפטיים, סיכון מוניטין וסיכונים נוספים, כגון: סיכונים אקלים וסביבה, סיכון מודל עסקי והתחרות בענף.

תהליכי ניהול ובקרת הסיכונים בבנק ובקבוצה נועדו לזהות, לנהל, לנטר, לכמת ולהפחית את כלל הסיכונים המהותיים הגלומים בפעילותו ולתמוך בהשגת יעדי העסקיים.

פרק זה מתאר כיצד ההנהלה והדירקטוריון מעריכים ומנהלים סיכונים וזאת כדי לגלות לבעלי העניין מידע רלוונטי ומהותי להבנת מכלול הסיכונים המשמעותיים אליהם חשוף הבנק, לרבות הבנה לגבי הסיבולת לסיכון ותיאבון הסיכון של הבנק בקשר לפעילויות העיקריות ולסיכונים המשמעותיים, פרופיל הסיכון ושינויים מהותיים שחלו בתקופה המדווחת שהינם בעלי השפעה מהותית על מערך הסיכונים בבנק ודרכי ניהולם.

מידע כללי על ניהול הסיכונים השונים ופרופיל הסיכון

לבנק מסגרת נרחבת לניהול ובקרת הסיכונים אליהם הוא חשוף, הכוללת מבנה ארגוני תומך בניהול ובקרת הסיכונים. הבנק פועל בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים בנושא ניהול ובקרת סיכונים ובהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין, ובפרט, הוראה 310 - "ניהול סיכונים", המבוססת על המלצות וועדת באזל, ומתווה את עקרונות ניהול ובקרת הסיכונים במערכת הבנקאית בישראל וקובעת את הסטנדרטים הנדרשים מהבנקים, ליצירת מסגרת לניהול ובקרת הסיכונים ההולמת את דרישות הרגולציה, פרופיל הסיכון, אסטרטגיית הסיכון והיעדים העסקיים של הבנק. כלל מסמכי המדיניות של הבנק לניהול ובקרת סיכונים מבוססים על עקרונות יסוד אלו.

ניהול הסיכונים בקבוצה מתבצע בראייה כוללת של פעילות הבנק בארץ ובשולחות חוץ לארץ ובהתאמה לדרישות הרגולטוריות, במטרה לתמוך בהשגת היעדים האסטרטגיים של הקבוצה, תוך נטילת סיכונים בצורה מושכלת ושמירה על רמת סיכון התואמת את תיאבון הסיכון הכולל שהוגדר על ידי דירקטוריון הבנק.

תיאבון הסיכון מגדיר רמת סיכון כוללת שהבנק מוכן לקחת על עצמו ומהווה קביעה ברמת-על. תיאבון הסיכון מגדיר היכן הבנק רוצה להימצא במונחים של תשואה (תמורה/תועלת) מול סיכון (עלות) במבט צופה פני עתיד. תיאבון הסיכון מוגדר כמוותית ואיכותית במהלך עסקים רגיל ובתרחישי קיצון ומבוסס על אסטרטגיית הסיכון ועקרונות היסוד של התוכנית האסטרטגית והעסקית של הבנק, על רמת הנזילות וההון הנדרשת לעמידה ביעדים האסטרטגיים וכן, על תוצאות תרחישי הקיצון השונים שעורך הבנק.

הסיבולת לסיכון מהווה קביעה ספציפית של רמות הסיכון לכלל הסיכונים אליהם חשוף הבנק. רמות הסיכון נקבעות במגוון מדדים כמוותיים ואיכותיים, התומכים בהשגת המטרות העסקיות, אך מותירים את הבנק בגבולות הגזרה אשר הוגדרו בתיאבון הסיכון הכולל ובכפוף למגבלות רגולטוריות קשוחות. סך מגבלות הסיכון, מגלמות באופן מצרפי את רמת הסיכון הכוללת שהבנק מוכן לקחת על עצמו.

ניהול סיכונים יעיל ומקיף מהווה נדבך מרכזי להבטחת יציבותו של הבנק לאורך זמן. תהליכי ניהול ובקרת הסיכונים בבנק ובקבוצה נועדו לזהות, לנהל, לנטר, לכמת, למנוע ולהפחית את כלל הסיכונים המהותיים הגלומים בפעילותו ולתמוך בהשגת יעדי העסקיים. הפעילות העסקית של הבנק והקבוצה במגוון המוצרים והמכשירים הפיננסיים המאזניים והחוץ מאזניים חושפת את הקבוצה למגוון סיכונים פיננסיים ושינויים פיננסיים שהתממשותם מהווה פוטנציאל לפגיעה בתוצאות הפיננסיות שלו ובתדמיתו. הסיכונים הפיננסיים המרכזיים אותם מנהל הבנק הינם: סיכונים אשראי, לרבות סיכון הריכוזיות, סיכון נזילות, סיכונים שוק וריבית ועוד. לצד הסיכונים הפיננסיים, פעילות הבנק כרוכה בסיכונים שאינם פיננסיים כגון: סיכונים ציבוריים ורגולציה, סיכונים תפעוליים, כולל סיכון טכנולוגיית המידע, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים משפטיים, סיכון מוניטין וסיכונים נוספים, כגון: סיכונים סביבה, סיכון מודל עסקי והתחרות בענף.

סיכונים מובילים ומתפתחים

הפעילות העסקית של הבנק חושפת אותו לשורה של סיכונים פיננסיים ושינויים פיננסיים המהווים פוטנציאל לפגיעה בתוצאות העסקיות ובתדמיתו. הסיכונים המובילים והמתפתחים נגזרים מהסביבה העסקית של הבנק המושפעת מהסביבה המקרו-כלכלית, מסיכונים הקשורים לרגולציה ולחקיקה, לשינויים החלים במודל העסקי ולמגמות חברתיות וצרכניות. בשנים האחרונות, לנוכח שינויים בסביבה התחרותית, בסביבת הצרכן, בסביבה הרגולטורית ובסביבה הטכנולוגית, ניכרת מגמת התפתחות בסיכונים שאינם פיננסיים.

הבנק בוחן את הסיכונים המובילים, שהינם סיכונים קיימים או חדשים הנובעים מהתפתחויות בסביבה העסקית של הבנק, העשויים להתממש בשנה הקרובה והינם בעלי פוטנציאל להשפעה מהותית על תוצאותיו הפיננסיות ויציבותו של הבנק. כמו כן, מזוהים הסיכונים המתפתחים, שהינם סיכונים העשויים להתממש בטווח הארוך יותר וקיימת אי וודאות באשר לאופיים והיקף השפעתם על הבנק. מיפוי הסיכונים בבנק נבחן באופן שוטף כדי לוודא שהוא מקיף את כלל הסיכונים הגלומים בפעילותו העסקית ואלו הנובעים מתנאי השוק ומדרישות הרגולציה.

בחודשים האחרונים, שוררת אי וודאות על רקע תכניות הממשלה לקדם שינויים במערכת המשפט, והמחלוקת הציבורית סביב מהלך זה. בשלב זה מוקדם להעריך מה תהייה ההתפתחות, וכן את השפעת אירועים אלה על המשק הישראלי.

להלן פירוט הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים שזוהו בבנק:

סיכון עסקי אסטרטגי - הינו סיכון בזמן אמת או סיכון עתידי, לרווחים, להון, למוניטין או למעמד הבנק, שעלול לנבוע מהחלטות עסקיות שגויות, הטמעה לא נאותה של החלטות הבנק או התאמה לא נאותה של הבנק לשינויים בסביבה העסקית בה הוא פועל. קרי, הסיכון שהבנק בחר אסטרטגיה שגויה או שהוא לא יוכל לממש את התוכנית העסקית והאסטרטגית על פי התכנון. מהותיות הסיכון העסקי - אסטרטגי מחייבת את הבנק לנקוט אמצעים שיאפשרו את ניהול הסיכון, תוך נקיטת אמצעים להערכה וליהוי מקדים של אירועים, העלולים למנוע את יישום האסטרטגיה.

ההתפתחויות בסביבה העסקית שעלולות להשפיע על הסיכון האסטרטגי כוללות את התגברות המתיחות הגיאופוליטית העולמית והמקומית והשפעתו על הפעילות הכלכלית העולמית והמקומית, השפעת האינפלציה ועליית סביבת הריבית אשר ייקרה את האשראי, ההתפתחויות הטכנולוגיות בעולם

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

הפיננסים והשינויים בהעדפות הצרכנים, והשפעתן של הוראות רגולציה בתחומי ליבה של הפעילות הבנקאית. הבנק ערוך למצבי חירום בצורה שתצמצם את מידת הפגיעה בתוכנית העסקית והאסטרטגית שלו, לו יתפתחו תנאי קיצון כלכליים או ביטחוניים. התגברות התחרות והתפתחות הדיגיטציה במערכת הבנקאית, וכן, השינויים בהתנהגות הלקוחות ובמודל העסקי עלולים ליצור השפעות מהותיות על המערכת הבנקאית בטווח הבינוני ארוך ולהשפיע על התוצאות העסקיות של הבנק.

השפעתן של הוראות רגולציה בתחומי ליבה של הפעילות הבנקאית, ובכללן השפעותיו האפשריות של החוק ל"הגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל". מטרת החוק הינה הגברת התחרות בשירותי הבנקאות הקמעונאיים תוך התייחסות לצד ההיצע - הוספת שחקנים חדשים, ולצד הביקוש - הגברת יכולת הצרכן להשוות בין עלויות של שירותים פיננסיים. ההתפתחויות הטכנולוגיות בעולם הפיננסיים והשינויים בהעדפות הצרכנים מובילים למעבר גובר של הפעילות הבנקאית לדיגיטל. התפתחות הבנקאות הפתוחה עשויה להוביל להתעצמות התחרות בזירת המחיר, בייחוד בתחום התשלומים והעברות הכספיים. על רקע התפתחויות אלה, קיים סיכון גובר לפיצול צריכת סל המוצרים הבנקאיים, ולהתגברות האיום התחרותי על מערכת הבנקאות כתוצאה מכניסה של גופים פיננסיים חוץ-בנקאיים וחברות טכנולוגיה לתחומי פעילות בנקאיים. הבנק נערך לעולם הטכנולוגי המשתנה באמצעות התאמת פונקציה הייצור הבנקאית, בין היתר, באמצעות השקעות בטכנולוגיה. במהלך שנת 2022, הסיכון הרגולטורי התעצם לנוכח התגברות יזמות החקיקה השונות.

ביום 26 באפריל 2021 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית חומש אסטרטגית, לשנים 2021 עד 2025, המבוססת, בין היתר, על מיצוב הבנק כשחקן מרכזי בבנקאות העסקית, ביסוס המובילות של קבוצת הבנק בקרב משקי בית, מתן שירותי בנקאות אישיים ואנושיים הנתמכים בטכנולוגיה דיגיטלית מתקדמת, הכוללים שילוב אופטימלי בין ערוצים אנושיים ודיגיטליים, ושירות אנושי על ידי בנקאי מומחה גם בדיגיטל לפי בחירת הלקוח וצרכיו, ובנוסף, הצעות ערך פרסונליות בכלל הערוצים, המותאמות לצרכי הלקוח, התאמת מודל ההפעלה לאתגרי העתיד ושיפור היעילות התפעולית ומינוף המיזוג של בנק אגוד ליצירת סינרגיה תפעולית ועסקית ומימוש יתרונות לגודל. לפרטים נוספים ראה דיווח מידי מיום 27 באפריל 2021 (מספר אסמכתא: 01-071448-2021).

תוצאות ביצועי הבנק לשנת 2022 מצביעות על כך שהבנק נמצא מעבר ליעדים העסקיים שהוצבו בתוכנית האסטרטגית.

סיכון מאקרו כלכלי - מצב הכלכלה העולמית והמקומית, תמורות במדיניות הפיסקלית, שינויים משמעותיים במדיניות המוניטרית ובעקומי הריבית, תנודתיות בשווקים ושינויים במחירי הנכסים הפיננסיים בארץ ובעולם ובמחירי הנדל"ן בארץ ובעולם הינם בעלי פוטנציאל להשפיע על פעילות הבנק ועל הסיכון העסקי - אסטרטגי.

אי ודאות במארז להתגברות המתוחות הגיאופוליטית בעולם, ובייחוד בין מדינות המערב לרוסיה ובין ארה"ב לסין מהווה גורם סיכון מהותי העלול להשפיע על הסביבה המאקרו כלכלית העולמית.

שנת 2022 אופיינה בקצב אינפלציה מואץ בעולם ובישראל, על רקע גידול משמעותי ברמת הביקושים לאחר משבר הקורונה שצד ההיצע לא הצליח לספק בשל שיבושים בשרשרת האספקה העולמית, לצד עלייה במחירי הסחורות, המזון והאנרגיה בגלל המלחמה באוקראינה.

מתחילת שנת 2022, נרשמה עלייה עקבית בקצב האינפלציה במשק הישראלי, בעקבות התייקרות המוצרים הסחירים והלא סחירים. העלאה המהירה של הריבית המוניטרית נועדה להוביל לריסון הביקושים ולהתחזקות המטבע המקומי לצורך מיתון קצב האינפלציה. בנק ישראל החל במהלך הרבעון השני לשנת 2022, ברצף העלאות ריבית משיעור של 0.1% לשיעור של 3.25% בסוף שנת 2022. בחודשים ינואר ופברואר 2023, בוצעו שתי העלאות ריבית נוספות לשיעור של 4.25%. קיים חשש כי העלאות ריבית חדה מדי תגרוור את הכלכלות במדינות המפותחות למיתון. לפיכך, הבנקים המרכזיים קובעים את קצב העלאות הריבית בהתאם לחוסן הפעילות הכלכלית, מצב שוק התעסוקה והתפתחות רמת הביקושים. עליית סביבת הריבית והאינפלציה ייקרה את האשראי, ועשויה להשפיע על סיכון האשראי בבנק. הבנק מנסר באופן שוטף את ההשפעות הפוטנציאליות על פעילותו העסקית. כמו כן, עדיין קיימת אי ודאות בנוגע להשלכות העתידיות האפשריות של עליית סביבת הריבית על הפעילות העסקית והכלכלית.

בשנת 2022 עיקר השפעת נגיף הקורונה על הפעילות הכלכלית העולמית התמקדה בסין אשר הטילה מגבלות רבות עקב התפרצויות גלי תחלואה. מגבלות אלו השפיעו על הביקושים העולמיים מחד אך גם האריכו את השיבושים בשרשרת האספקה העולמית מאידך. עדיין קיימת אי ודאות בנוגע להתפשטות עתידית של הנגיף, מאפייניו בעתיד והשלכותיו העתידיות הפוטנציאליות על הפעילות העסקית והכלכלית.

סיכון אבטחת מידע - סיכון אבטחת מידע הינו סיכון הנובע מליקויים בהגנה על מערכות המחשב של הבנק והמידע הנכלל בהן. סיכון הגנת הסייבר נובע מאירוע בו מתבצעת תקיפה של מערכות המחשב על ידי או מטעם יריבים חיצוניים או פנימיים לבנק.

איומי הסייבר ממשיכים להתפתח ולהתגבר כלפי גופים פיננסיים. חלה עלייה בתחכום ובמוטיבציה של אירועי התקיפה, וחל גידול משמעותי בכמות אירועי הסייבר ובהיקף ההפסדים הנובע מאירועים אלה בעולם. כמו כן, ההתפתחויות הטכנולוגיות והדיגיטליות במערכת הבנקאית, הגדילו את משטחי האיום והעצימו את סיכון הסייבר. מערך אבטחת המידע של הבנק ממשיך לחזק ולשפר את מנגנוני ההגנה המופעלים במערכות הבנק על מנת לצמצם את היכולת להונות את הלקוחות ולבצע פעולות לא מורשות בחשבונות הלקוחות. פעולות אלו הינן חלק מתהליכי התחקור והפקת הלקחים הקיימים בבנק בהקשר לאיום המתפתח.

מערך אבטחת המידע של הבנק פועל בצורה מלאה ורציפה לכל אורך השנה, תוך שיפור מתמיד וחיזוק יכולות ומנגנוני הגנה בהתאם להתרחבות האיומים ולצרכים המתגברים בהם הבנק נדרש לעמוד.

סיכון טכנולוגי - הסיכון הטכנולוגי מהווה סיכון משמעותי במערכת הבנקאית. הסיכון מושפע מההאצה בהתפתחות הטכנולוגיה והדיגיטליות במענה לצרכי הלקוחות המשתנים. מערכות הליבה הוותיקות בבנקים, במקביל לריבוי דרישות רגולציה בנקאית בלוחות זמנים קצרים, מעצימות את הנזק הפוטנציאלי העלול לנבוע מסיכוי הטכנולוגיה שהינם מהותיים לפעילות התקינה של הבנק. במהלך שנת 2022, המשיכה חסיבת הטכנולוגיה לפעול באופן מלא לתמיכה מלאה בתפקוד השוטף של הבנק ומתן מענה לצרכים הטכנולוגיים הנוכחיים והעתידיים הנדרשים לפעילותו.

במסגרת חיזוק התשתיות הטכנולוגיות הבנק מבצע השקעות במערכות הטכנולוגיה על מנת להתמודד עם האתגרים המשתנים בסביבה העסקית. קצב השינויים המהיר בזירה הטכנולוגית, שינויים באופן הנגשת השירותים לציבור הלקוחות והרחבת מגוון הערוצים בהם פועל הבנק מול לקוחותיו מחייבים השקעה מתמדת בטכנולוגיה. ההשקעות מבוצעות גם לצורך שדרוג היכולות העסקיות וגם לצורך עמידה בדרישות רגולטוריות חדשות כמו הערכות לבנקאות פתוחה. בנוסף, הבנק פועל לפיתוח כלים מתקדמים לטיפול ומיצי מידע מן הנתונים, במטרה לשפר את יכולות המדידה וקבלת ההחלטות הן בהיבטים העסקיים שיווקיים והן בהיבטים של ניהול סיכונים.

סיכון ציות ורגולציה - פעילותו העסקית של הבנק כפופה להוראות רגולציה. סיכון הציות (Compliance Risk) הינו הסיכון להטלת סנקציה, להפסד פיננסי מהותי או לנזק תדמיתי, אשר הבנק עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את "הוראות הציות". הוראות הציות כוללות גם את חוק יעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011, חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994 וחוק הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול חוקי השקעות, התשנ"ה-1995 (להלן - "חוק היעוץ") (להלן ביחד - "דיני ניירות ערך"), וכן

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

את חוק התחרות הכלכלית, התשמ"ח-1988. הטיפול בציות לחוקים אלה מבוצע גם במסגרת תכניות אכיפה פנימיות של דיני ניירות ערך ודיני התחרות הכלכלית, בהתאמה. וכן, סיכון הציות כולל גם את נושא ההוגנות ודיני הגנת הפרטיות.

יודגש כי תיאבון הבנק לסיכונים ציות ורגולציה, בכל הקשור לציות להוראות הדין החלות על הבנק, הוא אפסי. משכך, קבע הבנק כי ליקויים שיאותרו בציות להוראות הדין יטופלו על ידי יחידות הבנק בעדיפות עליונה. הבנק קבע תכנית עבודה רב שנתית, הכוללת פעולות נדרשות להפחתת סיכון הציות.

כמו כן, עקב התמשכות המלחמה בין רוסיה לאוקראינה, הבנק ממשיך לעקוב אחר רשימות הסנקציות (בכלל זה הסנקציות הסקטוראליות) שפורסמו בנושא זה על ידי ארה"ב, האיחוד האירופי ואנגליה, ומיישם אותן.

סיכונים סביבתיים וסיכונים אקלים

סיכונים סביבתיים הם סיכונים הנובעים מפוטנציאל ההשפעה של שינויים סביבתיים על התאגידים הפיננסיים. הבנק חשוף להפסד העלול לנבוע כתוצאה מהרעה במצבו הפיננסי של הלווה בשל עלויות גבוהות שנגרמו כתולדה של מפגעים סביבתיים ורגולציה בתחום איכות הסביבה, או מירידה בשווי בטוחות החשופות לסיכון סביבתי, או מכך שהבנק יישא באחריות עקיפה למפגע סביבתי, הנגרם על ידי פרויקט שהוא מממן. בסיכון הסביבתי נכללים גם סיכונים נוספים הנגזרים מסיכון זה: מוניטין, אחריות כלפי צד שלישי וכדומה.

סיכונים אקלים נוצרים מהתגברות תדירות ועוצמת אירועי מזג האוויר בעקבות התחממות כדור הארץ. הסיכון עבור הבנק הינו להפסד פיננסי או פגיעה במוניטין, כתוצאה מהתממשות אירועים או תהליכים פיזיים פיזיים או התאמות לסיכונים מעבר עקב שינויי אקלים.

סיכונים אקלים כוללים סיכונים מעבר המוערכים כסיכונים לטווח ארוך. סיכונים אלו נובעים מתהליך ההסתגלות לקראת כלכלה דלת-פחמן (כגון מעבר למקורות אנרגיה מתחדשים, מיסוי פחמן, שיפור היעילות האנרגטית וכד') וסיכונים פיזיים העלולים להתממש כתוצאה מהשפעה ישירה של אירועי קיצון כגון שריפות, שיטפונות וכד', ומשינויים כרוניים ומתמשכים העלולים לנבוע מעליית מפלס פני הים ועליית טמפרטורה העלולים לגרום להשפעות על המערכת האקולוגית, תהליכי מדבור ועוד.

בחודש דצמבר 2022, פרסם הפיקוח על הבנקים הוראה לעדכון הדיווח לציבור בנושא גילוי על היבטי סביבה, חברה וממשל. ההוראה מרחיבה את דרישות הגילוי בנושא ניהול סיכונים ESG (Environment, Social and Governance), יישום ההוראה יחל בדוח ESG לשנת 2022. כמו כן, בחודש דצמבר 2022, פרסם הפיקוח על הבנקים, טיוטת הוראה של "עקרונות לניהול אפקטיבי של סיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים", המבוססת על הנחיית ועדת באזל. טרם נקבע מועד היישום המלא הסופי.

לפרטים נוספים בדבר ניהול סיכונים אלה, ראה פרק סביבה, חברה וממשל בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים בבנק

הממשל התאגידי בבנק תומך בקיום תרבות ניהול סיכונים ומתבסס על שלושה קווי הגנה: קו ההגנה הראשון – קווי העסקים, קו ההגנה השני – החטיבה לבקרת סיכונים, בראשות ה-CRO של הבנק, המהווה את פונקציית הבקרה העיקרית ביחד עם פונקציות בקרה מחטיבות נוספות וקו ההגנה השלישי – חטיבת הביקורת הפנימית.

הדירקטוריון וההנהלה מהווים קווי הגנה נוספים הפועלים במטרה לפקח על פעילות שלוש קווי ההגנה.

קווי ההגנה נועדו להבטיח כי בבנק הוטמעה מסגרת הולמת של ניהול ובקרת סיכונים, להלן הגדרת הפונקציות העסקיות בשלושת קווי ההגנה:

קווי ההגנה

הקו	הפונקציה	כפיפות	תפקיד
קו ההגנה ראשון	קווי עסקים	מנהלי קווי העסקים הכפופים ישירות למנהל הכללי	הנהלת היחידה הנושאת באחריות מלאה לניהול הסיכונים וליישום סביבת בקרה נאותה על פעילותה.
קו ההגנה שני	החטיבה לבקרת סיכונים המהווה את פונקציית הבקרה המרכזית ויחידות נוספות	המנהל הכללי	החטיבה לבקרת סיכונים העסקיות, פועלת ביחד עם פונקציות בקרה מחטיבות נוספות, בהן, חטיבת מידע ודיווח כספי והחטיבה המשפטית, וזאת, כדי להשלים את פעילויות ניהול הסיכונים של קו ההגנה הראשון ולסייע להנהלה בקידום ראייה משולבת, כלל תאגידית של הסיכונים, תכנון ופיתוח המסגרת לניהול הסיכונים, אתגור ויודוא השלמות והאפקטיביות של מסגרת ניהול הסיכונים והבקרה הפנימית.
קו ההגנה שלישי	ביקורת פנימית	יו"ר דירקטוריון הבנק	פועלת באופן בלתי תלוי, בוחנת תקינותם ויעילותם (על פי רוב, בדיעבד) של תהליכי העבודה וניהול הסיכונים על פי תוכנית רב שנתית מבוססת סיכון, הצפת חולשות בבקורות הפנימיות, שיש להן פוטנציאל לפגיעה באפקטיביות הבקרה, וביצוע מעקב על תיקון החולשות שאותרו.

בין קווי ההגנה, הוגדרו ממשקים שונים, הכוללים פורומים ודרכי דיווח שהוטמעה בשגרה ובחירום. תרבות ניהול סיכונים חזקה ותקשור המידע אודות הסיכונים בין שלוש קווי ההגנה מאפיינים ממשל ניהול סיכונים נאות. תקשור המידע אודות הסיכונים נועד להבטיח את זרימת המידע המאפשרת לבנק להתמודד עם הסיכונים המהותיים הכרוכים בפעילותו, או עם פוטנציאל להתפתחות סיכונים כאלה, זאת, במקביל לעמידה ביעדי העסקיים של הבנק.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים בחברות הבת

ניהול הסיכונים מתבצע ברמת הבנק וברמת הקבוצה, כולל שלוחות חו"ל וחברות הבת, כאשר לבנק קיימת אחריות קבוצתית למסגרת ניהול הסיכונים הכוללת. במסגרת זו, מתבצע תיאום עם חברות הבנות של הבנק בנושא מדיניות ניהול ובקרת הסיכונים ומתבצע פיקוח ובקרת חברות בנות באופן שוטף. חברות הבנות מנהלות את הסיכונים בהתאם למדיניות הקבוצתית ומדווחות לבנק על החשיפות שלהן לסיכונים השונים.

להלן הפונקציות המעורבות בניהול ובקרת הסיכונים בבנק:

דירקטוריון הבנק

תפקידו העיקרי של הדירקטוריון בנושא ניהול הסיכונים: התוית אסטרטגית סיכון, קביעת תיאבון הסיכון של הקבוצה בהתאמה לאסטרטגיה הכוללת של הבנק, אישור מדיניות לניהול ובקרת סיכונים העקבית עם מסגרת ניהול, בקרה ומיפוי הסיכונים, והתוית עקרונות מסמכי המדיניות הייעודיים לניהול הסיכונים עבור כל סיכון, אשר מנחים את הבנק בפעילותו השוטפת. הדירקטוריון מפקח ומבקר אחר פעולות ההנהלה, ועל עקביות עם מדיניות הדירקטוריון, מודא קיומם של תחומי אחריות ודרכי דיווח ברורים בבנק, ומתווה תרבות ארגונית תומכת ניהול סיכונים איתן, הדורשת יישום סטנדרטים גבוהים של התנהגות מקצועית, יושרה והוגנות ומודא שהבנק פועל תוך ציות לחוק ולרגולציה.

הדירקטוריון פועל באמצעות מספר ועדות מקצועיות, אשר תפקידן לקיים דיון מצצה ומעמיק בנושאים השונים לפני הבאתם לדיון ואישור במליאת הדירקטוריון.

הועדה לניהול סיכונים

ועדה מייעצת לדירקטוריון, הדנה בנושאים הקשורים לניהול ולבקרת הסיכונים בבנק ולאסטרטגיית הסיכון, לרבות תיאבון הסיכון הנוכחי והעתידי ותכנון וניהול ההון. כמו כן, הועדה מפקחת על האופן בו ההנהלה הבכירה מיישמת את אסטרטגיית הסיכון.

באחריות הועדה אישור מיפוי הסיכונים של הבנק, אישור מסמכי המדיניות הייעודיים לכל אחד מהסיכונים המהותיים בבנק. מסמכים אלה מגדירים את הממשל התאגידי, מהות הסיכון ותיאבון הסיכון המתאם לפעילות האסטרטגית, וכן את תהליכי ניהול ומדידת הסיכון והשיטות הננקטות בבנק להפחתתו, לרבות תהליכי ניטור ובקרה אפקטיביים.

הועדה דנה בתדירות רבעונית במסמך הסיכונים של הבנק, המציג ראייה כוללת של פרופיל הסיכון הנוכחי והעתידי ודיווח תמציתי וברור לכלל הסיכונים והתפתחותם לאורך זמן בדגש על אירועי הרבעון המדווח, בדוח הסיכונים הרבעוני והשנתי, במסמך ה-ICAAP השנתי (Internal Capital Adequacy Assessment Process - תהליך הערכה הפנימי של הלימות ההון) וכן, בתוצאות תרחיש הקיצון האחד של בנק ישראל והשפעותיו על נתוני הבנק, ורוחיותו ויציבות ההון שלו.

בפני הוועדה מובאות סקירות מורחבות בנושאים שונים בתדירות קבועה. כמו כן, דנה הועדה במוצרים חדשים הנדרשים לאישור הדירקטוריון, הוראות והנחיות רגולטוריות חדשות ומעודכנות בקשר לניהול הסיכונים בבנק, תחקירים מהותיים שבוצעו בקשר עם ניהול סיכונים וכל נושא אחר, הרלוונטי לניהול הסיכונים בבנק. **ועדה לענייני טכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית**

הוועדה דנה ומייעצת לדירקטוריון בנושא אסטרטגיית הסיכון הטכנולוגי, תיאבון הסיכון, מדיניות טכנולוגיית המידע וניהולה וחדשנות טכנולוגית, לרבות מדיניות ואסטרטגיית אבטחת מידע והגנת הסייבר, התשתיות הטכנולוגיות של קבוצת הבנק, ניהול ושימוש במאגרי נתונים, חדשנות טכנולוגית כתמיכה בחדשנות עסקית, והתאמתן לאסטרטגיה ולמדיניות הכוללת של קבוצת הבנק, לרבות יעדים, תכניות עבודה שנתיות ומשאבים, בנוגע לטכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית. תמצית סקירת הסיכונים, שנידונו בוועדה, מדווחת בתדירות חצי שנתית בוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון. **ועדת הביקורת**

הוועדה פועלת על מנת לוודא שהבנק מקיים את מסגרת הבקרה הפנימית באופן המבטיח את ההתנהלות התקינה של פעילות הבנק. ועדת הביקורת אחראית לפקח על עבודת המבקר הפנימי של הבנק, וכן על עבודת רואה החשבון המבקר של הבנק. במסגרת זו דנה הועדה בדוחות הכספיים של הבנק, כולל דוח הסיכונים וממליצה לדירקטוריון על אישורם. ועדת הביקורת דנה בתוכניות העבודה של הביקורת הפנימית ושל רואה החשבון המבקר, וכן בדוחות ביקורת של המבקר הפנימי ובדוחות של רואה החשבון המבקר ושל המפקח על הבנקים או רשות מוסמכת אחרת. מתפקידי ועדת הביקורת לעמוד על ליקויים בניהול העסקי של הבנק, לרבות אלה הנובעים מליקויים ארגוניים, תוך התייעצות עם המבקר הפנימי הראשי או עם רואה החשבון המבקר, ולהציע לדירקטוריון דרכים לתיקונם.

ועדת אשראי

הוועדה אחראית על אישור מסמך מדיניות האשראי (בדיון משותף עם הוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון), לפני העלאתו לאישור הדירקטוריון. כמו כן, אישור בקשות אשראי החורגות מהמגבלות שנקבעו במדיניות האשראי. בנוסף, דנה הועדה בדוחות בקרת אשראי ודיווחי אשראי שוטפים ובנושאים כלליים בתחום האשראי.

ועדה לקליטת בנק אגוד

ועדת דירקטוריון שהוקמה אד הוק ופעלה במהלך שנת 2022 על מנת ללוות ולעקוב אחר פרויקט המיזוג של בנק אגוד, בשל היותו מהותי, מורכב ובהיקף נרחב, שגלומים בו מגוון רחב של סיכונים. הוועדה סיימה את פעילותה במהלך הרבעון הראשון לשנת 2023.

ועדת תגמול

הוועדה דנה וממליצה לדירקטוריון על מדיניות התגמול לנושאי משרה ולכלל העובדים, כמו כן, הוועדה מאשרת תנאי כהונה והעסקה של נושאי משרה (לפני אישור הדירקטוריון).

המנהל הכללי

המנהל הכללי של הבנק אחראי על ניהול השוטף של פעילות הבנק במסגרת המדיניות שקבע הדירקטוריון ובכפוף להנחיותיו ובפרט על יישום האסטרטגיה והתוכניות העסקיות של הבנק. במסגרת זו, אחראי המנהל הכללי על ניהול כלל הסיכונים של הבנק, והובלת ההנהלה ומנהלי הסיכונים לניהול אינטגרטיבי ומקיף של הסיכונים וההון, ויישום מערך בקרה פנימית אפקטיבי.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

המנהל הכללי מקבל סקירות ודיווחים שוטפים וסדירים, על פרופיל הסיכונים של הבנק, לכל הפחות, במתכונת ובמועדים שנקבעו בהתאם להחלטות דירקטוריון ועל פי הוראות ניהול בנקאי תקין. המנהל הכללי אחראי על דיווחים לדירקטוריון, על פי המתכונת שנקבעה בנהלי הבנק, ובכלל זה דיווחים בדבר ניהול הסיכונים של הבנק ובפרט בדבר אירועים חריגים ו/או חריגות מתיאבון הסיכון.

הנהלת הבנק

הנהלת הבנק אחראית להבטיח שפעילות הבנק עומדת בהלימה עם האסטרטגיה העסקית ויעדיה כפי שהתוותה על ידי הדירקטוריון ובמסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר. באחריותה לנהל את הסיכונים המהותיים העומדים בפני הבנק באופן שוטף. כל מנהל סיכונים בתחומו אחראי ליישום העקרונות שנקבעו על ידי דירקטוריון הבנק לטיפול בסיכונים אלה. גיבוש מדיניות ניהול הסיכונים, קביעת מגבלות וקווים מנחים, הטמעה ויישום של תהליכי ניהול ובקרת הסיכונים, דיווחים על פרופיל הסיכון במהלך עסקים רגילי ובתרחישי קיצון ואישור מוצרים חדשים ופעילויות חדשות טרם הפעלתם.

המבנה הארגוני של הבנק נועד לתמוך בהשגתם של יעדי הבנק העסקיים ובקיומם של תהליכי ניהול ובקרת סיכונים הולמים.

יצוין כי בדומה לתהליכים עסקיים, גם תהליכי ניהול הסיכונים אינם סטטיים, אלא מתעדכנים ומתפתחים כל הזמן, הן בעקבות רגולציה מקומית ו/או פרקטיקה בינלאומית והן בהתאם לצרכים העסקיים.

בבנק פועלות ועדות ניהול סיכונים בכל הרמות הניהוליות. ועדות אלה פועלות כפורומים ניהוליים ומקצועיים, שמטרתם לייצר דיון בסוגיות ניהול ובקרת הסיכונים, ולקדם מהלכים הנדרשים לשדרוג מתמשך של מסגרת ניהול הסיכונים של הבנק.

ועדות ההנהלה העיקריות הינן: פורום הנהלה שבועי שוטף, ועדת אשראי עליונה, ועדת ניהול נכסים והתחייבויות (נני"ה), ועדת שלוחות חוץ לארץ, ועדת הנהלה לניהול סיכונים תפעוליים, ועדת הנהלה לניהול סיכונים הדנה בפרט במסמך הסיכונים הרבעוני. מנהל הסיכונים הראשי ונציגים נוספים מהחטיבה לבקרת סיכונים לפי העניין, חברים בוועדות אלה. הוועדות פועלות במצבי שגרה וחירום, על פי נהלים מפורטים.

מנהל הסיכונים הראשי, ה-CRO (Chief Risk Officer)

מנהל החטיבה לבקרת סיכונים, משמש כמנהל הסיכונים הראשי של הבנק (ה-CRO) האחראי על פונקציית ניהול ובקרת הסיכונים ועל מסגרת ניהול הסיכונים של הבנק. החטיבה לבקרת סיכונים מהווה נדבך מרכזי בפעילות קו ההגנה השני של הבנק ופועלת באופן בלתי תלוי בפעילות היחידות הנוטלות סיכון. ל-CRO גישה ישירה למנכ"ל ולדירקטוריון הבנק מולם מתקיימים תהליכי דיווח ישירים ומוסדרים. ה-CRO, אחראי לשמירת רמה נאותה של ניהול ובקרת סיכונים בבנק, תוך שמירה על מערך דיווחים חוצה בנק, מעורבות אקטיבית בתהליך תכנון ההון, ואחריות לוודא כי מתקיימים כל המהלכים והתהליכים המבטיחים כי פרופיל הסיכון של הבנק תואם את תיאבון הסיכון כפי שהוגדר על ידי הדירקטוריון.

באחריות ה-CRO לוודא כי מתקיימים בבנק תהליכים אפקטיביים לזיהוי, ניהול, מדידה, ניטור ובקרה, הפחתה ודיווח שוטף של כלל הסיכונים הגלומים בפעילות העסקית של הבנק וכי פרופיל הסיכונים של הבנק הולם את תיאבון הסיכון.

מנהל הסיכונים אחראי על הסדרת מסגרת תיאבון הסיכון של הבנק ועל הובלה וגיבוש כלל מסמכי המדיניות לניהול ובקרת סיכונים, אתגור התהליכים והסיכונים המהותיים בבנק, וביניהם אתגור תכנון ההון, אתגור תוכניות העבודה ואתגור התוכנית האסטרטגית. כמו כן, ניתוח אירועי כשל מהותיים וביצוע תחקירים ותהליכי הפקת לקחים הנובעים מהם.

מנהל הסיכונים הראשי, הינו האחראי הישיר על מספר סיכונים, הקשורים עם סיכוני הבקרה הפנימית של הבנק. כמו כן, הוא אחראי על בקרת סיכוני האשראי ועל אנליזת האשראי המהווה גורם בלתי תלוי הנוטל חלק באישורי האשראי.

קצין ציות

קצין ציות ראשי עומד בראש אגף הציות (בכפיפות למנהל החטיבה לבקרת סיכונים) ותפקידו לסייע לדירקטוריון ולהנהלת הבנק לנהל באופן אפקטיבי את סיכון הציות.

קצין הציות פועל על פי כתב מינוי שאושר בדירקטוריון, להטמעת תרבות הציות בבנק, בחברות הבת ובשלוחות הבנק בחוץ לארץ, באמצעות יישום מדיניות קבוצתית, הטמעת תרבות הציות בכל חלקי הארגון ופיקוח על יישום תהליכי ציות נאותים בחברות הבת ובשלוחות.

קצין הציות, מרכז את הטיפול בנושא הציות של הבנק לחובות המוטלות עליו על פי דיני ניירות ערך, דיני התחרות הכלכלית והגנת הפרטיות בכלל, ובהתאם לתוכנית האכיפה בפרט.

קצין הציות חבר בפורומים שונים בבנק לשם הבטחת ראייה מערכתית של היבטי ציות שונים. על מנת להבטיח ציות לכלל הוראות הדין, בנושאים השונים, מקיים קצין הציות מערך בקרה, בהתאם לתוכנית בקרה. מטרת הבקרות הינה לבדוק את עמידת הבנק בהוראות הדינים השונים, ואת אפקטיביות הבקרות המבוצעות על ידי היחידות העסקיות ויחידות המטה השונות.

חטיבת הביקורת הפנימית

הביקורת הפנימית משמשת כקו הגנה שלישי במסגרת הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים, כפופה ישירות לדירקטוריון הבנק ופועלת במטרה לבחון את אפקטיביות מסגרת הבקרה הפנימית בבנק. פעילות זו מתבצעת בדרך כלל בדיעבד, כשהיא משתמשת במגוון כלים בהתאם לתוכנית עבודה רב שנתית ממוקדת סיכונים המבוססת בין היתר על תוצאות תהליך ה-ICAAP, דוחות הביקורת הפנימית, דוחות ביקורת של גורמים חיצוניים, וכן תחקירים ובדיקות של גורמים שונים בבנק ובהם סקרי סיכונים. תוצאות עבודת הביקורת והמלצותיה מופצות ליושב ראש הדירקטוריון, יושב ראש ועדת הביקורת, המנהל הכללי, ה-CRO, החשבונאי הראשי והפונקציות הרלוונטיות בבנק, תוך מעקב אחר יישום ההמלצות. לפרטים נוספים בדבר פעילות חטיבת הביקורת הפנימית, ראה פרק ממשל תאגידי בדוחות הכספיים.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

פורומים נוספים לניהול ובקרת הסיכונים הפועלים בבנק

במסגרת הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים, ובהתאם למדיניות המסגרת הכללית לניהול ובקרת הסיכונים של הבנק, פועלים בבנק פורומים נוספים לניהול ובקרת הסיכונים וההון וביניהם:

- פורום בקרה פנימית - מקיים אינטגרציה בין הגורמים השונים בבנק האחראים ליישום מסגרת הבקרה הפנימית של הבנק.
- פורום תכנון וניהול ההון - עוקב אחר התפתחות ההון של הבנק, לנוכח יעדי הבנק.
- פורומים לניטור סיכונים (פנ"ס) - שורה של פורומים ייעודיים לסיכונים השונים, המובלים על ידי מנהל הסיכונים הראשי, בשיתוף עם מנהלי היחידות העסקיות, העוסקים באישור מתודולוגיות לניהול סיכונים, תרחישי קיצון ותוצאותיהם, סקירות של רגולציות ופרקטיקות מקובלות, תיקוף מודלים והמלצות ליישום, אישור מסמכי מדיניות ונהלים והיבטים של סיכונים תפעוליים לרבות מפת הסיכונים, סקרי הערכת סיכונים, אירועים מהותיים ותהליכי הפקת לקחים, וכן מגוון נושאים העולים מתוך ניהול הסיכונים והבקרה הפנימית של כל יחידה עסקית.
- פורומים ייעודיים בתחום הציות, כולל ניהול סיכונים חוצי גבולות.
- ועדת היגוי סיכונים תפעוליים - ועדה המייעצת ל-CRO, בתחומי הסיכונים התפעוליים.
- ועדת היגוי אבטחת מידע וסייבר - ועדה המייעצת ל-CRO בתחום אבטחת מידע וסיכוני סייבר.

מבנה ארגוני לניהול הסיכונים בבנק:

מבנה

תרבות ניהול הסיכונים בבנק

עקרונות התרבות הארגונית לניהול הסיכונים בבנק מבוססים על המסגרת הכוללת לניהול הסיכונים ועל ממשל תאגידי התומך בניהול סיכונים יעיל, הגברת המודעות לסיכונים, זיהוי וטיפול בסיכונים המתפתחים ונטילת סיכונים באופן מושכל, העקרונות כוללים הסדרה של מערך דיווחים בין הגורמים השונים המהווים את מערך ניהול הסיכונים הכולל את דירקטוריון הבנק, המנהל הכללי של הבנק, ההנהלה הבכירה, ושלושת קווי ההגנה. הבנק פועל באופן מתמשך לפיתוח וחיזוק תהליכי ניהול סיכונים, ליצירת תרבות ניהול סיכונים החולמת את פעילות הבנק ותומכת בהשגת יעדיו העסקיים. ניהול הסיכונים הוא חלק אינטגרלי מהפעילות השוטפת בבנק, והחטיבה לבקרת סיכונים מעורבת בתהליכים המהותיים בבנק, בכל תחומי הפעילות.

פעילות זו משתקפת בין היתר בתהליכים הבאים:

- אתגור תהליכים עסקיים ואסטרטגיים - החטיבה לבקרת סיכונים מאתגרת את התוכנית האסטרטגית, תוכניות העבודה השנתיות ותכנון ההון של הבנק, וכן פרויקטים ותהליכים מהותיים כגון פרויקטים עסקיים וטכנולוגיים.
- כמו כן, החטיבה עוקבת אחר הסיכונים העיקריים הגלומים בפעילות החטיבות השונות, ניטורם, והפעולות להפחתת הסיכון והשפעתם על מימוש התוכניות העסקיות.
- תהליך לאישור מוצר חדש או פעילות חדשה בבנק (כמו גם, לעדכון של מוצר או פעילות קיימת) - למוצר חדש קיים פוטנציאל לחריגה ממסגרת ניהול ובקרת סיכון שנקבעה ובפרט, מתיאבון הסיכון. לפיכך, קבעו הנהלת ודירקטוריון הבנק במדיניות מסגרת כללית לניהול ובקרת הסיכונים את אופן הטיפול של הבנק במוצר חדש ו/או בפעילות חדשה, הקובע רשימת תיוג ייעודית, באמצעותה בוחן הבנק את השפעת השקת הפעילות או המוצר החדש על כל הסיכונים שמופו בבנק, לרבות התייחסות להיבטים עסקיים תפעוליים, טכנולוגיים והיבטי ציות הכרוכים בהשקתו. השפעת המוצר או הפעילות החדשה על פרופיל הסיכון הנוכחי של הבנק, קובעת את מסלול האישור שלו, כאשר, מוצרים ופעילויות שיש להם פוטנציאל השפעה מהותית על פרופיל הסיכון של הבנק, מאושרים במסלול דירקטוריון.
- סקרי סיכונים - קיום תהליכים תקופתיים לביצוע סקרי סיכונים בתחומים שונים: הן תפעוליים וטכנולוגיים והן בנושאי ציות ובקרה פנימית. סקרים אלה מהווים כלי תומך לניהול דינמי ואקטיבי של מפת הסיכונים.
- תחקירים ובדיקות אד הוק - קיום תהליך פנימי מתמשך של קווי ההגנה השונים לביצוע תחקירים ובדיקות אד הוק, בעקבות התממשותם של אירועי כשל פנימיים ו/או חיצוניים, לרבות אירועים שהתרחשו במערכת הבנקאית העולמית. הפקת הלקחים מאירועים אלה והטמעתם בבנק. תחקירים מהותיים שבוצעו בקשר עם ניהול סיכונים עולים לדיון עד לרמת דירקטוריון הבנק.
- מערך הדיווחים - דיווח ותקשור המידע אודות הסיכונים מהווה נדבך מרכזי ביכולת הבנק לנהל את הסיכונים שלו, לבנק הגדרה של מערך דיווחים במדיניות מסגרת כללית לניהול ובקרת הסיכונים, הקובע את הדיווחים הנדרשים בשגרה, באירוע חריג ובמצב קיצון (חירום), בין כל קווי ההגנה שנקבעו בבנק, לפי הצורך שנוצר, ובהתאם למצבי הטבע האפשריים.
- מסמך הסיכונים הרבעוני הינו מנגנון דיווחי, המשמש ככלי עזר עיקרי להנהלה ולדירקטוריון, לצורך קיום מעקב אפקטיבי אחר פעילות הבנק ומידת ההלימה של פרופיל הסיכון עם תיאבון הסיכון ומסגרת ניהול הסיכונים שהוגדרה. המסמך כולל: הצגה תמציתית וברורה של התפתחויות בפרופיל הסיכון הנוכחי והעתידי אל מול תיאבון הסיכון איכותי וכמותי, תוך התייחסות לסיכונים מובילים ומתפתחים בעולם הבנקאות, שעוני סיכון המציגים את מידת הקרבה לסף המגבלה שהוגדר, דיווח על חריגות והפעולות הננקטות על ידי ההנהלה לחזרה למתווה, תוצאות תרחישי קיצון וניתוח צופה פני עתיד לבחינת עמידות הבנק, הפקות לקחים מהותיות בתחומי הסיכונים השונים, מעקב אחר פעילות הבנק לחיזוק אפקטיביות ניהול ובקרת הסיכונים ונושאים מהותיים שעלו במסגרת ה-CAAP, בהלימה לסיכונים שעלו במפת הסיכונים ומידע איכותי וכמותי נוסף בהתייחס להתפתחויות צפויים בבנק ואו במערכת הבנקאית.
- התנהלות בחירום - לבנק מסמכי מדיניות ונהלים מוסדרים להמשכות עסקית באירועי חירום, הן אירועי חירום מערכתיים כדוגמת: אירוע ביטחוני, רעידת אדמה, מגיפה, אירוע סייבר ועוד והן אירועים ספציפיים לבנק כדוגמת כשל במערכות הבנק. כמו כן, לבנק נוהל לפעילות עסקית בהתרחשות אירוע קיצוני פיננסי בשווקים ופורומים ייעודיים למקרה חירום שיופעלו בבנק על ידי מנהלי הסיכונים במקרה של התרחשות, או פוטנציאל להתרחשות אירועים כאלה בתחום סיכוני האשראי, השוק והנזילות.
- הדרכות - קיום מערך הכשרה והדרכה מקיף הכולל אמצעים שונים לרבות: לומדות מרחוק, הכשרות והדרכות ייעודיות בנושאי ניהול סיכונים, רגולציה, ובקרה פנימית, כנסים ייעודיים ועוד. כמו כן, מתקיים קשר שוטף בין מנהלי הסיכון במטה ליחידות השטח ובפרט מול נציגים בכל אחת מיחידות הבנק שמונו כאחראיים בתחומי הסיכון השונים להנחלת עקרונות הפעילות ותקשור המידע ביחידות השונות.
- מערכות מידע - ניהול וניטור הסיכונים, באמצעות שימוש במערכות ממוכנות ומבוקרות, עם תלות מינימלית בתהליכים ידניים ובתדירות עדכון קרובה ככל הניתן לזמן אמת. לבנק מערכות מדידה רבות המשמשות לצורך אמידת מסלול הסיכונים המהותיים אליהם הוא חשוף, וכן מערכות מידע התומכות במעקב, דיווח וניטור הסיכונים.

מדיניות ותרבות ניהול הסיכונים בבנק המופיעות בפרק זה רלוונטיים לכל סוגי הסיכונים ולכל היחידות בבנק. בהמשך של דוח זה יופיעו התייחסויות נוספות, לפי העניין, לכל אחד מסוגי הסיכון בנפרד. לבנק מדיניות תגמול שמטרתה להבטיח שהסדרי התגמול לעובדי הבנק יהיו עקביים עם מסגרת ניהול הסיכונים של הבנק, לפרטים בדבר מדיניות תגמול לכלל עובדי הבנק שאינם נושאי משרה ל-3 שנים עד ליום 31 בדצמבר 2023, שאושרה על ידי הדירקטוריון בחודש יולי 2021, ראה ביאור 22 בדוחות הכספיים לשנת 2022.

לפרטים בדבר מבנה התגמול בבנק ותמיכתו בתרבות ניהול הסיכונים הסיכון, ראה פרק תגמול להלן.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

הטמעה, הגבלה ואכיפה של תרבות הסיכון

לבנק מספר דרכי פעולה ואמצעים לחיזוק, הטמעת ואכיפת תרבות הסיכון בקווי ההגנה השונים, הכוללים, בין השאר:

- קיום קשר שוטף בין הפונקציות העסקיות בקו ההגנה הראשון לפונקציית בקרת הסיכונים בקו ההגנה השני.
- נוהלי דיווחים מוסדרים לדיווחים במקרה של התממשות אירועים חריגים, לרבות התקרבות למגבלות, חריגה מתיאבון סיכון. נהלים אלה משלימים את מסמכי המדיניות וכוללים מעבר למערך הדיווחים, את תהליך ניהול הטיפול באירוע.
- מיפוי מוסדר ושוטף של כלל הוראות בנק ישראל בנושאים השונים, הגורם האחראי להוראה, וקווי ההגנה השונים האמונים על הטיפול התקין במכלול הסיכונים.
- קיום קשר שוטף בין פונקציית בקרת הסיכונים בקו ההגנה השני לפונקציית הביקורת הפנימית המהווה את קו ההגנה השלישי, הן במסגרת פורום בקרה פנימית והן במסגרת דיונים פרטניים, לזיהוי ודיון במוקדי סיכון רוחביים וכן באירועים מהותיים פרטניים.
- הביקורת הפנימית מקיימת, כחלק מתוכנית העבודה המוסדרת של הביקורת, מהלכי ביקורת ייעודיים על פעילות החטיבה לבקרת סיכונים, לרבות על תהליך ה-ICAAP כחלק מהסקירה הבלתי תלויה. מהלכים אלה בוחנים בין השאר את אפקטיביות הבקרה, הטמעת התרבות הארגונית בקווי העסקים, תהליכי הטיפול באירועים ועוד.
- דוח קצין צוות - דוח הנדון בהנהלה ובוועדת הביקורת של הדירקטוריון בתדירות רבעונית ובתדירות שנתיים במליאת הדירקטוריון, המפרט את עיקרי הפעילות בתחומי הצוות השונים, לרבות אכיפה בדיני ניירות ערך וחוק התחרות הכלכלית. הדוח הינו בראיה קבוצתית ומאגד את פעילות הבנק, חברות בנות והשלוחות בחוץ לארץ.
- קיום דיון שנתי של מנהל הסיכונים הראשי לבדו בוועדת הביקורת של הדירקטוריון.
- קיום דיון שנתי של קצין הצוות לבדו בוועדת הביקורת של הדירקטוריון.
- קיום דיון שנתי של חשבונאי ראשי לבדו בוועדת הביקורת של הדירקטוריון.
- קיום דיון שנתי של היועצת המשפטית לבדה בוועדת הביקורת של הדירקטוריון.

גידור והפחתת סיכונים

תרבות ארגונית לניהול הסיכונים והממשל התאגידי הינם אמצעי משמעותי הקיים בבנק להפחתת סיכונים. ממשל תאגידי נאות תומך בקיום תרבות ניהול הסיכונים, והתהליכים לניהול ובקרת הסיכונים בבנק יעילים, מקיפים ומבטיחים את יציבותו לאורך זמן. תרבות לניהול סיכונים חזקה ותהליכי תקשורת מוסדרים בין שלושת קווי ההגנה הינם מאפיינים חשובים של ממשל ניהול סיכונים נאות. כלל הסיכונים אליהם הבנק חשוף מנהלים ומנטורים באופן שוטף ובצורה אפקטיבית על ידי היחידות הרלוונטיות.

המודל העסקי של הבנק מבוסס על אסטרטגיה עסקית, ועקרונות תיאבון הסיכון הכולל של הבנק.

הבנק פועל תחת מתווה של תכנית אסטרטגית חמש שנתית, לשנים 2021-2025.

הנהלת הבנק מבצעת מעקב שוטף אחר העמידה ביעדי תכניות העבודה. תוצאות ביצועי הבנק לשנת 2022 מצביעות על כך שהבנק נמצא מעבר ליעדים העסקיים שהוצבו בתכנית האסטרטגית.

החטיבה לבקרת הסיכונים מקיימת תהליכים שוטפים לאתגור תכניות העבודה והעמידה ביעדי התוכנית האסטרטגית. ההתפתחות המואצת בפיתוחים הטכנולוגיים ובהתנהגות הלקוחות בשנים האחרונות משנה את פני העולם הפיננסי בהיבט של התגברות התחרות. השינויים הינם בעלי השפעה על שרידות ואופי הבנקים בעתיד. השינויים הטכנולוגיים הללו בנוסף להתגברות התחרות בעולם הפיננסיים - עלולים להשפיע על המודל עסקי של הבנק לטווח ארוך.

לעניין זה הבנק פועל באופן שיטתי במסגרת צוות היגוי קבוע לנושא חדשנות, שמטרתו ניטור הפעילות במערכת הבנקאית, מיפוי פערים טכנולוגיים, ובחינה שוטפת של החלופות להמלצה על הפעילות בבנק, שתהא בהלימה לעקרונות האסטרטגיים של הבנק. זאת תוך תפיסה אסטרטגית של חווית הלקוח, העצמת מערכת יחסים מבוססת האמון עם הלקוחות, תוך מתן חווית השירות הטובה ביותר, ומתן אפשרות בחירה ממניפת שירותים ומוצרים רלוונטיים.

בידי הבנק קיימת תשתית עסקית, משפטית ותפעולית לנהל את החשיפות ולבצע פעולות יזומות לצמצום הסיכון ו/או גידורו על מנת להגביל את החשיפה. לבנק יכולת לנהל באופן גמיש את הנכסים הפיזיים והן את הנכסים וההתחייבויות הפיננסיות, ולבצע שינויים בנכסי הסיכון ובהון תוך כדי הפעילות השוטפת, וזאת, על מנת לעמוד ביעדים האסטרטגיים.

הקוד האתי

שקיפות מלאה הינה תנאי הכרחי לממשל תאגידי בכלל, ולממשל תאגידי של ניהול סיכונים יעיל בפרט. מדיניות גילוי נאות של אירועים, תהליכים תומכים ומבנה ארגוני הולם, יוצרים ממשקי עבודה שוטפים התומכים ומאפשרים לדירקטוריון הבנק לבצע את תפקידו. הדירקטוריון והנהלת הבנק מעודדים בקרב הארגון רמה גבוהה של אתיקה ויושרה. אחד האמצעים המהותיים להנחלת האתיקה והיושרה הוא הכנת קוד אתי לבנק והטמעתו בקרב כל עובדי הבנק.

בסוף שנת 2019 עודכן הקוד האתי על ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון. עיקרי השינויים הם: הדגשת ערך מצוינות, מקצועיות ושירותיות, הוספת ערך חדש - אחריות חברתית וקהילתית, הכולל גם פעילות לעשיית עסקים בראיית תועלת חברתית וסביבתית, בין היתר, ע"י קידום תהליכי מיחזור, התייעלות אנרגטית ותחנות בצריכה, התייחסות לכלל מחזיקי העניין בבנק, והתייחסות לאחריות המנהלים להתנהלות אתית ביחידותיהם. כמו כן, בבנק פועלת ועדת אתיקה הכוללת את נציגי יחידות המטה והסניפים, ופועלת להטמעת הקוד האתי באופן שוטף, על ידי פרסום דילמות לעובדי הבנק, דיון בדילמות העולות מהשטח, ובחינת תהליך הטמעת הקוד האתי.

ההיקף והמאפיינים העיקריים של המערכות למדידת סיכונים

ככלל, מדיניות הבנק היא לנהל ולנטר את הסיכונים תוך שימוש במערכות ממוכנות ומבוקרות, עם תלות מינימלית בתהליכים ידניים ובתדירות עדכון קרובה ככל הניתן לזמן אמת.

לבנק מערכות מדידה רבות המשמשות לצורך אמידת מכלול הסיכונים המהותיים אליהם הוא חשוף, וכן מערכות מידע התומכות במעקב, דיווח וניטור הסיכונים כמפורט בהמשך דוח זה לכל אחד מסוגי הסיכון בנפרד.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

דיווח מידע על סיכונים לדיקטוריון ולהנהלה

תרבות ניהול הסיכונים בבנק כוללת הסדרה של מערך הדיווחים בין הגורמים השונים המהווים את מערך ניהול הסיכונים וכוללים את: דירקטוריון הבנק, המנהל הכללי והנהלה, וכן את שלושת קווי ההגנה של הבנק.

להלן העקרונות של מערך הדיווחים בבנק:

- קיום תהליכי תקשורת אפקטיבית בין הנדבכים השונים, ושיתוף מידע אפקטיבי באמצעות מנגנוני דיווח שנקבעו בהתאם לאופי הסיכון ולצורכי הדירקטוריון והנהלה באופן המאפשר להם לקבל החלטות בצורה מושכלת.
- דיווח מידע באופן שלם, מובן ומדויק בתדירות ומבנה כפי שנקבע.
- דיווחים פרטניים ברמת הסיכון הבודד ודיווחים ברמה הכוללת.
- מתן גילוי בדבר ההנחות המשמעותיות העומדות בבסיס הדיווח וכן, מגבלות באומדני הסיכון במידה וקיימות.
- בחינה שוטפת של כמות ואיכות המידע שמקבל הדירקטוריון על מנת לוודא שהמידע על הסיכונים מועבר בצורה תמציתית וברורה.
- מסמכי המדיניות הפרטניים לכל אחד מהסיכונים בבנק כוללים התייחסות למפרט הדיווחים בהתבסס על עקרונות אלה, ובהתאם ל"מסגרת הדיווחים" כמפורט להלן:
- דיווחים שוטפים - תהליכי דיווח שוטפים בתדירות קבועה, כפי שהוגדרו במסמכי מדיניות ניהול ובקרת הסיכונים ובנהלי העבודה לסיכונים השונים. דיווחים אלה כוללים, בין היתר, דיווחים למסמך הסיכונים הרבעוני לדיקטוריון, דיווחים להנהלת הבנק, דיווחים לועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון ולמליאת הדירקטוריון, ודיווחים בפורומים השונים העוסקים בניהול ובקרת הסיכונים.
- מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק הוא המסמך המהווה את כלי הדיווח המרכזי של הנהלת הבנק בדבר פרופיל הסיכון לנוכח תיאבון הסיכון. המסמך מציג מבט איכותי וכמותי על התפתחותם של כל מדדי הסיכונים שנקבעו, כאשר דגש רב ניתן בדיווחים על מדדים המתקברים למגבלות תיאבון הסיכון, השלכות התקרבות זו על פרופיל הסיכון והפעולות הנדרשות כדי להפחית את רמת הסיכון.
- דיווחים חריגים - אירועים מהותיים חריגים החורגים מפעילות בשגרה שיש להם השלכה על פעילות הבנק או על מוניטין הבנק.
- דיווחים במצבי חירום:
- המשכיות עסקית - במצב בו נדרש הבנק להפעיל את תוכנית ההמשכיות העסקית, ה-BCP (Business Continuity Plan), נדרשת התנהלות מערכתית בהתאם לתוכנית הפעולה הקיימת בבנק, הכוללת שרשראות דיווח ייחודיות למצב, כמעגל במדיניות ה-BCP של הבנק.
- אירוע חירום פיננסי - מצב המחייב היערכות מיוחדת כתוצאה משינויים חריגים בפעילות הפיננסית ו/או מאירוע פיננסי או אירוע לא שגרתי אחר היכול להשפיע על מצב השווקים, המגבירים את פוטנציאל חשיפת הבנק להפסד בגין סיכונים שונים, לו יתמששו.
- מסמך ה-ICAAP - המוצג אחת לשנה ומוגש גם לבנק ישראל וכולל התייחסות איכותית וכמותית לכלל היבטי הסיכון של הבנק.

השימוש בתרחישי קיצון במסגרת ניהול הסיכונים

תרחישי קיצון הינם טכניקות לניהול סיכונים המשמשות להערכת החשיפה של הבנק לסיכונים, הן בראייה נוכחית והן בראייה צופה פני עתיד. תרחישי הקיצון מאפשרים הבנה של השפעת אירועי קיצון מסוגים שונים על יציבות הבנק, ומהווים כלי נוסף, משלים ואינטגרלי לגישות, למדדים ולמודלים לניהול הסיכונים. תוצאות תרחישי הקיצון משמשות את הבנק לאתגור תיאבון הסיכון ותכנון ההון, זיהוי מוקדי סיכון מהותיים וחולשות בתיק, כלי תומך לקבלת החלטות עסקיות ומהווים אמצעי משלים למדידת סיכונים במודלים כמותיים לזיהוי סיכונים שאינם מזוהים במודלים. לבנק מגוון רחב של מתודולוגיות לביצוע תרחישי קיצון, המחושבים על מנת לאמוד את פוטנציאל פגיעת הסיכונים השונים ביעדיו העסקיים והפיננסיים של הבנק.

התרחיש המערכתי

בהתאמה לפרקטיקה המקובלת בעולם, עורך הפיקוח על הבנקים מידי שנה, תרחיש קיצון מאקרו כלכלי אחיד למערכת הבנקאית, התהליך תורם להבנת מוקדי הסיכון להם חשופה המערכת הבנקאית והתאגיד הבנקאי הבודד ונועד לבחון את יכולת הבנק לבצע את התרחיש ולשלב את התהליכי ניהול הסיכונים.

בחודש דצמבר 2022, פרסם הפיקוח על הבנקים תרחיש קיצון מאקרו כלכלי אחיד שמקורו בזעזוע גלובלי, שנובע משיבושים בשרשראות האספקה והמלחמה באוקראינה, שהביאו למחסור בחומרי גלם בסיסיים בכל העולם וגרמו לעליית אינפלציה חדה ולהאטה בפעילות הכלכלית. בתגובה לעליית המחירים, בנקים מרכזיים בארץ ובעולם ממשיכים לנקוט במדיניות מוניטרית מצמצמת ומעלים בחדות את הריבית. האטה המתמשכת בפעילות המקומית והעולמית, מלווה בעלייה חדה באבטלה, פגיעה בצריכה הפרטית, וירידה במחירי המניות והאג"ח. אלו, לצד בלימת האינפלציה גורמים לבנקים המרכזיים לשנות כיוון ולהוריד את הריבית בחדות, בניסיון לאושש את הפעילות הכלכלית, ולמנוע מיתון חריף עוד יותר. לקראת סוף התרחיש נרשמת התאוששות בפעילות בישראל ובעולם, האינפלציה מתכנסת ליעד ובהתאם בנק ישראל מתחיל להעלות את הריבית בהדרגתיות. תוצאות תרחיש הקיצון המציגות את ההתפתחות הצפויה של מאזן הבנק, נתוני הרווחיות ויחסי ההון והמינוף לאורך התרחיש ומסמכי המתודולוגיה, יועברו לבנק ישראל, כנדרש, בחודש מרץ 2023.

תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process)

ה-ICAAP, הינו תהליך הערכה פנימית של צורכי ההון (הנדבך השני במסגרת הערכת ההון בהתאם להוראות באדל) שנועד להבטיח, כי רמת ההון הכוללת של הבנק, תואמת את פרופיל הסיכון שלו, יעדי ההון שקבע ויעדיו העסקיים בהתאם לתכנית העבודה ותכנון ההון השוטף. זאת הן במהלך עסקים רגיל והן בתרחישי קיצון. כמו כן, במסגרת נדבך זה, מתקיימים תהליכי הערכה איכותיים לרמת הסיכונים השונים, איכות ניהולם וכיוון התפתחותם באופק של שנה, וכן, בניית מפת הסיכונים וזיהוי מוקדי הסיכון.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

מסמך ה-ICAAP, נדון בהרחבה ומאושר בהנהלת הבנק, בוועדות הדירקטוריון (ועדה לניהול סיכונים וועדת הביקורת) ובמליאת הדירקטוריון. המסמך הוגש בסוף שנת 2022 לבנק ישראל וכולל התייחסות איכותית וכמותית לכלל היבטי הסיכון של הבנק.

מסמך ה- ICAAP כולל מספר פרקים שנועדו לתאר את הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים בבנק, ניתוח תמציתי איכותי וכמותי של הסיכונים המהותיים לבנק, יעדי ההון, פרופיל הסיכון הנוכחי ובראייה צופה פני עתיד לשנת 2023, וההתפתחויות שחלו במהלך השנה בהתאם לתהליך הערכת סיכונים עצמית והצגת מפת סיכונים כוללת של הבנק. תכנון ההון והערכת הסיכונים במסגרת מסמך ה- ICAAP השנתי נעשים בראייה קבוצתית.

החלק המרכזי במסמך ה- ICAAP הינו תהליך תכנון ההון הפנימי שבו צע לאופק תכנון של שלוש שנים קדימה, מיום 30 ביוני 2022 ועד ליום 30 ביוני 2025. במסגרת זו, חושבה הקצאת ההון הנדרשת, בגין כל אחד מהסיכונים, החל מדרישות הנדבך הראשון, בתוספת ההון הנדרש בגין הנדבך השני. הנדבך השני כולל הקצאת הון בגין סיכונים שאינם מופיעים בנדבך הראשון, כגון: סיכוני ריכוזיות אשראי וסיכון ריבית בתיק הבנקאי וכן, הקצאות הון נוספות בגין סיכונים שנכללים בנדבך הראשון אך להערכת הבנק נדרשת תוספת הקצאת הון בגינם. הקצאת ההון מחושבת במצב של שגרה וכן בתרחישי קיצון. תרחישי קיצון מבוצעים בתדירות משתנה, בעוצמות וברמות שונות, החל מביצוע תרחישים ברמה של הסיכון הבודד, תרחישי מערכת הבחון התממשות של מספר סיכונים במקביל, המבוסס על התרחיש האחד של בנק ישראל, וכלה בביצוע תרחישי איום. התרחישים נועדו לוודא כי יש בידי הבנק כריות הון מספקות כדי לשרוד גם בתרחישי איום, תרחישים עם השפעה בעוצמה גבוהה והסתברות מזערית להתרחשות, וכי הבנק עומד במגבלת יחס הון עצמי רוברד 1 לתרחיש איום - יחס הון עצמי רוברד 1 מינימלי של 6.5%. בנוסף, מפעיל הבנק תרחישי איום הפוכים, RST (Reverse Stress Test) הבוחנים, בהסתמך על פרופיל הסיכון של הבנק, מהו האירוע אשר עלול להביא את הבנק קרוב למגבלת הון עצמי רוברד 1 לתרחיש איום. התהליך השנתי של ההערכה הפנימית של הבנק לבחינת הלימות ההון, מצביע על כך כי בידי הבנק הון מספק, להתמודדות עם מגוון הסיכונים הגלומים בפעילות הבנק, הן במהלך עסקים רגיל והן בתרחישי קיצון. לאורך כל שנות התכנון, לבנק הון כולל זמין הגבוה מההון הכולל הנדרש ב-ICAAP גם לאחר הפעלת תרחישי קיצון ותרחיש איום. כמו כן, יחס הון עצמי רוברד 1 בתרחיש איום בכל אחת משנות התרחיש אינו יורד מתחת לשיעור של 6.5%.

מסמכי מדיניות ניהול ובקרת סיכונים

במהלך שנת 2022, אושרו בהנהלה ובדירקטוריון הבנק כלל מסמכי מדיניות ניהול ובקרת סיכונים של הבנק. השינויים במסמכי המדיניות נבעו בעיקרם מעדכוני הוראות נב"ת, ציפיות והנחיות של הפיקוח על הבנקים, פעולות לחיזוק תשתית ניהול ובקרת סיכונים ותהליכים להפחתת הסיכונים בקווי ההגנה השונים.

חומרת גורמי הסיכון

הבנק קבע מסגרת ניהול ובקרת הסיכונים בקבוצה, הכוללת את מיפוי הסיכונים המהותיים וסוף המהותיות שלהם, וכן הגדרה של מנהלי סיכון (RO Risk - Owner) לכלל הסיכונים. עבור כל סיכון נאמד פוטנציאל ההשפעה שלו על הפעילות העסקית, במהלך השנה הקרובה.

בטבלה להלן מפורטים גורמי הסיכון, חברי ההנהלה שמונו כמנהלי הסיכונים (RO) לכל אחד מהם והערכות ההנהלה לגבי מידת ההשפעה של כל אחד מגורמי הסיכון, על פי סולם הכולל חמש רמות סיכון: נמוכה, נמוכה-בינונית, בינונית, בינונית-גבוהה וגבוהה.

הבנק מעריך את רמות הסיכון בהתאם לאומדן היקף ההשפעה (פוטנציאל ההשפעה) על הון הבנק, במהלך השנה בתרחישים בעוצמות שונות, במצב עסקים רגיל ובמצב קיצון, בהתאם לדרגות החומרה כפי שנקבעו במדיניות מסגרת כללית לניהול ובקרת הסיכונים. יצוין כי הערכת השפעת הנזק הפוטנציאלי על הון הבנק, מבוצעת תוך בחינה הן של מדדים, כמותיים והן של מדדים איכותיים לרבות, איכות ניהול הסיכון, קיום תכנית חירום ויכולת תגובה מהירה ודינמית של הבנק למזעור הנזק מהתממשות אירועי קיצון. ההערכה של רמת הסיכון עבור כל אחד מהסיכונים הינה סובייקטיבית, כאשר בחלק מהסיכונים ישנם מדדים כמותיים מובהקים ובחלקם ההערכה הסובייקטיבית היא משמעותית יותר. זאת, בהתאמה לתהליך ותוצאות ה-ICAAP השנתי של הבנק, הכולל הערכה עצמית של רמות הסיכון, איכות תהליכי ניהול ובקרת הסיכונים, לרבות כיוון התפתחות הסיכונים בשנה הקרובה, וההלימה עם תוכנית העבודה של היחידות השונות. תוצאות אלו נידונות בהרחבה בהנהלה ובדירקטוריון הבנק.

להלן מיפוי גורמי הסיכון, פוטנציאל השפעתם על קבוצת הבנק וחברי ההנהלה שמונו כמנהלי הסיכונים (Risk Owner) לכל אחד מהם

גורם הסיכון	מידת ההשפעה של גורם הסיכון	Risk Owner
השפעה כוללת של סיכוני אשראי ⁽¹⁾	בינונית	מנהל החטיבה העסקית
סיכון בגין איכות לווים וביטחונות	בינונית	
סיכון בגין ריכוזיות ענפית ⁽²⁾	נמוכה-בינונית	
סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים	נמוכה	
סיכון בגין תיק המשכנתאות	נמוכה-בינונית	
השפעה כוללת של סיכוני שוק	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה הפיננסית
סיכון ריבית	בינונית	
סיכון אינפלציה	נמוכה-בינונית	
סיכון שערי חליפין	נמוכה	
סיכון נזילות	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה הפיננסית
השפעה כוללת של הסיכון התפעולי	בינונית	מנהל החטיבה לבקרת סיכונים
סיכון אבטחת מידע וסייבר	בינונית	מנהל החטיבה לבקרת סיכונים
סיכון טכנולוגיית המידע	בינונית	מנהלת חטיבת הטכנולוגיה של מרחי טפחות בע"מ
סיכון משפטי	נמוכה-בינונית	יועצת משפטית ראשית
סיכוני ציות ורגולציה ⁽²⁾	נמוכה-בינונית	מנהל החטיבה לבקרת סיכונים
סיכון מוניטין ⁽³⁾	נמוכה	מנהלת החטיבה לשיווק, פרסום ופיתוח עסקים
סיכון אסטרטגי-עסקי ⁽⁴⁾	נמוכה-בינונית	מנהל כללי

(1) כולל ריכוזיות בענף בינו ונדל"ן.

(2) כולל סיכון הלבנת הון ומימון טרור וסיכון חוצה גבולות.

(3) הסיכון לפגיעה בתוצאות הבנק כתוצאה מפרסומים שליליים לגבי הבנק.

(4) הסיכון לפגיעה בתוצאות הבנק כתוצאה מפרסומים שליליים לגבי הבנק.

(5) הגדרת הסיכון האסטרטגי-עסקי כוללת את תהליך תכנון וניהול ההון.

להלן עיקרי ההתפתחויות ביחס לגורמי הסיכון, שחלו בתקופה המדווחת:

בשנת 2022, חלה עלייה מסוימת בהערכת הסיכון ובפרופיל הסיכון הכולל של הבנק, בעיקר בשל אי הוודאות בנוגע להשפעות המתיחות הגאו פוליטיות בעולם, מצב הכלכלה העולמית והמקומית, השינויים בסביבה המאקרו כלכלית, התנודתיות בשווקים ואי הוודאות בנוגע להתפתחותם והיקף ההשפעה שלהם על הבנק, אשר עלולים להשפיע על סיכוני האשראי והסיכונים הפיננסיים.

לאי-הוודאות הזו נוספה בחודשים האחרונים אי-ודאות נוספת, על רקע תכניות הממשלה לקדם שינויים במערכת המשפט, והמחלוקת הציבורית סביב מהלך זה. בשלב זה מוקדם להעריך מה תהיינה ההתפתחויות, וכן את השפעת אירועים אלה על המשק הישראלי.

רמת ההשפעה הכוללת של סיכון אשראי ושל הסיכון בגין איכות לווים וביטחונות נותרה ברמה בינונית.

על אף הירידה המשמעותית בהשפעות משבר הקורונה על הפעילות הכלכלית בישראל ועל הפעילות העסקית והכלכלית בבנק, הערכת הסיכון הנוכחית נותרה בינונית והינה גבוהה מעט ביחס לעבר וזאת בעקבות השינויים בסביבה המאקרו כלכלית בארץ ובעולם והתמשכות מלחמת רוסיה אוקראינה המגבירים את אי הוודאות בשוק. שיעורי הריבית ממשיכים לעלות, ושיעור האינפלציה בארץ ובעולם מוסיף להיות גבוה וזאת בעיקר בשל התנודות במחירי האנרגיה ובמחירי הסחורות בעולם. שינויים אלו עלולים להשפיע על פעילות הבנק, להוסיף לייקר את האשראי, ולהשפיע על סיכון האשראי.

רמת הסיכון בתיק המשכנתאות עלתה מנמוכה לנמוכה-בינונית, בשל אי הוודאות בנוגע להשפעות עתידיות אפשריות של עליית הריבית והאינפלציה על כושר החזר של הלווים וזאת לאור מהותיות תיק המשכנתאות לבנק ועל אף שנכון למועד זה, מדדי הסיכון אינם מצביעים על הרעה מהותית או שינוי מהותי ברמת הסיכון. הבנק בוחן את מדדי הסיכון ורמות הסיכון באופן מתמיד ומתאים ככל הנדרש לפעילות העסקית השוטפת, בכפוף ובהלימה לתיאבון הסיכון ובמידה ופוטנציאל הסיכון העתידי יקטן, רמת הסיכון בתיק האשראי לדיור תרד חזרה לנמוכה.

רמת הסיכון הכוללת של סיכוני שוק וריבית נותרה נמוכה - בינונית. רמת סיכון הריבית עלתה מנמוכה-בינונית לבינונית, בשל העלייה בסביבת הריבית, רמת אי הוודאות הגבוהה וההשפעות האפשריות על התנהגות לווים ומפקידים. נציין כי הבנק השלים במהלך שנת 2022 את קליטת תיק הנוסטרו של בנק אגוד הכולל בין השאר חשיפה לאג"ח קונצרני ומניות. רמת החשיפה בתיק ביחס להון הבנק הינה נמוכה - בינונית.

בשל התמשכות אי הוודאות גם ביחס להתפתחויות האפשריות של שינויים בסביבה המאקרו כלכלית בארץ ובעולם והתמשכות מלחמת רוסיה אוקראינה והיקף ההשפעה שלהם על הבנק, נמשך ואף מתעצם הניטור ההדוק של ההשפעה העתידית האפשרית של שינויים אלה על פעילות הבנק והערכת הסיכון.

הערכת ההשפעה הכוללת של סיכוני האשראי והריכוזיות הענפית, כוללת את הערכת הסיכון בגין חשיפת הבנק לענף הבינו והנדל"ן. פעילות הבנק מתמקדת בעיקר במתן אשראי לבנייה בשיטת הלווי הפיננסי (לווי סגור). מרבית סיכון האשראי בענף בינוי ונדל"ן מגובה בביטחון נדל"ן המשועבד במלואו לטובת הבטחת החזר האשראי, ולחלק האשראי שאינו בביטחון נדל"ן קיימים ביטחונות אחרים כגון: פיקדונות, ניירות ערך ועוד.

בשנת 2022, פעל הבנק להרחבת פעילות האשראי בענף הבינוי והנדל"ן, תוך שמירה על חיתום נאות ומרווחי אשראי המשקפים את הסיכון, ומנוהלת תחת ניטור שוטף.

ההערכה היא כי אין השפעה מהותית בפעילות זו על רמת סיכון האשראי הכוללת של הבנק. (סיכון זה אינו מוערך כסיכון עצמאי בטבלת גורמי הסיכון). חלקו של ענף בינוי ונדל"ן בישראל מסך סיכון האשראי לציבור בבנק, נותר בשיעור נמוך יחסית של כ-15.3% (לעומת 14.7% בסוף שנת 2021, ו-14.1% בסוף שנת 2020).

לפרטים נוספים בדבר סיכון זה ראה פרק סיכון אשראי בדוח הדירקטוריון והנהלה.

רמת סיכון הנזילות נותרה נמוכה - בינונית. מאז תחילת חודש מרץ, רמת הכוונות בבנק עמדה על "צהובה" בעקבות התמשכות הלחימה באוקראינה ובשל התנודתיות בשווקים והמשך העלייה בריבית. בפועל לא נצפו אירועים / או אינדיקטורים שיש בהם בכדי להצביע על התמשכות של אירוע נזילות. הבנק שמר במהלך הרבעון הרביעי ולאורך כל שנת 2022, על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת עודפי הנזילות בנכסים נזילים באיכות גבוהה מאד - נכסי רמה 1. יחס כיסוי הנזילות הממוצע (מאוחד) לרבעון הרביעי של שנת 2022 הסתכם ב-118%. יחס מימון יציב (על בסיס מאוחד) ליום 31.12.2022 עמד על 115%. ולא נרשמו חריגות ממגבלות תיאבון הסיכון.

רמת הסיכון הטכנולוגי נותרה במהלך שנת 2022, ברמה בינונית. סיכון זה, הינו מבין הסיכונים המהותיים בבנק, ופוטנציאל הנזק מהתמשכותו עלול להיות משמעותי בשגרה ועל אחת כמה וכמה בשעת חירום. הפעילות הטכנולוגית ממוקדת בצרכים המשתנים בהתאמה לאסטרטגיית העסקית של הבנק, ונקיטת מירב הצעדים לצמצום ככל הניתן את הסיכונים הפוטנציאליים. יצוין כי, פרויקט מיזוג בנק אגוד אשר נשא בחובו סיכונים טכנולוגיים מהותיים הסתיים ובפועל לא חלו אירועים מהותיים בתחום הטכנולוגי.

סיכון אבטחת מידע וסייבר - במהלך שנת 2022, רמת הסיכון נותרה בינונית. במהלך הרבעון הנוכחי, זוהו ניסיונות הונאה בודדים כנגד לקוחות (באמצעות מתקפות דיוג) במסגרתם נגנבו פרטי ההזדהות שלהם לחשבון במטרה לבצע פעולות לא מורשות בחשבונותיהם. לאור מנגנוני ההגנה המופעלים בבנק, על אף ניסיונות הונאה אלו לא זוהו ביצוע של פעולות לא מורשות בחשבונות הלקוחות.

הבנק ממשיך לחזק ולשפר את מנגנוני ההגנה המופעלים במערכות הבנק על מנת להמשיך ולצמצם את היכולת להונות את הלקוחות ולבצע פעולות לא מורשות בחשבונותיהם. פעולות אלו הינן חלק מתהליכי התחקור והפקת הלקחים הקיימים בבנק בהקשר לאיום המתפתח.

מערך אבטחת המידע של הבנק פועל בצורה מלאה ורציפה לכל אורך השנה, תוך שיפור מתמיד וחיזוק יכולות ומנגנוני הגנה בהתאם להתרחבות האיומים ולצרכים המתגברים בהם הבנק נדרש לעמוד. יצוין כי על אף התעצמות סיכון הסייבר הן בעולם והן בארץ, בין היתר בשל הרחבת השימוש בסביבות ענן, הרחבת השימוש בעבודה מרוחק ועליה בתחום התקיפות בעיקר לצרכי תקיפות כופר - הפעילות שנוקט הבנק לאורך השנים האחרונות, הותירה את רמת הסיכון בבנק ללא שינוי.

רמת סיכוני ציות ורגולציה, במהלך שנת 2022, נותרו ברמה נמוכה-בינונית. ביום 9 במאי 2022, פרסם בנק ישראל חוזר בנושא ניהול סיכוני איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור (תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 411). על רקע הגידול בהיקפי פעילות של לקוחות במטבעות וירטואליים ומאחר והפיקוח על הבנקים רואה בשירותי תשלום שמעניקים תאגידים בנקאיים אגב פעילות במטבע וירטואלי כפעילות בסיכון גבוה בהיבטי איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, התיקון להוראה מעגן את הדרישות הייחודיות מהמערכת הבנקאית לניהול סיכון איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור הכרוך במתן שירותי תשלום אגב פעילות במטבעות וירטואליים. תחולתם של התיקונים להוראה זו הינם ביום 09.11.22 והבנק השלים את ההערכות להוראה במועד. ליישום החוזר לא לצפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים של הבנק.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

הבנק ממשיך במעקב אחר רשימות הסנקציות (בכלל זה הסנקציות הסקטוריאליות) שפורסמו בקשר עם מלחמת רוסיה אוקראינה על ידי ארה"ב, האיחוד האירופי ואנגליה, ומיישם אותן, כחלק ממדיניות ניהול הסיכון שלו.

בשנת 2022, רמת סיכון המוניטין נותרה נמוכה, הבנק מנטר באופן שוטף מדדים ואינדיקטורים שונים בהתייחס למוניטין הבנק, לרבות פעילות המתחרים בשוק, הסיקור התקשורתי אודות עליית הריבית והשפעותיה השונות על שוק המשכנתאות והפיקדונות והשפעת צעדים רגולטוריים (כגון: רפורמת מסלולי המשכנתאות). עד כה לא זוהתה השפעה מהותית על סיכון המוניטין של הבנק.

הסיכון המשפטי הינו הסיכון להפסד כתוצאה מחשיפה לקנסות, תביעות משפטיות ו/או צעדי עונשין מהפרות חוזיות ואי הסכמות. הסיכון המשפטי כולל גם סיכונים הנובעים מחשיפה משפטית בשל התנהלות הבנק עם מחזיקי העניין השונים שלו (כגון: לקוחות, ספקים וצדדים שלישיים אחרים). החטיבה המשפטית של הבנק מנתחת באורח שוטף את מרכיבי הסיכון המשפטי, את גבולותיו (כפי שנובעים למשל מזהות הצד הנגדי, מאופן יצירת הבטוחות וכדומה) וכן את מאפייניו הספציפיים, תוך בחינה של רמת הסיכון והחשיפה אליו בשים לב לקווי הפעילות העסקית השונים של הבנק, ובהתאמה נותנת יעוץ משפטי שוטף לבנק, על יחידותיו השונות. בשנת 2022, רמת הסיכון המשפטי נותרה ברמה נמוכה-בינונית.

התפתחויות בניהול הפעילות העסקית

התוכנית האסטרטגית

ביום 26 באפריל 2021, אישר דירקטוריון תוכנית חומש אסטרטגית, לשנים 2021 עד 2025, המבוססת על:

- מיצוב הבנק כשחקן מרכזי בבנקאות העסקית, בהתבסס על מהלכים תומכים, הכוללים הקמת פעילות של השקעות ריאליות, הובלת עסקות גדולות ומורכבות, והרחבת הפעילות הבינלאומית של הבנק בסניפים בלונדון ובארצות הברית בתחומי פעילות ממוקדים בבנקאות העסקית;
- ביסוס המובילות של קבוצת הבנק בקרב משקי בית: שמירה על המובילות בשוק המשכנתאות תוך קיום חדשנות ביחס למוצרים ותהליכים, והגברת הסינרגיה עם הפעילות המסחרית, הרחבת הפעילות בקרב אוכלוסיות ייעודיות, והקמת דסק מוצרי אשראי צרכניים ייחודיים;
- מתן שירותי בנקאות אישיים ואנושיים הנתמכים בטכנולוגיה דיגיטלית מתקדמת, הכוללים שילוב אופטימלי בין ערוצים אנושיים ודיגיטליים, ושירות אנושי על ידי בנקאי מומחה גם בדיגיטל לפי בחירת הלקוח וצרכיו, ובנוסף, הצעות ערך פרסונליות בכלל הערוצים, המותאמות לצרכי הלקוח.
- התאמת מודל ההפעלה לאתגרי העתיד ושיפור היעילות התפעולית, בין היתר באמצעות ריכוז מטה הבנק בקמפוס מרכזי בלוד, התאמת מבנה הסניף לאתגרי העתיד ואופטימיזציה של שטחי הנדל"ן, אוטומציה של התפעול הבנקאי, ויעול סביבת העבודה.
- מינוף המיזוג של בנק אגוד ליצירת סינרגיה תפעולית ועסקית ומימוש יתרונות לגודל.

תוצאות ביצועי הבנק לשנת 2022 מצביעות על כך שהבנק נמצא מעבר ליעדים העסקיים שהוצבו בתוכנית האסטרטגית.

לפרטים נוספים בדבר התוכנית האסטרטגית של הבנק לשנים 2021-2025, ראה פרק יעדים ואסטרטגיה עסקית בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2022 וכן, דיווח מיידי מיום 27 באפריל 2021 (מספר אסמכתא: 2021-01-071448).

מיזוג בנק אגוד

ביום 30 בספטמבר 2020 הושלמה הצעת רכש חליפין למניות בנק אגוד, במסגרתה נרכשו 100% מהון המניות המונפק והנפרע של בנק אגוד ומזכויות ההצבעה בבנק אגוד. במהלך שנת 2022 נמשך תהליך מיזוג של בנק אגוד אל תוך הבנק. בין היתר, נמשכה בבנק קליטת הלקוחות של בנק אגוד, נסגרו כל סניפי אגוד וכן הועברו פעילויות נוספות למזרחי טפחות, ובהן פעילות הנוסטרו של בנק אגוד.

תהליך המיזוג היה מהותי, בהיקף נרחב ובעל מורכבות רבה, ונושא בחובו מגוון רחב של סיכונים. תהליך המיזוג בוצע באמצעות מספר צוותי עבודה נרחבים משותפים לבנק מזרחי טפחות ולבנק אגוד ובניהול מקיף של ועדת היגוי בראשות המנהל הכללי של הבנק, מנהלות לביצוע תוכנית המיזוג, וועדת דירקטוריון ייעודית שהוקמה על מנת לעקוב אחר התהליך. תהליך הסבת הלקוחות אשר החל ברבעון השני של שנת 2021, התבצע בהדרגה והסתיים בהסבה מכונית של הפעילות הבנקאית ממערכות אגוד למערכות מזרחי טפחות, לרבות חשבונות אשר לא הועברו קודם לכן. תהליכי ההסבה הממוכנים בוצעו תוך בקרה הדוקה שוטפת, הן על ידי קווי ההגנה של הבנק - החטיבה לבקרת סיכונים והביקורת הפנימית - והן על ידי מומחים חיצוניים שנשכרו לביצוע בקרה, בדגש על הבטחת שלמות ההסבה של כל ההיבטים הנוגעים ללקוחות.

הבנק ניהל את פרויקט המיזוג באופן מופרד מעסקי השוטפים ובצורה מדורגת, במטרה לאפשר עמידה ביעדי תוכניות העבודה במקביל לתהליך המיזוג.

ביום 1 באוגוסט 2022 הושלם תהליך של מיזוג סוכנויות הביטוח של בנק אגוד, עם ולתוך טפחות סוכנות לביטוח בע"מ, מקבוצת בנק מזרחי טפחות.

לאחר תאריך המאזן, ביום 15 בינואר 2023 הושלם תהליך של מיזוג אגוד מערכות בע"מ עם ולתוך חטיבת הטכנולוגיה של מזרחי טפחות בע"מ, מקבוצת הבנק. ביום 29 בדצמבר 2022, הושלם המיזוג של בנק אגוד עם ולתוך הבנק. עם השלמת המיזוג חדל אגוד מלהתקיים כאישיות משפטית עצמאית וכל נכסיו זכויותיו וחובותיו הוקנו לבנק.

לפרטים בדבר תוכנית הפרישה לעובדי בנק אגוד, ראה להלן בפרק התפתחויות משמעותיות בתחום המשאב האנושי והמינהל.

לפרטים בדבר הסכם בין אגוד מערכות בע"מ וחטיבת הטכנולוגיה של מזרחי טפחות בע"מ לבין ועד עובדי אגוד מערכות, במסגרתו הוסדרה קליטתם של עובדי אגוד, ראה להלן בפרק התפתחויות משמעותיות בתחום המשאב האנושי והמינהל.

התפתחויות מקר-כלכליות

במהלך שנת 2022, התפרצות הביקושים בעת היציאה ממשבר הקורונה, בשילוב התייקרות הסחורות, המזון והאנרגיה, על רקע המלחמה באוקראינה הובילו לעלייה בקצב האינפלציה העולמי. נוכח האינפלציה הגוברת, נקטו בנקים מרכזיים במדינות מוניטריות מצמצמת שכללה העלאת ריבית הפסקת תכניות לרכישת אג"ח, זאת, במטרה למתן את הביקושים ולחזק את המטבע המקומי.

מגמת הזינוק באינפלציה העולמית חלחלה גם לישראל, אם כי בעוצמה פחותה בהשוואה למרבית מדינות ה-OECD. בתגובה לכך, בנק ישראל החל במהלך הרבעון השני של שנת 2022 ברצף העלאות ריבית משיעור של 0.1%, עד לשיעור של 4.25% בתחילת שנת 2023.

קיים חשש כי העלאת ריבית באופן מהיר וחד תוביל להאטת הכלכלה, לעלייה בשיעור האבטלה ולירידה בסחר, אשר יובא לידי ביטוי בהתכווצות היצוא והיבוא.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

עליית סביבת הריבית והתייקרות ההלוואות, במקביל לגל התייקרויות במשק, פוגעת ביכולת הצריכה של הציבור ועלולה לפגוע בצריכה הפרטית. השינוי בריבית בנק ישראל מעלה את ההחזר החודשי של המשכנתאות ומעלה את שיעור ההחזר מתוך סך ההכנסה של הלווים. התייקרות המימון בענף הנדל"ן עלולה להעלות את סיכון האשראי בפרייקטים המצויים בתהליך ולמנוע התחלות של פרויקטים חדשים.

עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין 451 בנושא נהלים למתן הלוואות לדיור

במהלך חודש נובמבר 2021, פרסם בנק ישראל עדכון בנושא נהלים למתן הלוואות לדיור (תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 451), זאת במטרה להגביר את השקיפות ולסייע ללקוחות לקבל החלטה מושכלת בתהליך נטילת המשכנתא. עדכון ההוראה מתייחס למספר היבטים הכוללים: פשוטות שתגביר את ההבנה של הלקוח, שקיפות ואחידות המידע ללקוח שתאפשר יכולת השוואה בין הצעות מבנקים שונים, כלים מקוונים לשימוש הלקוח וקיצור זמני הודעה על אישור עקרוני.

ההוראה מגדירה 3 סלים אחידים אותם נדרשים התאגידים הבנקאיים להציע ללקוחות, באישור העקרוני ובנוסף רשאי הבנק להציע מסלול נוסף (אחד או יותר ללא הגבלה מצד בנק ישראל). בהתאם לשיקול דעת הבנק לתמהיל המתאים ללקוח. כמו כן התיקונים להוראה כוללים הנחייה לתאגידים הבנקאיים להעמיד לרשות הציבור מחשבון מקוון המאפשר ביצוע סימולציות של תמהילים שונים של הלוואות בטווחי זמן שונים לרבות של המסלולים האחרים שנקבעו בהוראה, לצורך קבלת אומדן של השפעת השינויים בתמהיל ההלוואה על סכום ההחזר החודשי ועל הסכום הכולל שישולם עד סוף תקופת ההלוואה. חישוב ההחזרים בהלוואה יכול אומדן השפעות אינפלציה ועדכוני ריבית במסלולי הריבית המשתנה, בהתאם לתחזיות הנגזרות משוק ההון בהתייחס להתפתחות העתידית של פרמטרים אלה.

הבנק יישם את ההוראה, בהיבטים השונים העסקיים והתפעוליים החל מיום 31 באוגוסט 2022.

אימוץ כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים (CECL)

הבנק מיישם את ההוראה החל מיום 1 בינואר 2022. לפרטים נוספים ראה באור 1 לדוחות הכספיים (כללי דיווח ומדיניות חשבונאית).

סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1) (במיליוני שקלים חדשים)

דרישות הון מזעריות ⁽¹⁾	נכסי סיכון משוקללים		
	31 בדצמבר 2022	30 בספטמבר 2022	
28,272	218,977	225,684	סיכון אשראי (גישה סטנדרטית) ⁽²⁾
305	3,159	2,437	סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית)
154	1,393	1,230	התאמה בגין סיכון אשראי CVA ⁽³⁾
-	-	7	סיכון סילוק
628	4,887	5,025	סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)
29,359	228,416	234,383	סך הכל סיכון אשראי
163	1,497	1,301	סיכון שוק (גישה סטנדרטית)
2,071	15,369	16,567	סיכון תפעולי ⁽⁴⁾
31,593	245,282	252,251	סך הכל

(1) דרישת הון בהתאם ליחס הון הכולל המזערי הנדרש בשיעור של 12.5%.

(2) סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי צד נגדי, התאמה בגין סיכון אשראי, וסכומים מתחת לספי הניכוי.

(3) Credit Value Adjustments, שערך לשווי שוק בגין סיכון אשראי של צד נגדי, בהתאם להוראות באול III.

(4) הקצאת הון בגין הסיכון התפעולי חושבה לפי הגישה הסטנדרטית.

השינוי בנכסי הסיכון ברבעון הרביעי של שנת 2022, נובע בעיקר מצמיחה באשראי העסקי ומגידול בתיק ההלוואות לדיור.

לפרטים בדבר קשרים בין הדוחות הכספיים לבין חשיפות פיקוחיות ראה תוספת א' להלן.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

מידע נוסף על נכסי סיכון משוקללים

להלן תנועה בנכסי סיכון משוקללים במהלך התקופה עבור כל סוג של נכס סיכון משוקלל (במיליוני שקלים חדשים):

לשנה שהסתיימה ביום 31 דצמבר		
2021	2022	
		תנועה בנכסי סיכון אשראי
185,392	202,611	יתרה ליום 1 בינואר
16,043	27,702	שינוי בנכסי סיכון חשיפה באשראי
(66)	113	שינוי בנכסי סיכון חשיפה בניירות ערך
(660)	(191)	שינוי בנכסי סיכון בגין חשיפה בנגזרים
1,172	223	שינוי בנכסי סיכון בגין חשיפות חוץ מאזניות
42	701	שינוי ב-CVA
-	2,716	שינויים רגולטורים
688	508	השפעות אחרות
202,611	234,383	נכסי סיכון אשראי לסוף התקופה
		תנועה בנכסי סיכון תפעולי
12,864	13,831	יתרה ליום 1 בינואר
900	2,536	שינוי בהכנסות מפעילות מימון (לרבות עמלות)
23	288	שינוי בהכנסות מימון שאינן מריבית
44	(88)	שינוי בהכנסה גולמית חברות בנות
13,831	16,567	נכסי סיכון תפעולי לסוף התקופה
		תנועה בנכסי סיכון שוק
2,228	2,268	יתרה ליום 1 בינואר
-	4	שינוי בסיכון מניות
(448)	(53)	שינוי בסיכון בסיס
518	(947)	שינוי בסיכון ריבית- סיכון שוק כללי
(30)	29	שינוי בסיכון אופציות
2,268	1,301	נכסי סיכון שוק לסוף התקופה

הון ומינוף

הרכב ההון הפיקוחי

לפרטים בדבר הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי ראה תוספת ב' להלן.

	31 בדצמבר 2021	31 בדצמבר 2022	
הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים			
1			הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1
	3,573	3,618	
2	17,500	20,676	עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן
3	(270)	(497)	רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי
5	447	543	מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על ידי צד ג (זכויות מיעוט)
6	21,250	24,340	הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים			
8	87	87	מוניטין, בניכוי מיסים נדחים לשלם, אם רלבנטי
9	80	60	נדחים לא מוחשיים אחרים למעט זכויות שירות למשכנתאות, בניכוי מיסים נדחים לשלם
10			מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי
6			
11			סכום הרווח הכולל האחר המצטבר בגין גידורי תזרים מזומנים של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי הוגן
(12)			
14			רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי. בנוסף, בהתייחס להתחייבויות בגין מכשירים נגזרים, יש לגרוע את כל התאמות השווי החשבונאיות (DVA) הנובעות מסיכון האשראי העצמי של הבנק
5		6	
-			מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1
(885)		(885) ⁽¹⁾	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים ⁽¹⁾
-			ג.26 מזה: התאמות פיקוחיות נוספות להון עצמי רובד 1 שלא נכללו במסגרת סעיפים 25 ו-25 ב.ב.
28	(719)	(732)	סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1
29	21,969	25,072	הון עצמי רובד 1
44	-	-	הון רובד 1 נוסף
45	21,969	25,072	הון רובד 1
הון רובד 2: מכשירים והפרשות			
46			מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו
2,006		2,150	
47	447	-	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
3,480		3,287	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'
49			מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2
-			
1,981		2,578	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפי השפעת המס המתייחס
7,914		8,015	הון רובד 2 לפני ניכויים
הון רובד 2: ניכויים			
57	-	-	סך כל הניכויים להון רובד 2
7,914		8,015	הון רובד 2
59	29,883	33,087	סך ההון
60	218,710	252,251	סך נכסי סיכון משוקללים
יחסי הון וכריות לשימור הון			
61	10.04%	9.94%	הון עצמי רובד 1
62	10.04%	9.94%	הון רובד 1
63	13.66%	13.12%	ההון הכולל

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

	31 בדצמבר 2021	31 בדצמבר 2022	
			דרישות מזעריות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
8.60%	9.60%		69 יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
8.60%	9.60%		70 יחס הון רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
11.50%	12.50%		71 יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
			סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)
			72 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה
100	3		
			73 השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה
3	3		
1,759	2,007		75 מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה
			תקרה להכללת הפרשות ברובד 2
			76 הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה
1,981	2,785		
2,533	2,930		77 התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית
			84 סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר (בהתאם להוראות המעבר בהוראה 299)
1,195	-		
2,334	36		85 סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

להלן תנועות ברכיבי ההון הפיקוחי במהלך התקופה, לרבות שינויים בהון העצמי רובד 1, הון רובד 1 והון רובד 2 (במיליוני שקלים חדשים):

2021 בדצמבר 31	2022 בדצמבר 31	
		הון רובד 1
20,137	21,969	יתרה ליום 1 בינואר
		שינוי ברכיבי ההון:
52	22	הנפקת הון מניות רגילות ופרמיה על המניות
(11)	24	שינוי בקרן הון מההטבה בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות
3,188	4,472	רווח נקי לתקופה
(1,236)	(941)	דיבידנד
(1)	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים של חברות כלולות
16	(555)	קרן הון מניירות ערך זמינים למכירה
(23)	12	קרן הון הנובעת מגידור תזרים מזומנים
(100)	316	קרן הון בגין זכויות עובדים
(2)	(1)	אחרים כולל התאמות רגולטוריות
15	96	זכויות שאינן מקנות שליטה
-	-	רכישת השליטה בבנק אגוד
		שינוי בהשפעת התאמות פיקוחיות וניכויים
-	6	מיסים נדחים
121	20	מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים
20	(12)	רווח כולל אחר מצטבר בגין תזרים מזומנים של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי הוגן
23	(1)	רווחים או הפסדים מצטברים כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי של הבנק
5	-	אחרים
(235)	-	רכישת השליטה בבנק אגוד
21,969	25,072	יתרה לסוף התקופה
		הון רובד 2
7,176	7,914	יתרה ליום 1 בינואר
(853)	(195)	הפחתת מכשירי הון
(334)	597	שינוי בהפרשה קבוצתית להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
1,925	701	הנפקת מכשירי הון
-	(1,002)	פירעון איגרות חוב עם המרה מותנית
7,914	8,015	יתרה לסוף התקופה

ההון הפיקוחי

ההון הפיקוחי מורכב משני רבדים - הון רובד 1 (הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף) והון רובד 2. הון עצמי רובד 1 כולל את רכיבי ההון המיוחסים לבעלי מניות הבנק ואת זכויות בעלי המניות החיצוניים בהון של חברות מאוחדות (עודף ההון בחברת הבת אינו מוכר).

בהון עצמי רובד 1 נכללים התאמות פיקוחיות וניכויים מההון - מוניטין, השקעות ברכיבי הון של תאגידים פיננסיים, הרווח הכולל האחר המצטבר בגין גידור תזרים מזומנים של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי הוגן, התאמות בגין התחייבויות של מכשירים נגזרים הנובעים משינוי סיכון האשראי של הבנק (DVA) והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים.

הון רובד 1 נוסף מורכב ממכשירי הון העומדים בדרישות שנקבעו בהוראות. נכון ליום 31 בדצמבר 2022 אין לבנק מכשירי הון הנכללים בהון רובד 1 נוסף. הון רובד 2 מורכב מהפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ומכשירי הון העומדים בדרישות שנקבעו.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

מגבלות על מבנה ההון:

- הון רובד 2 לא יעלה על 100% מהון רובד 1 לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה.
- מכשירי הון הכשירים להיכלל בהון רובד 2 לא יעלו על 50% מהון רובד 1 לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה.

גישת הבנק להערכת הלימות הון

מסגרת ניהול ובקרת הסיכונים בבנק, בהתאם להמלצות ועדת באזל מגדירה שלושה נדבכים להערכת הלימות ההון: הנדבך הראשון (הון מזערי) - דרישות הקצאת הון מינימאלית בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי המחושבת במודלים סטנדרטיים. הנדבך השני - תהליך פיקוח ובקרה על הנאותות ההונית, תהליך פנימי להערכת הלימות ההון המתבצע על ידי הבנק (ICAAP) ומלווה בתהליך הערכה פיקוחי (SREP). הנדבך השלישי - "משמעת שוק" - דרישות הדיווח והגילוי לגוף המפקח ולציבור.

דרישת יחס הון מזערי

יחסי ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס הון עצמי רובד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים. בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, מחויב הבנק לשמור על יחס הון עצמי רובד 1 מזערי, שלא יפחת משיעור של 9% וכן על יחס הון כולל מזערי שלא יפחת משיעור של 12.5%. ליחס הון עצמי רובד 1 מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור ותאריכי הדוחות הכספיים, למעט הלוואות לדיור לגביהן ניתנה הקלה במסגרת הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה.

הוראות רגולטוריות המשפיעות על יחסי הלימות ההון

חוזר להתאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250

לאור התפרצות נגיף הקורונה וכחלק מהתאמות להוראות ניהול בנקאי תקין, פרסם הפיקוח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין 250 בה נכללה, בין היתר, הוראת שעה הנוגעת לעדכון הוראה 201 אשר כוללת הפחתת דרישות ההון המזעריות החלות על הבנקים בנקודת אחוז אחת וכן עדכון להוראה 329 אשר מבטל את דרישות ההון של נקודת אחוז נוספת על הלוואות לדיור לרכישת דירת מגורים שהועמדו בתקופה החל מיום 19 במרץ 2020 ועד ליום 30 בספטמבר 2021, ועל הלוואות לדיור לכל מטרה שהועמדו החל מיום 19 במרץ 2020.

לאורך תקופת המשבר פרסם הפיקוח על הבנקים עדכונים להארכת תוקף הוראת השעה, כאשר ביום 27 בדצמבר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לפיו, החל מיום 1 בינואר 2022, פג תוקף הוראת השעה. כמו כן, בוצע עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 בנושא מגבלות על הלוואות לדיור, לפיו דרישת ההון הנוספת בשיעור 1 נקודת האחוז תחול בגין הלוואות למטרת דיור בלבד ולא תחול בגין הלוואה לדיור שלא לצורך רכישת זכות במקרקעין ובמשכנן דירה (להלן - "הלוואה לכל מטרה").

בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי כיום הנדרשים מהבנק, ליום 31 בדצמבר 2022, הינם 9.60% ו-12.50% בהתאמה. החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את ההוראות החדשות בנושא הפסדי אשראי צפויים (CECL). לפרטים בדבר השפעת יישום ההוראות על ההון הפיקוחי, ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים.

חוזר בנושא עדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 203 - מדידה והלימות הון - הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי

ביום 22 במאי 2022 פרסם המפקח על הבנקים חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 203 - מדידה והלימות הון - הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי. בהתאם לחוזר, הלוואות המיועדות לרכישת קרקע למטרות פיתוח או בנייה, בשיעור העולה על 80% משווי הנכס הנרכש (LTV) ישוקללו במשקל סיכון מוגבר של 150%. לפרטים נוספים ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים.

חוזר לעדכון הוראה בדבר הגישה הסטנדרטית לחישוב חשיפה לסיכון אשראי צד נגדי SA-CCR

ביום 24 ביולי 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לעדכון הוראות הדיווח לציבור בעקבות פרסום של הוראה 203, אשר נכנסה לתוקף החל מיום 1 ביולי 2022, המעדכנת את אופן חישוב דרישות ההון בגין מכשירים נגזרים.

לפרטים נוספים ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר הנפקה ופדיון כתבי התחייבות נדחים מסוג CoCo, ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר דיבידנד, ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים.

תכנון וניהול ההון

הבנק מנהל את יחס הלימות ההון במטרה לעמוד בדרישות ההון המזעריות של הפיקוח על הבנקים. הון הבנק נתון לשינויים, בין היתר, בגין הגורמים המפורטים להלן:

- צמיחה בפעילות העסקית.
- שינויים אקטואריים כתוצאה משינויים בשיעור הריבית לחישוב התחייבויות הבנק בשל הטבות לעובדים, או הנחות אקטואריות אחרות כגון: שיעורי תמותה, פרישה וכד'.
- השפעת שינויים בקרנות ההון מאגרות חוב זמינות למכירה כתוצאה משינויים בשיעורי הריבית.
- השפעת שינויים באינפלציה ובשערי חליפין על יתרות נכסי הסיכון של הבנק.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

- השפעת שינוי בדירוג מדינת ישראל על משקל הסיכון הניתן לתאגידים ישראליים, המבוסס על דירוג המדינה. הבנק מנטר את יחס הלימות ההון והמינוף באופן שוטף, על מנת לוודא עמידה בדרישות הפיקוח על הבנקים וכדי לאפשר היערכות מבעוד מועד למתן מענה להתפתחות נכסי הסיכון ודרישות ההון של הבנק. לשם כך, קבע דירקטוריון הבנק מסמך מדיניות, המתווה את העקרונות הנדרשים לניהול יחס הלימות ההון ויחס המינוף, ואת יעדי ההון של הבנק ("תיאבון סיכון"), המהווים שולי ביטחון מעבר לדרישות ההון והמינוף המזעריות הרגולטוריות. מסמך המדיניות מגדיר את שולי הביטחון בתכנון, כמו גם הדיווחים הנדרשים והפעולות שיש לנקוט במקרים בהם יורד יחס ההון מרמות מינימליות שנקבעו. ניהול ותכנון ההון מתבצע על ידי פורום ייעודי בראשות מנהל החטיבה הפיננסית ה-CFO ובהשתתפות מנהל החטיבה לבקרת סיכונים, ה-CRO, מנהל חטיבת מידע ודיווח כספי - החשבונאי הראשי, ומנהלי החטיבות העסקיות בבנק. תכנון ההון השוטף מבוסס על הנחות תוכנית העבודה של הבנק, וזאת בכפוף ליעדי ההון והמינוף ומדיניות חלוקת הדיבידנד.

הבנק עורך תחזית מפורטת רב שנתית לתכנון ההון תוך הבאה בחשבון של: שיעורי הגידול הצפויים בבנסי סיכון והרווחיות, התוכנית האסטרטגית, מדיניות חלוקת הדיבידנד, יעדי ההון והמינוף, שולי ביטחון נאותים וגורמים נוספים.

הבנק עוקב באופן שוטף אחר התוצאות בפועל אל מול התחזית ובהתאם לצורך מעדכן את התחזית ובוחר פעולות נדרשות, וזאת לצורך עמידה ביעדי ההון שנקבעו.

החטיבה לבקרת סיכונים מבצעת תהליכי אתגור לתכנון ההון, הבוחנים בין השאר את נאותות שולי הביטחון בתכנון ההון, תהליך אשר תוצאותיו מובאים לדיון בפורום ניהול ההון, הנהלת הבנק, והועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון.

להלן ניתוח השפעות השינויים על יחס הון עצמי רוברד 1 ליום 31 בדצמבר 2022:

השפעת שינוי ב-1 מיליארדי שקלים חדשים בסך נכסי הסיכון	השפעת השינוי ב-100 מיליוני שקלים חדשים בהון עצמי רוברד 1	בנק (בנתוני המאוחד)
0.04%	0.04%	

גיוס מקורות הוניים

במסגרת תוכנית העבודה של הבנק, הנקבעת על ידי הדירקטוריון וכוללת יעדים לגידול בתחומי הפעילות השונים, מתבצעת הערכה של השפעת העמידה ביעדים על היקף נכסי הסיכון של הבנק, וכתוצאה מכך על יחס הלימות ההון. בהתאם לכך, נקבעת, במקביל ליעדים העסקיים וליעדי הרווחיות, תוכנית לגיוס מקורות הוניים לצורך שמירה על הלימות ההון, בהתאם להנחיות שקבע הדירקטוריון בדבר הלימות הון.

התוכנית (הכוללת בין היתר, וככל שיידרש, גיוס כתבי התחייבויות נדחים מותנים - CoCo), צפויה להביא לכך שיחס ההון הכולל לא יפחת מיחס ההון המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים. מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

יחס המינוף

הבנק מיישם את כללי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא יחס מינוף, המאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס המינוף שנקבעו בחודש ינואר 2014.

יחס המינוף מבוסס באחוזים ומוגדר כיחס בין הון רוברד 1 לבין סך החשיפות. סך החשיפות של הבנק הינו סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים, לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים.

על פי ההוראה, תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד.

ביום 15 בנובמבר 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "התאמות נוספות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם וירוס הקורונה (הוראת שעה)" לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 250, במסגרתה יחס המינוף לא יפחת מ-4.5% על בסיס מאוחד, לעומת 5% לפני השינוי.

ביום 15 במאי 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר נוסף לפיו ההקלה תחול עד ליום 30 ביוני 2024 ובלבד שיחס המינוף של התאגיד הבנקאי לא יפחת מיחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2023 או יחס המינוף המזערי שחל על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם.

יחס המינוף של הבנק ליום 31 בדצמבר 2022 הינו 5.42%, לעומת 5.18% ביום 31 בדצמבר 2021.

השוואה בין נכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (במיליוני שקלים חדשים):

במיליוני שקלים		
ליום 31 בדצמבר 2022	ליום 31 בדצמבר 2021	
428,292	392,271	סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
2,612	333	התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
-	-	התאמות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
29,358	29,729	התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים
2,748	1,617	התאמות אחרות
463,010	423,950	חשיפה לצורך יחס המינוף

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

הרכב החשיפות ויחס המינוף (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2021	ליום 31 בדצמבר 2022	
		חשיפות מאזניות
387,501	423,160	נכסים במאזן
(173)	(147)	סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1
387,328	423,013	סך חשיפות מאזניות
		חשיפות בגין נגזרים
3,808	2,972	עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
1,542	5,113	סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
-	-	גילום (gross-up) ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור
(1,638)	-	ניכויים של נכסי חייבים בגין בטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים
-	-	רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על ידי הלקוח
249	281	סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו
-	-	קיזוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכוי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו
3,961	8,366	סך חשיפות בגין נגזרים
		חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
2,932	2,273	נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיזוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמתופלות כמכירה חשבונאית
-	-	סכומים שקודזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך
-	-	חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי מרכזי בגין נכסי מימון ניירות ערך
-	-	חשיפות בגין עסקאות כסוכן
2,932	2,273	סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
		חשיפות חוץ מאזניות אחרות
105,760	98,930	חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו
(76,031)	(69,572)	התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי
29,729	29,358	פריטים חוץ מאזניים
		הון וסך החשיפות
21,969	25,072	הון רובד 1
423,950	463,010	סך החשיפות
		יחס מינוף
5.18%	5.42%	יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218
4.50%	4.50%	יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים

סיכון אשראי

פרק זה דן בסיכון האשראי בהתאם לדרישות הגילוי של ועדת באזל וה-FSB, כאשר מבנה הפרק וסדר הנושאים (תוך שהם מותאמים לאופי הפעילות בבנק), גם הם בהתאם לאותן הדרישות.

פרק סיכון אשראי של צד נגדי להלן כולל גילויים איכותיים וכמותיים על דרישת ההון בגין סיכון זה והתאמה לדרישות ההון בגין סיכון אשראי (CVA).

מידע כללי על איכות סיכון אשראי (CRA)

סיכון אשראי הוא הסיכון שלווה, או צד נגדי, של הבנק לא יעמוד בהחייבויותיו כלפי הבנק. סיכון האשראי הוא סיכון מהותי בפעילותו של הבנק. סיכון זה מושפע ממספר גורמים עיקריים: סיכון עסקי הנובע מפעילותו של הלקוח, סיכונים ריכוזיות הנובעים מחשיפת יתר ללווה/קבוצת לווים ולענפי משק, סיכון ריכוזיות גאוגרפית, סיכון הנובע משינויים אקסוגניים הנוגעים בעיקר לשינויים בסביבה המאקרו כלכלית של הלווה, סיכונים סביבתיים וסיכונים אקלים, סיכונים אשראי בחוץ לארץ וסיכונים תפעוליים, שלהתממשותם יש השלכות על סיכונים האשראי. כמו כן, לסיכון זה יש קשרי גומלין עם מספר סיכונים נוספים כגון, סיכון השוק והריבית, סיכון הנזילות, סיכונים ציות וסיכונים נוספים.

תחום האשראי נמצא בליבת הפעילות הבנקאית, ולפיכך, הינו הסיכון העיקרי מבין סוגי הסיכונים שהמערכת הבנקאית עוסקת בהם. בהתאם, החלק הארי של ההון המוקצה בנדבך הראשון, נובע מסיכון האשראי.

מטרות ומדיניות ניהול סיכון אשראי

קבוצת מזרחי טפחות הינה קבוצה בנקאית בעלת פרופיל סיכון אשראי יציב ושמרני, וזאת, בין היתר, בשל הרכב תיק האשראי, המוטת פעילות קמעונאית ומשכנתאות, המהווה כ-73% מפעילות האשראי שלה.

כאמור לעיל, באפריל 2021 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית חומש אסטרטגית, לשנים 2021 עד 2025. לתוכנית האסטרטגית של הבנק, השפעה מהותית על אופי פעילות האשראי, רמת הסיכון והמיקוד העסקי בסגמנטים השונים. תוצאות ביצועי הבנק לשנת 2022 מצביעות על כך שהבנק נמצא מעבר ליעדים העסקיים שהוצבו בתוכנית האסטרטגית, לאור זאת, הבנק בוחן גיבוש תוכנית אסטרטגית חדשה.

מדיניות ניהול סיכונים האשראי שואפת ליצור איזון בין הרצון למזער סיכונים למינימום האפשרי, לבין יעדי הבנק להשיא רווחים, באמצעות העמדת אשראי ללקוחות. זאת, תוך התחשבות בגורמים משפיעים כגון: הסביבה הרגולטורית, תנאי השוק, התנאים הכלכליים הכלליים, סוג המוצרים והתנהגות הבנקים המתחרים.

דירקטוריון הבנק אחראי להתוות את מדיניות האשראי של הבנק, בה נקבעו עקרונות וכללים להעמדת אשראי ולניהול תיק האשראי והבקרה עליו, במטרה לשמר את איכותו, ולמזער את הסיכון הגלום בו. עקרונות וכללים אלה מאפשרים ניהול מבוקר של הסיכונים הכרוכים במתן אשראי ללווים, הן ברמת הלקוח הבודד וקבוצת הלווים, והן ברמה של ענפי משק וסקטורים עסקיים עד לרמת התיק כולו. דירקטוריון הבנק מאשר את מדיניות האשראי של הבנק, אחת לשנה, ולאורך השנה נבחן הצורך בעדכון המדיניות לאור התפתחויות בסביבה העסקית בה פועל הבנק ובה פועלים לקוחותיו. מדיניות האשראי כוללת, מסמכי מדיניות נוספים הדינים בסיכונים הרלוונטיים לפעילות האשראי של הבנק, ובהם: מדיניות ריכוזיות האשראי, המבטיחה כי רמת ריכוזיות האשראי של הבנק מנוהלת ומנוטרת ברמה שוטפת, מדיניות פעילות מסחר של לקוחות במכשירים נגזרים ובניירות ערך, הקובעת את העקרונות לניהול וניטור לקוחות הבנק הפועלים במכשירים נגזרים ובניירות ערך, מדיניות הביטחונות הקובעת את העקרונות הנדרשים לשם ניהול ביטחונות הלקוחות, מקדמי הביטחון הנדרשים לפי סוגי עסקאות וגורמי סיכון שונים, ומדיניות הסיכונים הסביבתיים.

הסיכון בתחום האשראי מורכב ממספר רבדים, ומחייב את הגורמים השונים בבנק לעקוב, לנטר ולנקוט באמצעים שיאפשרו שליטה של הבנק על סיכון זה. לפיכך, הגדיר הבנק מגבלות כמותיות שונות לפעילות בגורמי הסיכון המרכזיים.

המודל העסקי

הבנק מנהל את פעילות האשראי במספר מגזרים שהעיקריים שבהם: משכנתאות, בנקאות עסקית, בנקאות מסחרית, משקי בית, ועסקים קטנים. המגזרים נבדלים ביניהם בהתאם למאפייני הלקוחות, סוגי האשראי והיקפי האשראי הנדרשים להם וביחידה הארגונית האחראית לטיפול בכל אחד מהמגזרים. האשראי למגזרים אלו, כולל העמדת אשראי עסקי, לרבות אשראי לפעילות סחר חוץ וחשיפה מפעילות במכשירים נגזרים, אשראי קמעונאי ומשכנתאות. לפירוט אודות מאפייני הלקוחות בכל אחד ממגזרים אלו ראה גם פרק מגזרי פעילות פיקוחיים בדוח הדירקטוריון וההנהלה. מבנה קווי העסקים בתחום האשראי מושתת על שתי חטיבות, הכפופות למנהל הכללי, כמפורט להלן:

- החטיבה הקמעונאית - בחטיבה זו מרוכזת הפעילות הבנקאית של לקוחות פרטיים (לרבות בנקאות פרטית בינלאומית בישראל המשרתת תושבי חוץ) ותחום המשכנתאות, ופעילותם של לקוחות עסקיים קטנים. סינפי הבנק ומרכזי העסקים פועלים אף הם במסגרת חטיבה זו באמצעות שבעה מרחבים.

- החטיבה לבנקאות עסקית - בחטיבה זו מרוכזות מרבית הפעולות הבנקאיות של לקוחות עסקיים (לרבות מענף הבינוי והנדל"ן) בגודל בינוני ומעלה כמו גם הפעילות הבינלאומית בחוץ לארץ.

הגישה למדיניות סיכון האשראי וקביעת המגבלות

המדיניות לניהול סיכוני האשראי של הבנק, קובעת עקרונות וקווים מנחים להעמדת אשראי ולניהול תיק האשראי והבקרה עליו, במטרה לשמר את איכותו, ולמזער את הסיכון הגלום בו. זאת, תוך התחשבות בגורמים משפיעים כגון: הסביבה הרגולטורית, תנאי השוק, התנאים הכלכליים הכלליים, סוג המוצרים והתנהגות הבנקים המתחרים. עקרונות המדיניות מאפשרים ניהול מבוקר של הסיכונים הכרוכים במתן אשראי ללווים, הן ברמת הלקוח הבודד וקבוצת הלווים, והן ברמה של ענפי משק וסקטורים עסקיים עד לרמת התיק כולו. מדיניות האשראי כוללת מסמכי מדיניות נוספים הדנים בסיכונים הרלוונטיים לפעילות האשראי של הבנק, ובהם: מדיניות ריכוזיות האשראי, המבטיחה כי רמת ריכוזיות האשראי של הבנק מנוהלת ומנוטרת ברמה שוטפת, מדיניות פעילות מסחר של לקוחות במכשירים נגזרים ובניירות ערך, הקובעת את העקרונות לניהול וניטור לקוחות הבנק הפועלים במכשירים נגזרים ובניירות ערך, מדיניות הביטחונות הקובעת את העקרונות הנדרשים לשם ניהול ביטחונות הלקוחות, מקדמי הביטחון הנדרשים לפי סוגי עסקאות וגורמי סיכון שונים, ומדיניות הסיכונים הסביבתיים באשראי.

מסמך מדיניות האשראי נדון ומאושר בוועדת אשראי עליונה ולאחר מכן בוועדת האשראי הדירקטוריונית ובוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון, לפני אישור על ידי מליאת הדירקטוריון. ועדת אשראי עליונה בראשות המנהל הכללי הינה הפורום הבכיר בבנק לאישור אשראי. מנהל סיכוני האשראי, הוא מנהל החטיבה העסקית.

מסמך המדיניות הינו באחריות מנהל החטיבה לבקרת סיכונים (CRO). מסמך המדיניות קובע את תיאבון הסיכון המורכב משורה ארוכה של מדדי וגורמי סיכון הרלוונטיים לפעילות הבנק באשראי, ביניהם: ענפי משק, קבוצות לווים, גורמי סיכון בתיק המשכנתאות, סוגי פעילות ייחודיים, איכות תיק האשראי, דירוג הלקוחות, פעילות בחוץ לארץ וגורמי סיכון נוספים הרלוונטיים לפרופיל סיכון האשראי ולפעילות העסקית של הבנק.

סיכון האשראי מנוטר גם לפי מגוון תרחישי קיצון, האומדים את פוטנציאל ההשפעה של אירועי קיצון על תיק האשראי של הבנק. זאת, בין השאר כדי לבחון את עמידות הון הבנק באירועי קיצון שונים, וכחלק מתהליך אמידת ההון הפנימי (ICAAP).

קווי ההגנה בניהול סיכון האשראי

מערך ניהול הסיכונים של הבנק מורכב מכל רבדי הניהול והבקרה בבנק, החל בדירקטוריון, ההנהלה והיחידות העסקיות, וכלה בפונקציות הבקרה והביקורת הפנימית. החטיבה לבקרת סיכונים, בראשות מנהל הסיכונים הראשי של הבנק (CRO) הינה גורם המעטפת שמרכז את הטיפול בנושא ניהול הסיכונים בבנק וביניהם בניהול סיכוני האשראי.

במסגרת זו, ובהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 301, הגדיר הבנק שלושה קווי הגנה כדלקמן:

- קו הגנה ראשון - קווי העסקים בתחום האשראי בבנק

לאשראי בבנק מספר תחומי פעילות עיקריים, הנתמכים על ידי מבנה ארגוני המושתת על חטיבות ומערכים בעלי התמחויות ספציפיות, כאשר מתן האשראי ללקוחות במגזרי הפעילות השונים מבוצע בין שתי חטיבות שונות (קמעונאית, עסקית), ואף בתוך החטיבות, בין יחידות ארגוניות שונות. הנהלת קווי העסקים נושאות באחריות מלאה לניהול הסיכונים ויישום סביבת בקרה נאותה על הפעילות. באחריות היחידות המקצועיות של כל אחד ממגזרי הלקוחות הללו לבדוק באופן שוטף ולבצע מעקב ובקרה על החשיפה ללקוחות ומגזרי הפעילות שבאחריותן. בקו הגנה זה, קיימות יחידות בקרה ספציפיות כדוגמת הבקרים החטיבתיים, בקרת חשיפות לקוחות שוק ההון ופונקציות בקרה נוספות. שורה של נהלים מבטיחים את יישומם של עקרונות המדיניות הלכה למעשה.

- קו הגנה שני

בקרת סיכונים

החטיבה לבקרת סיכונים פועלת כ"פונקציה ניהול הסיכונים" הבלתי תלויה של הבנק ובכך משמשת כקו הגנה שני במסגרת הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים. פעילות החטיבה ואחריותה כוללות מספר תחומים: בתחום ניהול סיכוני האשראי, פועלת החטיבה באמצעות מספר יחידות עצמאיות:

- בקרת סיכוני אשראי - הערכה בדיעבד, ללא תלות בגורמים המאשרים אשראי בבנק, את טיב הלווה ואיכות תיק האשראי של הבנק.
- אנליזה - גורם מקצועי האחראי על כתיבת חוות דעת בלתי תלויה לאשראי ללקוחות מהותיים, כחלק מתהליך אישור האשראי.
- בקרת סיכונים - אחריות על מודלי האשראי.

חטיבת מידע ודיווח כספי - חשבונאי ראשי

החשבונאי הראשי אחראי על נאותות סיווג אשראי וקביעת הפרשות להפסדי אשראי.

החטיבה המשפטית

אחראית על בחינת השפעות הוראות החקיקה והשינויים בחקיקה על פעילות הבנק ומתן ייעוץ משפטי שוטף ליחידות הבנק, כמו כן, ריכוז הטיפול בתיבות נגד הבנק.

- קו הגנה שלישי - הביקורת הפנימית

הביקורת הפנימית משמשת כקו הגנה שלישי במסגרת הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים, ומבצעת ביקורת על ניהול סיכון האשראי, כחלק מתוכנית העבודה השנתית והרב שנתית שלה.

בתהליך מתן האשראי נבחנים נתוני העסקה בהתאם לקריטריונים שנקבעו על ידי הבנק. מנגנון קבלת ההחלטות בנוגע למתן האשראי הינו היררכי, מרמת הסינף ועד לרמת הדירקטוריון. כל יחידה המטפלת במתן אשראי עוקבת באופן שוטף אחר פירוטו בהתאם לתנאיו, ואחר מצבו הפיננסי של הלקוח בהתאם להיקפי חבותו. ממצאים הדורשים טיפול מדווחים לגורם האשראי המוסמך. בנוסף, כאמור לעיל, כולל תהליך מתן האשראי מעורבות של מחלקת האנליזה, המהווה חלק מפונקציית ניהול הסיכונים של הבנק. מעורבות זו כוללת (ביחס לחשיפות אשראי גדולות ולענפי משק כפי שנקבע בהוראות בנק ישראל ובנהלי הבנק), ניתוח בלתי תלוי של בקשות אשראי והצגת המסקנות וההמלצות במסמך כתוב המצורף לבקשת האשראי ומובא לדיון בוועדת האשראי המתאימה.

בתהליך אישור אשראי בוחנים ומעריכים את הסיכון הכרוך במתן אשראי ללקוח כלשהו, שבמרכזו בודקים שאשראי המבוקש אכן הולם את צרכי הלקוח וכושר הפירעון שלו. הבחינה מתבצעת בין אם מדובר באישור אשראי חדש ובין אם מדובר בחידוש אשראי קיים או שינויים באשראי קיים.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

הקווים המנחים לתהליך בחינה ואישור בקשות האשראי, המפורטים במדיניות האשראי של הבנק, מתייחסים לכל מקרה בו נדרש אישור אשראי חדש ללקוח או חידוש אשראי קיים או שינויים בהרכב האשראי, ביטחונות, אשראי פתוח מאושר והתניות. התהליך הכללי לבחינה ואישור בקשת אשראי כולל את השלבים הבאים:

- בדיקת מטרת האשראי והתאמה לסוג האשראי המבוקש.
- בדיקת איכות הלקוח: מוסר התשלומים של הלווה, איכות הבעלים וההנהלה. היקף העסקי, מצב ענפי, מעמדו של הלווה בענף, רווחיות, איתנות פיננסית וכושר החזר להתחייבויות קיימות ולתנאי פירעון של האשראי המבוקש.
- בדיקת מאגרי מידע חיצוניים, במידת הצורך.
- בדיקת טיב הביטחונות המוצעים והנדרשים וההתאמה לסוג האשראי המבוקש.
- בדיקת חשיפה קיימת ללקוח ולקבוצת הלווים והרווחיות לבנק ברמות אלה.
- קביעת תנאים עסקיים כגון: ריבית, עמלות וכדומה. ובדיקת הרווחיות והתשואה.
- חוות דעת מסכמת של הגורם העסקי הכוללת סיכום סיכונים אשראי שבבקשה ודרכי התמודדות/ מזעור שלהם והתייחסות לתרחיש מצוקה ברמת העסקה וברמת הלווה.
- המלצה - לאשר/ לדחות/ להתנות/ לשנות בהתאם לסיכון האשראי השיורי ורווחיות הלקוח.
- החלטה.

כלים לניהול סיכון אשראי - מערכות למדידת סיכונים

ככלל, מדיניות הבנק היא ניהול וניטור הסיכונים תוך שימוש במערכות ממוכנות ומבוקרות, עם תלות מינימלית בתהליכים ידניים ובתדירות עדכון קרובה ככל הניתן לזמן אמת.

הבנק נעזר במערכות ממוחשבות לצורך ניהול, איתור, בקרה ומזעור של סיכון האשראי. המערכות משמשות, בין השאר, ככלי בקרה ממוחשבים לאיתור, שינויים בדירוג, הצפת חריגות ממסגרות האשראי ופערי ביטחונות, ואיתור התפתחות סיכונים אשראי הנובעים מקיום פרמטרים שונים נוספים בהתפתחות חשבון הלקוח ובהתנהלותו. קיימות מערכות רבות לבקרה על ניהול האשראי וניטור הסיכונים, להן תפקיד חשוב בתהליכי ניהול האשראי, ניהול הסיכונים והבקרה. להלן המערכות העיקריות לבקרה על ניהול האשראי וניטור הסיכונים:

- מערכת להצפת התראות ברמת חשבון, כגון חריגה מאפ"ם (אשראי פתוח מאושר).
- מערכת מרכזית לניהול המשכנתאות המשמשת לביצוע וניהול הלוואות לדירוג ומשכנתאות וכוללת בקרות מובנות על התהליך.
- מערכת המשמשת לאיתור והצפת לקוחות בעלי סממי סיכון אשראי.
- מערכת חוב"ב (חובות בעייתיים) המשמשת לאיתור, הצפה וסיווג חובות בעייתיים, תוך ניהול ההפרשות להפסדי אשראי והמחיקות החשבונאיות, העסקיות והמשפטיות בבנק ואיתור ומעקב חשבונות לרשימות המעקב בהתאם לתבחינים שהוגדרו למערכת.
- מערכת מידע התראתי המציפה מידע עסקי בעל אופי שלילי שנאסף על ידי החברות B.D.I-I D&B אודות לקוחות עסקיים של הבנק.
- מערכת נדל"ן לבקרה וניהול פרויקטים סגורים המנוהלים בסקטור בנייה ונדל"ן.
- מערכת לרישום ומעקב מקוון של התניות פיננסיות החלות על לקוח.
- מערכת ייעודית במערכת המסחר המשמשת לניהול, איתור ובקרה של החשיפה בגין לקוחות הפעילים בשוק ההון.
- מערכות הבקרה הממוכנות בפעילות הבינלאומית, מערכות המשמשות לניהול ובקרה של החשיפה האשראי בשלוחות חוץ לארץ.
- מודל התבחינים - מערכת לדירוג אשראי עסקי המדרגת את כלל החובות של לווה יחיד. דירוג האשראי של הלקוח נקבע באמצעות תהליך קביעת הטיב העסקי של הלווה ושילוב נתון זה עם שיעור הכיסוי בביטחונות, על מנת לתת דירוג המשקף את איכות האשראי שהועמד ללווה.
- מערכת מדח"ם (מערכת דירוג, חיתום וניהול מתקדם) - מערכת לדירוג תיק האשראי הקמעונאי - לקוחות פרטיים ועסקים קטנים. המערכת נפרסה בסניפים ושולבה בתהליכי מתן אשראי, נקבעו סמכויות אשראי ללקוחות ברמת סיכון גבוהה בהתאם לדירוגי המדח"ם, ונעשה במערכת שימוש לניטור התיק.
- מערכת בקשות אשראי ללקוחות קמעונאיים (תאגידיים, לקוח פרטי-עסקי ולקוחות פרטיים) בחטיבה הקמעונאית - תומכת בתהליכי בקשת האשראי בסניפי הבנק.
- מודל לקביעת פרמיית סיכון דיפרנציאלית - מודל אשר פיתח הבנק על בסיס ממצאים אמפיריים מהעבר לצורך דירוג סיכון פרטני ללווה בהלוואות לדירוג.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

דיווחים להנהלה ולדירקטוריון

הבנק קבע במרבית הנושאים שני סוגי מגבלות: מגבלת דירקטוריון ומגבלת הנהלה, לפי הגישה הבאה: מגבלות דירקטוריון - מגבלות הדירקטוריון בתיאבון הסיכון משקפות את החשיפה המקסימאלית שדירקטוריון הבנק מאפשר בכל תחומי הסיכון. מגבלות הדירקטוריון ניתנות לשינוי, על ידי דירקטוריון הבנק, לאחר דיון על הסיבות לשינוי הנדרש וההשלכות על פרופיל הסיכון של הבנק, וזאת בהתאם להתפתחויות בכיוונים העסקיים של הבנק.

מגבלות ההנהלה - מגבלות ההנהלה מחמירות יותר ממגבלות הדירקטוריון, והן נועדו לשמש ככלי ניהולי למעקב ו/או לניטור הדוק אחר סיכונים אשראי של הבנק ולאפשר צמצום החשיפות עוד טרם הופר תאבון הסיכון שנקבע על ידי הדירקטוריון. מגבלות הנהלה ניתנות לשינוי, על ידי וועדת אשראי עליונה של הבנק, לאחר דיון על הסיבות לשינוי הנדרש וההשלכות על פרופיל הסיכון של הבנק, וזאת בהתאם להתפתחויות בכיוונים העסקיים של הבנק. הבנק מנהל מעקב שוטף אחר העמידה במגבלות תיאבון הסיכון של הבנק. במידה ונוצרה חריגה ממגבלות הנהלה שנקבעו, החטיבה הרלוונטית מדווחת על פי כללי הדיווח שהוגדרו במדיניות לגורמים השונים. בדיווח נכללות הסיבות שגרמו לחריגה, השלכות החריגה ואת הצעדים שנקטו או שמומלץ לנקוט על מנת להסדיר את החריגה.

אין לחרוג ממגבלות הדירקטוריון אלא אם התקבל אישורו של הדירקטוריון או של ועדה מטעמו.

איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1) (במיליוני שקלים חדשים)

31 בדצמבר 2022				
יתרות נטו	הפרשות להפסדי אשראי	יתרות ברוטו ⁽¹⁾		חובות, למעט אגרות חוב
		לא צוברים או בפיגור		
		אחרים	של 90 ימים או יותר	
393,780	2,884	393,974	2,690	איגרות חוב
11,548	-	11,548	-	חשיפות חוץ מאזניות ⁽²⁾
98,897	220	99,117	-	
504,225	3,104	504,639	2,690	סך הכל

31 בדצמבר 2021				
יתרות נטו	הפרשות להפסדי אשראי	יתרות ברוטו ⁽¹⁾		חובות, למעט אגרות חוב
		פגומים או בפיגור		
		אחרים	של 90 ימים או יותר	
363,161	2,104	362,598	2,667	איגרות חוב
13,755	-	13,755	-	חשיפות חוץ מאזניות ⁽²⁾
104,257	211	104,387	81	
481,173	2,315	480,740	2,748	סך הכל

(1) יתרות ברוטו בהתאם לערכים החשבונאיים המדווחים בדוחות הכספיים של פריטים מאזניים וחוץ מאזניים, היוצרים חשיפה לסיכון אשראי לפי הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203.
(2) חשיפות חוץ מאזניות הן לפני מקדמי המרה לאשראי (CCF)

פרטים על ההפרשה להפסדי אשראי של הלוואות לדירור בהתאם למודל ה-CECL. הבנק מיישם את ההוראה החל מיום 1 בינואר 2022. לפרטים נוספים ראה ביאור 1 לדוחות הכספיים (כללי דיווח ומדיניות חשבונאית).

גילוי נוסף בנוגע לאיכות אשראי של חשיפות אשראי (CRB)

טיפול באשראי בעייתי ובגביית חובות

הטיפול באיתור אשראי בעייתי ובניהולו דורש מיקוד ומקצועיות מובחנים, בשונה מהדרג המאשר או המטפל בביצוע האשראי ובקבלת הבטחות. האיתור הראשוני מבוצע לרוב באופן ממוכן, ביחידות ייעודיות לאיתור ובקרה בחטיבה העסקית ובחטיבה הקמעונאית. הטיפול בלקוחות שאותרו נעשה בחטיבות העסקיות או בסקטור לקוחות מיוחדים בחטיבה העסקית (הקו הראשון), לפי העניין וכפי שהוגדר בנהלי הבנק. על מנת לאתר סיכונים האשראי המתממשים או שעלולים להתממש בבנק, מתקיים בבנק, כאמור, מהלך שוטף לבחינה ולאיתור של חובות, על פי תבחינים שהוגדרו. חלק מהתבחינים מחייבים סיווג של החוב כבעייתי, וחלק מהתבחינים מהווים התרעה ומותירים שיקול דעת בידי הגורם המקצועי. החובות נבחנים על פי מדרג סמכויות שהוגדר בנהלי הבנק. מדרג הסמכויות כולל סמכויות אישיות, המתחילות בעובדים בסניפים ובמטה, וממשיך בסמכויות בדרגים גבוהים יותר לעניין הסיווגים וההפרשות בהנהלות המרחבים וביחידות ייעודיות במטה, מתנהל תהליך בקרה מובנה ובלתי תלוי. החשבונאי הראשי מהווה קו שני בתהליך הסיווג וההפרשה ואחריותו בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 311 הינה להיות הגורם הבלתי תלוי לסיווג וקביעת ההפרשה להפסדי אשראי.

מערכת המחשב התומכת ביישום הוראות מדידה וגילוי של חובות לא צוברים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי, לרבות בתהליכי האיתור והבקרה, מבצעת בחינות ולוגיות על פי קריטריונים, וקובעת ברירת מחדל לסיווג חובות כחובות בהשגחה מיוחדת, נחותים, לא צוברים או בארגון מחדש, על פי המתחייב. איתור הלוואות לדיר (משכנתא) בעלות מאפייני סיכון נעשה באופן אוטומטי ובאמצעות איתור תבחיני פיגור ותבחינים איכותיים אחרים. בשלבי הפיגור הראשונים מפעיל הבנק הליכי גביה אוטומטיים. בהמשך מופעלים הליכים יזומים פנימיים וחיצוניים לרבות הליכים משפטיים ככל שיש צורך בכך.

חוב בפיגור - מצב הפיגור של חוב נקבע בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים. להלן שלושה מצבי פיגור אפשריים:

1. חוב בו קרן או ריבית לא שולמו לאחר 30 יום מהמועד שנקבע לתשלום, בהתייחס לתנאי החוב המקוריים.
2. חריגה ממסגרת אשראי מאושרת ומדווחת בחשבון עו"ש.
3. מחזור נמוך - כל עוד לא נזקפו לזכות אותו חשבון סכומים לכיסוי החוב תוך תקופה שהוגדרה, גם אם החוב נמצא בתוך מסגרת האשראי.

מדיניות הסדרי חוב וטיפול בחוב בעייתי בארגון מחדש

לצורך קביעה האם הסדר חוב שבוצע על ידי הבנק מהווה ארגון מחדש של חוב בעייתי, הבנק מבצע בחינה איכותית של מכלול התנאים של ההסדר והנסיבות במסגרתו הוא בוצע, וזאת במטרה לקבוע האם:

(1) החייב מצוי בקשיים פיננסיים, ו- (2) במסגרת ההסדר הבנק העניק יותר לחייב.

לצורך קביעה האם החייב נמצא בקשיים פיננסיים, הבנק בוחן האם קיימים סממנים המצביעים על היותו של הלווה בקשיים במועד ההסדר או על קיום אפשרות סבירה שהלווה יקלע לקשיים פיננסיים לולא ההסדר.

בנוסף לכך, הבנק מסיק כי במסגרת ההסדר הוענק לחייב ויתור, גם אם במסגרת ההסדר בוצעה העלאה בריבית החוזית, אם מתקיים אחד או יותר מהמצבים הבאים:

- כתוצאה מארגון מחדש, הבנק לא צפוי לגבות את כל סכומי החוב (לרבות ריבית שנצברה בהתאם לתנאים החוזיים);
- השווי ההוגן העדכני של הביטחון לגבי חובות מותנים בביטחון אינו מכסה את יתרת החוב החוזית ומצביע על היעדר יכולת גביה של כל סכומי החוב;

הבנק לא מסווג חוב כחוב בעייתי שאורגן מחדש אם הארגון מחדש מביא לידי עיכוב שאינו משמעותי (*insignificant*) בתשלום בהתחשב בתדירות התשלומים, בתקופה החוזית לפירעון ובמשך החיים המקורי הצפוי של החוב. לעניין זה, אם בוצעו מספר הסדרים הכרוכים בשינוי תנאי החוב, הבנק מביא בחשבון את ההשפעה המצטברת של הארגונים הקודמים לצורך קביעה אם העיכוב בתשלום, הנובע מארגון החוב מחדש, אינו משמעותי.

ככלל, ארגון מחדש המביא לעיכוב בתשלום של 90 ימים או יותר לעומת החוזה ייחשב ארגון מחדש המביא לעיכוב בתשלום שאינו זניח.

זיהוי וסיווג חובות לא צוברים (חלף חוב פגום)

הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות לצורך אבחנה בין חובות בסיווג בעייתי לרבות חובות לא צוברים לבין חובות תקינים. בהתאם לנהלים אלו, הבנק מסווג את כל החובות הבעייתיים שלו ואת פריטי האשראי החוץ מאזני בסיווגים: השגחה מיוחדת, נחות או לא צובר. חוב מסווג כחוב לא צובר כאשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים צפוי (*expected*) שהבנק לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב.

לצורך סיווג וטיפול באשראי בעייתי, הבנק מבחין בין:

א. אשראי מסחרי בגין חוב שיתרתו החוזית מעל 1 מיליון ש"ח

קבלת החלטה בדבר סיווג החוב וההפרשה הנדרשת מבוססת, בין היתר, על מצב הפיגור של החוב, הערכת מצבו הפיננסי וכושר הפירעון של הלווה, הערכת מקור ההחזר הראשוני של החוב, קיום ומצב הביטחונות, מצבם הפיננסי של ערבים, אם קיימים, ומחויבותם לתמוך בחוב ויכולת הלווה להשיג מימון מצד ג'.

בכל מקרה, חוב מסחרי כאמור, מסווג כחוב לא צובר כאשר הקרן או הריבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר, למעט אם החוב גם מובטח היטב וגם נמצא בהליכי גבייה, או ככל שהחוב עבר הליך ארגון מחדש של חוב בעייתי. החל ממועד הסיווג כחוב לא צובר, החוב יטופל כחוב שאינו צובר הכנסות ריבית (חוב כאמור ייקרא "חוב לא צובר").

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

ב. אשראי לאנשים פרטיים, אשראי לדיור ואשראי מסחרי בגין חוב שיתרתו החוזית נמוכה מ- 1 מיליון ש"ח

קבלת החלטה בדבר סיווג החוב מבוססת על מצב הפיגור של החוב. לצורך כך, הבנק עוקב אחר מצב ימי הפיגור אשר נקבע בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים שלו.

חובות אלה, אשר מצויים בפיגור של 90 יום או יותר, מסווגים כחובות בסיווג נחות כאשר הבנק אינו מפסיק את צבירת הכנסות הריבית, זאת למעט הלוואות לדיור אשר יסווגו כחובות לא צוברים הכנסות ריבית כאשר הקרן או הריבית בגינה מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר.

הבדלים בין הגדרת פיגור וכשל למטרות חשבונאיות ומטרות פיקוחיות

- חוב מוגדר "בפיגור" למטרות חשבונאיות לאחר 30 ימי פיגור, כשלצורכי מדידת הלימות ההון "הלוואות בפיגור" יוגדרו כך לאחר 90 ימי פיגור.
- אשראי חוץ מאזני יסווג כחוב בעייתי אם מימוש ההתחייבות התלויה הינו ברמת "אפשרי" וכן אם החובות שיוכרו כתוצאה ממימוש ההתחייבות התלויה ראויים לסיווג כבעייתיים. לעומת זאת, חשיפות אשראי חוץ מאזני יסווגו כחשיפות בפיגור לצורכי הלימות הון באופן עקבי לסיווג החשיפות המאזניות של אותו לווה.

הפרשה להפסדי אשראי

החל מיום 1 בינואר 2022, הבנק מיישם את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא מדידת הפסדי אשראי הנובעים ממכשירים פיננסיים כמפורט בנושא 326 בקודיפיקציה (ASC 326) - מכשירים פיננסיים - הפסדי אשראי.

כחלק מיישום התקן, הבנק קבע נהלים לסיווג אשראי ולמדידת הפרשה להפסדי אשראי כדי לקיים הפרשה ברמה מתאימה לכיסוי הפסדי אשראי צפויים בהתייחס לתיק האשראי שלו. בנוסף, הבנק קבע נהלים הנדרשים לקיום הפרשה ברמה מתאימה כדי לכסות הפסדי אשראי צפויים הקשורים לאיגרות חוב המוחזקות לפדיון ותיק איגרות החוב הזמינות למכירה וחשיפות אשראי חוץ מאזניות מסוימות.

אומדן הפרשה להפסדי אשראי צפויים מחושב על פני התקופה החוזית של הנכס הפיננסי תוך הבאה בחשבון אומדן של פירעונות מוקדמים. בעת פיתוח אומדן הפסדי האשראי הצפויים, הבנק הביא בחשבון את ההשפעות של אירועי העבר, תנאים נוכחיים, ותחזיות סבירות וניתנות לביסוס על יכולת הגבייה (collectability) של הנכסים הפיננסיים.

ככלל, חישוב הפרשה להפסדי האשראי הצפויים מוערך על בסיס קבוצתי כאשר הנכסים הינם בעלי מאפייני סיכון דומים. מאפיינים אלה כוללים, בין היתר: (1) ציוני או דירוגי אשראי, פנימיים או חיצוניים; (2) דירוג סיכון או סיווג סיכון; (3) סוג הנכס הפיננסי; (4) סוג הביטחון; (5) גודל; (6) ענף הפעילות של הלווה.

לכל קבוצה של נכסים פיננסיים בעלי מאפייני סיכון דומים, הבנק מחשב את הפרשה להפסדי אשראי צפויים בהתאם לאחת השיטות למדידת הפרשה המותרות בתקן, אשר להערכת הבנק צפויה להביא לידי האומדן הטוב ביותר של הפרשות להפסדי אשראי.

על מנת להעריך את האומדן להפסדי אשראי צפויים לאורך התקופה החוזית של הנכסים, הבנק מתבסס על מידע היסטורי תוך בחינת הצורך להתאים את המידע ההיסטורי כדי לשקף את המידה שבה התנאים הקיימים והתחזיות הסבירות וניתנות לביסוס יהיו שונים מן התנאים אשר שררו בתקופה שבמהלכה הוערך המידע ההיסטורי.

בבנק מערכת ממוחשבת לאיתור ולסיווג של חובות בהם קיים, או עלול להיווצר, סיכון להפסדי אשראי. המערכת מקושרת למערכות התשתית השונות בבנק, והיא מרכזת נתונים המאפשרים בחינה של החובות לצורך אמידת איתנותם ותזרימי המזומנים הצפויים מהם. במערכת החדשה הוטמעו תהליכים ממוכנים של איתור, בחינה, סיווג וגיבוש הפרשות, לרבות תיעוד של התהליכים והיררכיה של אישורים לפי הסמכויות שנקבעו בנהלי הבנק. המערכת מאפשרת גם טיפול בחובות בעייתיים שלא אותרו בתהליכי האיתור האוטומטיים, אלא בבחינת ובדיקות איכותיות המבוצעות על תיק האשראי של הבנק.

לפרטים נוספים בדבר הפרשה להפסדי אשראי, לרבות בגין ניירות ערך ואשראי חוץ מאזני, ראה ביאור 1 בדוחות הכספיים לשנת 2022

להלן פירוט סיכון אשראי לפי ענפי משק (במיליוני שקלים חדשים):

הפסדי אשראי ⁽⁴⁾		חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾					סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾					פעילות לווים בישראל
		לא צובר	בעייתי ⁽⁵⁾	חובות	סך הכל	בעייתי ⁽⁵⁾	אשראי תקין שאינו בדירוג ביצוע אשראי	דירוג ביצוע אשראי ⁽⁴⁾	סך הכל	מזה:		
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי										
20	3	4	13	23	945	1,215	23	13	1,179	1,215	ציבור - מסחרי	
6	-	1	10	15	323	834	15	-	967	982	חקלאות, ייעור ודיג	
306	90	31	273	599	9,568	14,878	599	283	14,303	15,185	כרייה וחציבה	
36	12	19	76	140	1,195	1,785	140	65	1,580	1,785	תעשייה וחרושת	
340	36	118	159	625	25,918	50,035	625	1,430	48,065	50,120	מזה: יהלומים	
116	-	18	106	166	7,248	7,910	166	251	8,012	8,429	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁶⁾	
76	19	16	2	3	5,223	8,828	3	47	9,051	9,101	בינוי ונדל"ן - פעילויות	
292	(46)	11	169	373	11,183	14,757	373	571	13,947	14,891	בנדל"ן	
95	10	-	50	92	1,532	1,974	92	86	1,807	1,985	אספקת חשמל ומים	
81	(12)	(8)	129	170	1,926	2,451	170	608	1,698	2,476	מסחר	
28	14	13	28	33	1,497	2,219	33	27	2,235	2,295	בתי מלון שירותי הארחה ואוכל	
45	47	15	20	23	9,246	14,696	23	45	18,856	18,924	תחבורה ואחסנה	
162	7	40	127	278	4,798	7,155	278	123	6,761	7,162	מידע ותקשורת	
88	1	44	130	165	2,705	3,347	165	218	2,992	3,375	שירותים פיננסיים	
1,655	169	303	1,216	2,565	82,112	130,299	2,565	3,702	129,873	136,140	שירותים עסקיים אחרים	
902	-	99	1,329	1,329	196,703	208,125	1,329	820	205,976	208,125	שירותים ציבוריים וקהילתיים	
512	67	97	56	228	26,535	41,043	228	360	40,459	41,047	סך הכל מסחרי	
3,069	236	499	2,601	4,122	305,350	379,467	4,122	4,882	376,308	385,312	אנשים פרטיים - הלוואות	
-	-	-	-	-	1,149	1,648	-	-	3,417	3,417	לדיוור	
-	-	-	-	-	18	18	-	-	11,065	11,065	אנשים פרטיים - אחר	
3,069	236	499	2,601	4,122	306,517	381,133	4,122	4,882	390,790	399,794	סך הכל ציבור - פעילות בישראל	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	בנקים בישראל	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ממשלת ישראל	
3,069	236	499	2,601	4,122	306,517	381,133	4,122	4,882	390,790	399,794	סך הכל פעילות בישראל	
35	33	33	11	39	5,006	7,171	39	482	6,850	7,371	פעילות לווים בחוץ לארץ	
-	-	-	-	-	17,485	17,502	-	-	17,764	17,764	סך הכל ציבור - פעילות בחוץ לארץ	
1	-	-	-	-	300	300	-	-	1,757	1,757	בנקים בחוץ לארץ	
36	33	33	11	39	22,791	24,973	39	482	26,371	26,892	ממשלות בחוץ לארץ	
3,105	269	532	2,612	4,161	329,308	406,106	4,161	5,364	417,161	426,686	סך הכל פעילות בחוץ לארץ	
											סך הכל	

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים (במיליוני שקלים חדשים) כולל: חובות⁽²⁾ - 329,308, אגרות חוב - 14,492 ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר - 315, סיכון אשראי (מאזני וחוץ מאזני) בגין מכשירים נגזרים - 5,773 וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות של לווה - 76,798.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (3) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (4) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (5) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (6) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 1,352 מיליוני שקלים חדשים וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 1,779 מיליוני שקלים חדשים שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה, וכולל סיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 7,310 מיליוני שקלים חדשים בגין נרכש ביטוח לתיק ערבויות חוק מכר וערבויות ביצוע בנוסח חוק מכר ממבטחי משנה בינלאומיים.

סיכון אשראי⁽²⁾ לפי ענפי משק - מאוחד - המשך
ליום 31 בדצמבר 2021

פירוט סיכון אשראי לפי ענפי משק - המשך (במיליוני שקלים חדשים):

		חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾					סיכון אשראי כולל ⁽⁴⁾					
		הפסדי אשראי ⁽³⁾					מזה:					
יתרת הפרשה הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	לא צובר ⁽⁷⁾	בעייתי ⁽⁵⁾	חובות	סך הכל ⁽⁵⁾	אשראי תקין שאינו בדירוג ביצוע		דירוג ביצוע אשראי ⁽⁴⁾	סך הכל		
							אשראי	אשראי				
9	1	(1)	8	16	939	1,203	16	8	1,179	1,203	פעילות לווים בישראל	
4	-	(6)	-	-	158	651	-	-	750	750	ציבור - מסחרי	
188	37	14	300	465	7,689	13,116	465	298	12,517	13,280	חקלאות, ייעור ודיג	
27	4	8	68	139	1,031	1,552	139	23	1,390	1,552	כרייה וחציבה	
265	(1)	43	197	403	19,881	44,603	403	1,004	43,288	44,695	תעשייה וחרושת	
43	1	(16)	84	113	6,228	7,360	113	178	7,271	7,562	מזה: יהלומים	
35	(4)	11	1	13	4,655	7,427	13	36	7,637	7,686	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁶⁾	
231	19	(42)	234	356	10,531	13,993	356	380	13,410	14,146	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	
55	8	(44)	73	167	1,577	2,082	167	142	1,773	2,082	אספקת חשמל ומים מסחר	
99	10	21	176	214	1,992	2,858	214	140	2,523	2,877	בתי מלון שירותי הארחה ואוכל	
35	(2)	(2)	16	93	1,181	1,807	93	27	1,744	1,864	תחבורה ואחסנה	
129	(20)	(35)	7	42	8,143	13,165	42	28	16,387	16,457	מידע ותקשורת	
102	(8)	(12)	117	173	4,229	6,192	173	213	5,825	6,211	שירותים פיננסיים	
21	(2)	(13)	19	36	2,582	3,343	36	351	2,963	3,350	שירותים עסקיים אחרים	
1,216	39	(82)	1,232	2,091	69,785	117,800	2,091	2,805	117,267	122,163	שירותים ציבוריים וקהילתיים	
803	7	(133)	-	1,300	175,599	195,368	1,300	883	193,185	195,368	סך הכל מסחרי	
254	45	(55)	56	200	24,842	38,617	200	306	38,201	38,707	אנשים פרטיים - הלוואות לדיר	
2,273	91	(270)	1,288	3,591	270,226	351,785	3,591	3,994	348,653	356,238	אנשים פרטיים - אחר	
-	-	-	-	-	2,333	2,588	-	-	3,690	3,690	סך הכל ציבור - פעילות בישראל	
-	-	-	-	-	74	74	-	-	11,827	11,827	בנקים בישראל	
2,273	91	(270)	1,288	3,591	272,633	354,447	3,591	3,994	364,170	371,755	ממשלת ישראל	
41	37	(7)	6	59	3,305	5,431	59	373	5,437	5,869	סך הכל פעילות לווים בחוץ לארץ	
1	-	(1)	-	-	7,260	7,286	-	-	9,081	9,081	סך הכל ציבור - פעילות בחוץ לארץ	
-	-	-	1	1	403	403	1	-	2,437	2,438	בנקים בחוץ לארץ	
42	37	(8)	7	60	10,968	13,120	60	373	16,955	17,388	ממשלות בחוץ לארץ	
2,315	128	(278)	1,295	3,651	283,601	367,567	3,651	4,367	381,125	389,143	סך הכל פעילות בחוץ לארץ	

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים (במיליוני שקלים חדשים) כולל: חובות⁽²⁾ - 283,601, אגרות חוב - 14,307 ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מרכז חוזר - 1,332, נכסים בגין מכשירים נגזרים - 3,652 וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות של לווה - 86,251.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט איגרות חוב וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מרכז חוזר.

(3) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).

(4) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם לסדיניות הבנק.

(5) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(6) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של 1,699 מיליוני שקלים חדשים וסיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 2,096 מיליוני שקלים חדשים שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה, וכולל סיכון אשראי חוץ מאזני בסך של 5,699 מיליוני שקלים חדשים בגינו נרכש ביטוח לתיק ערבויות חוק מרכז וערבויות ביצוע בנוסח חוק מרכז ממבטחי משנה בינלאומיים.

(7) סוג מחדש בהתאם למתכנת הגילוי החדשה על חובות שאינם צוברים חלף הגילוי על חובות פגומים

דוח סיכונים
 ליום 31 בדצמבר 2022

להלן חשיפות אשראי לפי יתרת תקופות לפירעון (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2022						
תקופה ממוצעת לפירעון (בשנים)	סך הכל	מעל 15 שנים	מעל חמש שנים ועד 15 שנים	מעל שנה ועד חמש שנים	עד שנה	
						חשיפת אשראי מאזנית:
1.54	87,163	230	5,463	25,840	55,630	מסחרי
11.50	307,749	8,634	214,968	66,238	17,909	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
3.81	31,435	2	5,551	13,896	11,986	אנשים פרטיים - אחר
0.66	5,839	112	500	1,115	4,112	נכסים בגין מכשירים נגזרים ⁽¹⁾
8.49	432,186	8,978	226,482	107,089	89,637	סך הכל ציבור
0.65	107,397	128	5,761	7,809	93,699	בנקים וממשלות
2.23	539,583	9,106	232,243	114,898	183,336	סך הכל חשיפת אשראי מאזנית
2.93	14,903	560	5,180	6,014	3,149	מזה: אגרות חוב
1.83	99,068	1,106	897	25,467	71,598	סך הכל חשיפת אשראי חוץ מאזנית

ליום 31 בדצמבר 2021						
תקופה ממוצעת לפירעון (בשנים)	סך הכל	מעל 15 שנים	מעל חמש שנים ועד 15 שנים	מעל שנה ועד חמש שנים	עד שנה	
						חשיפת אשראי מאזנית:
1.69	73,146	211	5,929	24,500	42,506	מסחרי
10.32	229,730	4,560	154,149	52,819	18,202	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
2.82	28,146	1	4,242	12,072	11,831	אנשים פרטיים - אחר
0.57	3,331	-	35	322	2,974	נכסים בגין מכשירים נגזרים ⁽¹⁾
7.49	334,353	4,772	164,355	89,713	75,513	סך הכל ציבור
0.82	111,795	133	7,922	10,790	92,950	בנקים וממשלות
2.24	446,148	4,905	172,277	100,503	168,463	סך הכל חשיפת אשראי מאזנית
3.79	15,724	133	5,743	8,049	1,799	מזה: אגרות חוב
1.73	105,850	1,306	1,179	22,800	80,565	סך הכל חשיפת אשראי חוץ מאזנית

(1) נכסים בגין מכשירים נגזרים מכילים בין היתר מכשירים נגזרים של בנקים וממשלות.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

חלק ב'- מידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר 2021	31 בדצמבר 2022
בריטניה	-

ליום 31.12.2022 לא קיימות מדינות זרות אשר סכום החשיפות המאזניות בגין גבוה מהסך הנדרש לגילוי זה. (ליום 31.12.21 סכום החשיפה המאזנית בגין המדינה שפורטה לעיל הינו כ-3.2 מיליוני שקלים חדשים)

חלק ג'- מידע בדבר חשיפה מאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות

לשנה שהסתיימה	
ביום 31 בדצמבר 2022	
ברבדוס ⁽¹⁾	
-	סכום החשיפה בתחילת תקופת הדיווח
5,803	שינויים נטו בסכום החשיפה
5,803	סכום חשיפה בסוף תקופת הדיווח

בהתאם להנחיות בנק ישראל, מדינה שקיבלה סיוע מקרן המטבע הבינלאומית, נחשבת למדינה עם בעיות נזילות. החשיפה לעיל היא מול חברת ביטוח המגבה תיקי משכנתאות, ולמצב הנזילות במדינה לא צפויה להיות השפעה על יכולת התשלום במקרה של תביעות עתידיות על ידי הבנק

(1) החשיפה הינה בגין פוליסות ביטוח המגבות תיקי משכנתאות בישראל. חברת הביטוח הרשומה בברבדוס הינה חברת בת של קבוצת ביטוח בינלאומית המאוגדת בקנדה.

ליום 31 בדצמבר 2021 אין לבנק חשיפה מאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות ולמדינות זרות שעברו ארגון מחדש.

החשיפה המוצגת לעיל מייצגת, בהתאם להוראות המפקח על הבנקים, חשיפות על בסיס סיכון סופי. הצד הנושא בסיכון הסופי הוא אדם, עסק, מוסד או מכשיר כלשהו המספק לבנק "חיזוקי אשראי", כגון ערבויות, ביטחונות, חוזי ביטוח ונגזרי אשראי. כאשר לא קיים "חיזוק אשראי", אזי הצד הנושא בסיכון הסופי הוא החייב עצמו.

שורת "סך כל החשיפות למדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים".

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחוץ לארץ של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.

חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

לפרטים בדבר תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי, גיול חשיפות אשראי בפיקוד ופירוט חשיפות אשראי שאורגנו מחדש ראה ביאור 30 לדוחות הכספיים לשנת 2022.

הפחתת סיכון אשראי (CRC)

קבוצת הבנק נוקטת באמצעים שונים להפחתת הסיכונים הנובעים ממחן אשראי ומריכוזיות האשראי. להלן תיאור הכלים העיקריים להפחתת הסיכון במסגרת מדיניות האשראי של הבנק.

קיזוז נכסים והתחייבויות - הבנק מיישם את הכללים שנקבעו בחוזר הפיקוח על הבנקים מיום 12 בדצמבר 2012.

בהתאם להוראות, תאגיד בנקאי יקזז נכסים והתחייבויות הנובעים מאותו צד נגדי ויציג במאזן את יתרתם נטו בהתקיים התנאים המצטברים הבאים:

- בגין אותן ההתחייבויות יש לו זכות חוקית בת אכיפה לקיזוז ההתחייבויות מהנכסים.
- בכוונתו לפרוע את ההתחייבויות ולממש את הנכסים על בסיס נטו או בו זמנית.
- גם התאגיד הבנקאי וגם הצד הנגדי חייבים אחד לשני סכומים הניתנים לקביעה.

בהתאם להוראות, תאגיד בנקאי יקזז נכסים והתחייבויות עם שני צדדים נגדיים שונים ויציג במאזן סכום נטו בהתקיים כל התנאים המצטברים לעיל, ובתנאי שישנו הסכם בין שלושת הצדדים המעגן באופן ברור את זכות התאגיד הבנקאי בגין אותן ההתחייבויות לקיזוז.

כמו כן, נקבע כי תאגיד בנקאי יקזז פיקדונות שפירעונם למפקיד מותנה במידת הגבייה מן האשראי שניתן מפיקדונות אלה, כשאין לבנק סיכון להפסד מהאשראי. מדיניות הבנק הנוכחית היא להציג חשיפות בגין עסקאות ברוטו, למעט פיקדונות שפירעונם למפקיד מותנה במידת הגבייה מן האשראי כאמור לעיל. בהתאם לכך, פיקדונות המיועדים למתן אשראי, שפירעונם למפקיד מותנה במידת הגבייה מן האשראי, ולקבוצת הבנק אין סיכון להפסד אשראי, קוזזו מן האשראי שניתן מפיקדונות אלו. פערי הריבית בגין פעילות זו הוצגו בדוח רווח והפסד בסעיף עמלות.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

בטוחות - קבלת ביטחונות לטובת הבנק נועדה להבטיח את החזר האשראי, שהבנק נותן ללקוח, במקרה של חדלות פירעון. טיב וכמות הביטחונות הנדרשים מהלקוח, נקבעים על סמך המאפיינים הבסיסיים של הלווה, מאפייני העסקה, ומהותיות הסיכון לכך שהלקוח לא יוכל להחזיר את האשראי. ככל שהסיכון גבוה יותר, הבנק ידרוש ביטחונות רבים יותר ונדילים יותר. ככלל, הלקוח יידרש להמציא סוגי ביטחונות, המתאימים ככל הניתן לאשראי הניתן, לפי פרמטרים שונים כגון: התאמה לעסקה, לסכום ולתקופת האשראי.

הבנק קבע את סוגי הנכסים אשר יוכרו כבטוחות למתן אשראי במדיניות ובנהלים. הבטוחות העיקריות המקובלות בבנק הן: פיקדונות, ניירות ערך, שעבוד של נדל"ן ושל רכב, שוברי אשראי, צ'קים, ערבויות בנקאיות וערבויות של מוסדות, של תאגידים או של יחידים. במסגרת מדיניות הבטוחות, נקבעו כללים ועקרונות באשר לרמת ההסתמכות על כל סוג בטוחה, בהתאם לאופייה, סחירותה, התנדויות במחירה, מהירות מימושה ומעמדה המשפטי, וזאת בנוסף לבחינת כושר החזר של הלקוח כקריטריון למתן האשראי.

כמו כן, קיימים סוגי ביטחונות נוספים כדוגמת שיעבוד שוטף, חייבים ו/או אמות מידה כספיות ותפעוליות המושתות על לקוח בכדי להבטיח את יכולתו לעמוד בפירעון חיובי לבנק.

הבטוחות מותאמות, במידת האפשר, לסוג האשראי אותו הן מבטיחות, תוך התייחסות לטווח הזמן, לסוגי הצמדה, לאופי האשראי, למטרות וכן למהירות יכולת המימוש שלהן. מקדמי הביטחון קובעים את השיעור בו הבנק מוכן להסתמך על בטוחה מסוימת כביטחון לאשראי. שווי הבטוחות בהתאם למקדמי הביטחון מחושב, ככל שניתן, באופן אוטומטי על ידי מערכות המחשוב. מקדמי הביטחון לסוגי הבטוחות השונים נבדקים אחת לשנה, ומאושרים בועדת אשראי עליונה ובוועדת אשראי דירקטוריונית, בועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון. כמו כן, קיימים ביטחונות אשר אינם נלקחים בחשבון בחישוב מקדמי הביטחון והם משמשים לחיזוק מערך הביטחונות הקיים. הבנק מאשר באופן פרטי ומוגבל, גם מתן אשראי כנגד התחייבות הלווה בלבד.

ערבים - לעיתים הבנק דורש מהלקוח להמציא ערבויות או ערבים להבטחת האשראי. קיימים מספר סוגי ערבויות כגון ערבויות אישיות, ערבויות בנקאיות לסוגיהן, ערבויות מדינה, פוליסות ביטוח או כתבי שיפוי.

סינדיקציות אשראי - הבנק משתתף בסינדיקציות, באמצעות מערך מקצועי המאפשר לו להוביל סינדיקציות בהיקפי אשראי משמעותיים. מיומן במסגרת סינדיקציה מאפשר פיזור הסיכון בין מספר גופים מממנים בעסקאות אשראי גדולות.

שיתוף/מכירת חובות - כלי נוסף להפחתת סיכון האשראי הוא שיתוף/מכירת נתחים מתיק האשראי של הבנק במגזרים מסוימים לגופים פיננסיים. במהלך השנים האחרונות, יצר הבנק תשתית עסקית, משפטית ותפעולית למכירת סיכון אשראי.

גידורים - ללווים בעלי חשיפה מטבעית מוצעים אמצעי חיסוי והגנה (עסקות גידור) לצמצום חשיפתם, וזאת בנוסף לצעדים האחרים שהבנק נוקט למזעור סיכויי החשיפה של הבנק מפעילותם של אותם לקוחות. הבנק קבע הנחיות למעקב, פיקוח ובקרה נאותים על פעילות לווים אשר חבותם לבנק רגישה לשינויים בשערי החליפין, לרבות יצירת סימולציות ותרחישים לשינויים עתידיים בשערי החליפין. בקרות מיוחדות מופעלות גם לגבי לקוחות אשר מרכיב משמעותי בסל הביטחונות שלהם הוא ניירות ערך.

הלוואות לדיר

ביטחונות - על פי נהלי הבנק בתחום המשכנתאות, ניתן אשראי בגין ביטחונות נכסיים בלבד. במקרים מסוימים דורש הבנק, בנוסף לביטחון הנכסי, גם ערבים לחוב. לצורך אימות פרטי הנכס המוצע לבנק כבטוחה וקביעת שווי, נדרש בדרך כלל ביקור של שמאי בנכס, ומתקבל דוח הכולל את תיאור הנכס, מיקומו, מצבו הפיזי וכן את שווי השוק שלו. השמאים חתומים על הסכם עם הבנק ופועלים על פי הוראותיו, הכוללות מתכונת עבודה מובנית לביצוע השמאות, לזיהוי חריגים ועוד. השמאות המקובלות בענף המשכנתאות הינה שמאות מקוצרות. עם זאת, דורש הבנק לגבי חלק מההלוואות שמטרתן רכישת דירה מיד שנייה, בנייה עצמית או הלוואה לכל מטרה, בסוגי נכסים בעלי סיכון גבוה, שמאות מורחבת הכוללת בדיקות נוספות בכפוף לקריטריונים שנקבעו לעניין זה.

ביטוחים - על פי נהלי הבנק ובהתאם להוראות בנק ישראל כל נכס המשמש כבטוחה מבטוח בביטוח נכס. בנוסף, הלווים עצמם מבטחים בביטוח חיים לטובת הבנק למקרה של פטירה בטרם נפרע האשראי במלואו. תהליך ביטוח האשראי הינו גורם מפחית סיכון משמעותי.

שיעור המימון (LTV) - שיעור המימון המרבי אותו מאשר הבנק, נקבע במדיניות האשראי ונבחן מעת לעת. ככלל, הבנק דורש מהלווה להשתתף בחלק ממימון הרכישה. תשלום ההון העצמי מהווה כרית ביטחון במקרה של מימוש הנכס, לרבות בתקופה של ירידת מחירים בשוק הנדל"ן. יתר על כן, שיעור ההשתתפות של הלווה מהווה אינדיקציה נוספת לאיתנותו הפיננסית.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

שיטות להפחתת סיכון אשראי (CR3) (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2022										
לא										
מובטחים										
מזה: על ידי נגזרי אשראי		מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		מזה: על ידי בטחון		מזה: סך הכל		מזה: סך הכל		
מזה: סכום	יתרה מאזנית	מזה: סכום	יתרה מאזנית	מזה: סכום	יתרה מאזנית	מזה: סכום	יתרה מאזנית ⁽¹⁾	מזה: סכום	יתרה מאזנית ⁽¹⁾	
מובטח	מובטח	מובטח	מובטח	מובטח	מובטח ⁽²⁾	מובטח	מובטח ⁽¹⁾	מובטח	מובטח ⁽¹⁾	
-	-	7,416	14,838	8,811	33,552	16,227	48,390	345,390	345,390	חובות, למעט אגרות חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	11,548	11,548	אגרות חוב
		7,416	14,838	8,811	33,552	16,227	48,390	356,938	356,938	סך הכל
		134	427	64	311	199	738	1,759	1,759	מזה: לא צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר

ליום 31 בדצמבר 2021										
לא										
מובטחים										
מזה: על ידי נגזרי אשראי		מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		מזה: על ידי בטחון		מזה: סך הכל		מזה: סך הכל		
מזה: סכום	יתרה מאזנית	מזה: סכום	יתרה מאזנית	מזה: סכום	יתרה מאזנית	מזה: סכום	יתרה מאזנית ⁽¹⁾	מזה: סכום	יתרה מאזנית ⁽¹⁾	
מובטח	מובטח	מובטח	מובטח	מובטח	מובטח ⁽²⁾	מובטח	מובטח ⁽¹⁾	מובטח	מובטח ⁽¹⁾	
-	-	1,876	7,968	8,281	27,452	10,157	35,420	329,532	329,532	חובות, למעט אגרות חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	13,755	13,755	אגרות חוב
		1,876	7,968	8,281	27,452	10,157	35,420	343,287	343,287	סך הכל
		138	327	15	19	154	346	2,034	2,034	מזה: לא צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר

(1) יתרה מאזנית בהתאם לערכים החשבונאיים המדווחים בדוחות הכספיים ולאחר הפרשות להפסדי אשראי.
 (2) יתרה מאזנית של חלק מסכום החובות שמובטח בבטחון, ערבות או נגזר אשראי, לאחר התחשבות במקדמי ביטחון.

סיכון האשראי לפי הגישה הסטנדרטית

חישוב סיכון האשראי על פי הגישה הסטנדרטית מבוסס על דירוגי אשראי חיצוניים, הנקבעים על ידי חברות דירוג אשראי חיצוניות (ECAI).

דירוגי חברות הדירוג משמשים לקביעת משקל הסיכון של קבוצות החשיפה הבאות:

- ריבוניות
- סקטור ציבורי
- תאגידים בנקאיים
- חברות ביטוח, קופות גמל וקרנות נאמנות
- תאגידים

קביעת משקל הסיכון המתאים מתבצעת בהתאם לנתוני הצד הנגדי.

משקל הסיכון של בנקים, ישויות סקטור ציבורי, חברות ביטוח, קופות גמל וקרנות נאמנות נקבע לפי משקל הסיכון של המדינה בה הבנק מאוגד והוא נחות בדרגה אחת ממשקל הסיכון הנגזר מדירוג אותה מדינה.

עבור השקעה בהנפקות שיש להן דירוג הנפקה ספציפי, משקל הסיכון של החוב יתבסס על דירוג זה, למעט כאשר המנפיק הוא תאגיד בנקאי או ישות סקטור ציבורי, חברות ביטוח, קופות גמל וקרנות נאמנות. במקרים אלו, משקל הסיכון יתבסס על דירוג המנפיק ולא על דירוג הנפקה ספציפי.

למטרת הדירוג השתמש הבנק במדרג אחד בלבד של חברת S&P, החל מרבעון 1 2022, עבר הבנק לשימוש בדירוג הנמוך מבין שתי סוכנויות דירוג S&P ו-AM best אשר משמשת לדירוג של מבטחי סיכונים אשראי לצורך הפחתת סיכון האשראי כך שמשקל הסיכון מתבסס על דירוג המבטחים ולא על דירוג הצדדים הנגדיים.

להלן טבלת המיפוי לדירוגי חברות הדירוג הבינלאומיות בהם עושה הבנק שימוש:

AM Best	S&P
A+ עד A++	AA - עד AAA
A- עד A	A - עד A +
B+ עד B++	BBB - עד BBB +
B- עד B	BB - עד BB +
C+ עד C++	B - עד B +
C או נמוך יותר	CCC + או נמוך יותר

יצוין כי החלק העיקרי של סיכון האשראי בבנק אינו מדורג בדירוג חיצוני.

ניתוח והכנת מסגרות

כחלק מהפעילות העסקית של הבנק, לצורך הכנת מסגרות הפעילות לחשיפת אשראי וסיכונים אחרים עבור בנקים ומוסדות פיננסיים זרים הבנק משתמש בפרסומים ודירוגים ציבוריים וכל מידע נוסף ככל שקיים וזמין ביחס למוסדות פיננסיים להם הוא חשוף, אשר משמשים את הבנק הן לניתוח והן לקביעת גבולות חשיפה.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

הגישה הסטנדרטית - חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי (CR4)

להלן הרכב חשיפת האשראי נטו לפי סוגי הפחתות סיכון (במיליוני שקלים חדשים)⁽⁴⁾:

ליום 31 בדצמבר 2022						
נכסי סיכון וצפיפות		חשיפות לאחר מקדמי המרה והפחתת ביטחונות		חשיפות לפני מקדמי המרה והפחתת ביטחונות		
נכסי סיכון	נכסי סיכון	סכום חוץ מאזני ⁽³⁾	סכום מאזני ⁽³⁾	סכום חוץ מאזני ⁽²⁾	סכום מאזני ⁽²⁾	
0%	29	282	97,898	282	97,296	ריבנויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
19%	366	89	1,795	294	1,680	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
30%	1,267	618	3,607	2,311	3,189	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח)
20%	161	377	430	2,039	519	חברות ניירות ערך
90%	77,040	22,452	63,320	61,413	60,981	תאגידים
75%	20,596	2,081	25,380	14,714	26,850	חשיפות קמעונאיות ליחידים
75%	9,786	1,146	11,903	5,851	14,300	הלוואות לעסקים קטנים
54%	102,599	1,204	188,192	11,422	194,359	בביטחון נכס למגורים
100%	5,136	199	4,937	619	5,496	בביטחון נדל"ן מסחרי
135%	4,524	-	3,350	-	3,555	הלוואות בפיגור
59%	4,180	81	6,954	161	6,954	נכסים אחרים
52%	225,684	28,529	407,766	99,106	415,179	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2021						
נכסי סיכון וצפיפות		חשיפות לאחר מקדמי המרה והפחתת ביטחונות		חשיפות לפני מקדמי המרה והפחתת ביטחונות		
נכסי סיכון	נכסי סיכון	סכום חוץ מאזני ⁽³⁾	סכום מאזני ⁽³⁾	סכום חוץ מאזני ⁽²⁾	סכום מאזני ⁽²⁾	
0%	99	257	105,672	264	104,916	ריבנויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
19%	556	200	2,732	798	2,513	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
26%	1,318	476	4,559	1,977	4,292	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח)
20%	153	348	415	1,836	550	חברות ניירות ערך
92%	60,353	21,852	43,849	56,609	44,677	תאגידים
75%	19,102	1,967	23,507	13,998	25,018	חשיפות קמעונאיות ליחידים
75%	9,442	1,101	11,488	5,675	14,114	הלוואות לעסקים קטנים
53%	92,416	1,542	173,762	19,744	174,084	בביטחון נכס למגורים
100%	6,022	482	5,540	3,356	6,149	בביטחון נדל"ן מסחרי
127%	3,055	16	2,394	81	2,394	הלוואות בפיגור
66%	4,011	54	6,068	109	6,068	נכסים אחרים
48%	196,527	28,295	379,986	104,447	384,775	סך הכל

(1) היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוץ-מאזניות המשקפות סיכון אשראי, זאת למעט סכומי מסים נדחים והשקעות בתאגידים פיננסיים מתחת לספי הניכוי (הכפופים למשקל סיכון 250%), חשיפות בגין סיכון אשראי צד נגדי וחשיפות איגות.

(2) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות, לפני מקדמי המרה לאשראי ולפני שיטות להפחתת סיכון אשראי.

(3) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות, לאחר מקדמי המרה לאשראי ולאחר שיטות להפחתת סיכון אשראי.

דוח סיכונים
ליום 31 בדצמבר 2022

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (CRS)⁽¹⁾⁽²⁾ (במיליוני שקלים חדשים)

ליום 31 בדצמבר 2022										
סך הכל חשיפות אשראי (לאחר מקדמי המרה והפחתת ביטחונות)	אחר	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	0%	סוגי נכסים/משקל סיכון
1,884	-	-	5	-	-	48	-	1,683	148	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
4,225	-	-	102	-	-	1,136	-	2,987	-	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח)
807	-	-	-	-	-	-	-	807	-	חברות ניירות ערך
85,772	206	3,280	68,248	-	-	3,544	-	10,494	-	תאגידים
27,461	-	-	-	27,461	-	-	-	-	-	חשיפות קמעונאיות ליחידים
13,049	-	-	4	13,045	-	-	-	-	-	הלוואות לעסקים קטנים
189,396	-	-	9,897	25,644	51,623	44,752	57,480	-	-	בביטחון נכס למגורים
5,136	-	-	5,136	-	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
3,350	-	2,347	1,003	-	-	-	-	-	-	הלוואות בפיגור
7,035	4	425	3,489	-	-	-	-	-	3,117	נכסים אחרים
449	-	190	259	-	-	-	-	-	-	מזה: בגין מניות
436,295	210	6,052	87,892	66,150	51,623	49,480	57,480	16,076	101,332	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2021										
סך הכל חשיפות אשראי (לאחר מקדמי המרה והפחתת ביטחונות)	אחר	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	0%	סוגי נכסים/משקל סיכון
2,932	-	-	2	-	-	6	-	2,756	168	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
5,035	-	-	159	-	-	614	-	4,262	-	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח)
763	-	-	-	-	-	-	-	763	-	חברות ניירות ערך
65,701	-	-	58,855	-	-	420	-	6,426	-	תאגידים
25,474	-	-	-	25,474	-	-	-	-	-	חשיפות קמעונאיות ליחידים
12,589	-	-	5	12,584	-	-	-	-	-	הלוואות לעסקים קטנים
175,304	-	-	1,515	34,787	39,247	42,318	57,437	-	-	בביטחון נכס למגורים
6,022	-	-	6,022	-	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
2,410	-	1,290	1,120	-	-	-	-	-	-	הלוואות בפיגור
6,122	4	312	3,492	-	-	-	-	-	2,314	נכסים אחרים
686	-	194	492	-	-	-	-	-	-	מזה: בגין מניות
408,281	4	1,602	71,252	72,845	39,247	43,358	57,437	14,289	108,247	סך הכל

(1) היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוז-מאזניות המשקפות סיכון אשראי, זאת למעט סכומי מסים נדחים והשקעות בתאגידים פיננסיים מתחת לספי הניכוי (הכפופים למשקל סיכון 250%), חשיפות בגין סיכון אשראי צד נגדי וחשיפות איגוח.

(2) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות, לפני מקדמי המרה לאשראי ולפני שיטות להפחתת סיכון אשראי.

מידע נוסף על סיכון אשראי

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

תחום הלוואות הדיור הינו בעל משקל מהותי מכלל סיכון האשראי של הבנק, אך יחד עם זאת, תחום זה מאופיין בפיזור גבוה וברמת סיכון נמוכה בשל פיזור רחב של לווים, המשתייכים לענפי המשק השונים, שיעורי מימון נמוכים יחסית, פיזור גיאוגרפי נרחב של הנכסים המשועבדים ושימוש במפחיתי סיכון שונים וביניהם ביטוחי נכס וביטוחי חיים, למזעור סיכונים האשראי בתחום. מדיניות הבנק בתחום המשכנתאות מבוססת על גישה פרטנית להגבלת הסיכון הספציפי בכל הלוואה באמצעות בחינת מאפייני סיכון שונים. מאפיינים אלה כוללים בדיקת טיב הלווים ויכולתם לעמוד בהחזרים השוטפים גם בתרחישים של שינוי בריבית, שיעור החזר ביחס להכנסה הקבועה של משק הבית, בדיקת נתוני העסקה ושיעור המימון. לעיתים דורש הבנק את קיומם של חיזוקים, כגון ערבים להלוואה, יכולת החזר מוכחת שאינה מבוססת על הכנסה שוטפת של הלווה, וחיזוקים נוספים אחרים.

רמת הסיכון בתיק האשראי לדיור עלתה ברבעון הרביעי לשנת 2022 לרמת סיכון נמוכה - בינונית, בשל אי הוודאות בנוגע להשפעות עתידיות אפשריות של עליית הריבית והאינפלציה על כושר החזר של הלווים וזאת לאור מהותיות תיק המשכנתאות לבנק ועל אף שנכון למועד זה, מדדי הסיכון אינם מצביעים על הרעה מהותית או שינוי מהותי ברמת הסיכון.

הבנק קבע במסגרת מדיניות סיכונים האשראי מגבלות שונות על פעילות האשראי לדיור, בהתחשב בגורמי הסיכון המרכזיים. גורמים אלה נבחנים מעת לעת ובהתאם מתווספות מגבלות על פי הצורך, קרי, על פי פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות בפועל ומגמת התפתחותו והוראות רגולטוריות של בנק ישראל. מגבלות אלה מהוות כמכלול את תיאבון הסיכון של הבנק בתחום המשכנתאות המוגדר במספר רב של מדדי סיכון הבוחנים היבטי סיכון אשראי וריכוזיות ברמת הביצועים השוטפים והתיק הכולל. מדדים אלה כוללים, בין השאר, את שיעור המימון בהלוואה, מיקום הנכס (סיכון גיאוגרפי), מדדי איכות האשראי, יחס החזר מהכנסה, מטרת ההלוואה, תקופת ההלוואה, תמהיל המסלולים בהלוואה, סוג הנכס, איכות המסמכים, ריבית נורמטיבית, עושר פיננסי ומגבלות צולבות על שילוב של מספר פרמטרים.

הבנק מבצע באופן שוטף פעילויות לבקרה ולניהול הסיכון הגלום באשראי לדיור, באחריות החטיבה הקמעונאית, החטיבה לבקרת סיכונים וגורמים נוספים בבנק. פעילות זו כוללת גם ניטור וניתוח התיק לפי גורמי הסיכון המרכזיים וכן אמידת הסיכון בתיק במודל מתקדם לדיור אשראי לדיור הכולל דירוג לכל הלוואה וחישוב ההסתברות לכשל ופוטנציאל ההפסד במקרה של כשל, וביצוע מגוון תרחישי קיצון, הבוחנים את השפעת השינויים בגורמים המאקרו כלכליים על רמת הסיכון של התיק, ובעיקר, השפעת שינוי בשיעור האבטלה, שינויים במחירי הדיור ושינויים בשיעור הריבית.

הניטור השוטף של פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות, והתפתחותו לאורך זמן, לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע. מעלה כי מדדי הסיכון המובילים, ממשיכים להיות יציבים ואינם מצביעים על הרעה מהותית או שינוי מהותי ברמת הסיכון, אך שוררת אי הוודאות הקיימת בנוגע להמשך ההתפתחויות בסביבה המאקרו כלכלית והיקף ההשפעה על הבנק. מדדים אלה כוללים את שיעור המימון, יחס החזר להכנסה, שיעור האובדליו בכשל, ובפרט שיעור הפיגור בהלוואות חדשות (בנות שנה), נתון המצביע על איכות החיתום הגבוה בבנק. יצוין, כי שיעור המימון הממוצע של תיק המשכנתאות של הבנק (לסוף חודש דצמבר 2022) עומד על כ-54.6%, בהשוואה ל-53.4% ביום 31 בדצמבר 2021 ול-52.7% ביום 31 בדצמבר 2020. (שיעור המשקף את שיעור המימון בעת מתן האשראי - ראה הרחבה להלן).

הבנק בוחן את מדדי הסיכון ורמות הסיכון באופן מתמיד ומתאימם ככל הנדרש לפעילות העסקית השוטפת, בכפוף ובהלימה לתיאבון הסיכון ובמידה ופוטנציאל הסיכון העתידי יקטן, רמת הסיכון בתיק האשראי לדיור תרד חזרה לנמוכה.

האמצעים לניהול הסיכון בהלוואות לדיור כוללים בין היתר:

- תהליך חיתום - הלוואות לדיור נבחנות ומאושרות בתהליך הכולל את הרכיבים הבאים:
- קריטריונים הנקבעים בנהלי הבנק, ומביאים לידי ביטוי את הניסיון המצטבר של הבנק בתחום האשראי לדיור. הקריטריונים לאישור הלוואה הכוללים בין היתר את: מהות העסקה, טיב הלווה ויכולת החזר שלו, הבטוחה הנכסית המוצעת, לרבות הערכות לגבי סיכונים אשראי באזורי הארץ השונים והערבים.
- סמכויות אשראי - קביעת הגורם המוסמך לאשר הלוואה נעשית בהתאם לנתונים בבקשת האשראי ולסיכון הגלום בה.
- מודל לקביעת פרמיית סיכון דיפרנציאלית - מודל אשר פיתח הבנק על בסיס ממצאים אמפיריים מהעבר לצורך דירוג סיכון פרטני ללווה.
- בקרות מובנות במערכת לביצוע הלוואות - הבקרות כוללות בין היתר: וידוא שלמות הנתונים, בקרות על ביצוע פעולות על פי הרשאות ומנגנון לניתוב תהליכים.
- הדרכה בתחום המשכנתאות - הבנק מקיים הדרכות להכשרה, לפיתוח ולשיפור הידע של כל הגורמים העוסקים במתן האשראי לדיור.
- כנסים מקצועיים - בכנסים אלו נסקרות בהרחבה ההתפתחויות בשוק המשכנתאות והצעדים שיש לנקוט על מנת להתמודד עם הסיכונים הנובעים מהתפתחויות אלו
- מעקב שוטף אחר מצב לווים ותיק האשראי לדיור - הבנק פועל לזיהוי ולאיתור מוקדם ככל האפשר של תבחינים המעידים על ירידה בכושר הפירעון של הלווים, על מנת לאתר מוקדם ככל האפשר מצב של כשל אשראי. הבנק מפעיל סוגים שונים של בקרות, לרבות בקרות פנימיות שוטפות בסניפים, במרחבים ובמטה.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

סיכון אשראי בענף משק לבינוי ונדל"ן

פעילות האשראי בענף זה מהווה רכיב משמעותי בפעילות האשראי של הבנק. במימון ענף הבנייה והנדל"ן נעשה שימוש בכלי ניתוח ומעקב ספציפיים המסייעים לבנק בתהליך קבלת ההחלטות למתן ליווי פיננסי לפרויקטים השונים. מימון בנייה נעשה תוך התמקדות בעיקר בענף הבנייה למגורים באזורי הביקוש. כמו כן, מתבצעת הקצאה מבוקרת של המימון בין אזורים גיאוגרפיים, גם בהתאם לביקושים הרלוונטיים. במתן אשראי לבנייה מתמקד הבנק בשיטת הליווי הפיננסי (ליווי סגור). יישום השיטה מיועד להקטין את החשיפה לסיכונים במתן האשראי, שכן היא מעגנת מעקב שוטף וצמוד על הפרויקטים הממומנים, הן לפני העמדת האשראי, והן במהלך ליווי הפרויקט, תוך ניתוק הפרויקט הממומן מהסיכונים העסקיים הטמונים בפעילויות האחרות של היזם-הלווה. הבנק נעזר במפקחי בנייה חיצוניים, ומסתמך בין היתר, על שיעבוד המקרקעין נשוא הפרויקט, כביטחון לאשראי. מתן האשראי במסגרת הליווי הפיננסי מבוצע רק במרכזי העסקים ובסניפים בעלי התמקצעות בנושא, ובפיקוח של סקטור הנדל"ן והבנייה. כמו כן, קבע הבנק מדיניות וכללים למימון עסקאות נדל"ן מסוגים אחרים כגון מימון נדל"ן מניב, קבוצות רכישה, פינוי בינוי, תמ"א 38 ועוד. בנוסף, על מנת למזער את הסיכון, הבנק מבטח את תיק ערבויות חוק המכר וערבויות הביצוע בפרויקטים המלווים אצל מבטחי משנה בחוץ לארץ.

בסקטור נדל"ן פועלת יחידת בקרה ייעודית אשר מבצעת בקרה ובחינה של היבטים שונים בכל הקשור לטיפול בעסקאות נדל"ן על ידי הבנק, תפעול האשראי בסניפים מתמחי הנדל"ן. בנוסף מבצעת היחידה בקרה ובחינה בתחום הנדל"ן המניב ומבצעת בקרות בתחום קבוצות רכישה.

בסקטור בנייה ונדל"ן פועלת מערכת מחשוב לבקרה וניהול פרויקטים סגורים המנוהלים בסקטור. המערכת מיועדת לליווי ולמעקב אחר פרויקטים סגורים, ביצוע שחרור כספים, שיפור השליטה על תיק הנדל"ן ותחזוקת הפרויקטים.

במימון ענף הבנייה והנדל"ן נעשה שימוש בכלי ניתוח ומעקב ספציפיים המסייעים לבנק בתהליך קבלת ההחלטות למתן ליווי פיננסי לפרויקטים השונים.

נתוני סיכון האשראי בענף בינוי ונדל"ן ליום 31 בדצמבר 2022 מראים כי כ-55.8% מסיכון האשראי המאזני וכ-66.1% מסיכון האשראי החוץ מאזני מיועד לליווי פרויקטים סגורים בנדל"ן, ברובם המכריע לבנייה למגורים באזורי הביקוש במרכז הארץ, חיפה, באר שבע וירושלים. רוב האשראי החוץ מאזני נובע מערבויות חוק המכר לרוכשי דירות.

מרבית סיכון האשראי בענף בינוי ונדל"ן מגובה בביטחון נדל"ן המשועבד במלואו לטובת הבטחת החזר האשראי. יצוין כי לחלק האשראי שאינו בביטחון נדל"ן קיימים ביטחונות אחרים כגון: פיקדונות, ניירות ערך ועוד.

במהלך שנת 2022 פעל הבנק להרחבת פעילות האשראי בענף הבינוי והנדל"ן, זאת כחלק ממגמה של גידול בביקושים בענף, שהתבטאה, בין השאר, בגידול בהיקף העסקאות. בהתאם, עלתה חשיפת האשראי הכולל בענפי הבינוי והנדל"ן בשנת 2022 בשיעור של 12.0%.

המשך הצמיחה בפעילות האשראי לענף הנדל"ן, גם על רקע התחרות, מתקיימת תוך שמירה על הליכי חיתום ומרווחי אשראי נאותים המשקפים את הסיכון, ומנוהלת תחת ניטור שוטף. רמת הסיכון בענף מובאת בחשבון גם במסגרת התהליך הרבעוני לבחינת שיעורי ההפרשה הקבוצתית.

דוח סיכונים
ליום 31 בדצמבר 2022

להלן פרטים על סיכון אשראי בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי סוג ביטחון הנדל"ן (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר 2022								
סיכון אשראי לציבור ⁽¹⁾								
יתרת הפרשה להפסדי אשראי		סיכון אשראי כולל בעייתי			סיכון אשראי			
סיכון אשראי	סיכון אשראי מאזני	בעייתי אחר ⁽⁴⁾	לא צובר	כולל	חוץ מאזני ⁽³⁾	מאזני ⁽²⁾		
סיכון אשראי	סיכון אשראי מאזני				מסגרות והתחייבויות אחרות	ערביות לרוכשי דירות ⁽⁵⁾		
60	83	296	28	36,241	10,848	6,007	19,386	בביטחון נדל"ן: לדיוור
5	123	138	128	11,578	2,373	189	9,016	למסחר ולתעשייה
65	206	434	156	47,819	13,221	6,196	28,402	סך הכל בביטחון נדל"ן
25	160	92	109	10,730	5,373	5	5,352	שאינו בביטחון נדל"ן
90	366	526	265	58,549	18,594	6,201	33,754	סך כל ענף משק בינוי ונדל"ן בישראל
63	61	347	19	34,976	11,107	5,072	18,797	מזה: מיועד לליווי פרויקטים

31 בדצמבר 2021								
סיכון אשראי לציבור ⁽¹⁾								
יתרת הפרשה להפסדי אשראי		סיכון אשראי כולל בעייתי			סיכון אשראי			
סיכון אשראי	סיכון אשראי מאזני	בעייתי אחר ⁽⁴⁾	לא צובר ⁽⁶⁾	כולל	חוץ מאזני ⁽³⁾	מאזני ⁽²⁾		
סיכון אשראי	סיכון אשראי מאזני				מסגרות והתחייבויות אחרות	ערביות לרוכשי דירות ⁽⁵⁾		
57	105	87	69	32,697	13,708	5,517	13,472	בביטחון נדל"ן: לדיוור
7	54	49	90	9,496	2,150	83	7,263	למסחר ולתעשייה
64	159	136	159	42,193	15,858	5,600	20,735	סך הכל בביטחון נדל"ן
33	52	99	122	10,064	4,193	219	5,652	שאינו בביטחון נדל"ן
97	211	235	281	52,257	20,051	5,819	26,387	סך כל ענף משק בינוי ונדל"ן בישראל
59	122	72	39	30,685	12,348	5,549	12,788	מזה: מיועד לליווי פרויקטים

- (1) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני, סיכון אשראי בעייתי ואשראי לציבור לא צובר מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.
- (2) אשראי לציבור, השקעות באיגרות חוב של הציבור, חובות אחרים של הציבור ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים כנגד הציבור.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (4) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני בגין הציבור שהינו נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (5) סיכון אשראי חוץ מאזני הנובע מערביות חוק סכר/בנוסח חוק סכר, המגובות ברובן בביטוח שנרכש ממבטחי משנה בינלאומיים.
- (6) סוג מחדש בהתאם למתכונת הגילוי החדשה על חובות שאינם צוברים חלף הגילוי על חובות פגומים

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

להלן פרטים על סיכון האשראי בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי מצב הנכס (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר					
2021			2022		
סיכון אשראי ⁽⁴⁾			סיכון אשראי ⁽⁴⁾		
כולל	חוץ מאזני	מאזני	כולל	חוץ מאזני	מאזני
ביטחון נדל"ן					
נדל"ן שבנייתו טרם הושלמה:					
10,071	1,276	8,795	16,413	703	15,710
קרקע גולמית					
24,563	18,865	5,698	22,624	16,833	5,791
נדל"ן בתהליכי בנייה					
7,559	1,317	6,242	8,782	1,881	6,901
נדל"ן שבנייתו הושלמה					
42,193	21,458	20,735	47,819	19,417	28,402
סך הכל אשראי בביטחון נדל"ן					
10,064	4,412	5,652	10,730	5,378	5,352
שאינו בביטחון נדל"ן					
52,257	25,870	26,387	58,549	24,795	33,754
סך הכל סיכון אשראי לבינוי ונדל"ן בישראל					

(4) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני, סיכון אשראי בעייתי ואשראי לציבור לא צובר מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים

מגזר הלקוחות הפרטיים מאופיין ברמת פיזור גבוהה - הן בכמות הלקוחות והן באזור הגיאוגרפי. מרבית הלקוחות במגזר זה הינם שכירים, בעלי חשבון יחיד או משק בית משותף. מיתון בפעילות הריאלית מהווה גורם סיכון עיקרי בפעילות משקי הבית ועלייה בשיעור האבטלה עלולה להגדיל את היקף הלקוחות שייקלעו לקשיים.

מדיניות האשראי ונהלי העבודה לעניין מתן אשראי, לרבות ללקוחות פרטיים, כוללים הנחיות וקווים מנחים לעניין חיתום אשראי והתאמתו לצרכי הלקוח וליכולת החזר שלו: בחינת מטרת האשראי, שיעור המימון המבוקש, תקופת ההלוואה, ניתוח כושר החזר ומקורות החזר של הלקוח ביחס לכלל חבוייו. זאת, תוך בחינת פרמטרים כלכליים שונים של הלקוח ובהתבסס בין השאר על הכנסה קבועה של הלקוח, פאסיבה משועבדת או פנויה, הכרות וניסיון העבודה המצטבר עמו. בנוסף, קיימים נהלים, תהליכי עבודה ייעודיים ובקורות לעניין הצעה יזומה של הלוואות ללקוחות פרטיים, זאת בהתאם להנחיות בנק ישראל.

הבנק עוקב באופן רציף אחרי רמת הסיכון בתיק האשראי לפרטיים, בין השאר באמצעות המודל הפנימי לדירוג אשראי ללקוחות פרטיים, וכן באמצעות מעקב, ניטור וניתוח רציף של ההוצאות בגין הפסדי אשראי.

אשראי לעסקים קטנים

מגזר העסקים הקטנים והזעירים מאופיין בפיזור גבוה של הלקוחות הפועלים בענפי המשק השונים ובעיקר במגזרי התעשייה הזעירה, המסחר, השירותים העסקיים והפיננסיים. המימון במגזר העסקים הקטנים והזעירים ניתן בעיקר לזמן קצר, לצורך פעילות שוטפת ומימון הון חוזר, גישור על פערים בתזרים המזומנים, מימון לקוחות ומלאי ופעילות יבוא. מימון זה ניתן כנגד ביטחונות מתאימים כגון שיקים לביטחון/לגבייה, חשבוניות, שעבוד חוזים ושעבוד שוטף, וכן כנגד ביטחונות חיצוניים במידת האפשר כדוגמת פיקדונות, נדל"ן וערבויות בעלים.

במסגרת תהליך חיתום האשראי, מנתחת פעילות העסקית של בית העסק, גם בהתייחס לענף המשקי שבו הוא פועל. במסגרת זו, ובכפוף לבדיקת יכולת החזר ומקורות פירעון, מותאמים היקף האשראי וסוג האשראי לצרכי הלקוח.

גורמי סיכון עיקריים בפעילות מגזר העסקים הקטנים הינם הרעה מאקרו-כלכלית במשק שתוביל למיתון שיפיע השפעת רוחב על בתי העסק הפועלים במגזר; תלות באנשי מפתח בעסק (בעיקר בעלים ומנהלים); ותלות בספקים/לקוחות בודדים שעלולים להיקלע לכשל. הבנק עוקב באופן רציף אחרי רמת הסיכון בתיק האשראי לעסקים קטנים וזעירים, בין השאר באמצעות מודלים ייעודיים לדירוג אשראי, וכן באמצעות מעקב אחרי ענפי משק בסיכון גבוה תוך קביעת קווים מנחים וסמכויות אשראי דיפרנציאליות לדרגי הניהול השונים. על מנת לתמוך באופן מיטבי בפעילות, פועל הבנק לביצוע שיפורים בתשתיות, בתהליכים הבנקאיים ובתהליכי חיתום האשראי.

אשראי לעסקים גדולים ובינוניים

מגזר עסקים בינוניים פועל בכל ענפי המשק, כאשר העיקריים שבהם הינם תעשייה, אנרגיה סולארית, מסחר ושירותים ובנייה ונדל"ן.

אשראי לעסקים בינוניים מאופיין ברמת פיזור גבוהה יחסית מבחינת מספר הלקוחות, ענפי המשק והפיזור הגאוגרפי. המימון במגזר זה ניתן לצרכי פעילות שוטפת תוך מימון ההון החוזר ובכלל זה מימון לקוחות ומלאי שהינו לרוב לטווח קצר, התרחבות והשקעות בפירמה שהינו לרוב במימון לטווח בינוני וארוך. מימון זה נשען על מרבית סוגי הביטחונות הקיימים כגון: פיקדונות, ני"ע, ציוד, רכבים, שעבוד שוטף ערבויות למיניהן וערבויות אישיות. כמו כן, נעשה שימוש בהתניות פיננסיות בקרב לקוחות אלה על מנת להפחית את רמת הסיכון.

האשראי ללקוחות העסקיים הגדולים הינו לרוב ברמת פיזור נמוכה מזו של יתר המגזרים. לקוחות אלה מאופיינים בפעילות מורכבת בתחום הפיננסי, ומקורות המימון שלהם מגוונים הן במערכת הבנקאית בארץ והן בחו"ל, באמצעות גופים מוסדיים ובשוק ההון. הבטוחות לאשראי הינם לרוב בטוחות כלכליים כגון שעבוד שוטף, שעבוד שלילי מלווים באמות מידה פיננסיות. לקוחות אלו פועלים במגוון מוצרי האשראי ובכלל זה גם אשראי לשוק ההון.

פונקציות הבקרה החטיבתיות, הפועלות מטעם מנהל החטיבה העסקית, נושאות באחריות לזיהוי, להערכה, למדידה, לניטור, להפחתה ולדיווח על הסיכונים המובנים במוצרים, בפעילויות, בתהליכים ובמערכות הנתונות לאחריותם, וכן לניהול מערכות הבקרה המיכוניות וניהול סביבת בקרה נאותה בהקשר של ניהול סיכונים בחטיבה (להלן "הבקרה").

אחריות פונקציות הבקרה בחטיבה העסקית מתחלקת כדלקמן:

- בקרה חטיבתית - נושא באחריות לבקרה על האשראי למגזרים המטופלים על ידי החטיבה.
 - מחלקת בקרת אשראי עסקי בסקטור "מטה החטיבה העסקית", שבחטיבה העסקית - נושאת באחריות לבקרה בחטיבה העסקית במספר מישורים:
 - פונקציית הבקרה חטיבתית מבצעת בקרה אחר האשראי ללקוחות החטיבה העסקית. בנוסף, אחראי בקר החטיבה על ריכוז פורום רשימת מעקב בו דנים בחשבונות בהם יש סממן סיכון לפי פרמטרים שנקבעו.
 - המחלקה אחראית על הפעלת מנגנונים ממוכנים לצורך התרעה על חשבונות ולקוחות חריגים, לרבות הסתמכות על מידע חיצוני לבנק. המחלקה אחראית על בקרת הפעילות העסקית בחשבונות שהוצפו עם סימני סיכון, לרבות בירור החריגים מול גורמי האשראי הרלוונטיים בקו הקדמי (סניפים, מרחבים, מוקדים, סקטורים), ומעקב על הסדרת חריגים אלה.
 - היחידה לבקרת חשיפות שוק ההון - תחום הפעילות בנגזרים דורש התמחות ספציפית ובקרה בזמן אמת. לאור האופי המיוחד של פעילות זו והחשיפה הנובעת ממנה. היחידה אחראית על ביצוע בקרה על לקוחות שהוגדרו מראש על ידי החטיבה העסקית או ועדות האשראי השונות, קיום התניות ועמידה במסגרות.
 - בקרת ציות - מתן מענה מקצועי לעובדי החטיבה העסקית בכל הקשור לעמידה בהוראות הציות וביצוע בקרות בנושאי ציות.
- הבנק עוקב באופן רציף אחר רמת הסיכון בתיק האשראי העסקי, בין היתר באמצעות מערכת דירוג תבחינים בבנק. המערכת מדרגת את כלל החובות של לווה יחיד לבנק. דירוג האשראי של הלקוח נקבע באמצעות תהליך קביעת הטיב העסקי של הלווה ושילוב נתון זה עם שיעור הכיסוי בביטחונות, על מנת לתת דירוג המשקף את איכות האשראי שהועמד ללווה.

שוק ההון

- סיכון אשראי בשוק ההון הוא הסיכון שהלווה לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק, לרבות התחייבות לכיסוי הפסדים מפעילות בשוק ההון, שהתבצעה באמצעות הבנק.
- החוב יכול לנבוע כתוצאה מכשל או הפסד מעסקאות המבוצעות על ידי פעילות מסחר של הלקוח בשוק ההון באמצעות הבנק. החשיפות העיקריות לפעילות מסחר בשוק ההון הינה חשיפה בגין עסקאות אשראי, מכירות בחסר וחשיפה בגין פעילות במכשירים נגזרים באמצעות הבנק. בפעילות לקוחות בשוק ההון באמצעות הבנק קיימים שלושה גורמי סיכון עיקריים:
- סיכון אשראי לבנק הנובע מפעולות שמבצע הלקוח או הרכב התיק של הלקוח, שיכולים להוביל ליצירת חשיפות שאין ביכולתו של הלקוח לפרוע.
 - סיכוי ריכוזיות הנובעים מחשיפת יתר ללווה/קבוצת לווים או לסוגי פעילויות מסוימות.
 - סיכונים תפעוליים, שלהתממשותם יש השלכות על סיכויי האשראי.
- מסגרות החשיפה לפעילות מסחר שוק ההון מאושרות בהתאם למדרג סמכויות האשראי בבנק.
- הבנק מעמיד ללקוחותיו מגוון מסגרות לצרכי פעילות מסחר בשוק ההון (אשראי כנגד ניירות ערך, מסגרת למכירת ניירות ערך בשורט, מסגרת חשיפה במכשירים נגזרים). חשיפות אלו מגובות בביטחונות כספיים ו/או ניירות ערך.
- לקוחות העוסקים בפעילות ספקולטיבית - הבנק מאפשר חשיפה ללקוחות העוסקים בפעילות ספקולטיבית רק אם הם בעלי ניסיון והתמחות מוכחת בתחום, וזאת בהתבסס על פעילות מבוקרת וקבלת ביטחונות בהתאם. יחידת חשיפות שוק ההון מבצעת ניטור הדוק ומצרפי אחר הפעילות וחשיפות של לקוחות אלו בבנק.
- בהתאם להוראת בנק ישראל מספר 330 בנושא ניהול פעילות מסחר של לקוחות בשוק ההון, קבע הבנק מגבלת חשיפה מצרפית ללקוחות שוק ההון ומתוכה מגבלת חשיפה מצרפית ללקוחות עם פעילות ספקולנטית מהותית, וכן מגבלה לפעילות בשוק ההון ללקוח בודד. החשיפות לסיכון האשראי הטמון בפעילות מסחר של לקוחות שוק ההון, אל מול תיאבון הסיכון, מדווחות בתדירות רבעונית להנהלה ולדירקטוריון.

אשראי מסחרי

- הבנק מנהל את פעילות האשראי המסחרי במספר מגזרים. החלוקה למגזרי פעילות האשראי נתמכת על ידי המבנה הארגוני של הבנק. תהליך קבלת ההחלטות הנוגע להעמדת האשראי המסחרי פועל תוך מזעור רמת הסיכון. על כן, נקבע מדרג סמכויות לבעלי תפקידים ולוועדות האשראי ברמות שונות עד לדרג ועדת אשראי דירקטוריונית והדירקטוריון. הסמכויות מגדירות ומגבילות את הגורמים המאשרים בתחומים של היקף האשראי, היקף אשראי הפתוח, קבלת ביטחונות, קביעת איכותם ושווים וסמכויות לקביעת ריבית.
- היקף האשראי הרלוונטי לקביעת מדרג הסמכויות נקבע על פי היקף האשראי המצרפי של כל מרכיבי קבוצת הלווים שאליה משתייך הלווה ולא רק של הלווה הבודד עצמו.
- למנהלי סניפים ולבעלי תפקידים אחרים במערך העסקי מוענקות סמכויות למתן אשראי. מרבית ההחלטות למתן אשראי, בהיקף מהותי יותר, מתקבלות באמצעות ועדות אשראי, וזאת כדי למזער את הסיכון שבהסתמכות על שיקול דעתו של מחליט יחיד.
- בנהלי הסמכויות מפורטים סכומי החשיפה, שמוסמכים לאשר, כל אחד מהדרגים העוסקים באשראי וועדות האשראי למיניהם וזאת בכפוף לנהלי הבנק האחרים לעניין מתן אשראי.
- בנוסף, נקבעו מדרג סמכויות בקשר עם אישור קבלה של ביטחונות, סמכויות לקביעת פיזור, איכות בטחונות וסמכויות לקביעת שווי הביטחונות.

סיכון אשראי של צד נגדי

גילוי איכותי על סיכון אשראי של צד נגדי (CCRA)

סיכון הצד הנגדי מוגדר בבנק בהתאם להגדרה בהוראת ניהול בנקאי תקין 203A כסיכון אשראי הנובע מעסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים. החל מיום 1 ביולי 2022 הנתונים המתייחסים לסיכון אשראי של צד נגדי מחושבים על פי גישת ה-SACCR.

סיכון צד נגדי הינו הסיכון שהצד הנגדי לעסקה יהיה בכשל לפני הסליקה הסופית של תזרימי העסקה, לרבות תקבולים בגין כל התחייבות של הצד הנגדי. הפסד כלכלי יקרה רק כאשר העסקה עם הצד הנגדי תהיה בעלת שווי כלכלי חיובי בעת הכשל. סיכון הצד הנגדי יכול להיות מושפע מסיכונים אחרים, ביניהם: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון נזילות, סיכון תפעולי וסיכון המוניטין של הצד הנגדי לעסקה. סיכון הצד הנגדי הוגדר כסיכון מהותי בבנק. מנהל הסיכון הוא מנהל החטיבה הפיננסית.

הבנק התווה מדיניות ייעודית לטיפול בסיכון הצד הנגדי מול מוסדות פיננסיים ומדינות ומסמך נוסף, המהווה חלק ממדיניות האשראי של הבנק, בנוגע לפעילות הלקוחות במכשירים פיננסיים נגזרים. הפעילות במכשירים נגזרים מהווה חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, וזאת, בכפוף למגבלות הדירקטוריון. הבנק פועל במכשירים נגזרים הן עבור לקוחותיו, והן לצורך עצמי במסגרת ניהול חשיפות בסיס וריבית במגזרי ההצמדה השונים. שורה של נהלים מבטיחים כי הבנק יוכל להציע ללקוחותיו מגוון רחב של מכשירים פיננסיים, תוך שמירה על מסגרת נאותה לטיפול בסיכון זה.

החשיפה למוסדות פיננסיים ולמדינות זרות הינה למספר גורמי סיכון ובהם סיכון מדינה בגין מצב כלכלי, פוליטי או מלחמה, וכן, סיכון העברה, הנובע ממגבלות אדמיניסטרטיביות המונעות העברת מטבע חוץ. בפעילות זו, תיאבון הסיכון של הבנק, כפי שגוון במסמך המדיניות, הינו ניתוב עיקר הפעילות היוזמה למדינות המפותחות שדרוגן לא יפחת מקבוצת A ולמוסדות פיננסיים העיקריים הפועלים במדינות. הפעילות מתבצעת תוך שמירה על פיזור נאות של החשיפות בין מדינות ומוסדות פיננסיים. לבנק פעילות נמוכה מאוד מול מדינות פחות מפותחות, עם דירוגים נמוכים יותר, וזאת, בעיקר בכדי לתת מענה לצרכי הלקוחות.

מדידת הסיכון מתבצעת באמצעות הפעלת תרחישים המתבצעים באופן שוטף לנוכח מגבלות ספציפיות שהוטלו על הפעילות מול הצד הנגדי, וכן, בחישוב אגרגטיבי המגביל את כלל החשיפה של התיק. במקרים שבהם לא ניתן לצטט מחיר שוק, מתבצע התמחור ומתבצעת אמידת החשיפה באמצעות מודלים מקובלים לתמחור. לצורך הפעילות מול מוסדות פיננסיים ומדינות פיתח הבנק מתודולוגיה לקביעת המסגרות מול כל צד נגדי, בהסתמך על איכותם, דירוגם וההון של המוסדות הפיננסיים והמדינות.

לצורך אמידת החשיפה משתמש הבנק במגוון מערכות, באופן דומה לפעילותו העסקית, כאשר הבקרה מתבססת על המידע הנכלל במערכות אלה, ועל מערכת בקרה ייעודית שפותחה על ידי הבנק, כדי לאמוד את חשיפת הלקוחות ולהתריע בעת חריגה. מנגנון הבקרה בפעילות מול מוסדות פיננסיים זרים מתבסס על דוחות ייעודיים שהוקמו במערכת התשתית של הבנק ודוחות חריגה המופקים לצורך המעקב אחר הפעילות בארץ ומחוץ לה, ביניהם דוח מוסדות פיננסיים המרכז את כלל החשיפות מולם, וכן דוחות חריגים, המשקפים חריגות מהמסגרות שנקבעו, לו התרחשו כאלה. בנוסף, קיימים מנגנונים אוטומטיים להצפת חריגות ממסגרות המסחר מול מוסדות פיננסיים ומדינות, הן בחדר המסחר והן בבקרת חדר עסקאות.

הבנק מתאים את מסגרות החשיפה שלו מול מוסדות פיננסיים ומדינות באופן שוטף, וכן, מתבצעת בחינה שוטפת של פרסומים לגבי דירוגים של המוסדות הפיננסיים להם הבנק חשוף על ידי היחידה לקשרי מוסדות פיננסיים, הפועלת בחטיבה הפיננסית. בנוסף נבדקים באופן שוטף אינדיקטורים מבוססי מדדי שוק לשם התראה על אירועים שעשויים להצביע על שינויים במצב הפיננסי של המוסדות הפיננסיים המרכזיים אליהם הבנק חשוף.

פרופיל הסיכונים הנוכחי של הבנק מלמד כי עיקר החשיפה של הבנק לסיכון הצד הנגדי היא לתאגידים ולמוסדות פיננסיים זרים, כאשר רמת החשיפה אינה מהותית. כמו כן, לבנק חשיפה נמוכה לפעילות מול מדינות.

הבנק בוחן ומנטר באופן שוטף את הפעולות הנדרשות למזעור הסיכון.

מגבלות ובקורות - לבנק פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים המתבצעת ברובה מול לקוחות הנדרשים להלימות הון או לשמירה על רמת ביטחונות על פי תרחישים. פעילות זו מנוטרת על ידי הבנק באופן שוטף תוך יומי על ידי מערכת בקרה ייעודית שפותחה על ידי הבנק. לבנק פעילות מעטה יחסית מול לקוחות שעיקר עיסוקם במכשירים פיננסיים נגזרים ומכירות בחסר, או מול לקוחות שאינם מחויבים בדרישת הון או ביטחונות. ניטור לקוחות אלה מתבצע בצורה קפדנית ובתדירות גבוהה יותר, יחסית ללקוחות האחרים.

בבנק קיימת מגבלת מסגרות עבור מוסדות פיננסיים ומדינות הכוללת התייחסות לנגזרים. כמו כן, קיימת מגבלת מסגרות לקוחות בהתאם לפרמטרים מסוימים. במסגרת החטיבה העסקית פועלת יחידה ייעודית המתמחה בבקרת חשיפות הנובעות מפעילות בשוק ההון, ובוחנת באופן יומי לקוחות הפעילים בתחום זה. כמו כן, כחלק מפעילות החטיבה לבקרת סיכונים, מתבצעת בקרה על פעילות חדר עסקאות, כולל בדיקת עמידה במגבלות שונות שקבעו הדירקטוריון והנהלה.

הפחתת סיכון - לשם השתתפות בפעילות שוק ההון על הלקוח לספק ביטחונות, בהתאם לנוהל שקבע הבנק. בפעילות מול מוסדות פיננסיים ומדינות, הבנק חותם על הסכמי ISDA ועל נספחי CSA. הדבר מאפשר קיזוזים בין העסקאות, כך שהסכום שיעבור בין הצדדים לעסקה הוא רק סכום החשיפה נטו, ועל ידי כך להקטין את החשיפה של כל אחד מהצדדים. נספחי CSA מסדירים העברות של כספים בין הצדדים לעסקה כל אימת שהחשיפה מגיעה להיקף מסוים שנקבע מראש, ועל ידי כך קטנה החשיפה לצד הנגדי.

בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים (נספח ג' להוראה 203), מסלקת הבורסה ומסלקת מע"ף מסווגות כצדדים נגדיים מרכזיים כשירים לצרכי חישוב דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים. כמו כן, בהתאם לחקיקת Europe Market Infrastructure Regulation (EMIR) הבנק פועל באמצעות מסלקת מרכזית LCH Ltd. בעסקאות הנסלקות באופן זה (מנדטורית או וולנטרית) חשיפת הבנק הינה מול LCH במקום מול הצד הנגדי המקורי. כמו כן, LCH מעבירה את כל התשלומים וכספי המרג'ין בין הצדדים הנגדיים בעסקה באמצעות מוסדות פיננסיים מובילים המורשים לבצע פעולות סליקה מול LCH (ה-Clearing Members). הבנק משתמש בשני Clearing Members בפעילות זו.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1) (במיליוני שקלים חדשים)

ליום 31 בדצמבר 2022				
נכסי סיכון	חשיפה לאחר הפחתת ביטחונות	Alpha ששימש	חשיפה פוטנציאלית	
		לצורך חישוב EAD רגולטורי	עתידי	עלות שחלוף
2,327	7,348	1.4	3,534	1,715
96	96	-	-	-
2,423	7,444		3,534	1,715

הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי SA-CCR (עבור נגזרים) - הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך) -

ליום 31 בדצמבר 2021				
נכסי סיכון	חשיפה לאחר הפחתת ביטחונות	חשיפה פוטנציאלית		
		עתידי	עלות שחלוף	שיטת החשיפה הנוכחית
928	2,271	1,677	2,097	שיטת החשיפה הנוכחית
136	157	-	-	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך) -
1,064	2,428	1,677	2,097	סך הכל

הקצאת הון בגין התאמת שערות לסיכון אשראי (CVA) (CCR2) (במיליוני שקלים חדשים)

ליום 31 בדצמבר 2021		ליום 31 בדצמבר 2022	
נכסי סיכון	חשיפה לאחר הפחתת ביטחונות	נכסי סיכון	חשיפה לאחר הפחתת ביטחונות
	529		1,931

סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR3) (במיליוני שקלים חדשים)

ליום 31 בדצמבר 2022				תיק פיקוחי/משקל סיכון
סך חשיפת אשראי	100%	20%	0%	
7	-	-	7	ריבוניות
26	-	26	-	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
2,406	-	2,406	-	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח)
3,834	-	3,834	-	חברות ניירות ערך
1,061	1,061	-	-	תאגידים
14	14	-	-	תיקים קמעונאיים פיקוחיים
-	-	-	-	נכסים אחרים
7,348	1,075	6,266	7	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2021				תיק פיקוחי/משקל סיכון
סך חשיפת אשראי	100%	20%	0%	
11	-	-	11	ריבוניות
1	-	1	-	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
763	-	763	-	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח)
672	-	672	-	חברות ניירות ערך
817	411	406	-	תאגידים
7	7	-	-	תיקים קמעונאיים פיקוחיים
-	-	-	-	נכסים אחרים
2,271	418	1,842	11	סך הכל

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי⁽¹⁾ (CCR) (CCR5) (במיליוני שקלים חדשים)

ליום 31 בדצמבר 2022						
בטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך			בטחון שמשמש בעסקאות נגזרים			
שווי הוגן של בטחון שווי הוגן של		שווי הוגן של בטחון שהופקד		שווי הוגן של בטחון שהתקבל		
בטחון שהופקד	שהתקבל	לא מנותק	מנותק	לא מנותק	מנותק	
-	1,500	297	-	1,470	-	מזומן - מטבע מקומי
-	3	2,039	-	1,319	-	מזומן - מטבעות אחרים
-	26	-	-	344	-	חוב ריבוני מקומי
-	-	-	-	238	-	חוב ריבוני אחר
-	-	-	-	-	-	חוב של סוכנות ממשלתית
-	45	-	-	21	-	אגרות חוב קונצרניות
-	289	-	-	937	-	מניות
-	-	-	-	-	-	בטחון אחר
-	1,863	2,336	-	4,329	-	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2021						
בטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך			בטחון שמשמש בעסקאות נגזרים			
שווי הוגן של בטחון שווי הוגן של		שווי הוגן של בטחון שהופקד		שווי הוגן של בטחון שהתקבל		
בטחון שהופקד	שהתקבל	לא מנותק	מנותק	לא מנותק	מנותק	
-	1,051	-	-	666	-	מזומן - מטבע מקומי
-	3	-	-	1,007	-	מזומן - מטבעות אחרים
-	12	-	-	15	-	חוב ריבוני מקומי
-	-	-	-	-	-	חוב ריבוני אחר
-	-	-	-	-	-	חוב של סוכנות ממשלתית
-	8	-	-	6	-	אגרות חוב קונצרניות
-	369	-	-	743	-	מניות
-	-	-	-	-	-	בטחון אחר
-	1,443	-	-	2,437	-	סך הכל

(1) הסכומים מתייחסים לבטחונות שהופקדו או התקבלו בגין חשיפות הנובעות מסיכון אשראי של צד נגדי שקשורות לעסקאות נגזרים או לעסקאות מימון ניירות ערך, לרבות עסקאות שטולקו באמצעות צד נגדי מרכזי (CCP)

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6) (במיליוני שקלים חדשים)

31 בדצמבר 2022		
הגנה שנרכשה	הגנה שנמכרה	
19	282	סכומים נקובים
-	-	עסקאות החלף כשל אשראי על ישות יחידה (Single-name credit default swaps)
45	-	אופציות אשראי
64	45	נגזרי אשראי אחרים
	327	סה"כ סכומים נקובים
		ערכי שווי הוגן
10	2	שווי הוגן חיובי (נכס)
(8)	-	שווי הוגן שלילי (התחייבות)

31 בדצמבר 2021		
הגנה שנרכשה	הגנה שנמכרה	
41	249	סכומים נקובים
-	-	עסקאות החלף כשל אשראי על ישות יחידה (Single-name credit default swaps)
41	-	אופציות אשראי
82	41	נגזרי אשראי אחרים
	290	סה"כ סכומים נקובים
		ערכי שווי הוגן
9	-	שווי הוגן חיובי (נכס)
(5)	-	שווי הוגן שלילי (התחייבות)

חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (CCR8) (במיליוני שקלים חדשים)

ליום 31 בדצמבר 2022		
חשיפה לאחר הפחתת ביטחונות		
נכסי סיכון		
162	1,746	חשיפות לצד נגדי מרכזי כשיר (סך הכל)
34	1,108	חשיפות לעסקאות עם QCCP (לא כולל בטחון ראשוני והעברות לקרן סיכונים); מזה:
20	100	נגזרי OTC
14	736	עסקאות נגזרים סחירים בבורסה
-	-	בטחון ראשוני לא מנותק
8	38	העברות ממומנות לקרן סיכונים
120	600	העברות לא ממומנות לקרן סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2021		
חשיפה לאחר הפחתת ביטחונות		
נכסי סיכון		
210	1,399	חשיפות לצד נגדי מרכזי כשיר (סך הכל)
65	431	חשיפות לעסקאות עם QCCP (לא כולל בטחון ראשוני והעברות לקרן סיכונים); מזה:
3	16	נגזרי OTC
62	408	עסקאות נגזרים סחירים בבורסה
6	275	בטחון ראשוני לא מנותק
7	34	העברות ממומנות לקרן סיכונים
132	659	העברות לא ממומנות לקרן סיכונים

סיכון שוק

מידע כללי על סיכון שוק וריבית

סיכון שוק (Market Risk) - הינו הסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוזי מאזניות הנובע משינוי בשווי ההון של מכשיר פיננסי עקב שינוי בגורמי הסיכון בשוק (שיעורי ריבית, שערי חליפין, מחירי מניות, סחורות ואינפלציה).

להלן סיכוני השוק אליהם חשוף הבנק:

סיכון ריבית הינו הסיכון לרווחי הבנק (שינוי בהכנסות) או להון הבנק, הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית. סיכון הריבית כולל ארבעה גורמי סיכון עיקריים: סיכון תמחור מחדש, סיכון עקום התשואה, סיכון בסיס וסיכון התנהגות כמפורט להלן:

סיכון תמחור מחדש (Repricing Risk) - סיכון הנובע מהבדלי עיתוי בתקופות לפירעון (ריבית קבועה) ובמועדי התמחור מחדש (ריבית משתנה) של נכסים, התחייבויות ופוזיציות חוץ מאזניות. אי התאמה במועדי התמחור מחדש עלולה לחשוף את רווחי הבנק ואת שווי נכסיו לתנודות בלתי צפויות עקב שינויים בשיעורי הריבית.

סיכון עקום התשואה (Yield Curve Risk) - סיכון המתרחש בעקבות תזוזות בלתי צפויות של עקום התשואה. שינויים בקשרים בין שיעורי ריבית לתקופות שונות באים לידי ביטוי בשינוי בשיפוע העקום (תלילות) או בצורה (פיתול) ומשפיעים באופן שלילי על רווחי הבנק או על השווי הכלכלי שלו. סיכון בסיס (Basis Risk) - סיכון הנובע ממתאם לא מושלם בשינויים של שיעורי הריבית בשווקים פיננסיים שונים או במכשירים שונים הדומים במאפייני התמחור מחדש. הבדלים בשינויים של שיעורי הריבית יכולים לגרום בשינויים בתזרימי המזומנים ובמרווח ההכנסות בין נכסים, התחייבויות ומכשירים חוץ מאזניים, שהינם בעלי מח"מ דומה, ולכאורה מגודרים.

סיכון התנהגות (Optionality) - סיכון זה גלום בתזרימים בהם מועד הפירעון ההתנהגותי שונה ממועד הפירעון החוזי. הסיכון נובע משינוי בעיתוי או בהיקף של תזרימי מזומנים, כתוצאה משינוי בתנאים המאקרו כלכליים (כגון שינויים בשיעורי ריבית השוק). סיכון זה גלום באופציות המשובצות בתיק הנכסים (כגון פירעון מוקדם במשכנתאות), ההתחייבויות (כגון משיכה בתחנות בפקדונות) ובמכשירים החוץ מאזניים. אופציות אלו מקנות ללקוח את הזכות לקנות/למכור או לשנות את המכשיר הפיננסי.

סיכון שער חליפין/אינפלציה - הינו הסיכון לרווחי הבנק, הנובע מתזוזות בשערי חליפין/מדד מחירים לצרכן (כתוצאה מאי התאמה מטבעית בין שווי הנכסים לשווי ההתחייבויות).

סיכון פוזיציה במניות - הינו סיכון לרווחי הבנק, שנובע מירידת ערך של השקעה במניות.

לבנק אין חשיפה לסחורות וחשיפתו למניות איננה מהותית, כך שהחשיפה העיקרית שלו לסיכון השוק נובעת מסיכון הבסיס ומסיכון הריבית.

אסטרטגיות, מדיניות ותהליכים

דירקטוריון והנהלת הבנק קבעו, במסגרת התהליך המוסדר של הבנק למיפוי וזיהוי סיכונים, כי סיכון השוק הינו סיכון מהותי, וכי ניהול סיכון זה הינו חיוני ליציבות הבנק. לפיכך, התווה דירקטוריון הבנק מסמך מדיניות ייעודי לטיפול בסיכון השוק והריבית.

מסמך המדיניות לטיפול בסיכון שוק וריבית מאגד את מדיניות הבנק לטיפול בסיכון, את אופן ניהול הסיכון, תיאבון הסיכון, מדידת הסיכונים, ודרכים להפחתת הסיכון. המסמך קובע את העקרונות לפיהם על הבנק לפעול על מנת לזהות, למדוד, לנטר, לבחון ולבקר את סיכון השוק והריבית באופן שוטף, הן למהלך עסקים רגיל והן לעתות קיצון. המסמך מאושר אחת לשנה בהנהלת הבנק, הועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון ודירקטוריון הבנק. עקרונות המדיניות נקבעו באופן ההולם את אסטרטגיית הבנק ואת דרישות הרגולציה, קרי, הוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל, הוראות ועדת באזל הרלוונטיות, ובהתאם לפרקטיקה המקובלת בעולם (ה-Best Practice).

ניהול סיכון השוק והריבית מתבצע ברמה קבוצתית, כולל שלוחות חוץ לארץ וחברות הבת של הבנק.

ניהול סיכון השוק והריבית בבנק נחלק לשני מוקדי סיכון עיקריים:

- תיק בנקאי - התיק מהווה את עיקר הפעילות והסיכון של הבנק, מכיל את כל העסקאות שאינן כלולות בתיק הסחיר, לרבות מכשירים פיננסיים נגזרים המשמשים כעסקאות הגנה לתיק הבנקאי. תיק זה חשוף בעיקר לסיכון ריבית ואינפלציה. מידת החשיפה אליה רוצה הבנק להישאר חשוף נובעת מפעילות העסקית של הבנק. חשיפה זו הוגבלה במסגרת תיאבון סיכון שהוגדר באופן ייעודי עבור סיכון השוק וסיכון הריבית בתיק הבנקאי, כאשר היא נבחנת על ידי הבנק בתדירות יומית, באמצעות מגוון כלים ומודלים. חריגה או אף התקרבות לגבולות החשיפה שנקבעו, מדווחות באופן שוטף ומטופלות באופן מיד, בהתאם לעקרונות שנקבעו במסמך המדיניות שהתווה הבנק. ניהול סיכון זה נועד לשמור על רמת הסיכון בהתאם לתיאבון הסיכון שנקבע, תוך ניצול הזדמנויות וניטור מתמשך של פרופיל הסיכון, כך שהבנק לא ייחשף להפסדים משמעותיים.
- תיק סחיר - התיק מורכב מפוזיציות במכשירים פיננסיים המוחזקות למטרות מסחר או לגידור רכיבים אחרים של התיק הסחיר. התיק המאוחד כולל תיקים המנוהלים בחדר עסקאות וכן, תיקי איגרות חוב למסחר ואסטרטגיה במטבע ישראלי ובמטבע חוץ - כמו גם הנגזרים שנועדו לביצוע אסטרטגיות. כמו כן, כולל התיק עסקאות גידור למכשירים הכלולים בתיק הסחיר. תיק זה, נמצא ברמת סיכון לא גבוהה.

הוראות בנק ישראל הרלוונטיות לנושא ניהול סיכונים שוק וריבית הן: הוראות ניהול בנקאי תקין 339 - ניהול סיכונים שוק, הוראות ניהול בנקאי תקין 333 - ניהול סיכון ריבית, המרחיבה את ההוראות בהתייחס לסיכון ריבית, בעיקר בגין סיכון הריבית בתיק הבנקאי, והוראות ניהול בנקאי תקין 208 - מדידה והלימות הון בהתייחס להקצאת הון בנדבך הראשון בגין התיק הסחיר, כפי שיפורט להלן.

הבנק נדרש להקצות הון בגין סיכון ריבית ומניות בתיק הסחיר, סיכונים שער חליפין על כל הפעילות הבנקאית, וסיכון האופציות. הבנק משתמש בשיטת משך החיים הממוצע (מח"מ) במדידתו את סיכון הריבית ובשיטת דלתא פלוס במדידתו את הסיכון בגין אופציות. שיטה זו מכמתת את הסיכון הכרוך בפעילות תיק האופציות כפונקציה של ערכי "היוניות". אלה מבטאות את רגישות תיק האופציות לתזוזות בנכס הבסיס ובסטיית התקן.

החשיפה של הבנק למניות הינה נמוכה, לבנק תיק מניות מצומצם במערך הנוסטרו ובתיק ההשקעות הריאליות. פעילות הבנק בתיק הסחיר, כאמור לעיל, מנוהלת תחת מגבלות המשקפות תיאבון סיכון ברמה נמוכה, ולפיכך, הקצאת הון של הבנק בגין סיכון שוק הינה נמוכה מאוד.

זוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

מבנה תיק הנכסים וההתחייבויות של הבנק המוטה תיק משכנתאות, מייצר שימושים לטווחים בינוניים, אשר כנגדם מגייס הבנק מקורות. עקב אי התאמה מלאה בין מח"מ השימושים למח"מ המקורות, חשוף השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בעקומי הריבית.

ניטור שוטף של פרופיל סיכון השוק והריבית מתבצע ברמה היומית על ידי החטיבה הפיננסית והחטיבה לבקרת סיכונים, ברמה השבועית במסגרת הועדה לניהול סיכונים, בראשות מנהל החטיבה הפיננסית, וברמה החודשית בועדת הנהלה לנכסים והתחייבויות, בראשות המנהל הכללי. פרופיל סיכון השוק והריבית בתיק הבנקאי מוצג לדירקטוריון הבנק באמצעות מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק. הדיון בדירקטוריון עוסק בהתפתחות פרופיל הסיכון, בפעולות העיקריות שביצע הבנק בתיקים השונים, במהלך התקופה הנסקרת, ובהתפתחויות בשווקים, ובפרט, בגורמי הסיכון בשווקים בארץ ובחוץ לארץ שיש להם השפעה פוטנציאלית על הפרופיל העסקי של פעילות הבנק ובפרופיל סיכון השוק והריבית בתיק הבנקאי שלו ורגישות הבנק לשינויים בגורמי הסיכון. כל חריגה, לו תתרחש, מדווחת לדירקטוריון, כולל האמצעים שנקטו לשם סגירתה.

כלים לניהול ומדידה של הסיכון

מדידת סיכונים השוק והריבית נתמכת על ידי מגוון רחב של מערכות מידע, מודלים, תהליכים, מדדי סיכון ומבחני מצוקה. המודלים ומערכות המידע המעורבות בחישוב נבחנות באופן שוטף, באמצעות מהלכי הבקרה הפנימית של הבנק, לרבות תהליכי תיקוף מתמשכים.

סיכונים השוק בשני התיקים, הבנקאי והסחיר, מנוהלים ברמה הכוללת באמצעות מודל ה-VAR ומבחני המצוקה. הבנק פועל תחת תיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון לסיכונים שוק וריבית במונחי VAR ומבחני מצוקה.

תיאבון הסיכון קובע כי ערך ה-VAR של כלל פעילותו של הבנק, לאופק השקעה של חודש, לא יעלה על 9% מההון העצמי, וכי ההפסד המרבי במבחני המצוקה, הגבוהה מבין כל שיטות החישוב, לא יעלה על 14.5% מההון העצמי. לשתי מגבלות אלה נקבעו גם קיום מנחים של ההנהלה. הבנק שומר על פרופיל סיכון הנמצא בתחום מגבלות אלה. לצורך יישום מודלים אלה, הוגדר ההון הפנוי של הבנק כמקור שקלי לא צמוד.

מודל ה-VAR הוא מודל סטטיסטי האומד את ההפסד הצפוי לבנק, במהלך אופק השקעה מסוים וברמת ביטחון סטטיסטית הנקבעת מראש. המודל מודד את רמת הסיכון במונחי כסף, כאשר הבנק מתאים את אופק ההשקעה לתיקים אותם הוא בוחן באמצעות מדד זה. הבנק משתמש בשיטה, המשלבת בין השיטה ההיסטורית והשיטה האנליטית, לניטור אפקטיבי של גורמי הסיכון. לחישוב ה-VAR נלווה חישוב BACK TESTING, שנועד לבחון את איכות אומדני החישוב שלו, קרי, לבחון את תחזית המודל לעומת התוצאה בפועל.

מבחני מצוקה (קיצון) - אלה הן מגוון שיטות שנועדו לאמוד את ההפסד הצפוי לבנק, כתוצאה מתנודות חריפות במחיריהם של גורמי הסיכון בשוק. מודל זה אומד, בשיטותיו השונות, את ההפסד הפוטנציאלי ב"זנב השמאלי" של ההתפלגות, קרי, מעבר לרמת המובהקות שנקבעה בעת חישוב ה-VAR. שיטות מבחני המצוקה של הבנק נחלקות בעיקרון לשתיים: שיטות סובייקטיביות, המסתמכות על מתווה כלכלי כפי שנקבע על ידי מומחי הבנק, המתואם גם למוקדי הסיכון הספציפיים הקיימים בתיק, ובכך מהווה מבחינת הבנק את התרחיש "הגרוע ביותר", וכן מתווה התרחיש האחיד בקיצון, הנקבע על ידי בנק ישראל אחת לתקופה, ושיטות אובייקטיביות, המסתמכות בין היתר על אירועים ותרחישים קיצוניים, שאירעו בעבר, וכן, על תרחישים שנקבעו על ידי בנק ישראל בהוראה 333 לניהול סיכון הריבית, בהם זז העקום לאורכו באופן מקביל בשיעורים הנעים בין 1% ל-4%.

במסגרת בחינת ה"זנב השמאלי" של התפלגות תיק הבנק, בוחן הבנק מדדים נוספים כמו STRESSED VAR, האומד את ערך ה-VAR הצפוי, לו יחזרו התנאים ששררו בשוק בעת משבר כלכלי, וכן הוא מחשב את מדד ה-EXPECTED SHORTFALL VAR, האומד את ממוצע ההפסדים, מעבר לרמת המובהקות שנקבעה (ממוצע "הזנב השמאלי"), כדי לשקלל אירועים קיצוניים הנמצאים מעבר לרמת המובהקות, ואינם באים לביטוי בעת חישוב ה-VAR. לפרטים בדבר הגישות לניהול סיכון הריבית, אופן הניהול ואמצעי ההפחתה, ראה פרק ניהול סיכון הריבית בתיק הבנקאי להלן.

מגבלות המודלים המשמשים את הבנק לצורך ניהול סיכון השוק והריבית

למודלים העיקריים ששימוש הבנק לצורך אמידת סיכון השוק והריבית, בדומה לכל מודל, יש מגבלות היכולות לנבוע מהנחות המודלים, נתוני הקלט בהם נעשה שימוש או חוסר ההתאמה שלהם למצב בשווקים, ובמיוחד, למצב קיצון. הבנק מודע למגבלות אלה, ולפיכך, הוא מגבה את המודלים בכלים ותהליכים נוספים. מודל ה-VAR אינו מתאים לשימוש בעת קיצון, שכן הוא מתבסס על נתונים היסטוריים, שאינם אומדים בהכרח פוטנציאל לאירוע קיצון בשוק. השימוש במבחני מצוקה, אשר ברובם הינם בעלי "מבט קדימה", קרי, הם אינם מסתמכים על הנתונים ההיסטוריים, ובוחנים את הסיכון בתרחישי לחץ משלמים את מודל ה-VAR.

מדדי הסיכון המודדים את השינוי בשווי הכללי של הבנק (הן מדד ה-VAR ותרחישי קיצון והן מדד ה-EVE בתרחישים השונים), אומדים את הסיכון בהנחה קשיחה וסטטית של שינוי חד פעמי ויציב לאורך כל חיי הנכסים וההתחייבויות הקיימים בבנק בנקודת המדידה וללא התערבות הנהלה לביצוע פעולות גידור/שינוי כלשהו בחשיפות. ההתמודדות עם הנחות אלה, הינה בראש ובראשונה ההבנה והגילוי למשמעות של ערכי הסיכון בכל שדרות הניהול וקבלת החלטות עסקיות בהינתן הנחה זו. כמו כן, כמשלים לגישת ההון הכלכלי, הבנק אומד את השפעות סיכונים הריבית גם בשיטת הרווחים, לטווח קצר יותר וכן כחלק מניהול תוכניות העבודה המימוניות של הבנק.

מגבלה נוספת היא שימוש במודלים התנהגותיים לבניית תזרימי המזומנים החזויים של המכשירים הכוללים רכיב כזה. הבנק בהיותו בנק למשכנתאות, נשען באופן מהותי על מודלים התנהגותיים הן בפריסה העתידית של תזרימי המשכנתאות והן בפריסה החזויה של יתרות העובר ושב והפיקדונות שיש בהם אופציה לציאה מוקדמת ללקוח.

הבנק מתמודד עם מגבלות אלה הן בתהליכי התיקוף המתמשך שמבצע הבנק למודלים שבישמושו, הבוחנים את כל מרכיבי המודל, והן בביצוע שוטף של מבחני רגישות לתוצאות אמידת ערכי הסיכון בהנחות התנהגותיות שונות, לרבות קריסה מלאה של הנחות.

חשיפות למגזרי הצמדה

חשיפות מטבע - מדיניות הבנק היא פוזיציות מטבע מזעריות (תפעוליות), למעט פוזיציות אסטרטגיות ספציפיות אשר אושרו בועדות השונות ו/או פוזיציות FX בתיק הסחיר, המנוהל בחדר עסקאות בכפוף למגבלות חשיפה נמוכות יחסית שנקבעו. הפוזיציות האסטרטגיות במטבע חוץ תחומות לרוב ב-Stop Loss המהווה מנגנון לבלימה וקישור הסיכון. רמת הסיכון הכוללת של הבנק לסיכון מטבע הינה נמוכה.

חשיפות אינפלציה - לבנק חשיפה מובנית לאינפלציה שלילית, הגלומה בפעילות הבנק בתיק הבנקאי, הכולל עודפי משכנתאות צמודות מדד, על מקורות צמודי מדד. מדיניות ניהול הסיכון הינה בהתאמה לתוחלת הרווח הצפויה בהחזקת הפוזיציה, ויכולת הבנק לצמצם את החשיפה תוך פרק זמן סביר, זאת בכפוף לתיאבון הסיכון שהוגדר. החשיפה בפועל נאמדת במסגרת מדדי תיאבון הסיכון והמודלים שמפעיל הבנק על כלל סיכונים השוק. הערכת הסיכון היא ברמה נמוכה-בינונית, המשקפת את היקף החשיפה והערכת האינפלציה החזויות.

המדיניות לקביעה האם פוזיציה יועדה למסחר

הבנק פועל בהתאם להוראת ניהול הבנקאי תקין 208 הכוללת את הנחיות ועדת באזל בקשר עם הגדרות התיק הסחיר, ניהולו ושערוכו. ההכללה של מכשיר ו/או פוזיציה בתיק הסחיר כפופה לעמידה בקריטריונים האובייקטיביים (חופשיים מאמנה המגבילה את שחירותם או שקיימת אפשרות לגדרם באופן מלא) והסובייקטיביים שנקבעו בהוראה, קרי קיימת כוונת מסחר או גידור רכיבים אחרים בתיק למסחר, מתקיים ניהול פעיל של התיק והערכה של התיק באופן תכוף ומדיק.

הסיווג לתיק למסחר מעוגן במדיניות הבנק, והתיק למסחר כולל בעיקר את התיקים המנוהלים בחדר עסקאות (תיק איגרות חוב למסחר של יחידת המסחר בריבית (עושה שוק), עסקאות נגזרים המסווגות לתיקים של חדר עסקאות וכן אופציות), ותיקי המסחר המנוהלים בנ"ה - תיקי איגרות החוב למסחר ואסטרטגיה במטבע ישראלי ובמטבע חוץ, ונגזרים שנועדו לביצוע אסטרטגיות. כמו כן, כולל התיק עסקאות גידור למכשירים הכלולים בתיק הסחיר. התיק למסחר חשוף, בין היתר, לגורמי הסיכון הבאים: חשיפות שערי חליפין, חשיפות ריבית וחשיפות בגין אופציות.

ככלל, כל עסקאות הנגזרים מבוצעות בחדר העסקאות עם צדדים נגדיים חיצוניים ומסווגות לתיק למסחר במועד ההתקשרות. העסקאות שישווגו לתיק הבנקאי הינן עסקאות ספציפיות, שטרם ביצען הוחלט ותועד שיבוצעו לתיק הבנקאי.

המבנה והארגון של פונקציית ניהול סיכון השוק והריבית

הבנק קבע מבנה ארגוני לניהול סיכונים השוק והריבית בתיק הבנקאי, הכולל את הדירקטוריון, ההנהלה ושלושת קווי ההגנה. מבנה זה נתמך על ידי ועדות ופורומים ייעודיים, שמוסדו לשם ניהול סיכונים אלה, ולשם הקמת מערך בקרה פנימית שנועד למנוע סטיות ממדיניות הבנק בפעילותו בתיק הסחיר ובתיק הבנקאי.

בקרית אירועים חריגים בשוקי הכספים וההון, כגון שינוי בלתי צפוי בשיעורי הריבית, זעזועים בשוק מטבע החוץ, שינויים במדיניות הפיסקלית או המוניטרית, מתכנסות הועדות והפורומים המיוחדים שנקבעו בבנק למצבים כגון אלה, לדיון מיוחד, על מנת לקבל החלטות המתחייבות מאירועים אלה.

להלן המבנה הארגוני שנקבע בבנק לצורך ניהול ובקרת סיכונים השוק והריבית:

דירקטוריון הבנק - דירקטוריון הבנק מאשר לפחות אחת לשנה את מסמכי המדיניות אשר מעגן את אופן ניהול החשיפות לסיכונים השוק והריבית בתיק הבנקאי. מדיניות ניהול סיכונים שוק וריבית מדיניות ניהול תיק איגרות החוב, ומדיניות ייעודית לסיכונים נגזרים ועסקאות OTC, וזאת לאחר שנדונו ואושרו בוועדות לניהול סיכונים בחטיבה הפיננסית, בפורום לניטור סיכונים בראשות ה-CRO ובהנהלת הבנק ובוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון. המסמכים מתוים, בין היתר, את מדרג הסמכויות לניהול סיכונים השוק והריבית, את תיאבון הסיכון (תקרות החשיפה המותרות), ואת תדירות הדיונים והדיווחים על מצב החשיפות ברמות השונות. למסגרת תיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון, נוספו קווים מנחים (מגבלות) הנהלה, שנקבעו כנמוכות יותר ממגבלות הדירקטוריון, בכדי לאפשר צמצום החשיפות, עוד טרם הופר תיאבון הסיכון שנקבע על ידי הדירקטוריון. תיאבון הסיכון נקבע בשגרה ובקיצוץ, על ידי שורה של מדרגים המגבילים את סיכון השוק, וכן, נקבעו מדדי תיאבון סיכון מפורשים בגין סיכון הריבית בתיק הבנקאי, ובגין פעילותו בתיק הסחיר. מגבלות הדירקטוריון, וכן, הקווים המנחים של ההנהלה, משקפים את תיאבון הסיכון, שהנו עקבי עם תיאבון הסיכון הכולל של הבנק, האסטרטגיה העסקית, תכנון הנזילות, מקורות המימון, ותכנון ההון של הבנק.

הבנק מקיים ממשקים עם חברות הבנות בכל הקשור לקביעת תיאבון הסיכון על בסיס קבוצתי. דיווחים של היחידות בקבוצה אודות פרופיל הסיכון לנוכח תיאבון הסיכון, מוצגים במסגרת מסך הסיכונים הרבעוני של הבנק.

המנהל הכללי של הבנק - עומד בראש ועדת ניהול נכסים והתחייבויות (נ"ה), המשמשת כגוף מייצע למנהל הכללי בנושאי סיכונים שוק וריבית, ועדה זו מתכנסת בדרך כלל אחת לחודש או לעיתים תכופות יותר, כאשר קיימות או חזויות התפתחויות מיוחדות בשווקים השונים. באחריות המנהל הכללי, קביעת מדיניות חשיפות וקווים מנחים, בכפוף למגבלות החשיפה שאושרו על ידי הדירקטוריון. במסגרת זו קבלת החלטות עסקיות בנוגע לניהול חשיפות שוק וריבית, אישור אסטרטגיות חשיפה יזומות, מהלכי גידור והפחתת סיכונים ומוצרים חדשים לניהול סיכונים השוק והריבית במסלול אישור הנהלה.

קו הגנה ראשון - הנהלת קווי העסקים

מנהל החטיבה הפיננסית (CFO) הינו מנהל כלל הסיכונים הפיננסיים של הבנק, וביניהם סיכונים השוק והריבית הועדה הפנימית לניהול הסיכונים משמשת כגוף המייצע למנהל החטיבה, מתכנסת בתדירות שבועית, ודנה בפעילות השוטפת בתחום ניהול הנכסים וההתחייבויות. בוועדה זו משתתפי גם נציגי החטיבה לבקרת סיכונים.

מנהל החטיבה הפיננסית קובע קווים מנחים לפעילות השוטפת של ניהול סיכונים השוק והריבית, בכפוף למגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון והנהלה. במקרה של זיהוי והכרזת אירוע פיננסי המחייב הערכות מיוחדות, מכונס על ידי מנהל החטיבה הפיננסית, באישור המנהל הכללי, פורום ייעודי, לשם דיון וקבלת החלטות לגבי דרכי ההתמודדות במהלך האירוע. פעילות פורום זה מעוגנת בנוהל ייעודי.

קו הגנה שני - פונקציית ניהול הסיכונים

מנהל החטיבה לבקרת סיכונים (מנהל הסיכונים הראשי - CRO) הינו האחראי על מסגרת העבודה הכוללת לניהול סיכונים. פורום ניטור סיכונים שוק, ריבית ונזילות, משמש כגוף מייצע למנהל הסיכונים הראשי בנושא ניהול חשיפות הבנק לסיכונים שוק והריבית בתיק הבנקאי ומתכנס אחת לחודשיים לפחות. הפורום, לו שותפים, בין היתר, נציגי החטיבה הפיננסית ונציגי החטיבה לבקרת סיכונים, מבצע מעקב שוטף אחר פרופיל סיכון השוק והריבית הן בתיק הבנקאי והן בתיק הסחיר לרבות הפעילות הפרטנית בחדר המסחר, וכן, תוצאות של תרחישי קיצוץ, ומבחינה בדיעבד (Back-Testing). כמו כן, דן ומאשר מתודולוגיות לניהול ולבקרת הסיכונים, כולל שיטות מדידה היכולות לתמוך בפעילות לניטור התיק, ומטפל בהיבטים השונים העולים מתוך ניהול ובקרת סיכון השוק והריבית, לרבות מסקנות מתהליכי תיקוף המודלים הרלבנטיים המתבצעים על ידי האגף לבקרת סיכונים, הבקרה והניטור של חשיפות השוק והריבית נעשית במסגרת הקו השני באמצעות: יחידה ייעודית לבקרת סיכונים שוק ריבית ונזילות, באגף לבקרת סיכונים.

קו הגנה שלישי - ביקורת פנימית

הביקורת הפנימית משמשת כקו הגנה שלישי במסגרת הממשל התאגידי של ניהול סיכונים בבנק, ומבצעת ביקורת באופן שוטף, לבחינת והערכת אפקטיביות הבקורות הפנימיות בבנק, בהתאם לתוכנית העבודה הרב שנתית של חטיבת הביקורת הפנימית.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

ההיקף והאופי של מערכות הדיווח והמדדה

מדידת סיכוני השוק והריבית נתמכת על מערכות מידע, מודלים, תהליכים, מדדי סיכון ותרחישי קיצון. מערכות המידע המעורבות בחישוב נבחנות באופן שוטף, באמצעות מהלכי הבקרה הפנימית של הבנק, ותהליכי תיקוף מתמשכים. קיימת מערכת מרכזית המשמשת לניהול ובקרת סיכון שוק וריבית. המערכת משמשת לחישוב מדדי הסיכון ובהינה שלהם אל מול מגבלות הסיכון. החישובים מבוצעים בהתבסס על מאגר נתונים מרכזי הכולל נתוני שוק ונתוני פוזיציות. החישוב מבוצע באופן אוטומטי וברמה יומית. בנוסף, משמשת המערכת לצורך חישובי הקצאת הון בגין סיכוני שוק וסיכוני אשראי. מנהלי הסיכון פועלים גם במערכת נוספת - כמערכת משלימה לצורך פיתוח ותחזוקה של חישובים, ניתוחים אד הוק, ומודלים לניהול הסיכונים. המערך האמצעי פועל באמצעות מערכת ייעודית לניטור ובקרת פעילות חדר העסקאות, מערכת פועלת בזמן אמת לניטור ואיתור פעילות חריגה. המערכת מאפשרת תיעוד מלא של הפעילות ויכולות לניתוח ברמת על ומגמות בהיבטי סיכונים ורווחיות, וכן מערכת לניתוח שיחות, המציפה התראות על בסיס חוקים עסקיים.

סיכון שוק בגישה הסטנדרטית

להלן רכיבי דרישת ההון תחת הגישה הסטנדרטית לסיכון שוק (במיליוני שקלים חדשים):

נכסי סיכון ליום		
31 בדצמבר 2021	31 בדצמבר 2022	
		מוצרים ישירים
2,037	1,090	סיכון שיעור ריבית (כללי וספציפי)
40	44	סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)
178	125	סיכון שער חליפין
-	-	סיכון סחורות
-	-	אופציות
13	42	גישת דלתה-פלוס
-	-	איגוח
2,268	1,301	סך הכל

היקף החשיפה בתיק הסחיר הינו נמוך, מרביתו נובע מסיכון ריבית. הקיטון בנכסי הסיכון בגין סיכון הריבית למרות הגידול בהיקפי הפעילות נובע בעיקר מצמצום הפוזיציות הפתוחות בנגזרים בהתאם להגדרת הגישה הסטנדרטית.

מידע נוסף על סיכון שוק

מכשירים פיננסיים נגזרים

הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, מבוצעת בחדר העסקאות הן עבור תיקי המסחר המנוהלים בחדר, והן עבור לקוחות שונים, לרבות עבור סקטור ניהול פיננסי, לגידור חשיפות בתיק הבנקאי. הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, טומנת בחובה מגוון סיכונים והעיקריים ביניהם: סיכונים שוק המנוהלים במסגרת ניהול סיכונים השוק והריבית בתיק הסחיר ובתיק הבנקאי, סיכונים תפעוליים וסיכונים ציות המנוהלים במסגרת הכוללת של ניהול הסיכונים התפעוליים, וסיכונים ציות, לרבות אכיפה מנהלית וסיכונים אשראי צד נגדי. סיכונים אשראי צד נגדי מול הגופים השונים, מנוהלים בכפוף למדיניות הבנק לניהול סיכונים אשראי צד נגדי, כמפורט לעיל בפרק "סיכון אשראי צד נגדי", ובפרק האשראי בהתייחס לסגמנט שוק ההון.

ניהול פוזיציות בתיק למסחר

התיק למסחר מורכב ברובו מתיקים המנוהלים בחדר העסקאות, בכפוף למגבלות חשיפה במדדי סיכון שונים בין השאר מבוססי תרחישי שינויים בגורמי הסיכון. מדידת הסיכון מבוצעת במהלך יום המסחר ובסוף יום המסחר. הסיכון מנוהל על ידי חדר המסחר ומנוטר באופן שוטף יומי ותוך יומי על ידי המערך האמצעי, מחלקת בקרת חדר עסקאות בבקרת סיכונים.

בבנק פועלת ועדה לניהול סיכונים פעילות חדר העסקאות הדנה בתדירות דו חודשית, בפעילות החדר, עמידה במגבלות הסיכון, מדידת רווח מול סיכון, אירועים חריגים ועוד. דיווחים בגין פעילות זו מוצגים גם בוועדת ההנהלה לניהול נכסים והתחייבויות (ננ"ה) ובמסמך הסיכונים הרבעוני הנדון בדירקטוריון.

התפתחויות בסיכון בשוק

ערכי הסיכון במדדים השונים (ניתוח סיכון הריבית בתיק הבנקאי), מצביעים על חשיפה בשווי ההוגן הכלכלי לעלייה בריבית, עקב מבנה הפוזיציה המורכב משימושים לטווחים בינוניים וארוכים אל מול מקורות לטווחים קצרים-בינוניים. ערכי הסיכון הושפעו הן מפעילות שוטפת של ביצועי משכנתאות וגיוס פיקדונות והן מפעילות יזומה הכוללת ביצוע עסקאות נגזרים ופעילות בתיק איגרות החוב. רמת סיכון השוק הכולל מוגדרת כנמוכה-בינונית.

פרופיל הסיכון נמצא בתחומי תיאבון הסיכון שהוגדר. במהלך שנת 2022 לא אירעו חריגות מתיאבון הסיכון שנקבע. ככל וקיימת חריגה מתיאבון הסיכון שנקבע, היא מובאת לאישור ההנהלה ואו הדירקטוריון, בהתאם למדרג שהוגדר במסמך המדיניות הרלוונטי.

סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר

מטרות ויעדים בניהול סיכון ריבית בתיק הבנקאי

אופן הגדרת סיכון הריבית בתיק הבנקאי למטרות בקרת הסיכון ומדידתו

כאמור לעיל התיק הבנקאי מהווה את עיקר הפעילות היוצרת לבנק סיכון ריבית.

ניהול סיכון הריבית בתיק הבנקאי והאסטרטגיות להפחתת סיכון

ניהול סיכון הריבית מנוהל במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין 333. על פי ההוראה, הבנק נדרש למדוד את הסיכון במספר שיטות מדידה (אך רשאי לבחור גישה עיקרית לצרכי הניהול השוטף), מערכות המדידה נדרשות לתמוך במדידה של סיכון הריבית בכלל התיק, כמו גם בתיק הבנקאי ובתיק הסחיר בנפרד. ההוראה מחייבת את הבנקים להפעיל מגוון תרחישים לאמידת הסיכון אך גם מגדירה "תרחיש זעזוע סטנדרטי" שתוצאות חריגות שלו יחייבו דיווח מיידי לפיקוח על הבנקים.

ניהול סיכון הריבית מתבצע בשתי גישות: גישת הרווחים וגישת השווי הכלכלי. הבנק קבע את גישת השווי הכלכלי, כשיטה המרכזית לניהול הסיכון, אך פיתח מודל נוסף המתבסס על גישת הרווחים.

גישת השווי הכלכלי - מודל EVE (Economic Value of Equity) הוא המודל העיקרי של הבנק לאמידת סיכון הריבית בתיק הבנקאי. מודל ה-EVE בוחן את השפעתם של שינויים בעקומי הריבית על השווי הכלכלי של התיק הבנקאי, הסחיר והכולל (סחיר ובנקאי), תחת הנחות שונות של שינויים בעקומי הריבית (תוך חלוקה למגזרי פעילות, כגון: נגזרים, פיקדונות ומשכנתאות בחלוקה למגזרי הצמדה). הנחות השינויים בעקומי הריבית, הן במצב עסקים רגיל והן בתרחישי קיצון, לרבות עלייה/ירידה מקבילה של עקום הריבית בשיעורים גבוהים ותרחישי התללה, השטחה וזעזוע קצר של עקומי הריבית.

טיפול הבנק בסיכון הריבית בתיק הבנקאי והקצאת ההון הכולל הנוספת בגינו, מתוארים ומתבצעים במסגרת הנדבך השני של באזל.

גישת הרווחים - חישוב מרווח מימוני, דהיינו ההפרש בין הכנסות ריבית (מצטברות) המתקבלות על כלל השימושים ובין הוצאות ריבית (מצטברות) המשולמות על כלל המקורות. מודל המרווח המימוני מאפשר את בחינת הרווחיות הצפויה תחת הנחות פעילות שונות (מחזור בהיקפים שונים של היתרות, הן בצד הנכסים והן בצד ההתחייבויות, שינויים בעקומי הריבית, הנחת פעילות לפי תכניות העבודה), כולל ניתוחי רגישות של שינויים בעקומי הריבית השונים.

החישוב מתבצע באמצעות מערכות מיכוניות מתקדמות שפותחו בבנק, על בסיס העסקה הבודדת. המודל משמש כמערכת תומכת החלטה (Decision Support System) למנהלי הסיכון בבנק.

גישת הרווחים מיושמת בשתי רמות: סטטית ודינמית. ברמה הסטטית - חישוב ההכנסה המימונית נטו של הבנק בנקודת זמן מסוימת. ברמה הדינמית - חישוב ההכנסה המימונית בתרחישי פעילות וריבית שונים לשנה הקרובה.

אחד הכלים העיקריים לניהול והפחתת סיכון הריבית הינו קביעת מחירי הצל בבנק (מחירי מעבר). מחירי הצל בבנק נקבעים בתדירות יומית במחלקת ננ"ה שבסקטור ניהול פיננסי, ומשקפים את צרכי ניהול החשיפות השונות תחת מדיניות ניהול הרווח והסיכון.

כלי נוסף הוא פעילות קנייה/מכירה באיגרות חוב ממשלתיות. כמו כן, פועלת מחלקת ניהול נכסים והתחייבויות שבסקטור ניהול פיננסי, לניהול פוזיציות הריבית ו/או הבסיס באמצעות עסקאות Forward, עסקאות Swap ואופציות. היתרונות בשימוש בכלים אלו נובע מיכולת ביצוע מהירה ובסכומים גדולים,

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

דבר המאפשר ניהול דינמי ואפקטיבי של חשיפות השוק והריבית לצורכי ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, בפרק זמן סביר. בנוסף, העסקאות הן ללא מימון (Unfunded), קיימת בהן נזילות גבוהה והן מבוצעות באמצעות חדר העסקאות של הבנק. הבנק בוחן את מידת ריכוזיות סיכון הריבית לפי מגדרי ההצמדה ולפי סוגי מכשירים עיקריים. מפת הריכוזיות נידונה בוועדות לניהול סיכונים בתדירות שנתית.

מדדי סיכון הריבית בתיק הבנקאי ותרחישי קיצון

השווי הכלכלי של התיקים השונים מחושב כערך נוכחי של תזרימי המזומנים הנובעים מנכסי הבנק (החשופים לשינויים בריבית), בניכוי הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים הנובעים מהתחייבויות הבנק (החשופים לשינויים בריבית). השינוי בשווי הכלכלי בגין שינויים בעקומי הריבית (מדד ה-EVE) מחושב כהפרש בין היוון התזרימים העתידיים של הנכסים והתחייבויות לפי ריביות נוכחיות, לבין היונם לפי ריביות צפויות בתרחישי הריבית. הפריסות העתידיות של המכשירים הפיננסיים השונים מבוצעות בהתאם לפרקטיקה המקובלת בעולם לחישוב שווי הוגן.

תיאור הנחות המודל

כאמור המודל המשמש בפועל למדידת סיכון הריבית של הבנק הינו מודל ה-EVE והוא מבוסס על התיק הבנקאי בלבד לעומת הטבלה להלן המתייחסת לכלל הבנק. כמו כן, עקומי היוון הינם שונים כאשר ה-EVE מתבסס על עקומי מחירי מעבר, וזאת כי הבנק מעוניין לנהל במסגרת מודל זה שינויים בריבית מחירי מעבר בלבד ולא במרווחי אשראי/פיקדונות לדוגמא.

אופן הגידור מפני סיכון הריבית בתיק הבנקאי

עסקאות נגזרים, אשר מזוהות כמגדרות פוזיציות מאזניות בהתאם לכללי החשבונאות, יוגדרו בהתאם לנוהל גידור שקיים בבנק כעסקאות גידור חשבונאי. אפקטיביות הגידור הינה מידת ההתאמה בין השינויים בשווי ההוגן או בין תזרימי המזומנים של הפריט המגודר ושל הנגזר המגדר. הגידור נחשב כבעל אפקטיביות גבוהה, אם השינויים בשווי ההוגן או בתזרימי המזומנים של הפריט המגודר, מתקזזים כמעט במלואם על ידי השינויים בשווי הוגן או בתזרימי המזומנים של המכשיר המגדר. בדיקות אפקטיביות הגידור מתבצעות אחת לרבעון.

נגזרים בתיק הבנקאי שבוצעו על מנת לגדר כלכלית את הפעילות המאזנית, אך שלא ניתנים להגדרה כגידור לפי כללי הגידור החשבונאי, יוצרים השפעה על רווח והפסד החשבונאי. הפער נוצר כתוצאה משוני ברישום החשבונאי בין הפריטים המאזניים לבין הנגזרים הלא מגדרים חשבונאית. השפעה זו מנוטרת ומנוהלת תחת קיום מנחים שנקבעו על ידי ההנהלה, באופן שוטף בסקטור ניהול פיננסי ומדווחת ונדונה בוועדות השונות לניהול סיכונים.

אחת לשנה לפחות, נבחנות הנחות המודלים המשמשים לניהול סיכונים שוק וריבית, לרבות הנחות ההתנהגותיות הנלקחות לצורך קביעת הפריסות במכשירים שונים. רגישות ערכי הסיכון לשינויים בהנחות ההתנהגותיות, נבחנת באופן שוטף.

תיאור הנחות העיקריות במודלים השונים ופרמטרים המשמשים לחישוב

חישוב השווי ההוגן נטו של המכשירים הפיננסיים:

- החישוב נערך בהתבסס על אומדן ביחס לאפשרות של פירעון מוקדם, המבוסס על ניתוח סטטיסטי/אמפירי.
- הנחות הפירעון המוקדם במשכנתאות מבוססות על בדיקות אמפיריות ו/או על מודל התנהגות של לווים בקשר עם שיעור הסילוקים המוקדמים מתוך סך המשכנתאות, על בסיס שנתי. ההנחות נבדקות מעת לעת מול הסילוקים המוקדמים בפועל, בכל מגזר הצמדה ובכל סוג ריבית, בנפרד תוך הבחנה בין תקופות ההלוואה המקוריות (תקופות קצרות ותקופות ארוכות).
- הנחות הפירעון המוקדם בפיקדונות וחסכונות עם תחנות יציאה (בריבית קבועה או משתנה, צמודי מדדי ולא צמודים), בהם תנאי הריבית ידועים מראש, מבוססות על ניתוח אמפירי, והן נבדקות ומתעדכנות מעת לעת.
- יתרות זכות בחשבונות עובר ושב נפרסות על פי מודל סטטיסטי המביא לידי ביטוי היותן מקור יציב.

השינוי בהכנסות ריבית נטו:

- החישוב הנדון בוחן את הרווחיות המימונית השנתית (12 חודשים קדימה) בתרחיש שינוי ריבית חסרת סיכון ובהנחה של מחזור של כל היתרות הנפרעות עד 12 חודשים קדימה.
- הנחות לבניית התזרימים העתידיים למודל: הפריסות מתייחסות לכלל פעילות הבנק (מאזנית, נגזרים והשקעת עודפי נזילות) לאופק של שנה, ומבוססות על אופציות התנהגותיות כגון סילוק מוקדם במשכנתאות, משיכה מוקדמת בפיקדונות ופריסת יתרות העובר-ושב זכות. כמו כן, השינוי בהכנסות כולל אומדן בגין עמלת הפירעון המוקדם.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

ניתוח סיכון הריבית בתיק הבנקאי

להלן השפעת⁽⁴⁾ תזוזה מקבילה של העקום ב-2% על השווי הכלכלי של התיק הבנקאי במונחי EVE (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר 2022						
שינוי בשווי הוגן						
מטבע חוץ						
סך הכל	אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא צמוד	
(2,812)	22	20	459	(2,435)	(878)	עלייה של 2%
2,961	(25)	21	(449)	2,519	895	ירידה של 2%
31 בדצמבר 2021						
(1,644)	16	14	418	(1,187)	(905)	עלייה של 2%
(97)	(17)	14	(439)	427	(82)	ירידה של 2%

(4) מחושב על סמך נתונים שוטפים המשמשים לצורך ניהול סיכון הריבית בפועל.

במסגרת עריכת התחזית לתזרימים הצפויים מפירעון משכנתאות בבנק, נלקחות בחשבון הנחות לגבי שיעור ואופן הסילוקים המוקדמים. יתרות עובר ושב בזכות נפרסו על פי הפרקטיקה המקובלת בהתאם להנחיות באזל, קרי למח"מים של 3 עד 4 שנים לסוגי לקוחות שונים.

להלן ערך ה-VAR של קבוצת הבנק (במיליוני שקלים חדשים):

שנת 2021	שנת 2022	
592	759	לסוף התקופה
810 (פברואר)	1,018 (יולי)	ערך מקסימלי במהלך התקופה
521 (אוקטובר)	533 (אפריל)	ערך מינימלי במהלך התקופה

בחינת ה-Back-Testing על מודל ה-VaR ההיסטורי-אנליטי בתיק הכולל, לא הציגה תצפיות של רווח/הפסד החורגת מ"תחזית" מודל ה - VaR, במספר החורג מהקריטריונים, כפי שהוגדרו על ידי ועדת באזל, לבחינת איכות מודל ה-VaR.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

מידע כמותי על סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר

להלן שווי הוון נטו מותאם⁽¹⁾ של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2022					
מטבע חוץ					
סך הכל	אחר	דולר	שקל לא צמוד	שקל לא צמוד	
409,736	8,282	31,811	76,704	292,939	נכסים פיננסיים ⁽²⁾
438,349	20,009	212,986	5,556	199,798	סכומים אחרים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים התחייבויות פיננסיות
(388,266)	(9,432)	(56,731)	(47,214)	(274,889)	סכומים אחרים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים
(437,774)	(19,184)	(187,414)	(7,463)	(223,713)	
22,045	(325)	652	27,583	(5,865)	שווי הוון נטו של מכשירים פיננסיים
(2,828)	-	-	(2,283)	(545)	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
2,753	672	443	-	1,638	השפעת פריסה לתקופות של פקדונות לפי דרישה
21,970	347	1,095	25,300	(4,772)	שווי הוון נטו מתואם
17,966	350	1,184	22,502	(6,070)	מזה: תיק בנקאי

ליום 31 בדצמבר 2021					
386,767	6,106	20,176	72,625	287,860	נכסים פיננסיים ⁽²⁾
420,667	18,832	196,112	5,632	200,091	סכומים אחרים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים התחייבויות פיננסיות
(366,896)	(8,600)	(48,666)	(54,862)	(254,768)	סכומים אחרים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים
(420,769)	(16,644)	(167,195)	(8,718)	(228,212)	
19,769	(306)	427	14,677	4,971	שווי הוון נטו של מכשירים פיננסיים
(2,516)	-	-	(2,343)	(173)	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
1,163	69	172	-	922	השפעת פריסה לתקופות של פקדונות לפי דרישה
18,416	(237)	599	12,334	5,720	שווי הוון נטו מתואם
16,605	(1,028)	3,278	11,085	3,270	מזה: תיק בנקאי

להלן השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי הוון נטו מותאם⁽¹⁾ של הבנק וחברות מאוחדות שלו (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2021					ליום 31 בדצמבר 2022					
מטבע חוץ					מטבע חוץ					
סך הכל	אחר	דולר	שקל לא צמוד	שקל לא צמוד	סך הכל	אחר	דולר	שקל לא צמוד	שקל לא צמוד	
191	77	57	(197)	254	(469)	282	57	(925)	117	שינויים מקבילים
235	72	68	(157)	252	(447)	280	60	(893)	106	עלייה במקביל של 1%
(490)	(83)	(110)	97	(394)	152	(300)	(189)	934	(293)	מזה: תיק בנקאי
(532)	(78)	(121)	55	(388)	126	(299)	(192)	899	(282)	ירידה במקביל של 1%
										מזה: תיק בנקאי
(272)	20	(52)	112	(352)	(901)	70	63	(346)	(688)	שינויים לא מקבילים
(252)	19	(60)	131	(342)	(768)	68	60	(238)	(658)	התללה ⁽³⁾
398	2	85	(146)	457	1,097	8	17	218	854	מזה: תיק בנקאי
384	2	96	(158)	444	1,013	9	21	149	834	השטחה ⁽⁴⁾
477	43	120	(304)	618	329	156	177	(520)	516	מזה: תיק בנקאי
474	41	134	(300)	599	360	156	181	(497)	520	עליית ריבית בטווח הקצר
(83)	(43)	(125)	500	(415)	(4)	(159)	(181)	720	(384)	מזה: תיק בנקאי
(80)	(43)	(138)	496	(395)	(34)	(159)	(185)	697	(387)	ירידת ריבית בטווח הקצר
										מזה: תיק בנקאי

(1) שווי הוון נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פקדונות לפי דרישה.

(2) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוון של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוון של מכשירים פיננסיים מורכבים.

(3) ירידה בריבית בטווח הקצר ועלייה בריבית בטווח הארוך.

(4) עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

הפער בין חשיפת התיק הבנקאי לשינויים בריבית על פי השווי ההוגן המותאם נטו לבין רגישות הערך הכלכלי (EVE) המוצגים לעיל, בתזוזה מקבילה של העקום ב-1% עומד על 1,094 מיליוני שקלים חדשים.

עיקר הפער נובע משימוש בעקומי היוון שונים. עקומי ההיוון המשמשים לניתוח רגישות הערך הכלכלי (EVE) הינם עקומי מחירי המעבר ואילו ריביות ההיוון המשמשות לצורך הצגת השווי ההוגן המותאם נטו הינן ריביות בהן היה ניתן לבצע עסקאות דומות בתאריך המאזן והן משקפות את רמת הסיכון הגלומה ללקוח דומה.

החישוב מאפשר תרחישים בהם עשויה להיווצר ריבית שלילית, ואינו קוטם את הריבית בשיעור של 0%.

לפרטים נוספים ראה ביאור 33 לדוחות הכספיים.

יצוין כי שיעור התשואה הפנימי ומשך חיים ממוצע האפקטיבי כפי שמוצגים בחשיפת הבנק לשינויים בשיעורי הריבית בדוח הסיכונים, הינם נתונים ממוצעים ולכן לא ניתן להסיק משינוי ליניארי בהם על רגישות השווי ההוגן המותאם נטו לשינויים בשיעורי הריבית.

להלן השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית⁽⁴⁾ (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2021			ליום 31 בדצמבר 2022			
סך הכל	הכנסות מימון שאינן מריבית ⁽³⁾	הכנסות ריבית	סך הכל	הכנסות מימון שאינן מריבית ⁽³⁾	הכנסות ריבית	
1,321	30	1,291	498	26	472	שינויים מקבילים ⁽²⁾
1,338	47	1,291	500	28	472	עלייה במקביל של 1%
(1,194)	(36)	(1,158)	(1,372)	(272)	(1,100)	מזה: תיק בנקאי
(1,216)	(59)	(1,157)	(1,374)	(274)	(1,100)	ירידה במקביל של 1%
						מזה: תיק בנקאי

(1) לטווח של שנה.

(2) שינויים בריבית חסרת סיכון.

(3) כולל השפעת שווי הוגן, רווחים (הפסדים) מפעילות באגרות חוב והשפעת צבירת ריבית על פעילות בנגזרים.

להלן ההנחות העיקריות שבבסיס הנתונים לעיל, התואמות את האופן בו מנהל הבנק את סיכוני הריבית:

- יתרות עובר ושב בזכות נפרסו על פי הפרקטיקה המקובלת בהתאם להנחיות באזל, קרי למח"מים של 3 עד 4 שנים לסוגי לקוחות שונים.
 - החל משנת 2021, בחישוב רגישות הכנסות מריבית, לא מתבצעת קטימה של הריבית חסרת סיכון לשיעור מינימאלי של 0%. באותו אופן, בחישוב רגישות ההכנסות מימון שאינן מריבית, לא מתבצעת קטימה של ריביות ההיוון בשיעור ריבית 0%.
 - לאור השינוי בסביבת הריבית, עודכנו ההנחות ההתנהגותיות ביחס ליתרות עובר-ושב בזכות ותיק ניירות הערך. ההנחה היא, כי בתרחיש של עליית ריבית יהיה מעבר מיתרות עובר ושב, לפיקדונות נושאי ריבית, ושינויים בהיקפי אגרות החוב בתיק הנוסטרו.
- לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה ביאור 33 לדוחות הכספיים.

מידע נוסף על סיכון ריבית
חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית
(כסומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים))

ליום 31 בדצמבר 2022					
עם דרישה עד חודש	מעל חודש עד שלושה חודשים	מעל שלושה עד שנה	מעל שנה עד חמש שנים	מעל חמש עד עשר שנים	
257,991	11,924	26,023	48,899	21,977	נכסים פיננסיים ⁽¹⁾
157,885	103,900	110,783	39,773	11,408	סכומים אחרים לקבל ⁽²⁾
178,751	29,198	61,494	56,525	23,308	התחייבויות פיננסיות
158,009	103,378	111,486	39,943	11,778	סכומים אחרים לשלם ⁽²⁾
79,116	(16,752)	(36,174)	(7,796)	(1,701)	החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית
פירוט נוסף של החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית					
א. לפי מהות הפעילות:					
78,022	(16,996)	(36,304)	(8,103)	(2,156)	החשיפה בתיק הבנקאי
1,094	244	130	307	455	החשיפה בתיק למסחר
ב. לפי בסיסי הצמדה:					
68,905	(27,015)	(24,103)	(21,423)	1,491	מטבע ישראלי לא צמוד
(1,766)	1,853	1,438	16,039	(2,654)	מטבע ישראלי צמוד מדד
11,977	8,410	(13,509)	(2,412)	(538)	מטבע חוץ ⁽⁴⁾
ג. השפעות על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית					
(15)	(25)	(295)	(325)	(581)	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
26,590	472	(1,663)	(8,125)	(6,593)	השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
645	1,215	4,676	6,240	(21)	השפעת פירעונות מוקדמים בהלוואות לדיור
(1,143)	(1,614)	(84)	2,180	1,705	השפעת הנחות התנהגויות אחרות

הערות ספציפיות:

- (1) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים. לאחר השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.
- (2) סכומים לקבל ולשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוזי מאזניים. לאחר השפעה של התחייבויות לזכויות עובדים.
- (3) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
- (4) רבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
- (5) הפער בין משך החיים הממוצע האפקטיבי של הנכסים הפיננסיים לבין משך החיים הממוצע האפקטיבי של התחייבויות הפיננסיות.

הערות כלליות:

- בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי ההוגן בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי בביאור 33 בדוחות הכספיים.
- שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו בביאור 33 בדוחות הכספיים.
- משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
- עסקאות מסוימות שביצע הבנק מהוות מכשירים פיננסיים מורכבים, הכוללים רכיבים נגזרים משובצים שלא חולצו, בהתאם להוראות הדיווח לציבור. בין היתר, כוללות עסקאות אלה הלוואות עם תחנות יציאה, פיקדונות נושאי ריבית מדורגת עם מועדי משיכה, אשראים ופיקדונות עם הבטחת רצפה ופיקדונות עם ברירת הצמדה. הבנק משקף את סיכון הריבית בגין מכשירים אלו באופן סביר, באמצעות פריסת פירעון תזרימי המזומנים על פי מועדי החזרה והנחות שונות המבוססות על ניסיון העבר.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

ליום 31 בדצמבר 2021								
משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽³⁾	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽³⁾	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	ללא תקופת פירעון	מעל עשרים שנה	מעל עשר עד עשרים שנים
בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים				
1.38	2.36	386,767	1.37	4.34	409,736	823	1,350	11,816
0.57		420,667	0.66		438,349	-	659	997
1.27	0.59	365,733	1.17	2.94	385,513	3	(43)	1,700
0.60		423,285	0.77		440,602	-	1,177	1,680
		18,416			21,970	820	875	9,433
0.10		16,605	0.10		17,966	800	869	8,044
2.11		1,811	4.55		4,004	20	6	1,389
⁽⁵⁾ 0.09		5,720	⁽⁵⁾ 0.08		(4,772)	767	437	4,921
⁽⁵⁾ 0.10		12,334	⁽⁵⁾ 0.25		25,300	10	65	3,907
⁽⁵⁾ (0.10)		362	⁽⁵⁾ (0.21)		1,442	43	373	605
10.45	(0.08)	(2,516)	10.74	1.68	(2,828)	-	(534)	(768)
0.78	(1.10)	1,163	1.02	(2.77)	2,753	-	-	640
(1.67)	0.02	(2,478)	(0.96)	0.01	1,845	-	(3,308)	(8,030)
(1.28)	(0.10)	(2,061)	(0.46)	(0.15)	1,721	-	(3,308)	(7,687)

מניות

מדיניות החזקה במניות בתיק הבנקאי

מדיניות הבנק בתחום השקעות במניות הינה מימוש התיק הקיים תוך בחינה של השקעות חדשות בצורה פרטנית. המניות שבהן השקיע הבנק כאמור, נרכשו למטרת השגת רווחי הון ומוצגות בתיק ניירות הערך הזמינים למכירה ובמסגרת ההשקעה בחברות כלולות, כאשר לבנק השקעה מהותית בתאגיד.

החזקות שצפוי מהן רווח הון והחזקות שנרכשו למטרות אחרות

ההשקעות בתאגידים הריאליים מנוהלות בחטיבה לבנקאות עסקית. ועדת היגוי להשקעות ריאליות מתכנסת אחת לרבעון ומייעצת להנהלת הבנק בנושא השקעות בתאגידים ריאליים. ועדת ההיגוי אחראית לניהול ולתחזוקת התיק הקיים, תוך ניסיון להשביחו, כך שיתאפשר לממש את התיק, בצורה מושכלת, בטווח זמן סביר אך ללא לוח זמנים מפורט, על מנת לאפשר קבלת תשואה מקסימלית.

טיפול חשבונאי

כ-28% מההשקעות במניות בבנק הן סחירות, ומוצגות בהתאם לערכי השוק שלהן. יתר ההשקעות מוצגות בהתאם לעלותן או בהתאם לשוויין המאזני. במקרים של ירידת ערך שעל פי הערכת ההנהלה אינה בעלת אופי זמני, נרשמת הפרשה לירידת ערך ההשקעה כהפסד בספרי הבנק.

לפרטים נוספים בדבר השקעות במניות בתיק הבנקאי, ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות בדוח הדירקטוריון וההנהלה, וכן ביאור 12 לדוחות הכספיים.

להלן פרטים על הרכב השקעות במניות בתיק הבנקאי (במיליוני שקלים חדשים):

31 בדצמבר 2021		31 בדצמבר 2022		
דרישת הון ⁽⁴⁾	שווי הון	דרישת הון ⁽⁴⁾	שווי הון	
75	560	54	548	מניות
40	235	47	231	קרנות הון סיכון / הון פרטיות
116	795	101	779	סך הכל השקעה במניות בתיק הבנקאי

(4) דרישת הון חושבה על פי שיעור של 12.5%.

סיכון נזילות

סיכון נזילות - סיכון הנובע מאי הוודאות לגבי זמינות המקורות, ויכולת מימוש נכסים בזמן קצוב ובמחיר סביר. סיכון הנזילות הוא סיכון מהותי וייחודי בשל הצורך להגיב אליו תוך פרק זמן קצר ככל הניתן. התרחשות הסיכון עלולה לגרום הפסדים גדולים לבנק, ואף להוביל לקריסתו.

מטרות ומדיניות ניהול סיכון הנזילות

מטרת ניהול סיכון הנזילות הינה זיהוי צרכי המימון של הבנק ומקורות המימון, מיסוד נהלים לניסור הנזילות וקביעת דרישות מינימליות לניהול הנזילות. סיכון הנזילות מנוהל במסגרת הוראות ניהול בנקאי תקין 310 (ניהול סיכונים), 342 (ניהול סיכון נזילות), 221 (יחס כסוי נזילות) ו-222 (יחס מימון יציב נטו). הסיכון מנוהל בכפוף למגבלות הדירקטוריון וההנהלה, תוך מאמץ למזער הפסדים הנובעים מהשקעת עודפי נזילות בנכסים עם נזילות גבוהה, אך בעלי תשואה נמוכה.

הוראת ניהול בנקאי תקין 221 "יחס כסוי נזילות" קבעה יחסי נזילות מינימליים של 100% בתרחיש קיצון, לתקופה של 30 ימים ("LGR רגולטורי"). בין מלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה לצרכי הנזילות באופק זמן זה. כחלק ממדיניות ניהול הסיכונים, דירקטוריון הבנק קבע כי תישמרנה כריות ביטחון נוספות מעבר ליחס המזערי הרגולטורי כך שיעד יחס כסוי הנזילות של הבנק והקבוצה יעמוד על שיעור הגבוה ב-5% מהדרישה המזערית. היחס מנוהל ומדווח בסך כל המטבעות יחדיו ובמטבע חוץ בנפרד, הן ברמת הבנק והן על בסיס קבוצתי. היחס בתאגיד הבנקאי "סולו" והן היחס במאוחד מחושב יומית, ומדווח בדוח כממוצע התצפיות היומיות, בתקופת 90 הימים שקדמו לתאריך הדוח.

הוראת ניהול בנקאי תקין 222 "יחס מימון יציב נטו" קבעה יחס מימון יציב מינימלי בשיעור של 100% ("NSFR רגולטורי"), בין מימון יציב זמין ומימון יציב נדרש. כחלק ממדיניות ניהול הסיכונים, דירקטוריון הבנק קבע כי תישמרנה כריות ביטחון נוספות מעבר ליחס המזערי הרגולטורי כך שיעד יחס מימון יציב נטו של הקבוצה יעמוד על שיעור הגבוה ב-5% מהדרישה המזערית. היחס מנוהל ומדווח בסך כל המטבעות יחדיו על בסיס מאוחד. היחס המדווח בדוח הרבעוני הינו היחס על בסיס מאוחד ליום 31.12.2022.

הוראות אלו הינן בנוסף לניהול סיכון הנזילות תחת מודלים פנימיים ולדרישות האיכותיות, כנדרש בהוראה 342.

ניהול סיכון הנזילות מעוגן במסמך מדיניות המובא בתדירות של לפחות אחת לשנה לאישור הדירקטוריון. מסמך המדיניות כולל את אופן ניהול הסיכון, לרבות סמכויות ואחריות האורגנים השונים, מנגנון ניהול השוטף של סיכון הנזילות, אפיון כל הפרמטרים למדידת הסיכון במהלך עסקים רגיל ובתרחשי הלחץ השונים, מגבלות הדירקטוריון וההנהלה, לרבות מגבלות בתחום הריכוזיות ומבנה המקורות, ותוכנית חירום מפורטת לטיפול במקרה של משבר נזילות לרבות מצבי הכוננות השונים בניהול סיכון הנזילות והאמצעים האפשריים בכל אחד מסוגי התרחישים ופרק הזמן המוערך לביצוע.

הניהול השוטף והתקופתי של סיכון הנזילות נעשה על בסיס קבוצתי, תוך התחשבות במגבלות משפטיות, רגולטוריות ותפעוליות על יכולת ההעברה של נזילות, וכולל מעקב אחר מגבלות הדירקטוריון וההנהלה והאינדיקטורים לסיכון, לרבות בתחום ריכוזיות מקורות המימון, חשיפות נזילות ברמת הבנק והקבוצה וכן פערי נזילות הנובעים מכלל הפעילות, מאזנית וחץ מאזנית.

זוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

ניהול הנזילות בבנק הינו אקטיבי והדוק וכולל כלים מגוונים להפחתת סיכון הנזילות, הן בהפעלת מודלים מפורטים במצבי עולם שונים, הן בהקפדה על החזקת אמצעים נזילים עם סיכון אשראי מזערי ויכולת מימוש מיידית, והן בניהול אקטיבי של המקורות להארכת התקופה לפירעון של המקורות ופזורים. בבנק פועל פורום "נזילות יומי", באחריות החטיבה הפיננסית הדין במצב הנזילות ופועל לתיאום בין "צרכי" הנזילות של היחידות השונות בבנק לבין "ספקי" הנזילות ומנהלי הנזילות. כמו כן פועל בבנק פורום בראשות מנהל החטיבה הפיננסית למעקב שוטף אחר יישום הוראת יחס כיסוי הנזילות (הוראה 221) ויחס מימון יציב נטו (הוראה 222) ועמידה ביעדי היחידות העסקיות בבנק בתחום גיוס וניהול המקורות. בנוסף, מבצע האגף לבקרת סיכונים בקרות שוטפות בלתי תלויות על מדדי הסיכון, התפתחות הסיכון ותחקירי אירועים בהתאם לצורך.

מחלקת נזילות, אחראית על ניהול תוך יומי של הנזילות במטבע ישראלי ובמטבע חוץ. הניהול השוטף של הנזילות מתבצע תוך שמירה על רזרבה מינימאלית, כפי שנקבעת מעת לעת, על מנת לעמוד בתשלומים בלתי צפויים. ניהול היתרות מתבצע בהתאם להוראת בנק ישראל (נכסים נזילים), במסגרתה הבנק נדרש להחזיק נכסים נזילים כנגד פיקדונות במטבע ישראלי ובמטבע חוץ, בשיעורים המפורטים בהוראה. דיווח במקרה של אי עמידה בהוראות אלו יועבר להנהלת הבנק ולדירקטוריון סמוך להתרחשותו.

במידה ונצפים שינויים חריגים ביתרות במהלך היום במטבע ישראלי או במטבע חוץ, מתבצעת הערכת מצב גם מבחינת עמידה במגבלות של המודל לניהול סיכון נזילות, ומתקבלת החלטה אם יש מקום לנקיטת צעדים יזומים כתגובה לפעילות זו. צעדים אלו יכולים לכלול ביצוע עסקאות יזומות, פנייה ללקוחות גדולים ועוד.

כאמור לעיל, נקבעו מגבלות דירקטוריון והנהלה ליחסי הנזילות בתרחישים שונים, לרבות תקופות השונות מחודש ימים ומהלך עסקים רגיל. תוכניות מימון של הבנק לשעת חירום מתייחסות לאופן הניהול של כל מצב חירום ומגדירות את הצוות הניהולי האחראי לטיפול בו (לפי רמות שונות). תוכניות אלו כוללות הגדרה מפורטת של אמצעים נזילים נוספים לשעת חירום, וכן רשימה של צעדים אופרטיביים (לרבות הגורם המוסמך להפעלתם) ומתייחסות גם לניהול ממד התקשורת הן תקשורת פנים ארגונית והן תקשורת חוץ ארגונית.

המודל העסקי

מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של הבנק והקבוצה והיא מותאמת, כאמור, לדרישות הוראות ניהול בנקאי תקן 310 (ניהול סיכונים), 342 (ניהול סיכון נזילות), 221 (יחס כיסוי נזילות) ו-222 (יחס מימון יציב נטו).

כאמור לעיל, דירקטוריון הבנק קבע כי תישמרנה כריות ביטחון נוספות מעבר ליחסים המזעריים הרגולטוריים כך שיעד יחס כיסוי הנזילות יחס מימון יציב נטו של הבנק והקבוצה יעמדו על שיעור הגבוה ב-5% מהדרישה המזערית. הנהלת הבנק קבעה כריות ביטחון נוספות כקווים מנחים, כך שיעדי הדירקטוריון לא יפוצו. מדיניות הבנק היא לשמר יחס כיסוי נזילות יחס מימון יציב נטו הכוללים מרווח בטחון הולם ביחס למגבלות הדירקטוריון ומאידך ניהול יעיל של עודפי הנזילות, להשגת התשואה המירבית לבנק.

הגישה למדיניות סיכון הנזילות וקביעת המגבלות

דירקטוריון הבנק קובע את האסטרטגיה לניהול סיכון הנזילות ואת תיאבון הסיכון על פי הדרישה הרגולטורית באמצעות סדרה של מגבלות בשלושת הממדים של הסיכון: מצב עסקים רגיל, תרחישים (יחס כיסוי נזילות, יחס מימון יציב נטו יחס נזילות מזערי - מודל פנימי) וריכוזיות. הנהלת הבנק קבעה סדרה נוספת של מגבלות המהווים קווים מנחים לניהול - מעבר למגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון.

המבנה והמערך הארגוני של ניהול סיכון הנזילות

מנהל סיכון הנזילות בבנק הינו מנהל החטיבה הפיננסית
ניהול סיכון הנזילות מבוצע תחת המסגרת הכללית לניהול הסיכונים בבנק. מסגרת זו כוללת את:

- הקו הראשון - מנהלי הסיכון בחטיבה הפיננסית
- הקו השני - בקרי הסיכון בחטיבה לבקרת סיכונים
- הקו השלישי - הביקורת הפנימית.

לכל יחידות הבנק קיימת השפעה במידה זו או אחרת על סיכון הנזילות. מסמך המדיניות מעגן את הדרישה לתיאום בין יחידות אלו, במטרה ליצור מתודולוגיה אחידה אשר באמצעותה ינהל הבנק באופן שוטף את סיכון הנזילות, יעמוד בדרישות היומיות של צרכי המימון, וכן יערך למצבי חירום אפשריים, לרבות אימוץ דרכי פעולה מידיות להתמודדות נאותה עם מצבי חירום אלו.

דיווחים להנהלה ולדירקטוריון

הדירקטוריון והנהלת הבנק מקבלים דיווחים שונים בתדירות יומית, שבועית, חודשית ורבעונית, כולל דיווח על עמידה במגבלות הדירקטוריון וההנהלה, מצבי כוננות, עלויות גיוס מקורות, נתונים לגבי שינוי ביתרות מאזניות בפיקדונות ובאשראי, וכל מידע אחר שלדעת מנהל סיכון הנזילות רלוונטי לדיווח לרבות אירועים חריגים בניהול הנזילות, וכן התפתחויות חריגות במקורות הנזילים של הבנק. במהלך שנת 2022 לא נרשמו חריגות ממגבלות הדירקטוריון.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

כלי מדידה ומדדים

הבנק מודד ומנטר את הסיכון בעיקר באמצעות המודלים להלן:

- מודל סטנדרטי - המודל אומד את יחס כיסוי הנזילות (LCR - Liquidity Coverage Ratio) - היחס בין כרית נזילות לתזרים יוצא חזוי נטו. כאשר, תזרים יוצא חזוי נטו מוגדר כפער בין תשלומים (Cash Outflows, בגין התחייבויות) לבין תקבולים (Cash Inflows, בגין נכסים) לטווח של חודש. היחס מחושב תחת מקדמים סטנדרטיים (אחידים) שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים בהוראת ניהול בנקאי תקין 221 (יחס כיסוי הנזילות), ומבוססים על הוראות ועדת באזל III.
 - יחס כיסוי נזילות דינמי (DLCR - Dynamic Liquidity Coverage Ratio) מהווה כלי עזר מרכזי לניהול וניטור הסיכון. לצורך ה-DLCR מבוצע חישוב יומי של יחס LCR ל 90 ימים קדימה, תחת מספר הנחות. DLCR מחושב עבור היחס הכולל ועבור היחס במט"ח, ומדווח במסגרת דיווח הנזילות היומי.
 - מודל פנימי (יחס נזילות מזערי - בהתאם להוראה 342) - המודל אומד את יחס כרית נזילות לתזרים יוצא חזוי נטו, כנדרש בהוראה 342 ובהתאמה להנחיות באזל. במסגרת המודל הוגדרו תרחישי קיצון במטבע ישראלי ובמטבע חוץ, לאופקי זמן שונים, זאת בהתבסס על מאפייני התנהגות המפקדים ומוקדי הסיכון בהתאמה לתרחישים השונים.
 - מודל סטנדרטי - המודל אומד את יחס מימון יציב נטו (NSFR - Net Stable Funding Ratio) - יחס בין מקורות מימון יציבים (Available Amount of Stable Funding - מקורות קיימים, הצפויים בהסתברות גבוהה לעמוד לרשות התאגיד הבנקאי בטווח הזמן של שנה ומעלה) לבין סך השימושים הארוכים (Required Amount of Stable Funding) - שימושים קיימים שהתאגיד צפוי להידרש להמשיך לממנם בטווח הזמן של שנה ומעלה). היחס מחושב תחת מקדמים סטנדרטיים (אחידים) שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים בהוראת ניהול בנקאי תקין 222 (יחס מימון יציב נטו) אשר נכנסה לתוקף ביום 31.12.2021, ומבוססים על הוראות ועדת באזל III.
 - יחס מימון יציב דינמי (DNSFR - Dynamic Net Stable Funding Ratio) מהווה כלי עזר לניהול וניטור הסיכון. לצורך ה-DNSFR מבוצע חישוב של היחס לאופק של שנה קדימה, תחת מספר הנחות. DNSFR מחושב עבור היחס המאוחד הכולל, ומדווח במסגרת דיווח הנזילות היומי.
 - פערי נזילות חוזיים - בחינת הפערים המאזניים בין התזרים הנכנס לתזרים היוצא, ללא הנחות התנהגותיות וללא הכפלה במקדמים.
- בנוסף, מופעלים כלים לניטור סיכון הנזילות באמצעות אינדיקטורים אנדוגניים ואקסוגניים העשויים להצביע על עליית הסיכון למצב של משבר. בבנק פותח מדד משולב למעקב אחר השווקים הפיננסיים בישראל לזיהוי ואבחון מצב של אי יציבות במערכת הפיננסית בארץ - מדד זה הינו מדד תומך החלטה להכריזה על מצב כוננות בשל תרחיש מערכתי.
- הדירקטוריון והנהלת הבנק מקבלים דיווחים שונים בתדירות יומית, שבועית, חודשית ורבעונית, כולל דיווח על אירועים חריגים בניהול הנזילות, לרבות התפתחויות חריגות במקורות הנזילים של הבנק. במהלך שנת 2022 לא נרשמו חריגות ממגבלות הדירקטוריון.
- הבנק בוחן את יחסי הנזילות הן במהלך עסקים רגיל והן בתרחישים מסוימים. במהלך עסקים רגיל הנחת הבנק היא כי לא קיים קושי בביצוע עסקאות המרה בין המטבעות השונים. כמו כן, מחושבים עודפי הנזילות הפנויים להשקעה לאופק של שנה קדימה ללא הנחות לגיוס כסף חדש.
- התרחישים אשר בוחנים את יחסי הנזילות כוללים שלושה תרחישים מרכזיים (ספציפי, מערכתי ומשולב) ושלושה תרחישים נוספים (ספציפי קצר, מערכתי חוץ לארץ ומשולב ארוך), כמפורט להלן:
- תרחישי קיצון מרכזיים:
 - ספציפי - אירוע תפעולי משמעותי / הורדת דירוג מהותית (לפחות שלוש דרגות) - תרחיש של מעילה ו/או השבתה של הבנק, לרבות שיבוש מתמשך במערכות המיכון שלו.
 - מערכתי - תרחיש של מצב חירום במשק בשל מלחמה, אירועים ביטחוניים חריגים או אירועים פיננסיים, המשבשים את מהלך החיים הרגיל ברחבי הארץ, לרבות שוקי ההון המקומיים.
 - משולב - אירוע מערכתי בו ההשפעה הצפויה על הבנק חמורה ביחס להשפעה הצפויה על בנקים אחרים - דוגמת משבר בשוק הנדל"ן.
 - תרחישי קיצון נוספים:
 - ספציפי קצר - תרחיש המשקף רמת לחץ גבוהה מאד הנובעת מהורדת דירוג של הבנק, בתרחיש זה הפגיעה תהיה קצרה אך משמעותית יותר מזו של תרחישי הלחץ המרכזיים.
 - ספציפי חוץ לארץ - תרחיש של זעזוע הפוגע בשלוחות הבנק / הבנקים הישראליים בחוץ לארץ ובעל השפעה בעצמות נמוכה גם על הפעילות בישראל.
 - משולב ארוך - תרחיש המשקף אירוע מתמשך. בתרחיש זה רמת הלחץ תהיה נמוכה יחסית לתרחישי הלחץ המרכזיים, אולם השפעתו ארוכה יותר, כך שתרחיש זה יפגע באוכלוסיית לקוחות רחבה יותר.

ההיקף והאופי של מערכות הדיווח והמדידה

מערכת לניהול סיכון הנזילות - משמשת לחישוב מצב הנזילות הכולל, וכן במטבע ישראלי ובמטבע חוץ בנפרד (כולל פירוט במטבעות עיקריים), וכוללת מידע לגבי נכסים, התחייבויות והתחייבויות חוץ מאזניות של הבנק, מצב העמידה במגבלות הדירקטוריון והנהלה, התרעה על מגמות בהתפתחות הנזילות, וכן מבנה ההתחייבויות בכלל והתחייבויות למפקדים גדולים בפרט. תוצאות המודל מוצגות בפורטל ייעודי. המערכת מבוססת על מאגר נתונים יומי, הכולל מיפוי לקוחות המעודכן יומית ממחסן הנתונים של הבנק ונתוני הפעילות המגיעים מהמחשב המרכזי. במערכת קיימות בקורות המבטיחות את שלמות ומהימנות הנתונים. מערכת המידע משמשת גם לצורך הדיווחים לבנק ישראל כנדרש בהוראות הדיווח לפיקוח 827 ו-889 והוראות הדיווח לציבור.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

יחס כיסוי הנזילות (LIQ1)

להלן פרטים בדבר יחס כיסוי הנזילות⁽⁴⁾ (במיליוני שקלים חדשים):

שלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2022		
סך ערך לא משוקלל ⁽²⁾ (ממוצע)	סך ערך משוקלל ⁽³⁾ (ממוצע)	
84,000		סך כל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
		תזרימי מזומנים יוצאים
10,832	170,307	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
2,161	43,214	פיקדונות יציבים
6,693	61,119	פיקדונות פחות יציבים
1,979	65,973	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים
62,030	94,534	מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:
		פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידים
874	3,497	בנקאיים קואופרטיביים
61,072	90,954	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
84	84	חובות לא מובטחים
266	-	מימון סיטונאי מובטח
63,853	155,051	דרישות נזילות נוספות, מזה:
55,678	55,678	תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
4,630	56,174	קווי אשראי ונזילות
-	-	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
3,545	43,199	מחויבויות מימון מותנות אחרות
136,982		סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
		תזרימי מזומנים נכנסים
398	2,396	הלוואות מובטחות
10,880	15,041	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
54,273	56,992	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
65,551		סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
סך ערך מתואם⁽⁴⁾		
84,000		סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
71,431		סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים, נטו
118		יחס כיסוי נזילות (%)

- (1) מידע מוצג במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח. מספר התצפיות ששימשו בחישוב הממוצעים ברבעון הרביעי של שנת 2022 הינו 73.
- (2) ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק, תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).
- (3) ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
- (4) ערכים מתואמים יחושבו לאחר הפעלת: מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא וכן יתר המגבלות הרלבנטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ומגבלה על תזרימים נכנסים כאמור בהוראת ניהול בנקאי תקן מספר 221).

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

להלן פרטים בדבר יחס כיסוי הנזילות⁽¹⁾ (במיליוני שקלים חדשים):

שלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2021		
סך ערך לא משוקלל ⁽²⁾ (ממוצע)	סך ערך משוקלל ⁽³⁾ (ממוצע)	
88,141		סך כל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
		תזרימי מזומנים יוצאים
10,159	153,821	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
2,168	43,357	פיקדונות יציבים
6,493	60,520	פיקדונות פחות יציבים
1,498	49,944	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים
60,532	94,072	מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:
		פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים
914	3,657	קואופרטיביים
58,849	89,646	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
769	769	חובות לא מובטחים
210	-	מימון סיטונאי מובטח
27,593	116,545	דרישות נזילות נוספות, מזה:
18,791	18,791	תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
5,707	61,900	קווי אשראי ונזילות
669	669	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
2,426	35,185	מחויבויות מימון מותנות אחרות
98,494		סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
		תזרימי מזומנים נכנסים
294	1,544	הלוואות מובטחות
10,174	13,603	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
17,485	23,156	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
27,953		סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
סך ערך מתואם⁽⁴⁾		
88,141		סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
70,541		סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים, נטו
125		יחס כיסוי נזילות (%)

(1) מידע מוצג במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח. מספר התצפיות ששימשו בחישוב הממוצעים ברבעון הרביעי של שנת 2021 הינו 79.

(2) ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק, תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).

(3) ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).

(4) ערכים מתואמים יחושבו לאחר הפעלת: מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא וכן יתר המגבלות הרלבנטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ומגבלה על תזרימים נכנסים כאמור בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221).

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

הגורמים העיקריים המשפיעים על תוצאות יחס כיסוי הנזילות

הגורמים העיקריים המשפיעים על תוצאות יחס כיסוי הנזילות הם הרכב המקורות והשימושים של הבנק. הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (HQLA) הינם נכסים ברמה 1, המאופיינים ברמת סחירות גבוהה ורמת סיכון נמוכה, אלו כוללים - מזומנים, עובר-ושב ופיקדונות בבנקים מרכזיים, איגרות חוב של ריבונות בעלות משקל סיכון 0% ואיגרות חוב של מדינת ישראל. עיקר תזרים המזומנים היוצא הינו כנגד מימון סיטונאי בלתי מובטח - פיקדונות שהופקדו בבנק על ידי תאגידים וגופים פיננסיים וכן תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים. עיקר תזרים המזומנים הנכנס הינו בגין תקבולי אשראי וכן תזרימים נכנסים בגין חשיפה לנגזרים.

היחס נע בצורה מחזורית ברובה, הניתנת לחיזוי לפי אומדנים פנימיים של הבנק. הגורם המרכזי המשפיע, לאורך זמן, על התפתחות היחס הוא הצמיחה בפעילות הבנק, הן בצד גיוס וניהול מבנה המקורות והן בצד הגידול בשימושים. קיימת תנודתיות מסוימת בין הימים במהלך החודש בשל פעילות שוטפת של לקוחות וכן תחלופה בין שקלים למטבע-חוץ, בעיקר בעקבות פעילות בנגזרי שקל / מטבע חוץ.

הרכב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (HQLA)

להלן פירוט נכסים נזילים לפי רמות כנדרש בהוראה 221 (במיליוני שקלים חדשים):

קיימת מגבלה רגולטורית על סניף לוס אנג'לס לגבי השימוש ברזרבת הנזילות בישות זו, תרחישי הבנק מניחים שימוש בנזילות הסניף בהתחשב במגבלה.

ממוצע לרבעון הרביעי		31 בדצמבר		
2021	2022	2021	2022	
88,020	83,940	89,128	85,100	נכסי רמה 1
121	45	158	45	נכסי רמה 2א
-	15	-	15	נכסי רמה 2ב
88,141	84,000	89,286	85,160	סך הכל HQLA

התפתחויות ביחס כיסוי הנזילות

הבנק שמר במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2022, על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת עודפי הנזילות בנכסים נזילים באיכות גבוהה מאד - נכסי רמה 1. יחס כיסוי הנזילות הממוצע (מאוחד) לרבעון הרביעי של שנת 2022 הסתכם ב-118%. במהלך רבעון זה, לא נרשמו חריגות ממגבלות היחס.

יחס מימון יציב נטו (LIQ2)

ביום 21 ביוני 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין 222 בנושא יחס מימון יציב נטו - NSFR, אשר קובעת את אופן חישוב היחס כפי שנקבע ברפורמת באזל III של ועדת באזל (BCBS). ההוראה נכנסה לתוקף ביום 31.12.2021.

בהתאם להוראה, מטרת יחס כיסוי יחס המימון היציב נטו הינה לשפר את עמידות פרופיל סיכון הנזילות של התאגידים הבנקאיים בטווח הארוך באמצעות דרישה תאגידים בנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם המאזניים ולפעילויותיהם החוץ מאזניות. היחס מגביל הסתמכות יתר של התאגידים הבנקאיים על מימון סיטונאי קצר טווח. יחס המימון היציב נטו מכיל שני מרכיבים: פריטי מימון יציב זמין ופריטי מימון יציב נדרש.

בהתאם לדרישות ההוראה, יחס המימון יציב נטו צריך להיות שווה או גדול ל-100%, על בסיס שוטף.

בהתאם להוראה, "מימון יציב זמין" מוגדר כחלק מההון ומההתחייבויות שניתן להסתמך עליו על פני אופק הזמן המובא בחשבון ביחס המימון היציב נטו, המשתרע על פני שנה אחת. סכום המימון היציב הנדרש של תאגיד מסוים הוא פונקציה של מאפייני הנזילות והתקופות הנותרות לפירעון של הנכסים השונים המוחזקים על ידי אותו תאגיד, וכן של חשיפותיו החוץ-מאזניות.

דוח סיכונים
ליום 31 בדצמבר 2022

להלן פרטים בדבר יחס מימון יציב נטו⁽⁴⁾ (במיליוני שקלים חדשים) ליום 31 בדצמבר 2022:

א	ב	ג	ד	ה
ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון	על 6 חודשים	מ-6 חודשים עד שנה	שנה או יותר	ערך משוקלל
פריטי מימון יציב זמין (ASF)				
הון:	30	391	4,573	32,860
הון פיקוחי	-	-	1,391	29,283
מכשירי הון אחרים	30	391	3,182	3,577
פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים	132,591	16,911	11,497	148,484
פיקדונות יציבים	46,204	2,507	1,751	48,027
פיקדונות פחות יציבים	86,387	14,404	9,745	100,458
מימון סיטונאי	151,772	19,748	43,683	91,465
פיקדונות לצרכים תפעוליים	3,586	-	-	1,793
מימון סיטונאי אחר	148,186	19,748	43,683	89,672
התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית	-	-	-	-
התחייבויות אחרות:	190	4,062	2,765	4,796
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו	5,214	-	-	-
כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל	190	4,062	2,765	4,796
סך מימון יציב זמין (ASF)				277,605
פריטי מימון יציב נדרש (RSF)				
סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA)				454
פיקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות				-
הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם:	83,149	23,492	217,377	224,899
הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1	-	-	-	-
הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן ושאינן מובטחות	10,585	8,381	8,370	14,149
הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבניות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי	63,662	6,140	27,032	57,322
מזה: עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203	3	4	49	35
הלוואות לדיור המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה:	8,901	8,954	181,729	153,210
מזה: עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203	3,437	3,454	50,931	36,550
ניירות ערך שאינם בכשל ושאינם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה	-	17	246	218
נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית				
נכסים אחרים:	2,357	1,434	6,314	12,368
סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב	-	-	-	-
נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs)		1,008		1,008
נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו		5,789		29
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו		-	-	-
כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל	2,357	1,384	6,314	11,332
פריטים חוץ מאזניים		94,854		4,164
סך מימון יציב נדרש (RSF)				241,884
יחס מימון יציב נטו (NSFR) (%)				115%

(1) פריטים שדווחו במסגרת הטור "ללא מועד פירעון" הינם פריטים ללא מועד פירעון מוגדר.

הגורמים העיקריים המשפיעים על תוצאות יחס מימון יציב נטו

יחס מימון יציב נטו, על בסיס מאוחד ליום 31.12.2022 עמד על 115%. תנודתיות היחס על פני הרבעון הינה נמוכה, כאשר הגורמים העיקריים המשפיעים על תוצאות יחס כיסוי מימון יציב נטו הם הרכב המקורות והשימושים של הבנק לפי תקופת המימון, סוג המימון והצד הנגדי. בצד המקורות - התחייבויות ארוכות טווח יציבות יותר מהתחייבויות קצרות טווח, וכן מימון מלקוחות קמעונאיים ועסקים קטנים הינו יציב יותר מאשר מימון סיטונאי בעל מועד פירעון זהה. התקצרות של מקורות ארוכים בהיקפים גבוהים (כגון כתבי התחייבויות נדחים) לטווח של מתחת לשנה הינו גורם המשפיע על תוצאות היחס, אך היות ומדובר במקור מימון אשר הינו בדרך כלל בעל תקופות לפירעון מפורזות ההשפעה על תוצאות היחס אינה מהותית. בצד השימושים - סוג הנכס, תקופת ואיכות הנכס וערך הנדילות קובעים את הסכום של מימון יציב נדרש.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

נכסים משועבדים (ENC)

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 336 בנושא "שעבוד נכסי תאגיד בנקאי" קובעת עיקרון מנחה על מנת לאזן בין הצורך לנהל עסקים לבין הצורך להגן על זכויות מפיקדים בעת חדלות פירעון. בהתאם להוראה, שעבוד נכסים יבוצע על ידי תאגיד בנקאי רק אם הדבר נדרש לפי חוק, רגולציה או דרישות השוק הרלוונטי.

בהתאם להוראות הדיווח לציבור, נכסים משועבדים הינם נכסים שהבנק מוגבל או מנוע ממימוש (liquidating), מכירה, העברה או ייעוד (assigning) שלהם, כתוצאה ממגבלה חוקית, רגולטורית, חוזית או אחרת, ואינם נכללים "בנכסים המשמשים כבטחון לבנק מרכזי".

נכסים שאינם משועבדים אלו נכסים שאינם עונים להגדרה של נכסים משועבדים ואינם נכללים ב"נכסים המשמשים כבטחון לבנק מרכזי".

נכסים המשמשים כבטחון לבנק מרכזי (central bank facilities) הינם נכסים המשמשים כבטחון לעסקאות, או היכולים לשמש כבטחון לעסקאות לצורך קו אשראי / נדילות כלשהוא של בנק מרכזי (in any central bank facility), לרבות קווים המשמשים למדיניות מוניטארית, תמיכת נדילות או צרכי מימון כלשהם אחרים.

בהתאם למדיניות הבנק לשעבוד נכסים, הפעילות העסקית האסטרטגית של הבנק, הכוללת פעילות פיננסית נרחבת, וניהול גמיש ויעיל של נדילות הבנק, מחייבת שעבוד היקף מסוים מנכסי הבנק למימוש הפעילות. כך לדוגמה, הבנק מאפשר ללקוחותיו לפעול במגוון שווקים (ניירות ערך בארץ ובחו"ל, נגזרי ריבית ומט"ח), ומציע סל נרחב של מוצרים ושירותים. פעילות זו מבוצעת גם באמצעות צדדים שלישיים, ואל מול מסלקות ומחייבת לעיתים שעבוד נכסים.

להלן הרכב נכסים זמינים משועבדים ולא משועבדים (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2022			
מזה: לא משועבד	מזה: משועבד	סך היתרה במאזן	
86,215	5,437	91,652	מזומנים ופיקדונות בבנקים מרכזיים
10,438	294	10,732	אגרות חוב של ממשלת ישראל
1,782	-	1,782	אגרות חוב של אחרים בישראל
1,093	364	1,457	אגרות חוב של ממשלות זרות
521	-	521	אגרות חוב של אחרים זרים
303,322	4,150	307,472	אשראי לציבור, נטו
403,371	10,245	413,616	סך הכל
ליום 31 בדצמבר 2021			
מזה: לא משועבד	מזה: משועבד	סך היתרה במאזן	
92,445	1,244	93,689	מזומנים ופיקדונות בבנקים מרכזיים
9,549	872	10,421	אגרות חוב של ממשלת ישראל
1,372	-	1,372	אגרות חוב של אחרים בישראל
1,779	256	2,035	אגרות חוב של ממשלות זרות
460	19	479	אגרות חוב של אחרים זרים
264,822	6,606	271,428	אשראי לציבור, נטו
370,427	8,997	379,424	סך הכל

מידע נוסף על סיכון נזילות וסיכון מימון

סיכון מימון

סיכון מימון נובע ממחסור במקורות מימון או עלויות גבוהות מידי לגיוס מקורות. סיכון זה מנוהל כחלק מסיכון הנזילות באמצעות מגבלות דירקטוריון והנהלה על ריכוזיות מקורות המימון, והפחתת התלות בצדדים נגדיים מהותיים.

מקורות המימון העיקריים של הבנק הינם מקורות מימון יציבים ומגוונים לטווחי זמן שונים - פיקדונות קמעונאיים ועסקיים, פיקדונות ארוכים מגופים פיננסיים, וכן הנפקות איגרות חוב וכתבי התחייבות. הבנק מייחס חשיבות רבה לפיזור מקורות המימון ופועל באופן יזום לגיוס מקורות לטווחים ארוכים, בין השאר על ידי מגוון הפיקדונות הרחב המוצע לציבור הלקוחות על ידי הבנק, פיקדונות עם מאפיינים ייחודיים המאפשרים ללקוח ליהנות מריבית גבוהה יחסית בטווח הארוך ואופציות לנזילות במהלך התקופה. בשנת 2022, המשיך הבנק בפעילותו לגיון מקורות המימון והפחתת סיכון הריכוזיות. כמו כן, החשיפות לנגזרים מנוהלות באופן שוטף, בהתאם למצב החשיפה מול כל צד נגדי, מבוצעת השלמה מיידית של ביטחונות נדרשים לצד נגדי או דרישה מיידית לביטחונות מצד נגדי.

ריכוזיות של מקורות המימון

הבנק אפייני מוקדי סיכון עיקריים לטיפול בתחום הריכוזיות/מבנה המקורות. הטיפול במוקדי הסיכון מתמקד במספר מישורים ומבוצע באופן שוטף באמצעות מגבלות דירקטוריון והנהלה וכן אינדיקטורים לסיכון.

מגבלות הדירקטוריון והנהלה וכן האינדיקטורים השונים לניהול הסיכון (Key Risk Indicators) בנושא ריכוזיות מקורות המימון מנוטרת באמצעות מגוון רחב של תנאי קטגוריות: גודל, סוג לקוח, מפקיד בודד, כמות לקוחות, מוצר, מטבע ואורך חיים של הפקדה ממוצעת. הוגדר "מדד על" המשקלל את כלל האינדיקטורים הקשורים לריכוזיות מקורות המימון. הניהול השוטף של מבנה המקורות, כולל התוויה של מדיניות לגיון המקורות ותקופות המימון וכן קביעת יעדים ספציפיים למדדי הסיכון. ניטור הריכוזיות מבוצע בתדירות יומית, מדווח ומנוהל באופן שוטף. מגבלות הדירקטוריון והנהלה הוגדרו כחלק מתיאבון הסיכון הכולל של הבנק. לפרטים נוספים בדבר מקורות המימון, ראה פרק התפתחויות במקורות המימון בדוח הדירקטוריון והנהלה.

סיכון תפעולי

הסיכון התפעולי הינו מהותי בשל קיומו בכל תחומי הפעילות ובכל יחידות הבנק. לסיכון התפעולי פוטנציאל פגיעה ברווח, בהכנסות, בהון ובמוניטין הבנק, ויש לו יחסי גומלין עם סיכונים אחרים כגון: סיכון שוק, סיכון אשראי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין וסיכונים נוספים. אירועים תפעוליים מתרחשים לעיתים שלא בשליטת הבנק, ועלולים להתפתח כתוצאה מאירועים חיצוניים, בחלקם לא צפויים, בעלי סיכון התממשות שלא ניתן להערכה מראש כגון: אסון טבע (רעידת אדמה, שיטפון), מגיפה ואירוע ביטחוני. לפיכך, ניהול יעיל של הסיכון הינו הכרחי בתהליכי ניהול סיכונים בבנק.

הסיכון התפעולי מובנה בכל המוצרים, הפעילויות, התהליכים והמערכות של הבנק. עם ההתפתחות בשווקים הגלובליים, והעלייה במורכבות הפעילות הפיננסית והתשתיות הטכנולוגיות התומכות, גברה ההבנה כי חשיפת הבנק להפסדים פוטנציאליים כתוצאה מכשלים בפעילות התפעולית השוטפת, עלולה לפגוע בפעילותו העסקית.

הסיכון התפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים, מערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. האירועים התפעוליים מסווגים לשבע קטגוריות סיכון בהתאם לעקרונות באזל: מעילה (הונאת הבנק בידי עובדיו), הונאה חיצונית (הונאת לקוח את הבנק), פרקטיקות עבודה ובטיחות סביבת העבודה (הפסדים הנובעים מפעולות שאינן עולות בקנה אחד עם חוקים או הסכמים בנושא עבודה), פרקטיקות הקשורות ללקוחות, מוצרים ועסקים (אי עמידה בחובות כלפי לקוח), נזק לנכסים פיסיים, ביצוע, הפצה וניהול תהליכים ושיבושים עסקיים וכשלי מערכות.

הבנק מנהל ומוודד את הסיכון התפעולי גם לפי קטגוריות אלה.

מטרות ומדיניות ניהול הסיכון התפעולי

מדיניות מסגרת ניהול הסיכונים התפעוליים, מגדירה את העקרונות לפיהם הבנק מנהל את הסיכון התפעולי, מהותיות הסיכון, אופן ניהולו, תהליכי המדידה והניטור והפעולות שנוקט הבנק על מנת להפחית את הסיכון.

עקרונות המדיניות נקבעו באופן ההולם את אסטרטגיית הבנק, את דרישות הרגולציה (הוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל והוראות ועדת באזל הרלוונטיות) ובהתאם לפרקטיקה המקובלת בעולם (ה-Best Practice).

המדיניות מפרטת את הממשל התאגידי ותחומי הסמכות והאחריות של קווי ההגנה השונים, ומעגנת את חשיבותה של הטמעת תרבות נאותה לניהול הסיכונים התפעוליים בבנק ובקבוצה. ניהול הסיכונים בבנק מתבצע בהתאם להוראות בנק ישראל: 350 - "ניהול סיכונים תפעוליים" ו-310 - "ניהול סיכונים", המתוות את מסגרת העבודה הכוללת לניהול סיכונים, ומסמך באזל "עקרונות לניהול הסיכון התפעולי" (מסמך מחודש אוקטובר 2014), הקובעים את הכללים הנדרשים לניהול תקין של הסיכון התפעולי.

מסגרת הטיפול של הבנק בסיכון תפעולי נסקרת מדי רבעון, במסגרת מסמך הסיכונים של הבנק. כחלק מזה, מוצג פרופיל הסיכון, קרי, רמת ההפסדים בפועל, לנוכח תיאבון הסיכון, מפת הסיכונים התפעוליים, וכן, מוצגים ומנותחים האירועים המהותיים ביותר שהתרחשו במהלך הרבעון.

מנהל הסיכון התפעולי הוא מנהל החטיבה לבקרת סיכונים, שהוא גם מנהל הסיכונים הראשי של הבנק, האחראי ליישום נאות של מסגרת הטיפול בסיכון התפעולי ופועל באמצעות האגף לבקרת סיכונים. מסגרת הטיפול שנקבעה כוללת גם את המסגרת הנדרשת לטיפול בסיכונים מעילות והונאות, המהוות חלק מקטיגוריות הסיכון התפעולי, על פי הנחיות בנק ישראל.

מדיניות הבנק קובעת את תיאבון הסיכון התפעולי של הבנק במספר היבטים כמותיים ואיכותיים במהלך עסקים רגיל ובתרחישי קיצון. תיאבון הסיכון נקבע בהתאם לעקרונות היסוד של התוכנית האסטרטגית הקובעים את תיאבון הסיכון הכולל של הבנק. תיאבון הסיכון הוגדר בגין ההפסדים בפועל וההפסדים הפוטנציאליים, ברמת התיק הכולל ולפי קטגוריות סיכון. מסמך המדיניות אושר בהנהלת ודירקטוריון הבנק בשנת 2022, כחלק מתהליך אישור כלל מסמכי המדיניות לניהול ובקרת הסיכונים.

סיכון זה מנוטר באופן שוטף באמצעות מעקב אחר אירועי כשל שגרמו להפסד, המנוהלות לפי הקטגוריות השונות של הסיכון התפעולי. הבנק פועל למדידה וזיהוי הסיכון התפעולי, באופן דינמי, בשני מישורים: מדידת ההפסדים מאירועי כשל שהתמשו בפועל ומדידה של סיכונים פוטנציאליים המזוהים בתהליך סקרי הסיכונים התפעולים ובמפת הסיכונים. הסקרים התפעוליים מבוצעים על כלל פעילות הבנק ובהתאם לתוכנית תלת שנתית. הבנק מיישם תכנית תלת שנתית של ביצוע סקרי סיכונים תפעוליים על כלל הפעילות של הבנק שהסתיימה בסוף שנת 2022. פעילות זו, הינה תהליך שוטף שפועל ליצירת מפת סיכונים, הגברת אפקטיביות ניהול הסיכונים ומזעורם, תוך כדי למידה, הערכה מחודשת של הסיכונים, לרבות כתוצאה מהתמששות אירועים.

הבנק מנטר ומתעד את כלל אירועי הכשל התפעוליים, אירועים אלו כוללים הן אירועים שנוצר בגינם הפסד והן אירועים ללא הפסד ואף אירועים בהן נוצר רווח. מדידת ההפסדים בפועל אל מול תיאבון הסיכון במצב עסקים רגיל כוללת אירועי הפסד בלבד (ללא קיזוז אירועי רווח) ולאחר התחשבות בכיסוי ביטוחי לו מומש בפועל.

הבנק מבצע סקרים לזיהוי ומיפוי סיכונים תפעוליים פוטנציאליים בחטיבות השונות כתהליך מתמשך, כאשר המיקוד הוא מיפוי והערכת הסיכונים המהותיים בכל יחידה. הבנק הגדיר, מספר אינדיקטורים לסיכון (KRI'S) שנועדו לזהות סיכונים פוטנציאליים טרם התמששותם. תוצאת הסקרים, והמלצות לביצוע (AI) נידונים, כחלק מתהליכי ההערכה העצמית, בפורומים ייעודיים להם שותפים מנהלי היחידות הנסקרות ונציגי החטיבה לבקרת סיכונים.

בנוסף לסקרים אלו, מנתח הבנק אירועים חיצוניים בארץ ובעולם, אשר עשויים לספק מידע על נסיבות ונזקים פוטנציאליים בהם עלול להתמשש סיכון תפעולי. ניתוחים אלו משמשים את הבנק ליישום מהלכים מתאימים על התהליכים המקבילים המתקיימים בבנק.

הבנק פועל לשיפור אפקטיביות הטיפול בסיכון המעילות וההונאות. כחלק מההלך זה הבנק נמצא בשלבי יישום של מערכת שבה מופעלים חוקים עסקיים להצפה ואיתור פעילות חריגה. הטיפול במעילות והונאות מתבצע בהתאם למסמך מדיניות מסגרת לניהול סיכונים תפעוליים ומסמך מדיניות לניהול סיכונים מעילות. מסגרת הטיפול כוללת שילוב בין מספר גורמים בבנק: הביקורת הפנימית, בקרת סיכונים, אבטחת מידע וסייבר, משאבי אנוש, יחידת האבטחה וחטיבת הטכנולוגיה.

המודל העסקי

הסיכון התפעולי בבנק מטופל באופן אקטיבי ובמטרה לתמוך בפעילות היחידות העסקיות, לשפר את התהליכים העסקיים העיקריים הכרוכים בפעילותם, ועל ידי כך, להגדיל את הערך העסקי, ולא רק למזער את ההפסדים הצפויים מהסיכון התפעולי.

עם ההתפתחות בשווקים הגלובליים, והעלייה במורכבות הפעילות הפיננסית והתשתיות הטכנולוגיות התומכות, גברה ההבנה כי חשיפת הבנק להפסדים פוטנציאליים כתוצאה מכשלים בפעילות התפעולית השוטפת, עלולה לפגוע בפעילות העסקית. אירועי הכשל התפעולי, שהתרחשו במוסדות הפיננסים הגבירו את מודעות המחוקקים והמוסדות הפיננסיים למהותיות אירועי הכשל התפעולי, לפוטנציאל הגבוה של הנזק היכול להיגרם מאירוע סיכון תפעולי, ולמאפיינים העיקריים שלהם, כאמור להלן:

- אירועים תפעוליים יכולים להתרחש בכל תחומי הפעילות ובכל יחידות הבנק.
- לסיכון התפעולי פוטנציאל פגיעה ברווח, בהכנסות, בהון ובמוניטין הבנק.
- לסיכון התפעולי יחסי גומלין עם סיכונים אחרים כגון: סיכון שוק, סיכון אשראי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין וסיכונים נוספים. כך לדוגמה, יכול אירוע של התמששות סיכון תפעולי לגרום להתמששות סיכון המוניטין, שבעקבותיו יעמוד הבנק בפני אירוע נזילות.
- לחלק מהכשלים התפעוליים יש הסתברות להתמששות נמוכה ביותר, אך פוטנציאל נזק גדול באופן יחסי.
- לסיכון התפעולי מגוון מופעים, החל מטעות אנוש, תקלת מערכת טכנולוגיות, מעילה, הונאה, מלחמה, שריפה, שוד וכדומה.
- אירועים תפעוליים מתרחשים לעיתים שלא בשליטת המוסד הפיננסי, ועלולים להתפתח כתוצאה מאירועים חיצוניים, בחלקם לא צפויים, בעלי סיכון התמששות שלא ניתן להערכה מראש כגון: אסון טבע (רעידת אדמה, שיטפון), מגיפה, אירוע ביטחוני.

במהלך שנת 2022, לא חלו אירועים תפעוליים מהותיים.

הגישה למדיניות הסיכון התפעולי וקביעת המגבלות

עקרונות היסוד של התוכנית האסטרטגית הקובעים את תיאבון הסיכון הכולל של הבנק, כוללים פריסה סניפית יעילה, חדשנות עסקית וטכנולוגית, ניהול בנקאות היברידית, יעדי פעילות תפעולית, יעילות ניהול הון ונזילות, יחד עם צמיחה באשראי מסחרי והמשך מובילות בשוק המשכנתאות, חושפים את הבנק לסיכונים תפעוליים משמעותיים. סיכונים אלו, דורשים מהלכים אקטיביים וצופי פני עתיד וזאת על מנת לנהל ולמזער את פוטנציאל הפגיעה. כאמור, הבנק פועל למדידה וזיהוי הסיכון התפעולי הגלומים בכל המוצרים, הפעילויות, התהליכים והמערכות המהותיים שלו, באופן דינמי, בשני מישורים:

- מדידת התמששות בפועל של אירועי כשל.
 - הערכת סיכונים פוטנציאל נזק בגין אירועי כשל.
- הפעילות בשני מישורים אלה הינה תהליך מתמיד שפועל להגברת אפקטיביות ניהול הסיכונים ומזעורם, תוך כדי למידה, הערכה מחודשת של הסיכונים, לרבות כתוצאה מהתמששות אירועים.

לבנק מערכת ייעודית לניהול סיכונים תפעוליים (פסת"ל - פורטל סיכונים תפעוליים) המשמשת את הבנק לניטור וניתוח אירועי כשל, סקרי סיכונים ויצירת מפת סיכונים, קישור התמששות אירועים בפועל למפת הסיכונים, ניהול מעקב שוטף אחר המלצות ליישום שעלו מסקרים, אירועי כשל ותהליכי הפקת לקחים. ודיווחים בגין סיכון תפעולי.

מערכת מעילות והונאות - במהלך שנת 2020 החל הבנק ביישום והטמעה של מערכת חדשה לניטור מעילות. התראות שמתקבלות מהמערכת מתבססות על חוקים עסקיים שהוגדרו לזיהוי אירועים חשודים כאירועי הונאה (חיצונית או פנימית).

הבנק בוחן את ההון המחוזק כנגד הסיכון התפעולי בנדבך הראשון, המחושב בשיטה הסטנדרטית, אל מול מתודולוגיות מתקדמות של באזל לאמוד האם נדרשת הקצאת הון נוספת בנדבך השני, במהלך עסקים רגיל. כמו כן, הבנק מפעיל שורה של אירועי קיצון תפעוליים, אשר מופו במפת הסיכונים התפעוליים של הבנק, כאירועים בעלי נזק מהותי לבנק. הפסדים פוטנציאליים אלה מתווספים להקצאת ההון הפנימית בנדבך השני, כחלק מתהליך ה-ICAPP.

המבנה והמערך הארגוני של ניהול הסיכון התפעולי

הבנק קבע מבנה ארגוני וממשל תאגידי לניהול הסיכונים התפעוליים, הכולל את הדירקטוריון, ההנהלה ושלושת קווי ההגנה. מבנה זה נתמך על ידי ועדות ופורומים יעודיים, שמוסדו לניהול הסיכון התפעולי:

מסגרת הטיפול בסיכון התפעולי מבוססת על פעילותם של שלושת קווי ההגנה:

קו ההגנה הראשון: כולל את כל היחידות העסקיות והתפעוליות בבנק, באחריות לנהל את הסיכון התפעולי בהתאם לעקרונות מסמך מדיניות לניהול סיכונים תפעוליים, ובפרט, חטיבת הטכנולוגיה, המהווה את הקו הראשון לניהול סיכונים אבטחת מידע והגנת הסייבר, המשכיות עסקית, וטכנולוגיית מידע ומזרחי טפחות שרותי אבטחה, המהווה את הקו הראשון לניהול ביטחון ובטיחות.

קו ההגנה השני: החטיבה לבקרת סיכונים, באמצעות האגף לבקרת סיכונים, הפועל ליישום הפעילות הנדרשת לניהול וטיפול בסיכון התפעולי בכל יחידות הבנק בראייה כוללת, ובהתאם לעקרונות המדיניות, אחראי על הניטור השוטף של הסיכון התפעולי אל מול תיאבון הסיכון, ועל ריכוז הטיפול בסיכון לנוכח פעילות הקו הראשון, באמצעות מגוון תהליכים, כלים ושיטות. בנוסף, אחראי על תהליך הערכת הסיכונים בשיתוף עם היחידות העסקיות ועל קיום תהליך הסקרים ועדכון מפת הסיכונים התפעוליים, ניהול מערכת המידע המרכזית המשמשת את הבנק בנושא הסיכון התפעולי המשמשת לאיסוף אירועי כשל, ביצוע סקרים תפעוליים וניהול מעקב אחר המלצות ליישום שעלו מסקרים, אירועי כשל ותהליכי הפקת לקחים. יחידות נוספות בקו ההגנה השני לטיפול וניהול הסיכונים התפעוליים:

- חטיבת הטכנולוגיה המהווה את הקו הראשון לניהול אבטחת מידע והגנת הסייבר, ואחריות לניהול הסיכונים התפעוליים, הנובעים מכשלי מערכות המידע, לרבות ניהול **DRP**, כחלק ממדיניות המשכיות העסקית.
- מחלקת ההדרכה, מחטיבת הון אנושי משאבים ותפעול הפועלת לחיזוק הידע והמקצועיות, ולהפחתת הכשלים התפעוליים הנובעים מחוסר ידע ומודעות.
- יחידת אבטחת מידע והגנת הסייבר מהחטיבה לבקרת סיכונים בראשות הממונה לאבטחת מידע בבנק. יחידה זו עובדת במקביל למערך הגנת הסייבר בחטיבת הטכנולוגיה ומול כל היחידות בבנק.
- אגף הנדסה מחטיבת הון אנושי משאבים ותפעול האחראי לניהול הכולל של המשכיות העסקית, קרי מוכנות הבנק השוטפת לרציפות עסקית בחירום.
- חטיבת הון אנושי משאבים ותפעול האחראית על טיפול ברוטציה וחופשה רציפה, למזעור הסיכון התפעולי (ובפרט, סיכון מעילות והונאות).
- יחידת האבטחה של הבנק, הפועלת בחטיבת הון אנושי משאבים ותפעול, תומכת בטיפול בסיכון התפעולי ביחידות השונות של הבנק.
- מערך ה-**SOX** מחטיבת מידע ודיווח כספי האחראי על אפקטיביות הבקורות והנהלים לגבי גילוי ואפקטיביות הבקורות הפנימיות של הבנק על דיווח כספי.
- החטיבה המשפטית, אחראית ליישום מסגרת הטיפול בסיכון משפטי.

קו ההגנה השלישי: הביקורת הפנימית הפועלת באופן עצמאי ובלתי תלוי, עורכת ביקורת על ניהול הסיכון התפעולי לבחינת אפקטיביות הטיפול בו, בהתאם לתוכנית העבודה הרב שנתית. מדיניות הסיכון התפעולי קובעת את תפקידיה של הביקורת הפנימית כאחריות על ביצוע ביקורות תקופתיות על תהליכי ניהול הסיכון, תחקור אירועי מעילות והונאות, השתתפות כ- "משקיפה" בועדות ההיגוי.

להלן מוקדי הסיכון העיקריים בסיכונים התפעוליים:

המשכיות עסקית

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 355 בנושא ניהול המשכיות עסקית. הבנק נמצא במוכנות גבוהה להמשכיות עסקית בחירום. במהלך הרבעון ברביעי לשנת 2022, פעל הבנק במסגרת כוונות שגרה והמשיך לעקוב אחר מצב התחלואה ושמר את כל מערכי החרום ערוכים.

במהלך הרבעון הרביעי המשיך הבנק ביישום תוכנית העבודה ותוכנית התרגול לשנת 2022, ובכלל זה: תרגול מקיף של מחלקת המטבע בבנק ישראל בתרחיש של התקפת סייבר רבתי על מדינת ישראל, שבחן את התמודדות מערכת הבנקאית עם אירוע לאומי שמסליל על אמון הציבור במידע המתקבל אצלו מחד וביקוש מוגבר למזומנים מאידך.

לעניין הבקרה הקבוצתית, גם ברבעון זה, המשיך הבנק לשמור על קשר רציף מול יחידות המשכיות העסקית בקבוצה ושלוחותיו בחוץ לארץ ובכלל זה היערכות לתוכנית העבודה ותוכנית תרגול לשנת העבודה 2023.

אבטחת מידע והגנת הסייבר

סיכון אבטחת מידע הינו סיכון הנובע מליקויים בהגנה על מערכות המחשב של הבנק והמידע הנכלל בהן. סיכון הגנת הסייבר נובע מאירוע בו מתבצעת תקיפה של מערכות המחשב על ידי או מטעם יריבים חיצוניים או פנימיים לבנק.

הוראה 361 בנושא ניהול הגנת הסייבר, מתווה עקרונות לניהול נאות של סיכונים סייבר באופן המחייב הרחבה והתאמה של המסגרת לניהול סיכונים טכנולוגית המידע, בהיבט תפיסת מרחב האיום ויכולות ההגנה הנדרשות. בהתאמה, אושרה בדירקטוריון הבנק אסטרטגיית הגנת סייבר מקיפה המתייחסת לכלל מרכיבי ההגנה הנדרשים. כמו כן, נקבעו קווי ההגנה ליישומה, מערך הגנת הסייבר בבנק מובל ע"י מנהל אבטחת מידע והגנת סייבר הכפוף ישירות למנהל החטיבה לבקרת סיכונים ובאחריותו, בין היתר, קביעת מדיניות אבטחת המידע והגנת הסייבר בבנק, פיתוח תוכנית עבודה להגנת הסייבר. בנוסף מתקיימים מספר פורומים ייעודיים ברמת הנהלה שבהם מבוצע מעקב רבעוני אחר אופן ניהול הסיכון והפחתתו וכן בקרה על נאותות המשאבים המוקצים לתחום בהתאם להערכת הסיכון והשינויים בסביבה הטכנולוגית של הבנק.

יחסי הגומלין וזרימת המידע בין המערכים הוגדרו בנהלים, והם כוללים בין היתר התייחסות לתחומי: אבטחת מידע, אבטחה פיזית, ממשל מערכות מידע, תפעול מערכות מידע, ניהול סיכונים, הונאות, ניהול כוח אדם, המשכיות עסקית, ניהול יחסי לקוחות, דוברות, וייעוץ משפטי.

יישום מדיניות אבטחת המידע והגנת הסייבר בבנק נעשה, בין היתר, באמצעות החטיבה לטכנולוגיה של מזרחי טפחות בע"מ. במסגרת זו, מיושמת תפיסת ניהול הכוללת בין היתר, עקרונות מנחים לניהול הגנת הסייבר. יישום עקרונות אלו והבטחת עדכנותם, תוך שילובם בהחלטות אסטרטגיות ובפעילות העסקית והתפעולית של הבנק, יבטיח את עקביותה ושלמותה של תפיסת ניהול הגנת הסייבר, לאורך זמן.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

מדיניות אבטחת המידע והגנת סייבר, מתבססת על העקרונות הבאים:

- מיפוי וזיהוי סיכוני הסייבר.
- יישום וביסוס מערך בקרות אפקטיבי, תוך שילוב חוצה ארגון של טכנולוגיות, כוח אדם, תהליכים ונהלים.
- קביעת מנגנונים להגנה על פעילות לקוחות ועסקים במרחב המקוון, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 367.
- הגנת סייבר פרואקטיבית המיושמת באמצעות מיפוי והכרת הסביבה, חיזוי וחקר איומים, שקלול תמונת מצב עדכנית, פיתוח תהליכי תגובתיות, שימוש בטכניקות הטעיה, הסטה ועיכוב, יכולת עמידות והתאוששות, וביצוע תהליכי חקירה, תחקיר ומיצוי הדין.
- יישום אבטחה רב שכבתית, במספר מעגלים ודיסציפלינות (לוגית ופיזית) החל מהמערך החיצוני הנגיש ללקוחות וכלה במערכות הפנימיות, שיתוף מידע ומודיעין.
- שימוש במערך ניטור, בקרה ותגובה לניהול אירועי סייבר תוך התייחסות בראייה משולבת כלל תאגידיית עבור מרכיבי כוח אדם, דרכי תקשורת ונהלים.
- דיווחים תקופתיים ושוטפים על ניהולם של מכלול הסיכונים.
- ניתוח והערכה שוטפים של איומי הסייבר ותרגול מכלול הגורמים בטיפול באירועי סייבר.
- פיתוח תרחישי קיצון בתחום אבטחת המידע והסייבר.
- שיפור והגברת הבקורות בקרב הספקים של הבנק, בבחינת הקטנת הסיכון בשרשרת האספקה.

כמשלים לכך, מוסמך תחום הבנקאות המקוונת בבנק בתקן ניהול אבטחת מידע ISO 27001.

תהליכי בנקאות בתקשורת בבנק כוללים יישום תהליכי אבטחת מידע, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 367 ובכלל זה מנגנוני הזדהות, אופן שליחת מידע ללקוחות וזיהוי פעולות חריגות.

רמת הסיכון במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2022 נותרה בינונית. במהלך רבעון זה, זוהו מספר ניסיונות הונאה בודדים כנגד לקוחות (באמצעות מתקפות דיג) במסגרתם נגנבו פרטי ההזדהות שלהם לחשבון במטרה לבצע פעולות לא מורשות בחשבונותיהם. לאור מנגנוני ההגנה המופעלים בבנק, על אף ניסיונות הונאה אלו לא בוצעו פעולות לא מורשות בחשבונות הלקוחות.

הבנק ממשיך לחזק ולשפר את מנגנוני ההגנה המופעלים במערכות הבנק על מנת להמשיך ולצמצם את היכולת להונות את הלקוחות ולבצע פעולות לא מורשות בחשבונותיהם. פעולות אלו הינן חלק מתהליכי התחקור והפקת הלקחים הקיימים בבנק בהקשר לאיום המתפתח.

מערך אבטחת המידע של הבנק פועל בצורה מלאה ורציפה לכל אורך השנה, תוך שיפור מתמיד וחיזוק יכולות ומנגנוני הגנה בהתאם להתרחבות האיומים ולצרכים המתאגרים בהם הבנק נדרש לעמוד.

יצוין כי על אף התעצמות סיכון הסייבר הן בעולם והן בארץ, בין היתר בשל הרחבת השימוש בסביבות ענן, הרחבת השימוש בעבודה מרחוק ועליה בתחום התקיפות בעיקר לצרכי תקיפות כופר - הפעילות שנוקט הבנק לאורך השנים האחרונות, הותירה את רמת הסיכון בבנק ללא שינוי.

סיכון ספקים ומיקור חוץ

הבנק פועל מול מגוון של ספקים לצרכים עסקיים שונים. השימוש בספקים ומיקור חוץ מסייע לבנק בהשגת יעדים אסטרטגיים, השגת מומחיות, הרחבת מגוון המוצרים ושיפור השירות. התלות בספקים חושפת את הבנק לסיכונים שונים וביניהם: תפעוליים, המשכיות עסקית, דלף מידע, טכנולוגיים, ציות, משפטי, מוניטין ועוד. סיכונים אלו מנוהלים באופן שוטף בתהליכי ניהול סיכונים, תהליכי רכש, המשכיות עסקית ואבטחת מידע וסייבר. הבנק גיבש ואישר מדיניות ניהול סיכון ספקים ומיקור חוץ, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר A-359 - מיקור חוץ.

סיכון טכנולוגיית המידע

במשך השנים האחרונות התרבו הסיכונים הכרוכים בניהול טכנולוגיית המידע, כפונקציה של פיתוח והטמעת טכנולוגיות חדשות והתפתחויות של סיכונים ואיומים חדשים. לבד ממצב שגרה מסגרת ניהול טכנולוגיית המידע מטפלת במצבי כשלים מערכתיים כגון: תקלות מערכת ובהיערכות למצב חירום. זאת על מנת להבטיח לבנק שמירה על רצף פעילות עסקית גם בעת התראה או חירום. בכך ניתן יהיה למזער סיכוני מוניטין וסיכונים עסקיים העלולים להתפתח במצבים אלו.

מנהלת חטיבת הטכנולוגיה היא האחראית על ניהול נכסי טכנולוגיית המידע ומסגרת הניהול מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי התואם לעקרונות שנקבעו במסמכי המדיניות לניהול ובקרת סיכונים שונים בבנק. מדיניות ניהול נכסי טכנולוגיית המידע תואמות את דרישות הפיקוח על הבנקים ובפרט את העקרונות שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין 357 - ניהול טכנולוגיית המידע, 350 - ניהול הסיכון התפעולי, 355 - ניהול המשכיות עסקית ו-361 - ניהול הגנת הסייבר.

תיאבון הסיכון מוגדר כמותית ואיכותית בתרחישי שגרה וחירום, כאשר תיאבון הסיכון של הבנק בהיבטים התפעוליים לסיכון טכנולוגיית המידע נכלל במסגרת ניהול תיאבון הסיכון של הסיכון התפעולי. תיאבון הסיכון בהיבטים הטכנולוגיים מוגדר בשורה של מדדים, לרבות רמות הסיכון במפת סיכונים טכנולוגיים ותיאבון סיכון פרטני בגורמי סיכון שונים.

הבנק מפעיל מגוון אמצעים להפחתת הסיכונים, בין השאר באמצעות אינדיקטורים (KRI) ומערכות תומכות. יצוין, כי מוקד (Security SOC) Operation Center הפועל 24/7, אחראי על ניטור תשתיות ומערכות הבנק, ופועל לניתוח לוגים ואיתור אנומליות בזמן אמת, להתנהגות חריגה של משתמשים ומערכות ברשת, בהיבטי אבטחת מידע והגנת הסייבר. כמו כן, לבנק מוקד (Network Operation Center) NOC - הפועל אף הוא 24/7, ומשמש כגוף תפעולי להצגת תמונה אחודה של תשתיות הארגון, יכולת ניטור וחיזוי תקלות, ופועל לניתוח לוגים ואיתור אנומליות, בהיבטי הסיכונים הטכנולוגיים. בשנת 2022 המשיך הבנק לפעול לחיזוק יכולת איתור התקלות בשלבים מוקדמים והרחיב את השימוש בבוסים לשיפור אפקטיביות ניטור זמינות המערכות.

במהלך שנת 2019 החל הבנק פרויקט החלפת מערכת ה-CRM אשר תיושם באופן מדורג במהלך מספר שנים. בחודשים מרץ ואוגוסט 2022, עלו מספר אבני דרך לאוויר לצד המשך פיתוח אבני הדרך הבאות.

בחודש ינואר 2023 עלתה לאוויר מערכת שרת תשלומים / תקבולים חדשה אשר עתידה לתת מענה רחבי בתחום לכלל יישומי הבנק.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

במסגרת חיזוק התשתיות הטכנולוגיות הבנק מבצע השקעות במערכות הטכנולוגיה על מנת להתמודד עם האתגרים המשתנים בסביבה העסקית. קצב השינויים המהיר בזירה הטכנולוגית, שינויים באופן הנגשת השירותים לציבור הלקוחות והרחבת מגוון הערוצים בהם פועל הבנק מול לקוחותיו מחייבים השקעה מתמדת בטכנולוגיה. ההשקעות מבוצעות גם לצורך שדרוג היכולות העסקיות וגם לצורך עמידה בדרישות רגולטוריות חדשות כמו היערכות לבנקאות פתוחה. בנוסף הבנק פועל לפיתוח כלים מתקדמים לטיפול ומיצוי מידע מן הנתונים, במטרה לשפר את יכולות המדידה וקבלת החלטות הן בהיבטים העסקיים שיווקיים והן בהיבטים של ניהול סיכונים.

סיכון משפטי

סיכון משפטי הוגדר במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין 350 בנושא סיכונים תפעוליים והוא כולל העדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם וכן כולל, אך אינו מוגבל, לחשיפה לקנסות או צעדי עונשין כתוצאה מפעילות פיקוחית, כמו גם מהסדרים פרטניים. הסיכון המשפטי כולל גם סיכונים הנובעים מחשיפה משפטית בשל התנהלות הבנק עם מחזיקי העניין השונים שלו (כגון: לקוחות, ספקים וצדדים שלישיים אחרים).

בגדר הסיכון המשפטי נכללים סיכונים הנובעים מהוראות חקיקה, הוראות רגולטוריות, פסיקה של ערכאות שיפוטיות או מעין שיפוטיות והסיכונים המשפטיים הנובעים מפעילות הבנק השוטפת. מנהלת הסיכונים המשפטיים בבנק הינה היועצת המשפטית הראשית. הבנק פועל באורח מתמיד על מנת למזער במידת האפשר את הסיכונים המשפטיים הנלווים לפעילותו השוטפת וכן פועל להנחלת תרבות, הלכה למעשה, של איתור הסיכון המשפטי ומזעורו באופנים שונים.

החטיבה המשפטית של הבנק מנתחת באורח שוטף את מרכיבי הסיכון המשפטי, את גבולותיו (כפי שנובעים למשל מזהות הצד הנגדי, מאופן יצירת הבטוחות וכדומה) וכן את מאפייניו הספציפיים, תוך בחינה של רמת הסיכון והחשיפה אליו בשים לב לקווי הפעילות העסקית השונים של הבנק ובהתאמה נותנת ייעוץ משפטי שוטף לבנק, על יחידותיו השונות.

בחטיבה המשפטית של הבנק מיושמים תהליכים פנימיים המבטיחים מעקב שוטף אחר התפתחויות בחקיקה בהוראות רגולטוריות אחרות ובפסיקה, העשויות להשליך על הפעילות השוטפת של קבוצת הבנק. במסגרת זו, מנחה החטיבה המשפטית את הגורמים הרלוונטיים בבנק לעניין יישום ההשלכות הנובעות מהתפתחויות אלה. החטיבה המשפטית נותנת ייעוץ שוטף ליחידות הבנק השונות, ובכללן חלק מחברות הבת. זאת, בין היתר, על דרך מתן חוות דעת, עריכה ועדכון של מסמכים משפטיים, תמיכה בעדכון נהלים וכדומה.

בבנק נקבעו נהלים המסייעים למזעור הסיכונים המשפטיים, לרבות הסדרת הממשק בין החטיבה המשפטית לבין יחידות הבנק השונות. כמו כן, מעורבת החטיבה המשפטית במהלכי ההדרכה השונים בסניפים וביחידות המטה, במרכז ההדרכה של הבנק ובעריכת לומדות מקצועיות לצורך הנחלת ידע משפטי נדרש לפעילותו השוטפת של הבנק.

התייחסות דומה קיימת אף לגבי שלוחות הבנק בחוץ לארץ (סניפים וחברות בת), תוך שאלו מסתייעים בשירותי עורכי דין חיצוניים מקומיים, אשר אושרו על ידי החטיבה המשפטית של הבנק. חברות הבת של הבנק ושלוחותיו בחוץ לארץ אימצו נהלים דומים לעניין ניהול הסיכון המשפטי ומדווחות בדיווחים מידיים ורבעוניים למנהלת הסיכון המשפטי של הבנק אודות סיכונים משפטיים אשר אותרו אצלן.

בשנת 2022, רמת הסיכון המשפטי נותרה ברמה נמוכה-בינונית.

לפרטים בדבר הערכת מידת ההשפעה העדכנית של הסיכון המשפטי ראה טבלת מיפוי כללי של גורמי הסיכון ומידת השפעתם לעיל.

ההיקף והמאפיינים העיקריים של המערכות למדידת סיכונים

ככלל, מדיניות הבנק היא לנהל ולנטר את הסיכונים תוך שימוש במערכות ממוכנות ומבוקרות, עם תלות מינימלית בתהליכים ידניים ובתדירות עדכון קרובה ככל הניתן לזמן אמת.

לבנק מערכות מדידה רבות המשמשות לצורך אמידת מכלול הסיכונים המהותיים אליהם הוא חשוף, וכן מערכות מידע התומכות במעקב, דיווח וניטור הסיכונים כמפורט להלן:

- מערכת ייעודית לניהול סיכונים תפעוליים (פסת"ל - פורטל סיכונים תפעוליים) המשמשת את הבנק לאיסוף, ניטור וניתוח אירועי כשל, סקרי סיכונים ויצירת מפת סיכונים, קישור התממשות אירועים בפועל למפת הסיכונים, ניהול מעקב שוטף אחר המלצות ליישום שעלו מסקרים, אירועי כשל ותהליכי הפקת לקחים ודיווחים בגין סיכון תפעולי.
- מערכת לניטור סיכונים מעילות והונאות - המערכת מציפה התרעות על פעילות חשודה בהתבסס על חוקים עסקיים שהוגדרו במערכת.
- מערכת מוקד אבטחת המידע (SOC) - מערכות המנטרות באופן רציף את סביבות המחשוב של הבנק על כלל מרכיביה ומזהות אירועים חשודים הדורשים בחינה פרטנית.
- מערכת ניהול ובקרת הרשאות - מערכת ממוכנת לניהול ובקרת הרשאות וזהויות במערכות השונות. המערכת מיישמת תהליכים ממוכנים לניהול הרשאות העובדים במערכות השונות בהתאם לתפקידם ותוך התייחסות למחזור החיים של העובד. המערכת מאפשרת יישום בקרות עיתיות ובעת שינויים בכל הקשור להרשאות העובדים במערכות.

דיווחים להנהלה ולדירקטוריון

מדיניות הבנק קובעת את ערוצי הניהול והדיווח על הסיכון התפעולי, במטרה להבטיח ניהול הולם של הסיכון בכל המוצרים, הפעילויות, התהליכים והמערכות המהותיות של הבנק. לצורך כך, פועלים בבנק פורומים בכל הרמות, המופקדים על הטיפול בסיכון התפעולי:

- ועדת הנהלה לסיכונים תפעוליים - ועדה המשמשת ככלי ניהולי מרכזי בידי הנהלה לניהול וניטור הסיכונים התפעוליים בבנק. הועדה היא חלק מועדת הנהלה לניהול סיכונים.
- ועדת היגוי סיכונים תפעוליים - משמשת כוועדה מייעצת למנהל הסיכונים הראשי בתחום ניהול הסיכונים התפעוליים. הוועדה כוללת נציגים רלוונטיים מהיחידות העסקיות ומיחידות הבקרה והביקורת, ומשקיף מהביקורת.
- פורומים לניטור סיכונים תפעוליים (פנ"סים) - פורומים ייעודיים בראשותו של מנהל הסיכונים הראשי, עם כל אחת מהחטיבות הרלוונטיות בבנק. פורומים אלה נועדו לדון בהיבטי בקרה פנימית, ובפרט, בהיבטים העולים מתוך מסגרת הטיפול בסיכון התפעולי, לרבות תוצאות סקרי הערכת סיכונים, אירועים מהותיים ותוצאות תחקירים.

לשם ניהולו של הסיכון ביחידות הבנק, מונה נאמני סיכון תפעולי אשר מרביעם פועלים במסגרת הקו הראשון, ואחראים לטיפול בסיכון התפעולי ובסיכון אבטחת המידע ביחידה בה הם פועלים. הנאמנים מדווחים על כל אירוע של סיכון תפעולי שהתרחש ביחידתם, למערכת ייעודית (פסת"ל - פורטל סיכונים תפעוליים). המשמשת את הבנק לניתוחים ולדיווחים בגין סיכון תפעולי, בחתכים שונים. דיווחי הנאמנים מופצים לרשימה מוגדרת מראש של מנהלים בבנק ולכל אירוע נקבעת דרגת חומרה בנוסף לתיאור האירוע. בבנק פועלים כ-200 נאמני סיכון תפעולי, מרביעם במערך הסניפים של הבנק המקיימים קשר שוטף עם המדור לסיכון תפעולי הפועל בחטיבה לבקרת סיכונים.

הפחתת הסיכון התפעולי

בשל מהותיות הסיכון התפעולי נוקט הבנק מגוון אמצעים להפחתת סיכון זה. האמצעי החשוב ביותר הינו הנחלת תרבות ארגונית הכוללת מודעות גבוהה לסיכון התפעולי ולהטמעת תהליכים מפחיתי סיכון. נאמני הסיכונים התפעוליים הפרושים לרוחב הבנק משמשים כזרועו הארוכה של מנהל הסיכונים התפעוליים בתהליך זה.

הבנק מקיים כנסי הדרכה ייעודיים לנאמנים אלה, הכוללים בין השאר, הדרכה ייעודית לנושא ביצוע תחקיר ותהליך הפקת לקחים.

שינוי בתהליכים עסקיים קיימים ו/או תהליכים חדשים שיש בהם פוטנציאל להתממשות הסיכון התפעולי עובר תהליך סדור של אישורים על ידי הגורמים העסקיים וגורמי הבקרה טרם הפעלתם באמצעות רשימת תיגו ועולים לאישור ועדת ההיגוי. בעזרת מנגנון זה נסקרים כל ההיבטים הכרוכים בשינוי, ומובטחת בחינה מקצועית של הסיכונים השורשיים ומנגנוני ההפחתה שלהם.

אחד הכלים בהם משתמש הבנק לצורך מזעור הסיכונים הוא ביצוע תחקירים להפקת לקחים, כתוצאה מאירועים פנימיים ו/או חיצוניים. המסקנות המגובשות בתהליך זה מוטמעות בתהליכי העבודה, במערכות בתכני ההדרכה ובנהלים.

הבנק גיבש מדיניות ותוכניות פעולה לשעת חירום, לגיבוי התאוששות והמשכיות עסקית במקרה של נזק פיזי לתשתיות הבנק. תוכנית זו, הנתמכת בנהלי חירום ובבעלי תפקידים קבועים מראש, מתורגלת על בסיס שנתי ומסקנות התרגולים מוטמעות בתוכנית הפעולה.

הפחתת סיכון תפעולי באמצעות ביטוח - הבנק מבטח בפוליסת ביטוח בנקאי, כנגד נזקים העלולים להיגרם במהלך פעילותו השוטפת, כתוצאה מאירועים של טעות אנוש, מעילות, הונאות וכדומה. בנוסף, רוכש הבנק פוליסת ביטוח לנושאי משרה, החלה על כל נושאי המשרה בבנק ובחברות השונות בקבוצת הבנק, המעניקה כיסוי ביטוחי כנגד תביעות אישיות שיוגשו כנגד נושאי המשרה בגין פעילותם במסגרת תפקידם בחברות הקבוצה. רכישת פוליסת הביטוח לנושאי משרה כאמור, כפופה לאישור האסיפה הכללית של בעלי המניות של הבנק.

כנגד נזקי רכוש ותביעות חבות, רכש הבנק פוליסות ביטוח ספציפיות המעניקות כיסוי ביטוחי לרכוש הבנק ולחביונותיו. כמו כן, לבנק כיסוי ביטוחי בפוליסת סייבר ייעודית, המהווה רובד נוסף מעל הפוליסה הבנקאית, המשלימה את הפוליסה הבנקאית בהתייחס לפשעי מחשב. לבנק מסך מדיניות ייעודי המסדיר את היבטי הביטוח הכרוכים במסגרת פעילותו.

הקצאת הון

הבנק מקצה הון בגין סיכון תפעולי לפי השיטה הסטנדרטית. לפי שיטה זו, הכנסות הבנק מפולחות לשמונה קווי עסקים, כנדרש על ידי בנק ישראל, כשלכל קו עסקים ניתן משקל סיכון סטנדרטי, המבטא את רמת הריגשות שלו להפסדים בגין סיכון תפעולי. הפילוח והטיפול בהקצאת הון הנדרשת מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי המסדיר את ההיבטים הנדרשים לשם הקצאת ההון בשיטה הסטנדרטית, ובפרט, הגדרת קווי העסקים בפעילות הבנק. משקלי הסיכון נעים בטווח שבין 12% לבנקאות קמעונאית לבין 18% למימון תאגידיים. פעילות הבנק היא ברובה קמעונאית ולפיכך מרבית נכסי הסיכון התפעולי הם בגין קו עסקים זה ומשקל הסיכון הממוצע הכולל של הבנק הוא כ-12.5%.

סיכונים אחרים

סיכון ציות ורגולציה

פעילות העסקית של הבנק כפופה להוראות רגולציה. סיכון הציות (Compliance Risk) הינו הסיכון להטלת סנקציה, להפסד פיננסי מהותי או לנזק תדמיתי, אשר הבנק עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את "הוראות הציות".

הבנק פועל על פי הוראת ניהול בנקאי תקין 308, כוללת את חובות ניהול סיכון הציות על כלל הוראות הציות, הכוללות חוקים, תקנות, הוראות רגולציה (לרבות עמדות שקבע הפיקוח על הבנקים בטיפול בפניות ציבור), נהלים פנימיים והקוד האתי, החלים על הפעילויות הבנקאיות של הבנק.

הוראות הציות כוללות גם את חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011, חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994 וחוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול חוקי השקעות, התשנ"ה-1995 (להלן - "חוק הייעוץ") (להלן ביחד - "דיני ניירות ערך"), וכן את חוק התחרות הכלכלית, התשמ"ח-1988. הטיפול בציות לחוקים אלה מבוצע גם במסגרת תוכניות אכיפה פנימיות של דיני ניירות ערך ודיני התחרות הכלכלית, בהתאמה.

סיכון הציות כולל בין השאר גם את נושא ההוגנות, דיני הגנת הפרטיות, הלבנת הון ומימון טרור וסיכון חוצה גבולות, כפי שיפורט להלן.

תיאבון הבנק לסיכונים ציות ורגולציה, בכל הקשור לציות להוראות הדין החלות על הבנק, הוא מזערי. משכך, קבע הבנק כי ליקויים שיאותרו בציות להוראות הדין יטופלו על ידי יחידות הבנק בעדיפות עליונה. הבנק קבע תוכנית עבודה רב שנתית, הכוללת פעולות נדרשות להפחתת סיכון הציות.

כמו כן, הבנק פועל בהתאם לרשימות הסנקציות (בכלל זה הסנקציות הסקטוריאליים) שפורסמו על ידי ארה"ב, האיחוד האירופי ואנגליה, ומיישם אותן, דבר המקבל משנה תוקף בשנה האחרונה, עם התמשכות המלחמה בין רוסיה לאוקראינה.

מנהל סיכון הציות והרגולציה הוא מנהל החטיבה לבקרת סיכונים, ה - CRO. קצין הציות הינו האחראי לניהול השוטף של הסיכון.

קו ההגנה הראשון - כולל את היחידות העסקיות האחראיות לזיהוי, להערכה, לצמצום ובקרה על סיכון הציות בתהליכים ובמערכות הנתונים לאחריותם.

קו ההגנה השני - מנהל החטיבה לבקרת סיכונים שהינו מנהל הסיכונים הראשי של הבנק (ה - CRO) משמש כממונה על האכיפה בדיני ניירות ערך ובדיני התחרות הכלכלית. בבנק קצין ציות ראשי הכפוף למנהל הסיכונים הראשי. תפקידם לסייע לדירקטוריון ולהנהלת הבנק לנהל באופן אפקטיבי את סיכון הציות. אגף הציות אחראי להטמעת תרבות ארגונית של ציות לנהלים ולדין ולפעילות הוגנת מול לקוחות של כלל היחידות בבנק, זיהוי סיכונים בתחום ההוגנות באמצעות ביצוע בקרות המבוססות סיכון על היחידות הרלוונטיות, וכן, על ידי ניתוח מצאים המועברים אליו מיחידות נוספות.

קו ההגנה השלישי - הביקורת הפנימית מבצעת בהתאם לתוכנית רב שנתית, ביקורת בלתי תלויה על פונקציית הציות, לרבות בחינה של נאותות ואפקטיביות פונקציית הציות, ובחינה של היבטי הציות בפעילות הסניפים ובתהליכים המבוקרים על ידה.

הבנק פועל לקיום תוכניות אכיפה אפקטיביות בדיני ניירות ערך ובדיני התחרות הכלכלית, המותאמות לבנק ולנסיבותיו הייחודיות, כחלק מן המערך של ניהול הסיכונים הכולל בבנק. זאת, במטרה להבטיח את הציות לדיני ניירות ערך ודיני התחרות הכלכלית ולמנוע את הפרתם.

אגף הציות מנהל מיפוי של סיכונים הציות בתחומים השונים ובכלל זה סיכון הוגנות, ופועל לצמצום, וכן מבצע מהלכי הדרכה להטמעת מדיניות הציות בבנק. על מנת להבטיח ציות לכלל הוראות הדין, בנושאים השונים, כפי שפורטו לעיל, מקיים קצין הציות מערך בקרה, בהתאם לתוכנית בקרה.

הערכת סיכון הציות מבוצעת באמצעות מתודולוגיה, המביאה לידי ביטוי את הסבירות להתממשות אירוע הפרה, את מידת הנזק הצפוי במקרה של הפרה תוך שכלול מפתחי הסיכון הקיימים בבנק כגון: איכות תהליכי עבודה ונהלים, תרבות הציות, איכות הבקרה ועוד. הבנק מנהל ועוקב אחר שינויים רבעוניים במדדים הכמותיים/איכותיים הרלבנטיים לניהול סיכונים הציות.

במסגרת יישום תוכניות הציות נעשה שימוש בכלי בקרה ממוחשבים. הבקרות הממוחשבות, הכוללות בין היתר חוקים לניטור פעילויות, דוחות חריגים ועוד, פועלות על מאגרי הנתונים של הבנק, ומפותחות באופן שוטף בהתאם לתוכנית עבודה.

במהלך 2022, סיכון הציות הכולל של הבנק נותר ללא שינוי והוא מוגדר ברמה נמוכה-בינונית.

סיכון חוצה גבולות

סיכון חוצה גבולות (Cross Border Risk) הוא הסיכון להפסד כספי (לרבות בשל הליכים משפטיים, קנסות או סנקציות על ידי רשויות חוק או גורמים אחרים בישראל ובמדינות זרות) ולפגיעה במוניטין, הנובעים מאי עמידה של הבנק בהוראות דין שמקורן במדינות אחרות, בין הוראות המחייבות את הבנק, ובין הוראות שאינן מחייבות אך אי קיומן עלול להסב לבנק נזקים, או מפעילות בחוץ לארץ של לקוחות הבנק בניגוד להוראות דין כלשהו.

סיכון חוצה גבולות כולל גם, אך לא רק, סיכון לנזק, לרבות פגיעה במוניטין, בשל תביעות או הליכי אכיפה אחרים מצד רשויות במדינות זרות, בקשר עם דיני מס זרים החלים על לקוחות מסוימים של הבנק, חוקי איסור הלבנת הון ומימון טרור, סנקציות של גופים בינלאומיים ורשויות זרות, או דין אחר. סיכון חוצה גבולות חל גם בשלוחות הבנק בחוץ לארץ.

סיכון חוצה גבולות כולל גם את הסיכון הנובע מהחובות הנגזרות מדיני מס אמריקאים, החלים על פעילות קבוצת הבנק מחוץ לארצות הברית (Foreign Account Tax Compliance Act - FATCA, וכן QI - Qualified Intermediary). הסיכון נובע גם מהחובות הנגזרות מהתקן שפורסם על ידי ארגון ה-OECD (CRS - Common Reporting Standard).

תיאבון הסיכון לסיכונים חוצי גבולות הוא אפסי. משכך, קבע הבנק כי ליקויים שיאותרו בקשר עם סיכונים חוצי גבולות יטופלו על ידי יחידות הבנק בעדיפות עליונה.

מנהל סיכון חוצה גבולות הוא מנהל החטיבה לבקרת סיכונים, ה - CRO. קצין הציות הינו האחראי לניהול השוטף של הסיכון חוצה הגבולות.

סיכון חוצה גבולות מנהל בשלושה קווי הגנה:

קו ההגנה ראשון - כולל את החטיבה הקמעונאית, החטיבה העסקית, והחטיבה הפיננסית, שבאחריותן ניטור וצמצום סיכון חוצה גבולות בפעילותן עם לקוחות רלוונטיים, הפעילות הבינלאומית, האחראית על שלוחות הבנק בחוץ לארץ באמצעות יחידות ציות מקומיות בכל שלוחה.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

קו ההגנה השני - אגף הציות, שבחטיבה לבקרת סיכונים, שאחראי להטמעת תרבות ארגונית של ציות לנהלים ולדין, זיהוי והערכה של הסיכונים חוצי גבולות, קיום הדרכות מתאימות ולקביעת נהלים. אגף הציות נעזר לשם כך גם בחטיבה המשפטית, בחטיבת הון אנושי משאבים ותפעול, התומכת ומלווה יישום של תהליכים ומערכות מיכון, ובחטיבת הטכנולוגיה המפתחת כלים ממוכנים לזיהוי הסיכון, לניטור ולהפחתתו.

קו ההגנה השלישי - הינו הביקורת הפנימית, המבצעת ביקורת תקופתית על ניהול סיכון חוצה גבולות.

הבנק מיישם את הוראות החוק ליישום FATCA ויישום ה-CRS ומעביר דיווחים לרשות המס הישראלית במועד, הבנק עומד בתנאי הסכם ה-QI מול ה-IRS. גופים בינלאומיים וביניהם OFAC (ממשרד האוצר האמריקאי) והאיחוד האירופי הטילו סנקציות בינלאומיות על מדינות, גופים ויחידים. כחלק מניהול פעילות פיננסית בינלאומית ויחסים עסקיים תקינים עם בנקים קורספונדנטים, הבנק מציית לסנקציות אלה, הגם שאינו כפוף להן במישרין. במסגרת ניהול סיכון חוצה גבולות, מנטר הבנק ובדק בחינה מיוחדת, תנועות כספיות אשר אחד הצדדים להן הוא במדינה/ גוף / ישות, שלגביה קיימות סנקציות בינלאומיות.

הבנק ממשיך לקיים תהליכים לשיפור איכות ניהול הסיכונים, בין היתר, על ידי עדכון נהלים, מיכון תהליכי עבודה, קיום הדרכות שוטפות, פעילות תושבי חוץ בסניפים מתמחים והגדרת שגרות עבודה בתהליכים הנדרשים לביצוע הדיווחים הן במסגרת ה-FATCA והן במסגרת ה-CRS. בנוסף הבנק עוקב אחרי עדכוני רגולציה ממדינות הרלוונטיות לו ולשלוחותיו אחת לרבעון ומוודא אם רלוונטיות לפעילותו, ובמידה וכן, מיישם.

סיכון הלבנת הון ומימון טרור

סיכון הלבנת הון ומימון טרור הינו סיכון להפסד כספי (לרבות בשל תהליכים משפטיים, קנסות או סנקציות על ידי רשויות או גורמים אחרים בישראל ובמדינות זרות) ולפגיעה במוניטין, אשר עלולים להיגרם לבנק בשל הפרת הוראות הדין השונות הקשורות בחובות המוטלות על הבנק בקשר עם הלבנת הון ומימון טרור. הבנק מיישם על בסיס קבוצתי, בשינויים המחויבים, את מדיניותו בתחום ואת הוראות הדין, בחברות הבת שלו ושלוחותיו השונות בארץ ובחוץ לארץ.

הבנק רואה עצמו כשותף למאבק הבינלאומי בהלבנת הון ובמימון טרור נרתם למאבק הבינלאומי בשוחד ושחיתות ופועל לאיתור, ניטור ומעקב אחר פעילויות ולקוחות אשר עלולים להיות חשופים לשוחד ושחיתות. כמו כן, נמנע הבנק מלבצע פעילויות המנוגדות לתוכניות הסנקציות הבינלאומיות של מדינות וגופים בינלאומיים כדוגמת OFAC (ממשרד האוצר האמריקאי) והאיחוד האירופי.

הבנק מיישם גישה מבוססת סיכון בפתיחת חשבונות וניהולם, תוך הקצאת משאבים התואמת לרמת הסיכון של החשבון והפעילות, המתבטאת בין היתר בבקורות מוגברות והדרכות ייעודיות תואמות.

תיאבון הסיכון של הבנק בכל הקשור לסיכון הנובע מהלבנת הון ומימון טרור הינו אפסי.

מנהל סיכון הלבנת הון ומימון טרור הינו מנהל החטיבה לבקרת סיכונים.

סיכון הלבנת הון ומימון טרור מנוהל בשלושה קווי הגנה:

קו ההגנה הראשון - כולל את הסניפים והיחידות העסקיות המבצעות בקרות מיידיות על פעילותם.

קו ההגנה השני - אגף הציות שבחטיבה לבקרת סיכונים, האחראי על ביצוע בקרות מתאימות, על הטמעת הוראות החוק הרלוונטיות ועל ביצוע הדרכות לשיפור הידע בנושא.

קו ההגנה השלישי - הביקורת הפנימית, המבצעת ביקורת בלתי תלויה על הקו הראשון ועל פונקציית הציות, לרבות בחינה של נאותות ואפקטיביות פונקציית הציות, ובכלל זה בדיקת הבקורות בהתאם לרמה הנאמדת של הסיכון.

הבנק מיישם את הוראות הדין ומעביר באופן שוטף דיווחים רגילים ובלתי רגילים לרשות לאיסור הלבנת הון. לשם כך, בין היתר, פועלת בבנק מערכת ממוכנת לאיתור פעולות בלתי רגילות ולצורך מעקב אחר הטיפול בדיווחים אלה.

אגף הציות מנהל ועוקב אחר שינויים רבעוניים במדדים הכמותיים/איכותיים הרלבנטיים לניהול סיכונים הציות ומבצע בקרות שונות על פעילות בחשבונות שונים על פי פרופיל הסיכון שלהם, במקביל לפעילות בדיקת איכות נתונים וטיוב. כמו כן, עוסק האגף בייעוץ שוטף לסניפים ליחידות העסקיות ובהדרכות המותאמות לעובדים השונים בבנק, על פי תפקידיהם.

בנוסף, וכחלק מניהול סיכונים שוחד ושחיתות, פועל הבנק לאיתור לקוחות העלולים להיות חשופים למתן, לקבלה או לתיווך של שוחד, הן בפתיחת החשבון והן במהלך הפעילות העסקית השוטפת.

אגף הציות מעביר לבנק ישראל אחת לחצי שנה דיווח על חשיפה לסיכונים ציות בהתאם להוראת דיווח 825. בנוסף מעביר האגף דיווחים רבעוניים להנהלת הבנק, ודיווח שנתי לדירקטוריון בגין יישום המדיניות והתייחסות למכלול הסיכונים והחשיפות של הבנק בתחום הציות. בנוסף, במקרים מיוחדים בעלי השלכה לעניין הלבנת הון או מימון טרור קצין הציות מדווח מידית למנהל הסיכונים הראשי, למנהל הכללי ולפיקוח על הבנקים, בהתאם לעניין.

על רקע גידול בפעילות העסקית והמשך פעילות רגולטורית מוגברת הבאה לידי ביטוי, בין היתר, בפרסום הוראות חדשות בתכיפות גבוהה אליהן הבנק נערך בהתאם, נמשכה פעילות אינטנסיבית של הדרכה והטמעה לצד בקורות ממוקדות סיכון, טיוב מסמכים וסיווגים, וכן נקיסת פעולות אפקטיביות לצורך מניעת הישנות אירועים חריגים וכשלי ציות.

היקף והמאפיינים העיקריים של המערכות למדידת סיכונים

ככלל, מדיניות הבנק היא לנהל ולנטר את הסיכונים תוך שימוש במערכות ממוכנות ומבוקרות, עם תלות מינימלית בתהליכים ידניים ובתדירות עדכון קרובה ככל הניתן לזמן אמת.

לבנק מערכות מדידה רבות המשמשות לצורך אמידת מכלול הסיכונים המהותיים אליהם הוא חשוף, וכן מערכות מידע התומכות במעקב, דיווח וניטור הסיכונים כמפורט להלן:

- מערכת ניהול ובקרת הרשאות - מערכת ממוכנת לניהול ובקרת הרשאות וזהויות במערכות השונות. המערכת מיישמת תהליכים ממוכנים לניהול הרשאות העובדים במערכות השונות בהתאם לתפקידם ותוך התייחסות למחזור החיים של העובד. המערכת מאפשרת יישום בקורות עיתיות ובעת שינויים בכל הקשור להרשאות העובדים במערכות. סיכון ציות ואיסור הלבנת הון ומימון טרור.
- מערכת לניהול סיכונים ציות - המערכת משמשת לניהול סיכונים, ניהול בקורות, מעקב משימות ולניהול ומעקב החלטות ותהליכים. המערכת מאפשרת להגדיר, לבצע ולעקוב אחר תהליכים באופן דינמי, ומציגה תמונת מצב עדכנית של תהליכי עבודה בכל שלב ובזמן אמת, וכן את מפת סיכונים הציות של הבנק.
- מערכת מא"ה (מערכת איסור הלבנת הון) - משמשת לניטור פעולות חריגות המעלות חשש להלבנת הון לרבות ניסיון לחמוק מזיהוי לצורכי FATCA / CRS והמנעות מדיווח לרשויות המס הרלוונטיות) ומימון טרור. המערכת, מרכזת את ניטור הפעולה, בחינתה, תחקורה, העברה לאגף הציות ובמידת הצורך, השלמת התהליך בהעברת המקרה לרשות למניעת הלבנת הון. הדיווחים המופקים מהמערכת תואמים להנחיות הדיווח החדשות של הרשות (דיווח תבנית). המערכת הוטמעה בכלל סניפי הבנק ופועלת באופן שוטף תחת אחריות מלאה של הבנקאים בסניפים, מנהלי הסניפים, מדור מניעת הלבנת הון, ותחת פיקוח, בקרה, סיוע וכיול שוטף.

סיכון מוניטין

סיכון המוניטין מופה על ידי הבנק כסיכון מהותי, שכן, מאירועי עבר ניתן ללמוד כי פגיעה במוניטין של גוף פיננסי עשויה להביא לאובדן ערך משמעותי. סיכון המוניטין הינו סיכון עצמאי, אך יכול גם לנבוע מהתממשות סיכונים אחרים בבנק, כגון, התממשות אירוע סיכון תפעולי. כמו כן, פגיעה במוניטין הבנק יכולה לגרום להתממשות של סיכונים אחרים, ובפרט, סיכון הנזילות, במסגרתו תהיה דרישה גוברת של לקוחות למשיכת פיקדונות.

הבנק הגדיר את תיאבון הסיכון לסיכון מוניטין כתיאבון סיכון מזערי. במהלך השנים האחרונות פעל הבנק ליצירת מסגרת לטיפול בסיכון המוניטין. ראיית הבנק היא שיש לטפל בסיכון זה לפי עקרונות דומים לאלה הנהוגים בטיפול בסיכונים האחרים, כגון, סיכון האשראי או סיכון השוק, זאת למרות שסיכון זה נחשב בעייתי יותר לכיסומות. לכן, בדומה לסיכונים האחרים, קבע דירקטוריון הבנק מסמך מדיניות ייעודי לטיפול בסיכון מוניטין בו נקבעו העקרונות לניהול הסיכון, תיאבון הסיכון, מדידתו, והדרכים להפחתתו. בהתאם, שילב הבנק את סיכון המוניטין בתהליכי ניהול הסיכונים השוטפים שלו, כולל בתהליך לאישור מוצר או פעילות חדשים ובתהליכי ההערכה העצמית שמבצע הבנק, ויצר מסגרת למדידת הסיכון באופן שוטף. דגש רב ניתן על הקמת שרשרת דיווחים והפעילות הנדרשת בעת מצב קיצון, זאת בכדי להפחית את השפעתו של הסיכון, לוי יתממש. פעילות זו דורשת זיהוי התממשות הסיכון כבר בשלבים הראשונים להופעתו, בכדי לאפשר הפעלת כלים איכותיים וכמותיים מוקדם ככל שניתן, לצורך הטיפול בסיכון. המדיניות מתייחסת לכל חברות הבת של הבנק, וקובעת את חובת הדיווח ואת דרכי הדיווח והפעולה הנדרשות מהן, בעת אירוע שהוגדר כאירוע מוניטין. תיאום שוטף מתקיים עם בנק יחב בנושא.

מנהלת סיכון המוניטין הינה מנהלת חטיבת השיווק, פרוסום ופיתוח עסקים של הבנק.

סיכון המוניטין מנוהל בהתאם למדיניות בשלושה מישורים: מראש (בשגרה), בזמן אמת (מצב התראה) ובדיעבד.

כמו כן, מדיניות הבנק מגדירה את תפקידי מנהלת הסיכון וקובעת את דרכי ההתמודדות עם הסיכון בשגרה ובעת אירוע קיצון. מנהלת הסיכון עומדת בראש ועדת סיכון המוניטין, המתכנסת בשגרה אחת לרבעון, ולפי הצורך, בעת חשש להתממשות אירוע קיצון. הועדה דנה בשגרה בתוצאות הניטור השוטף של הסיכון, המתבצע, בין היתר, מתוך מקורות מידע פנימיים וחיצוניים, באמצעות סקרים ומחקרים, שיח רשת, סקירת אמצעי תקשורת, דיווחים של מנהלי סיכונים אחרים בבנק. תהליך העבודה בעת קיצון, קרי, בעת אירוע אשר עלול לגרום לפגיעה במוניטין מעוגן בנוהל דיווח ופעולה ייעודי. מטרת הנהלה הינה להגדיר את אופן איתור המידע, שרשרת הדיווח, לרבות ההכרזה על אירוע מוניטין, דרכי הטיפול בעת האירוע, ואופן ההכרזה על סיומו, כולל ביצוע תחקירים ואמידות נוספות לבחינת השפעת האירוע על תדמיתו של הבנק, לאחר שהאירוע הסתיים. כמו כן, הגדיר הבנק, במסגרת תכנית ההמשכיות העסקית שלו, הקמת חמ"ל תקשורת בראשות מנהלת הסיכון, שיאפשר התמודדות בחירום עם סיכון המוניטין.

הבנק מודד בשגרה את סיכון המוניטין שלו בשוק ההון, בקרב הציבור, ובקרב הלקוחות והקהילה העסקית. מדידה זו מתבססת על מחקרים רבעוניים ייעודיים הבוחנים את עמדות הציבור (לקוחות הבנק ולקוחות בנקים אחרים), על ניטור חודשי של שיח הרשת, על מחקרי שביעות רצון בקרב לקוחות הבנק ועוד. דיווחים בגין סיכון מוניטין מועברים להנהלה ולדירקטוריון הבנק במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני, כפי שמקובל לגבי כל הסיכונים שמופו על ידי הבנק.

סיכון אסטרטגי-עסקי

סיכון אסטרטגי-עסקי הינו סיכון בזמן אמת או פוטנציאל עתידי לפגיעה ברווחים, בהון או במוניטין הבנק, הנובע מהחלטות עסקיות שגויות, הטמעה לא נאותה של החלטות, או בהיערכות לא מספקת לשינויים בסביבה העסקית. קרי, הסיכון שהבנק בחר אסטרטגיה שגויה או שהוא לא יוכל לממש את התוכנית העסקית והאסטרטגית על פי התכנון. מהותיות הסיכון האסטרטגי-עסקי מחייבת את הבנק לנקוט אמצעים שיאפשרו את ניהול הסיכון, תוך נקיטת אמצעים להערכה וליזיהוי מקדים של אירועים, העלולים למנוע את יישום האסטרטגיה.

ביום 26 באפריל 2021 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית חומש אסטרטגית, לשנים 2021 עד 2025, המבוססת על:

- מיצוב הבנק כשחקן מרכזי בבנקאות העסקית, בהתבסס על מהלכים תומכים, הכוללים הקמת פעילות של השקעות ריאליז, הובלת עסקות גדולות ומורכבות, והרחבת הפעילות הבינלאומית של הבנק בסניפים בלונדון ובארצות הברית בתחומי פעילות ממוקדים בבנקאות העסקית;
- ביסוס המובילות של קבוצת הבנק בקרב משקי בית: שמירה על המובילות בשוק המשכנתאות תוך קיום חדשנות ביחס למוצרים ותהליכים, והגברת הסינרגיה עם הפעילות המסחרית, הרחבת הפעילות בקרב אוכלוסיות ייעודיות, והקמת דסק מוצרי אשראי צרכניים ייחודיים;
- מתן שירותי בנקאות אישיים ואנושיים הנתמכים בטכנולוגיה דיגיטלית מתקדמת, הכוללים שילוב אופטימלי בין ערוצים אנושיים ודיגיטליים, ושירות אנושי על ידי בנקאי מומחה גם בדיגיטל לפי בחירת הלקוח וצרכיו, ובנוסף, הצעות ערך פרסונליות בכלל הערוצים, המותאמות לצרכי הלקוח.
- התאמת מודל ההפעלה לאתגרי העתיד ושיפור היעילות התפעולית, בין היתר באמצעות ריכוז מטה הבנק בקמפוס מרכזי בלוד, התאמת מבנה הסניף לאתגרי העתיד ואופטימיזציה של שטחי הנדל"ן, אוטומציה של התפעול הבנקאי, ויעול סביבת העבודה.
- מינוף המיזוג של בנק אגוד ליצירת סינרגיה תפעולית ועסקית ומימוש יתרונות לגודל.

התוכנית האסטרטגית מכוונת להשגת היעדים שלהלן:

- להציג בשנת 2025 תשואה של הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות על ההון העצמי הממוצע, בשיעור של כ-14%, וכן תשואה דו ספרתית עולה ויציבה לאורך כל שנות התוכנית, בהתבסס על יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון של הבנק, בשיעור המזערי שנקבע על ידי הפיקוח על הבנקים, בתוספת שולי בטחון נאותים;
- צמיחה בפעילות הבנקאית במטרה להוביל להגדלת נתחי השוק של הבנק במערכת הבנקאית בישראל;
- צמיחת ההכנסות בשיעור שנתי ממוצע של כ-8% (אם כי לא ליניארי), מול שליטה ברמת ההוצאה השנתית הממוצעת בשיעור גידול של כ-5% (שגם הוא אינו ליניארי) לאורך שנות התוכנית האסטרטגית החדשה;
- שמירה על יעילות תפעולית גבוהה ומינוף יתרונות לגודל בעקבות המיזוג עם בנק אגוד, עד כדי יחס יעילות תפעולית בשיעור הנמוך מ-50% בשנת 2025.
- במסגרת התוכנית האסטרטגית החדשה, יעקוב הדירקטוריון אחר ביצוע התוכנית, במטרה לבחון את האפשרות להגדלה של שיעור הדיבידנד מ-40% מן הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של הבנק, עד לשיעור של 50% מן הרווח הנקי, עם סיום הליך המיזוג עם בנק אגוד; זאת, בכפוף לעמידה של הבנק ביחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, כנדרש על פי הוראות הפיקוח על הבנקים, ולשמירה על שולי ביטחון נאותים, וכן בכפוף לקבלת אישורו של המפקח על הבנקים.

הבנק פועל בהתאם לתוכנית אסטרטגית חמש שנתית לשנים 2021-2025. תוצאות הבנק לשנת 2022, מצביעות על כך שהבנק נמצא מעבר ליעדים שהוצבו בתוכנית האסטרטגית.

מנהל הסיכון האסטרטגי-עסקי הוא המנהל הכללי, ובהתאם להנחייתו בוחנת ההנהלה באופן תקופתי את יישום האסטרטגיה: עורכת מעקב אחר התפתחויות של גורמים אקסוגניים אשר עלולים להשפיע על הסיכון האסטרטגי של הבנק, כולל התפתחויות רגולטוריות, כלכליות או טכנולוגיות בעלות השפעה על האסטרטגיה, ויוזמת תכניות עבודה שנתיות הנגזרות ותואמות את התוכנית האסטרטגית. בנוסף ובאופן שוטף עוקבות חטיבת מידע ודיווח כספי והחטיבה לבקרת סיכונים אחר הסיכון האסטרטגי-עסקי באופן בלתי תלוי, בהיבטי בקרה שונים ובעיקר: העמידה ביעדים, מיפוי זיהוי הסיכונים, מבחני מצוקה, מבחני איום וניסור פרופיל הסיכון המתמשך לנוכח תיאבון הסיכון של הבנק. מעבר למעקב הרציף אחר יישום תכניות העבודה והתאמתן לתוואי האסטרטגי, הבנק עוקב גם אחר התפתחויות של גורמים אקסוגניים אשר עלולים להשפיע על הסיכון האסטרטגי-עסקי של הבנק. תכניות העבודה של חטיבות הבנק מותאמות בעת הצורך לסביבה העסקית המשתנה במטרה לעמוד ביעדים העסקיים ובתוואי האסטרטגי. הבנק ערוך למצבי חירום בצורה שתצמצם את מידת הפגיעה בתוכנית העסקית והאסטרטגית שלו, לו יתפתחו תנאי קיצון כלכליים או ביטחוניים.

כאמור לעיל, ההתפתחויות בסביבה העסקית שעלולות להשפיע על הסיכון האסטרטגי כוללות התגברות המתוחות הגיאופוליטית העולמית והמקומית והשפעתו על הפעילות הכלכלית העולמית והמקומית, השפעת האינפלציה ועליית סביבת הריבית אשר ייקרה את האשראי, ההתפתחויות הטכנולוגיות בעולם הפיננסים והשינויים בהעדפות הצרכנים, והשפעתן של הוראות רגולציה בתחומי ליבה של הפעילות הבנקאית. הבנק ערוך למצבי חירום בצורה שתצמצם את מידת הפגיעה בתוכנית העסקית והאסטרטגית שלו, לו יתפתחו תנאי קיצון כלכליים או ביטחוניים. בחודשים האחרונים, שוררת אי וודאות על רקע תכניות הממשלה לקדם שינויים במערכת המשפט, והמחלוקת הציבורית סביב מהלך זה. בשלב זה מוקדם להעריך מה תהיינה ההתפתחויות, וכן את השפעת אירועים אלה על המשק הישראלי.

סיכון רגולציה – בשנת 2022, חלה התגברות ביוזמות חקיקה אנטי בנקאית והוראות ניהול בנקאי תקין חדשות ועדכונים להוראות קיימות שעלולה להיות להם השפעה על תחומי פעילות הליבה של הבנק.

מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, המידע מתבסס על הנחות, עובדות ונתונים (להלן ביחד: "הנחות") שהובאו בפני דירקטוריון הבנק. ההנחות עלולות שלא להתממש בשל גורמים שאינם בשליטת הבנק בלבד.

סיכונים סביבתיים וסיכוני אקלים

סיכונים סביבתיים הם סיכונים הנובעים מפוטנציאל ההשפעה של שינויים סביבתיים על התאגידים הפיננסיים. הבנק חשוף להפסד העלול לנבוע כתוצאה מהרעה במצבו הפיננסי של הלווה בשל עלויות גבוהות שנגרמו כתולדה של מפגעים סביבתיים ורגולציה בתחום הסביבה, או מירידה בשווי בטוחות החשופות לסיכון סביבתי, או מכך שהבנק יישא באחריות עקיפה למפגע סביבתי, הנגרם על ידי פרויקט שהוא מממן. בסיכון הסביבתי נכללים גם סיכונים נוספים הנגזרים מסיכון זה: מוניטין, אחריות כלפי צד שלישי וכדומה.

סיכוני אקלים נוצרים מהתגברות תדירות ועוצמת אירועי מזג האוויר בעקבות התחממות כדור הארץ. הסיכון עבור הבנק הינו להפסד פיננסי או פגיעה במוניטין, כתוצאה מהתממשות אירועים או תהליכים פיזיים או התאמות לסיכוני מעבר עקב שינויי אקלים.

סיכוני אקלים כוללים סיכוני מעבר המוערכים כסיכונים לטווח ארוך. סיכונים אלו נובעים מתהליך ההסתגלות לקראת כלכלה דלת-פחמן (כגון מעבר למקורות אנרגיה מתחדשים, מיסוי פחמן, שיפור היעילות האנרגטית וכד') וסיכונים פיזיים העלולים להתממש כתוצאה מהשפעה ישירה של אירועי קיצון כגון שריפות, שיטפונות וכד', ומשינויים כרוניים ומתמשכים העלולים לנבוע מעליית מפלס פני הים ועליית טמפרטורה העלולים לגרום להשפעות על המערכת האקולוגית, תהליכי מדבור ועוד.

הקבוצה משלבת היבטי ESG באסטרטגיה העסקית שלה תוך תקשורת שוטפת עם כלל בעלי העניין ומנהלת את הסיכונים השונים הנובעים מפעילותה בהיבטי סביבה, חברה וממשל תאגידי. במהלך שנת 2022 גובשה מדיניות קבוצתית לזיהוי, ניהול ובקרת סיכוני ESG בבנק.

הדירקטוריון מפקח על נושאי ESG באמצעות וועדותיו או במליאת הדירקטוריון, לרבות: שינויי אקלים, סיכונים סביבתיים וחברתיים במתן אשראי והשקעות, טיפול בתלונות של לקוחות, הכלה פיננסית ועוד. הדירקטוריון והוועדה לניהול סיכונים דנים בסיכוני ה-ESG של הבנק במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני. כמו כן, אחת לחצי שנה עולה לדיון בוועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון מסמך דיווח סיכונים סביבתיים וסיכוני אקלים ומתקיים דיון בסיכוני ESG.

בשנת 2021 הוקמה בבנק ועדת היגוי בראשות מנהל חטיבת הון אנושי, משאבים ותפעול המורכבת ממנהלי החטיבות השונות, ותפקידה להוביל מדיניות, פעילות, בקרה ודיווח במסגרת קידום ESG בכל פעילות הבנק, לצורך ניהול מיטבי של סיכוני ה-ESG שזוהו.

הבנק מכיר בהשפעותיו על הסביבה והחברה, ומחויב לפעול לצמצום ההשפעות הנובעות מפעילותו על שינויי האקלים בהיבטי אשראי, השקעות ובתפעול הבנק, ומוביל פרויקטים גדולים אשר מקדמים סביבה ירוקה - הבנק מעמיד אשראי לפיתוח טכנולוגיות חדשות בתחום הפקת אנרגיה, מתקנים להפקת אנרגיה סולארית, פרויקטים בתחום תחבורה ציבורית, אנרגיה מתחדשת ועוד. בנוסף, מלווה הבנק מספר פרויקטים המקדמים הורדה של רמת הפליטות וגזי החממה ובכך שמירה על אוויר נקי יותר.

החל מדיווח הדו"חות הכספיים בגין הרבעון הרביעי של שנת 2020 הבנק כולל את הסיכון הסביבתי, בדגש סיכון אקלים, ברשימת הסיכונים המתפתחים. בשלב זה מוקדם להעריך את פוטנציאל ההשפעה ארוכת הטווח של סיכוני אקלים על הבנק.

בשנת 2023 מתכוון הבנק להמשיך לפתח את יכולותיו בהקשר סיכוני אקלים בשים לב להתפתחויות ברגולציה הבנקאית העולמית והמקומית והתפתחויות בזירה הכלכלית והסביבתית בישראל ומחוצה לה.

ליעדים ואסטרטגיה בתחום הסביבה והאקלים ראה סיכונים סביבתיים בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

ביום 6 ביולי 2021 אישרה האסיפה הכללית של הבנק, בהמשך לאישור התוכנית האסטרטגית החדשה לבנק, לאחר קבלת אישורו של הדירקטוריון והמלצת ועדת התגמול, מדיניות תגמול מעודכנת לנושאי המשרה בבנק (להלן: "מדיניות התגמול המעודכנת לנושאי משרה"), בתוקף לשלוש (3) שנים, עד ליום 31 בדצמבר 2023. מדיניות התגמול המעודכנת נערכה בהתאם לחוק החברות, התשנ"ט-1999, חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצרכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 ("חוק שכר בכירים"), וכן בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקן 301A בנושא תגמול.

בחודש יולי 2021 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר קבלת המלצת ועדת התגמול, מדיניות תגמול מעודכנת ל-3 שנים עד ליום 31 בדצמבר 2023, לכלל עובדי הבנק, למעט נושאי המשרה שלגביהם חלה מדיניות התגמול המעודכנת לנושאי משרה בבנק כאמור לעיל.

שם, הרכב וסמכות של הגוף המפקח על התגמול

הגוף המפקח אחר התגמול הינו ועדת התגמול של הדירקטוריון. מספר חברי הוועדה הינו 4 דירקטורים. כל הדירקטורים המכהנים בוועדה הינם דירקטורים חיצוניים, וכל הדירקטורים החיצוניים הינם חברים בוועדת התגמול (על פי חוק החברות ועל פי הוראת ניהול בנקאי תקן 301 בנושא דירקטוריון).

ועדת התגמול מגבשת וממליצה לדירקטוריון בנושא מדיניות התגמול של נושאי המשרה ושל יתר עובדי הבנק. כמו כן, ועדת התגמול מאשרת את תנאי ההתקשרות של הבנק עם נושאי משרה בכירה בו לעניין תגמולם (לרבות ביטוח נושאי משרה, שיפוי ופטור), וכן את היעדים האישיים שיוגדרו על ידי המנהל הכללי של הבנק והערכותיו לעניין זה (ושל יושב ראש הדירקטוריון והמלצת ועדת הביקורת לגבי המבקר הפנימי, בהתאמה).

ייעוץ חיצוני בקשר לתהליכי התגמול

לצורך אישור מדיניות התגמול המעודכנת, הסתייעה ועדת התגמול, ביועצים מתחומים שונים: ייעוץ משפטי וייעוץ בנושא השפעת התגמול על הממשל התאגידי.

התחולה של מדיניות התגמול

בהתאם למדיניות התגמול המעודכנת לנושאי משרה, אושרה על ידי ועדת התגמול וכן על ידי הדירקטוריון, תוכנית תגמול לנושאי המשרה. בהתבסס על עקרונות התגמול, אשר הותוו על ידי ועדת התגמול ואומצו על ידי הדירקטוריון, כפי שבאו לידי ביטוי במדיניות התגמול המעודכנת לנושאי המשרה, אישר הדירקטוריון, לאחר המלצת ועדת התגמול, בחודש יולי 2021 מדיניות תגמול לכלל עובדי הבנק, למעט נושאי משרה ("מדיניות התגמול לכלל עובדי הבנק").

למדיניות התגמול לכלל עובדי הבנק תחולה קבוצתית, באופן שהיא חלה בשינויים המחויבים גם על שלוחות הבנק בחוץ לארץ ועל חברות הבת שלו, למעט בנק יב, אשר מדיניות התגמול שלו הובאה לידיעת הבנק.

סוגי העובדים שנחשבים כנושאי משרה בכירה ועובדים מרכזיים אחרים

מדיניות התגמול המעודכנת לנושאי משרה מבחינה בין נושאי משרה עסקיים לבין נושאי משרה שומרי סף, אשר לגביהם נקבע, בין היתר, תגמול של "רכיב קבוע נוסף" שאינו מותנה בביצועים, וכן נקבעו מדדי ביצוע אישיים שאינם תלויים בעסקים עליהם הם מפקחים.

מדיניות התגמול לכלל עובדי הבנק, קובעת את תנאי התגמול של כל העובדים המרכזיים בבנק, המנהלים הבכירים וכן יתר המנהלים ועובדי הבנק לשנים 2021-2023.

קבוצת העובדים המרכזיים בבנק, שאינם נושאי משרה, מונה בשנת 2021 36 מנהלים, מהם 18 מנהלים בחברות בנות (למעט בנק יב).

תכנון ומבנה של מדיניות התגמול; המאפיינים העיקריים והיעדים של מדיניות התגמול

מטרת מדיניות התגמול המעודכנת לנושאי המשרה בבנק ומדיניות התגמול לכלל עובדי הבנק הינה להבטיח שהסדרי התגמול לעובדי הבנק, ובכללם העובדים המרכזיים, יהיו עקביים עם מסגרת ניהול הסיכונים של הבנק, עם מטרותיו ארוכות הטווח, עם התוכנית האסטרטגית של הבנק וסביבת הבקרה שלו ועם ביצועי העובדים בפועל, בטווח הקצר, הבינוני והארוך. בהתאם לכך, המטרות שהיוו בסיס לגיבוש מדיניות התגמול היו יצירת מבנה תמריצים לעובדי הבנק, השומר על איזון ראוי בין רכיב התגמול הקבוע לבין רכיב התגמול המשתנה, והמקדם ניהול סיכונים מבוסס ואפקטיבי, שאינו מעודד נטילת סיכונים מעבר לתיאבון הסיכון של הבנק ומאפשר שמירה על בסיס הון איתן; התאמת תמריצי התגמול המוענקים לעובדי הבנק, לתוכנית האסטרטגית של הבנק, ליעדים ארוכי הטווח של הבנק, לתוצאות הבנק על פני זמן ולתרומתם בפועל של עובדי הבנק להשגת יעדי הבנק כאמור; התאמת תנאי ההתקשרות של הבנק עם עובדי הבנק שאינם נושאי משרה, במטרה ליצור תנאים מאוזנים שאינם מסכנים את איתנותו ויציבותו של הבנק וכן שימור הדרג הבכיר בבנק והבטחת יכולתו של הבנק, ככל הניתן, לגייס מנהלים איכותיים בעתיד, בהתחשב בשיקולים כלל ארגוניים, כגון עלויות התגמול ופערי התגמול הרצויים בין הדרגים השונים בבנק, וכן בתחרותיות השוררת בענף הבנקאות, בגודלו של הבנק, בהיקף פעילותו ובאופי עסקיו.

רכיבי התגמול של עובדי הבנק כוללים תגמול קבוע (שעיקרו שכר ונלוות) ותגמול משתנה, כמקובל בבנק, וכל הטבה, תשלום אחר או התחייבות לתשלום כאמור, הניתנים בקשר עם העסקתם בבנק.

חלקם הארי של המנהלים הבכירים בבנק, ובהם העובדים המרכזיים, מועסק על פי חוזה אישי. באשר לנושאי המשרה, כוללים תנאי הכהונה וההעסקה אף פטור ושיפוי וכן ביטוח נושאי משרה, כמקובל בבנק.

התגמול של עובדים העוסקים בסיכונים ובציות, אינו תלוי בתוצאות העסקיות של התחומים העסקיים שאת פעילותם הם מנטרים או מבקרים או שעל פעילותם הם מפקחים. תנאי הכהונה וההעסקה של קצין הציות הראשי, מובאים לאישור הדירקטוריון, לאחר אישור ועדת התגמול, כנדרש על פי הוראת ניהול בנקאי תקן 301A. בנוסף, התגמול המשתנה של המנהלים הממונים על חדר העסקאות, עובדי המערך האחורי והעובדים העוסקים בבקרת סיכונים, אינו תלוי בתוצאות הפעילות של חדר העסקאות ואף אינו נגזר מן התגמול של עובדי חדר העסקאות.

סיכונים

תהליכי התגמול ומדדי הביצוע (KPI) השנתיים של המנהלים הבכירים בבנק, המאוגגרים על ידי מנהל הסיכונים הראשי של הבנק, כוללים התייחסות לסוגיות הקשורות לניהול סיכונים ובדגש על סיכוני ציות וצעדים להפחתתם, בתחום פעילות המנהל.

הקשר בין הביצועים לרמות התגמול; ביצועים לטווח ארוך; תגמול משתנה

התגמול המשתנה לעובדים המרכזיים ולשאר המנהלים כולל מענק כספי ותגמול הוני לטווח ארוך. התגמול המשתנה מיועד לקדם את זהות האינטרסים שבין המנהלים והעובדים המרכזיים בכללם, לבין הבנק וכן לחזק את הקשר בין ביצועי הבנק בכללותו ותרומתו של העובד המרכזי להשגת הביצועים האמורים, לבין התגמול של העובד המרכזי, תוך התאמה לפרופיל הסיכון של הבנק.

התגמול המשתנה הינו תלוי יעדים וביצועים וככזה מעודד את המנהלים הבכירים והעובדים המרכזיים בכללם, ליצירת ערך כלכלי ולקידום יעדי הבנק לטווח הבינוני והארוך, תוך שמירה על מסגרת ניהול הסיכונים ותיאבון הסיכון של הבנק. לפיכך, התגמולים מותני הביצועים שיוענקו לעובדים המרכזיים מותנים בביצועי הבנק בטווח הבינוני והארוך, בהתחשב בתוכנית האסטרטגית של הבנק, אך לא יעודדו לקיחת סיכונים מעבר לתיאבון הסיכון של הבנק וישמרו על איזון הולם בין רכיבי התגמול המשתנים לבין כלל רכיבי התגמול הקבועים.

התגמול ההוני מוענק בדרך של כתיב אופציה, כמפורט במתאר הצעה לעובדים אשר אושר על ידי הדירקטוריון ביום 26 ביולי 2021, לאחר אישור ועדת התגמול. וכן, מענק כספי קצוב אף הוא בתקרה, באופן ששוויו הכולל של התגמול המשתנה, לא יעלה על 85% מסך התגמול הקבוע של העובד המרכזי, זאת למטעם בהתקיים תנאים חריגים, בהם התגמול המשתנה המירבי לא יעלה על 170 אחוזים מהתגמול הקבוע. כמו כן, קבע דירקטוריון הבנק כי התגמול המשתנה המירבי לנושאי משרה שהינם שומרי סף, לא יעלה על 55 אחוזים מהתגמול הקבוע וכי נושאי משרה אלה יהיו זכאים למענק שימור בגובה שתי משכורות המהווה תגמול קבוע בהתאם למדיניות התגמול.

זכאות עובד מרכזי לתגמול משתנה מותנית בקיומם המצטבר של כל תנאי הסף הקבועים במדיניות התגמול לנושאי המשרה בהתאם למדיניות התגמול לנושאי המשרה, קרי: בכך שיחס הלימות ההון הכולל יוחס הון עצמי רובד 1 של הבנק, על פי הדוחות הכספיים השנתיים (המאוחדים) של הבנק לאותה שנה, לא יפחתו מיחסי המינימום שנקבעו או שיקבעו לכך בהוראות בנק ישראל, ובנסיבות מיוחדות, אם שיעור התשואה יפחת מיחסי המינימום שנקבעו או שיקבעו לכך בהוראות בנק ישראל אך יתקיים תנאי הסף השני, ניתן להעניק מענק מיוחד בגובה של עד שתי משכורות.

זכאות העובדים המרכזיים והמנהלים הבכירים האחרים למענק כספי מבוססת על מדדים כמותיים, כלל חברתיים, הזהים לאלה החלים לגבי נושאי המשרה: שיעור התשואה להון, תשואת מניית הבנק ביחס למדד הייחוס, יחס יעילות תפעולית והיחס הממוצע של פיקדונות הליבה. בנוסף, מבוססת זכאות המנהלים הבכירים ובכללם העובדים המרכזיים למענק כספי, על מדדים איכותיים המורכבים ממדדי ביצוע אישיים (הנקבעים מידי שנה בהתאם ליעדי הביצוע על פי תוכנית העבודה לאותה שנה), והכוללים, בין היתר, יעדים בנושא ניהול סיכונים וציות, וכן יעדים מתחום הסיכונים המסופלים על ידם, בהתאם לתחום עיסוקם, וכן שיקול דעת של הממונה. כמו כן, נקבע רף מתוך רכיב שיקול הדעת, אשר מתחת לו תישלל לחלוטין הזכאות למענק כספי שנתי לעובד המרכזי. מדדי הביצוע האישיים שנקבעו למנהלים בתחום ביקורת סיכונים וציות קשורים לפיתוח ויישום מנגנוני ניטור סיכונים ופיתוח ויישום מנגנוני התראה אפקטיביים לחריגות מהגדרות שנקבעו על ידי דירקטוריון הבנק וההנהלה וביצוע פיקוח ובקרה על יישום הוראות החוק הנדרשות, לפי העניין. מדדי הביצוע האישיים שנקבעו למנהלים בתחום הביקורת, קשורים להיקף ואיכות הביקורות המבוצעות בתחום אחריותם ביחס לכיסוי הסיכונים העיקריים בתחום, יישום מדיניות מקצועית ברורה שתומכת במטרות הבנק והטמעת סטנדרטים מקצועיים גבוהים. מדדי הביצוע האמורים אינם תלויים באופן הביצוע של קווי העסקים ויחידות הבנק, אשר עליהם הם מפקחים או אותם מבקרים, לפי העניין.

זכאות העובדים המרכזיים לכתבי האופציה, לגבי כל אחת מן המנות השנתיות, תיקבע על בסיס ארבעת המדדים הכלל חברתיים, כמפורט לעיל (באשר לנושאי המשרה, שאינם המנהל הכללי או יושב ראש הדירקטוריון). בהתאם למדיניות התגמול העדכנית לנושאי המשרה תיקבע זכאות נושאי המשרה לכתבי אופציה בהסתמך על המדדים הכלל חברתיים, אשר משקלם יהא עד 43% לגבי שומרי סף ועד 55% לנושאי משרה אחרים וכן על יעדי ביצוע אישיים, אשר משקלם יהא עד 57% לגבי שומרי סף ועד 45% לנושאי משרה אחרים.

הבנק קבע מדרגות ("יעד התחלתי", "יעד מטררה", "יעד מירבי"), אשר עמידה בהן תקנה זכאות לתגמול המשתנה בשיעורים שונים. בהתאם למדיניות התגמול, ישיב עובד מרכזי, לרבות בדרך של קיזוז, תגמול משתנה שהוענק לו, אם הוענק על בסיס נתונים שהתבררו כמוטעים והוצגו מחדש בדוחות הכספיים (המאוחדים) של הבנק במהלך שלוש השנים שלאחר תום השנה שבגינה הוענק התשלום המשתנה, ולא יאוחר מחלוף שלוש שנים ממועד סיום העסקתו בבנק.

כמו כן, קובעת מדיניות התגמול, והניצעים לכתבי האופציה התחייבו בהתאם, כי אין ליצור הסדרי גידור פרטיים שיש בהם כדי לבטל את השפעת הרגישות לסיכון הגלומה בתגמול שיוענק להם.

לגבי מנהלים שאינם מועסקים במסגרת חוזה אישי ולגבי שאר עובדי הבנק, המענק הכספי מורכב ממענק כללי וממענק אישי, בהתאם ליחידות אליהן הם משתייכים, ובשים לב ליעדי הכנסות, ניהול סיכונים, ציות, עמידה בדרישות רגולטוריות וממצאי ביקורת פנימית, תלונות הציבור, איכות השירות ללקוחות, תרומתו האישית של העובד והערכת הממונה.

תנאי הכהונה או העסקה של עובדי הבנק, כוללים תגמול קבוע ותגמול משתנה, כמקובל בבנק, וכן תנאי פרישה וכל הטבה, תשלום אחר או התחייבות לתשלום כאמור, הניתנים בשל כהונה או העסקה כאמור.

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

להלן פירוט בגין תגמולים שהוענקו (במיליוני שקלים חדשים):

שנת 2022			
עובדים מרכזיים אחרים	נושאי משרה בכירה		
37	14	מספר העובדים	תגמול קבוע
38	26	סך תגמול קבוע	
38	26	מזה: מבוסס מזומן	
-	-	מזה: נדחה	
-	-	מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים	
-	-	מזה: נדחה	
-	-	מזה: צורות אחרות	
-	-	מזה: נדחה	
37	13	מספר העובדים	תגמול משתנה
22	13	סך תגמול משתנה	
14	7	מזה: מבוסס מזומן	
3	1	מזה: נדחה	
8	6	מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים	
8	6	מזה: נדחה	
-	-	מזה: צורות אחרות	
-	-	מזה: נדחה	
60	39		סך תגמול

שנת 2021			
עובדים מרכזיים אחרים	נושאי משרה בכירה		
36	14	מספר העובדים	תגמול קבוע
34	25	סך תגמול קבוע	
34	25	מזה: מבוסס מזומן	
-	-	מזה: נדחה	
-	-	מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים	
-	-	מזה: נדחה	
-	-	מזה: צורות אחרות	
-	-	מזה: נדחה	
36	12	מספר העובדים	תגמול משתנה
18	12	סך תגמול משתנה	
11	6	מזה: מבוסס מזומן	
2	-	מזה: נדחה	
7	6	מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים	
7	6	מזה: נדחה	
-	-	מזה: צורות אחרות	
-	-	מזה: נדחה	
52	37		סך תגמול

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

להלן פרטים על תשלומים מיוחדים (במיליוני שקלים חדשים):

תשלומים מיוחדים		בנוספים מובטחים		מענקים בעת החתימה		תשלומי פיצויים	
מספר עובדים	סך תגמול	מספר עובדים	סך תגמול	מספר עובדים	סך תגמול	מספר עובדים	סך תגמול
שנת 2022							
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
שנת 2021							
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-

נושאי משרה בכירה
עובדים מרכזיים אחרים

נושאי משרה בכירה
עובדים מרכזיים אחרים

להלן פרטים על תגמול נדחה (במיליוני שקלים חדשים):

תגמול נדחה ותגמול מוחזק (retained)	הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול המוחזק שחשוף	מזה: הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול המוחזק שחשוף	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות מפורשות בדיעבד	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות מפורשות בדיעבד	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות מפורשות בדיעבד	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות מפורשות בדיעבד
שנת 2022						
נושאי משרה בכירה						
מזומן	1	1	-	-	-	-
מבוסס מניות	15	15	-	-	-	-
מכשירים מבוססי מזומן	-	-	-	-	-	-
אחר	1	1	-	-	-	-
עובדים מרכזיים אחרים						
מזומן	6	6	-	-	-	-
מבוסס מניות	17	17	-	-	-	-
מכשירים מבוססי מזומן	-	-	-	-	-	-
אחר	1	1	-	-	-	-
סך הכל	41	41	41	41	41	41
שנת 2021						
נושאי משרה בכירה						
מזומן	1	1	-	-	-	-
מבוסס מניות	14	14	-	-	-	-
מכשירים מבוססי מזומן	-	-	-	-	-	-
אחר	2	2	-	-	-	-
עובדים מרכזיים אחרים						
מזומן	4	4	-	-	-	-
מבוסס מניות	12	12	-	-	-	-
מכשירים מבוססי מזומן	-	-	-	-	-	-
אחר	2	2	-	-	-	-
סך הכל	35	35	35	35	35	35

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

תוספת א' - קשרים בין הדוחות הכספיים ובין חשיפות פיקוחיות

הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין בסיס האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2022						
יתרות מאזניות של פריטים ש:						
לא כפופים לדרישות הון או כפופים לניכוי מבסיס ההון	כפופים למסגרת סיכון שוק ⁽²⁾	כפופים למסגרת איגוח	כפופים למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	יתרות מאזניות כפי שדווחו בדוחות הכספיים שפורסמו ⁽⁴⁾	
(2,312)	-	-	-	96,036	93,673	נכסים מזומנים ופיקדונות בבנקים
-	2,964	-	-	12,180	15,144	ניירות ערך
-	-	-	-	315	315	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
(119)	-	-	1,917	308,558	310,356	אשראי לציבור
(2,580)	-	-	-	(300)	(2,884)	הפרשה להפסדי אשראי
(2,699)	-	-	1,917	308,258	307,472	אשראי לציבור, נטו
(10)	-	-	-	328	318	אשראי לממשלות
-	-	-	-	127	127	השקעות בחברות כלולות
-	-	-	-	1,503	1,503	בניינים וציוד
178	-	-	-	-	178	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
-	7,631	-	5,789	-	5,789	נכסים בגין מכשירים נגזרים
181	-	-	-	3,405	3,773	נכסים אחרים
(4,662)	10,595	-	7,706	422,152	428,292	סך נכסים
התחייבויות						
344,514	-	-	-	-	344,514	פיקדונות הציבור
7,045	-	-	-	-	6,994	פיקדונות מבנקים
47	-	-	-	-	47	פיקדונות הממשלה
-	-	-	-	-	-	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
33,287	-	-	-	-	33,287	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
-	7,461	-	5,214	-	5,214	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
13,184	-	-	-	-	13,368	התחייבויות אחרות
398,077	7,461	-	5,214	-	403,424	סך התחייבויות

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין בסיס האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2021						
יתרות מאזניות של פריטים ש:						
לא כפופים לדרישות הון או כפופים לניכוי מבסיס ההון	כפופים למסגרת סיכון שוק ⁽²⁾	כפופים למסגרת איגוח	כפופים למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	יתרות מאזניות כפי שדווחו בדוחות הכספיים שפורסמו ⁽¹⁾	
(1)	-	-	-	95,268	95,267	מזומנים ופיקדונות בבנקים
-	570	-	-	14,463	15,033	ניירות ערך
-	-	-	-	1,332	1,332	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
-	-	-	1,576	271,955	273,531	אשראי לציבור
(1,790)	-	-	-	(313)	(2,103)	הפרשה להפסדי אשראי
(1,790)	-	-	1,576	271,642	271,428	אשראי לציבור, נטו
-	-	-	-	477	477	אשראי לממשלות
-	-	-	-	69	69	השקעות בחברות כלולות
-	-	-	-	1,734	1,734	בניינים וציוד
208	-	-	-	-	208	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
-	3,123	-	3,652	-	3,652	נכסים בגין מכשירים נגזרים
36	-	-	-	3,035	3,071	נכסים אחרים
(1,547)	3,693	-	5,228	388,020	392,271	סך נכסים
התחייבויות						
307,924	-	-	-	-	307,924	פיקדונות הציבור
6,992	-	-	-	-	6,992	פיקדונות מבנקים
81	-	-	-	-	81	פיקדונות הממשלה
-	-	-	-	-	-	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
38,046	-	-	-	-	38,046	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
-	3,302	-	3,753	-	3,753	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
13,746	-	-	-	-	13,746	התחייבויות אחרות
366,789	3,302	-	3,753	-	370,542	סך התחייבויות

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי (במיליוני שקלים חדשים):

מאזן פיקוחי מאוחד		
ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
במיליוני שקלים חדשים		
95,267	93,673	נכסים
15,033	15,144	מזומנים ופיקדונות בבנקים
-	-	ניירות ערך
-	-	מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינן עולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי
-	-	מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי, שאינן עולות על סף הפחתה
15,033	15,144	מזה: ניירות ערך אחרים
1,332	315	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
273,531	310,356	אשראי לציבור
(2,103)	(2,884)	הפרשה להפסדי אשראי
(1,790)	(2,580)	מזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2
(313)	(304)	מזה: הפרשה להפסדי אשראי שלא נכללת בהון הפיקוחי
271,428	307,472	אשראי לציבור, נטו
477	318	אשראי לממשלות
69	127	השקעות בחברות כלולות
3	3	מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי, שאינן עולות על סף הפחתה
66	124	מזה: השקעות בחברות כלולות אחרות
1,734	1,503	בנינים וציוד
208	178	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
87	87	מזה: מוניטין
121	91	מזה: נכסים בלתי מוחשיים אחרים
3,652	5,789	נכסים בגין מכשירים נגזרים
3,071	3,773	נכסים אחרים
1,759	2,007	מזה: נכסי מס נדחה
6	-	מזה: נכסי מס נדחה למעט אלו המיוחסים להפרשי עיתוי
-	-	מזה: התחייבות בגין מס נדחה בגין נכסים בלתי מוחשיים
1,753	2,007	מזה: נכסי מס נדחה אחרים
-	-	מזה: עודף יעודה על עתודה
1,312	1,766	מזה: נכסים אחרים נוספים
392,271	428,292	סך כל הנכסים

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

מאזן פיקוחי מאוחד		
ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
במיליוני שקלים חדשים		
307,924	344,514	התחייבויות והון
6,992	6,994	פיקדונות הציבור
81	47	פיקדונות מבנקים
-	-	פיקדונות הממשלה
38,046	33,287	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
4,740	470	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
5,933	5,437	מזה: כתבי התחייבות נדחים שאינם מוכרים כהון פיקוחי
5,486	5,437	מזה: כתבי התחייבות נדחים המוכרים כהון פיקוחי
447	-	מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
3,753	5,214	מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
5	6	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
13,746	13,368	מזה: בגין סיכון האשראי העצמי
-	-	התחייבויות אחרות
-	-	מזה: התחייבות בגין מס נדחה המיוחסת לפנסיה
370,542	403,424	סך כל ההתחייבויות
20,770	23,780	הון עצמי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
20,803	23,797	מזה: הון פיקוחי
3,497	3,519	מזה: הון מניות רגילות
17,500	20,676	מזה: עודפים
(270)	(497)	מזה: הפסד כולל אחר מצטבר
(355)	(38)	מזה: הפסדים בגין התאמות בגין הטבות לעובדים
98	(457)	מזה: רווחים שטרם מומשו מהתאמות של ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הון
(12)	-	מזה: הפסדים נטו בגין גידורי תזרים מזומנים
(2)	(2)	מזה: הפסדים נטו מהתאמות מתרגום דוחות כספיים
76	99	מזה: קרנות הון
-	-	מזה: הון מניות בכורה
-	-	מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
-	-	מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
-	-	מזה: מכשירים הוניים אחרים
-	-	מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
-	-	מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
959	1,088	זכויות שאינן מקנות שליטה
447	542	מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון עצמי רובד 1
-	-	מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון רובד 1 נוסף
-	-	מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון רובד 2
512	546	מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שלא ניתן לייחס להון הפיקוחי
21,729	24,868	סך כל ההון העצמי
392,271	428,292	סך כל ההתחייבויות והון

דוח סיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים (במיליוני שקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2022					
פריטים שחלה עליהם:				סך הכל	
מסגרת סיכון שוק	מסגרת איגוח	מסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	מסגרת סיכון אשראי		
2,964	-	7,706	417,490	428,292	סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי
-	-	5,214	-	403,424	סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי
2,964	-	2,492	417,490	24,868	סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי
-	-	-	29,358	98,930	סכומים חוץ מאזניים
-	-	-	-	-	הבדלים הנגרמים כתוצאה מאי השפעת שווי הווגן של נגזרים ביתרת זכות
-	-	290	-	290	הבדלים הנגרמים כתוצאה משונות בחישוב שווי הווגן של נגזרים סחירים לצורכי דרישות הון
-	-	3,534	-	3,534	הבדלים הנגרמים מחשיפה עתידית פוטנציאלית
-	-	3,183	-	3,183	הבדלים הנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז
-	-	-	-	-	הבדלים הנגרמים מבטחונות משתנים במזומן בפעילות נגזרים
-	-	-	-	-	הבדלים הנגרמים כתוצאה מהעמדת ניי"ע כביטחון
-	-	-	4,662	4,657	הבדלים הנגרמים מיתרות שאינן כפופות לדרישות הון או כפופות לניכוי מבסיס ההון
3,134	-	-	-	3,134	סכומים בגין חשיפות שוק
-	-	41	-	41	הבדלים אחרים
6,098	-	14,755	451,510	542,062	סכומי חשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות

ליום 31 בדצמבר 2021					
פריטים שחלה עליהם:				סך הכל	
מסגרת סיכון שוק	מסגרת איגוח	מסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	מסגרת סיכון אשראי		
570	-	5,228	386,473	392,271	סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי
-	-	3,753	-	370,542	סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי
570	-	1,475	386,473	21,729	סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי
-	-	-	29,729	105,760	סכומים חוץ מאזניים
-	-	-	-	-	הבדלים שנגרמים כתוצאה מאי השפעת שווי הווגן של נגזרים ביתרת זכות
-	-	290	-	290	הבדלים שנגרמים כתוצאה משונות בחישוב שווי הווגן של נגזרים סחירים לצורכי דרישות הון
-	-	1,677	-	1,677	הבדלים שנגרמים מחשיפה עתידית פוטנציאלית
-	-	(1,727)	-	(1,727)	הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז
-	-	(1,638)	-	(1,638)	הבדלים הנגרמים מבטחונות משתנים במזומן בפעילות נגזרים
-	-	-	597	597	הבדלים שנגרמים כתוצאה מהעמדת ניי"ע כביטחון
-	-	-	1,547	1,547	הבדלים הנגרמים מיתרות שאינן כפופות לדרישות הון או כפופות לניכוי מבסיס ההון
391	-	-	-	391	סכומים בגין חשיפות שוק
-	-	1,543	(499)	1,044	הבדלים אחרים
961	-	5,373	417,847	500,212	סכומי חשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות

(1) סווג מחדש, כך שבסך החשיפות מוצגים הנתונים לפני מקדמי ההמרה לאשראי.

מילון ואינדקס מונחים שנכללו בדוח הסיכונים

להלן פירוט תמציתי למונחים שנכללו בדוח הסיכונים:

מונחים המתייחסים לניהול הסיכונים בבנק ולהלימות הון

ABC	ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process - תהליך פנימי להערכת נאותות ההון הכולל של הבנק. התהליך משלב, בין היתר, קביעה של יעדי ההון, תהליכי תכנון ההון ובחינת מצב ההון במגוון תרחישי קיצון. התהליך מהווה חלק מהנדבך השני של הוראת באזל
	Back testing - תהליך להערכת נאותות תוצאות מודל, במסגרתו נערכת השוואה בין תחזיות המודל לתוצאות בפועל.
	CRM - Credit risk mitigation - שיטות להפחתת סיכוני האשראי, כגון: ביטוח חשיפת האשראי באמצעות ערבות או פיקדון.
	Expected Shortfall VAR - מודל האומד את ממוצע ההפסדים של מודל VAR מעבר לרמת המובהקות שנקבעה במודל VAR.
	HQLA - High Quality Liquid Assets - נכסים נזילים באיכות גבוהה, אשר ניתן להמירם למזומן בקלות ובמהירות, תוך הפסד ערך קטן או ללא הפסד בתרחיש קיצון.
	KPI - Key performance indicators - אינדיקטורים עיקריים לביצועים, המשמשים ככלי לגיבוש תובנות לגבי סטטוס ביצוע התהליכים לרוחב הבנק.
	Stressed VAR - אמידת הערך בסיכון (VAR) על בסיס נתונים היסטוריים המתארים תקופת משבר רלוונטית.
	VAR - מודל המשמש לאמידת החשיפה הכוללת למגוון סיכוני שוק. ערך ה-VAR (הערך בסיכון) המתקבל במודל הינו אומדן סטטיסטי להפסד המקסימלי הצפוי לבנק בשל התממשות סיכוני שוק, בתקופת זמן נתונה וברמת ביטחון סטטיסטית קבועה מראש.
ב	באזל - באזל II / באזל III - מסגרת ההערכת הלימות הון וניהול הסיכונים אשר פורסמה על ידי ועדת באזל לפיקוח על הבנקים.
ג	EVE - Economic Value of Equity - גישת השווי הכלכלי לניתוח ואמידת השפעת שינויים בשיעורי הריבית על שווי ההון של הנכסים, ההתחייבויות ופוזיציות חוץ מאזניות של הבנק.
ה	הגישה הסטנדרטית - גישה לחישוב ההון הנדרש בגין סיכון אשראי, שוק או תפעולי. חישוב הקצאת ההון נערך על פי נוסחה המבוססת על רכיבי הערכה פיקוחיים אשר הוגדרו על ידי המפקח על הבנקים.
	הון פיקוחי (הון כולל) - ההון הפיקוחי מורכב משני רבדים: הון רובד 1, הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף. הון רובד 2. בהתאם להגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 - מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי.
י	יחס הון מזערי - היחס מייצג את דרישות שיעורי ההון הפיקוחי המזעריים שהבנק מחויב להחזיק בהתאם לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין 201.
כ	כתבי התחייבות נדחים - כתבי התחייבות שהזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של יתר הנושים של הבנק, למעט כתבי התחייבות אחרים מאותו סוג.
מ	מבחני מצוקה (קיצון) - כינוי למגוון שיטות שנועדו להעריך את מצבו הפיננסי של תאגיד בנקאי בתרחיש קיצון.
	מסמך הסיכונים - מסמך המציג בצורה תמציתית את פרופיל הסיכון של הבנק, על מנת לאפשר לדירקטוריון לעקוב אחר פעולות ההנהלה ולוודא שהן עולות בקנה אחד עם תיאבון הסיכון ועם מסגרת ניהול הסיכונים שאושרה על ידו. מסמך הסיכונים מדווח ומוגש לדירקטוריון בתדירות רבעונית.
נ	נדבך 2 - הנדבך השני במסגרת העבודה של באזל II המתייחס לתהליך הסקירה הפיקוחית. חלק זה מורכב מעקרונות היסוד הבאים: הבנק יערוך תהליך ICAAP, כהגדרתו לעיל. המפקח יקיים תהליך להערכת תהליך הערכת הלימות ההון על ידי הבנק, לבחינת יכולתו לבצע ניטור על יחסי ההון הפיקוחיים והעמידה בהם. הבנק מצופה לפעול מעל יחסי ההון המזעריים אשר הוגדרו.
	נדבך 3 - הנדבך השלישי במסגרת העבודה של באזל II אשר מטרתו לעודד משמעת שוק על ידי פיתוח של מערכת דרישות גילוי, שתאפשר למשתתפים בשוק להעריך את ההון, החשיפות לסיכון ותהליכי הערכת הסיכון ובהתאם לכך להעריך את הלימות ההון של הבנק.
	נכסי סיכון - מורכבים מסיכון אשראי, סיכון תפעולי וסיכון שוק המחושבים בשיטה הסטנדרטית כאמור בהוראות ניהול בנקאי תקין מס' 201-211.
ס	סיכון CVA - Credit Valuation Adjustment - הינו המרכיב בשווי הון של נגזר אשר מביא בחשבון את סיכון האשראי של הצד הנגדי בעסקה. סיכון CVA הוא הסיכון להפסד משערוך לשווי שוק בגין סיכון צפוי של צד נגדי לנגזרים מעבר לדלפק (OTC). כלומר, הפסד בגין ירידה בשווי ההון של הנגזרים, בשל עלייה בסיכון האשראי של הצד הנגדי (כגון: ירידת דירוג).
	סיכון אשראי של צד נגדי - הסיכון שהצד השני לעסקה ייכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של תזרימי המזומנים בעסקה.
ש	שיעור המימון (LTV) - היחס בין המסגרת המאושרת בעת העמדת המסגרת לבין שווי הנכס.

מונחים המתייחסים לבנקאות ופיננסיים

א	<p>אשראי חוץ מאזני - התקשרויות למתן אשראי וערבויות (לא כולל מכשירים נגזרים). איגרות חוב - נייר ערך המהווה התחייבות של המנפיק לשלם למחזיק האיגרת את הקרן שהונפקה בתוספת ריבית במועדים קבועים או בהתקיים תנאי מסויים.</p>
ה	<p>הסכם ISDA - הסכם המכסה עסקאות בנגזרים בין בנקים, ומאפשר צירוף וקיזוז לסכום אחד של התחייבויות נטו של אחד הצדדים בכל העסקאות ביחד, בעת התרחשות אירוע פשיטת רגל או אירוע אחר המאפשר סגירת עסקאות על פי ההסכם.</p>
ח	<p>חבות - אשראי מאזני ואשראי חוץ מאזני כהגדרתם בהוראה 313 לניהול בנקאי תקין. חוב בארגון מחדש - חוב בעייתי בארגון מחדש מוגדר כחוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של חייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב (הפחתה או דחייה של תשלומים במזומן שנדרשים מהחייב) או בדרך של קבלת נכסים אחרים כפירעון החוב (בחלקו או במלואו). חוב בהשגחה מיוחדת - חוב בהשגחה מיוחדת הוא חוב שיש לו חולשות פוטנציאליות, שבגינן נדרשת תשומת לב מיוחדת של הנהלת הבנק. אם החולשות לא יטופלו, עלולה להיגרם הידרדרות בסיכויים לפירעון החוב. חוב נחות - חוב נחות הוא חוב שאינו מוגן באופן מספק על ידי ביטחונות או על ידי יכולת התשלום של החייב, וקיימת אפשרות שהבנק יספוג בגינו הפסד אם הליקויים לא יתוקנו, לרבות חוב מעל 700 אלפי שקלים חדשים שנמצא בפיגור של 60 עד 89 ימים. חוב פגום - חוב יסווג כחוב פגום כאשר תשלום הקרן או הריבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר, למעט אם החוב מובטח היטב ונמצא בהליכי גבייה. כמו כן, כל חוב שתנאיו שונו במסגרת ארגון מחדש של חוב בעייתי יסווג כחוב פגום, אלא אם לפני הארגון מחדש ולאחריו נערכה בגינו הפרשה להפסדי אשראי לפי שיטת עומק הפיגור בהתאם לנספח להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בדבר חובות בעייתיים בהלוואות לדירור. חובות בעייתיים - חובות המסווגים באחד מהסיווגים השליליים הבאים: השגחה מיוחדת, נחות או פגום. חיתום אשראי - תהליך הכולל ניתוח והערכה של סיכון האשראי הגלום בעסקה, ואישורה בהתאם למדיניות ולנהלים, לשם העמדת האשראי</p>
י	<p>יתרת חוב רשומה - יתרת החוב, לרבות ריבית צבורה שהוכרה, פרמיה או ניכיון שטרם הופחתו, עמלות נדחות נטו או עלויות נדחות נטו שנזקפו ליתרת החוב וטרם הופחתו, ובינתיים סכום החוב שנמחק חשבוניתית. מכשיר פיננסי חוזה היוצר נכס פיננסי בישות אחת והתחייבות פיננסית או מכשיר הוני בישות אחרת.</p>
ס	<p>משך חיים ממוצע - מח"מ - אורך החיים הממוצע של איגרת חוב. נמדד בשנים באמצעות שקלול תשלומי הקרן של האיגרת והריבית עלייה לאורך חייה עד לפדיונה הסופי. משך חיים ממוצע של איגרת מבטא את רגישות המכשיר הפיננסי לשינויים בשיעורי הריבית. המח"מ מחושב כיחס בין ממוצע משוקלל של תשלומי איגרת החוב למחירה.</p>
נ	<p>נגזרים - מכשיר פיננסי או חוזה אשר שוויו משתנה בתגובה לשינוי במחיר נכס הבסיס (מכשיר פיננסי, נכס פיזי, מדד מחירים, דירוג אשראי או נכס בסיס אחר), דורש השקעה ראשונית קטנה או מינימלית ביחס לסוגים אחרים של חוזים, וצפוי להיות מסולק במועד עתידי.</p>
ס	<p>סינדיקציה - מתן הלוואה על ידי קבוצת לווים במשותף.</p>

מונחים המתייחסים להוראות רגולטוריות

ABC	<p>FATCA - Foreign Accounts Tax Compliance Act - חוק ה-FATCA האמריקאי - Foreign Account Tax Compliance Act קובע חובת דיווח לרשות המסים האמריקאית (ה-IRS) על חשבונות המוחזקים על ידי דמויות אמריקאיות (U.S Person) במוסדות פיננסיים זרים (מחוץ לארצות הברית).</p>
	<p>LCR - Liquidity coverage ratio - יחס כיסוי הנזילות - מוגדר כיחס בין הנכסים הנזילים באיכות גבוהה ובין תזרים המזומנים היוצא נטו ל-30 הימים הבאים, תחת תרחיש קיצון. היחס משמש כמדד ליכולת הבנק לעמוד בצרכי נזילותו לתקופה של חודש קדימה.</p>

מונחים אחרים

ABC	<p>SOX - חקיקה אמריקאית, אשר אומצה בחלקה על ידי בנק ישראל, ומטרתה להסדיר את תחומי האחריות והבקרה הפנימית על הדיווח הכספי והגילוי בארגון.</p>
-----	---

מ	C
מגזרי פעילות, 31, 51, 61	10, Cost Income Ratio
מימון, 5, 10, 29, 35, 42, 47, 48, 50, 62, 65, 68, 69, 70, 72, 73, 74, 75,	
83, 82, 76	
נ	א
נגזרים, 11, 25, 27, 31, 32, 31, 51, 52, 57, 59, 61, 62, 66, 72, 76, 96, 97	אשראי, 11, 20, 21, 22, 23, 35, 36, 48
ניירות ערך, 1, 8, 12, 13, 15, 18, 21, 29, 31, 32, 42, 48, 51, 82	אשרי, 32
נכסי סיכון, 9, 23, 24, 29, 96	
ס	ד
סיכון אסטרטגי, 20, 85	דיבידנד, 29
סיכון אשראי, 5, 28, 31, 33, 35, 37, 38, 41, 42, 43, 45, 47, 48, 49, 50,	
96, 77, 76, 69, 61, 55, 52, 51	
סיכון חוצה גבולות, 20, 82, 83	
סיכון מוניטין, 11, 20, 76, 77, 84	
סיכון מימון, 76	
סיכון נזילות, 11, 20, 52, 68, 69, 76, 77	
סיכון ציות ורגולציה, 12, 20, 82	
סיכון ריבית, 20, 57, 61, 64, 66	
סיכון שוק, 28, 52, 57, 60, 61, 76, 77, 96	
סיכון תפעולי, 28, 52, 76, 77, 80, 81, 84, 96	
ע	ה
עמלות, 33, 41, 97	הון, 7, 8, 10, 20, 25, 27, 28, 29, 32, 36, 50, 52, 53, 57, 60, 68, 77,
ענפי משק, 5, 31, 32, 37, 38, 50	96, 88, 87, 85, 84, 83, 81, 78
	הון עצמי, 10, 20, 27, 28, 29, 85, 88, 96
ש	הוצאות ריבית, 61
שווי הוגן, 5, 27, 62, 64, 65, 96	הכנסות ריבית, 5, 35, 36, 61, 62, 65
	הלבנת הון, 18, 82, 83
ת	הלוואות לדיור, 23, 28, 33, 34, 36, 42, 47, 97
תגמול, 5, 14, 17, 87, 88, 89, 90	הליכים משפטיים, 35, 82, 83
תשואה, 65	הפרשה להפסדי אשראי, 34, 35, 41, 97
	י
	יחס המינוף, 10, 29
	יחס כיסוי נזילות, 68, 69, 70
	כ
	כתבי התחייבות נדחים, 96